

Баянхонгор аймгийн зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөө. Боть 3

БАЯНХОНГОР
АЙМГИЙН
ЗДТГ

Баянхонгор аймгийн Иргэдийн
төлөөлөгчдийн хурлын 2022 оны 10
дугаар сарын 20-ны өдрийн 11/49 дугаар
тогтоолын хавсралт.

БАЯНХОНГОР АЙМГИЙН ГАЗАР ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ЕРӨНХИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

БОТЬ 3: ХОТ СУУРИН ГАЗРЫН ТӨЛӨВЛӨЛТ

ТӨСЛИЙН ДУГААР:

БХАОНӨГ/202112028

ЗАХИАЛАГЧ:

БАЯНХОНГОР АЙМГИЙН ЗАСАГ
ДАРГЫН ТАМГЫН ГАЗАР

ТАНИЛЦСАН:

ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ, ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГО,
ТӨЛӨВЛӨЛТИЙН ХЭЛТСИЙН ДАРГА

/Т.ХИШИГБААТАР/

ХЯНАСАН:

ГАЗРЫН ХАРИЛЦАА, БАРИЛГА ХОТ
БАЙГУУЛАЛТЫН ГАЗРЫН ДАРГА

/Д.АЛТАНГЭРЭЛ/

ГАЗАР, БАЙГАЛИЙН НӨӨЦИЙН ЗӨВЛӨГӨӨ
ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ “ЛАНРЕС” ХХК

БОЛОВСРУУЛСАН:

ЗАХИРАЛ
ЗӨВЛӨХ ИНЖЕНЕР
ХӨРС СУДЛААЧ
МЭРГЭШСЭН ИНЖЕНЕР
ГАЗАР ЗОХИОН БАЙГУУЛАГЧ
КАДАСТРЫН ИНЖЕНЕР
БЭЛЧЭЭР СУДЛААЧ

И.Мягмаржав
И.Мягмарцэрэн
Д.Ариунцэцэг
Т.Шинэбаяр
Ж.Алтангадас
П.Баярцэрэн
Л.Ганхуяг

/И.МЯГМАРЖАВ Ph.D/
/И.МЯГМАРЦЭРЭН Ph.D/
/Д.АРИУНЦЭЦЭГ Ph.D/
/Т.ШИНЭБАЯР/
/Ж.АЛТАНГАДАС/
/П.БАЯРЦЭРЭН/
/Л.ГАНХУЯГ/

УЛААНБААТАР ХОТ
2022 ОНЫ 11 САР

ГАЗРЫН МЭРГЭЖЛИЙН БАЙГУУЛЛАГА: “ЛАНРЕС” ХХК

2

**БАЯНХОНГОР АЙМГИЙН
ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙН ХУРЛЫН
ХУРАЛДААНЫ ТОГТООЛ**

2022 оны 10 сарын 20 өдөр

Дугаар 11/49

Номгон

**Аймгийн Газар зохион байгуулалтын
ерөнхий төлөвлөгөөг батлах тухай**

Монгол Улсын Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуулийн 35 дугаар зүйлийн 35.1.8, Газрын тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 20.1.2 дахь заалтыг тус тус үндэслэн аймгийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит бус XI хуралдаанаас ТОГТООХ нь:

1.Баянхонгор аймгийн Газар зохион байгуулалтын Ерөнхий төлөвлөгөөний бодлогын баримт бичгийг хавсралтаар баталсугай.

2.Баянхонгор аймгийн Газар зохион байгуулалтын Ерөнхий төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг хангаж ажиллахыг аймгийн Засаг дарга (Д.Мөнхсайхан)-д даалгасугай.

3.Ерөнхий төлөвлөгөөг үндэслэн сум тус бүр Нутаг дэвсгэрийн төлөвлөгөөг эрх бүхий мэргэжлийн байгууллагаар боловсруулж, батлуулан ажиллахыг сумдын Засаг дарга нарт тус тус үүрэг болгосугай.

4.Тогтоолын хэрэгжилтэд хяналт тавьж ажиллахыг аймгийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын нарийн бичгийн даргын албан үүргийг түр орлон гүйцэтгэгч (Т.Норов)-д даалгасугай.

ДАРГА Э.ЭНХБАТ

0121212

ГАРЧИГ

ХОТ СУУРИН ГАЗРЫН ТӨЛӨВЛӨЛТ	11
НЭГ. ХОТ СУУРИН ГАЗРЫН НӨХЦӨЛ, НӨӨЦИЙН ҮНЭЛГЭЭ.....	12
1.1 Газар ашиглалтын тохиромжтой байдлын үнэлгээ	12
1.1.1 Суурь нөхцөлийн үнэлгээ	14
1.1.2 Хүчин зүйлийн үнэлгээ	17
1.2 Баянхонгор аймгийн бүлэг суурингийн тогтолцоо	21
1.3 Хэрэгцээт байдлын үнэлгээ	23
1.3.1 Хот суурины ирээдүйн газрын хэрэгцээний тооцоо	23
1.3.3 Нийгмийн үйлчилгээний дэд бүтцийн байгууллагын газрын хэрэгцээ	34
1.3.4 Иргэнд өмчлүүлэх газрын хэрэгцээний тооцоо.....	41
ХОЁР. ХОТ СУУРИНЫ ГАЗАР АШИГЛАЛТЫН СУДАЛГАА	45
2.1 Хот суурины газар ашиглалтын чиг хандлага	45
2.2 Хот суурингуудын газар ашиглалт	47
2.2.1 Баянхонгор сумын хот суурины газар ашиглалт.....	47
2.2.2 Эрдэнэцогт сумын газар ашиглалт	51
2.2.3 Баян-Овоо сумын газар ашиглалт	54
2.2.4 Галуут сумын газар ашиглалт	57
2.2.5 Бөмбөгөр сумын газар ашиглалт.....	59
2.2.6 Хүрээмарал сумын газар ашиглалт.....	62
2.2.7 Баянбулаг сумын газар ашиглалт.....	65
2.2.8 Гурванбулаг сумын газар ашиглалт.....	68
2.2.9 Заг сумын газар ашиглалт.....	71
2.2.10 Жаргалант сумын газар ашиглалт.....	74
2.2.11 Баацагаан сумын газар ашиглалт	77
2.2.12 Баянцагаан сумын газар ашиглалт	80
2.2.13 Баян-Өндөр сумын газар ашиглалт.....	83
2.2.14 Шинэжинст сумын газар ашиглалт	86
2.2.15 Баянговь сумын газар ашиглалт.....	89
2.2.16 Баянлиг сумын газар ашиглалт	92
2.2.17 Богд сумын газар ашиглалт	95
2.2.18 Жинст сумын газар ашиглалт.....	98
2.2.19 Өлзийт сумын газар ашиглалт.....	101
2.2.20 Бууцагаан сумын газар ашиглалт.....	104
2.3 Хот, суурины газар ашиглалтын бүсийн одоогийн байдал.....	107
2.3.1 Хот, тосгон бусад суурины газар ашиглалтын бүсчлэлийн үндэс	107

2.3.2 Баянхонгор аймгийн газар ашиглалтын одоогийн бүсчилэл	112
2.3.2 Баацагаан сумын газар ашиглалтын одоогийн бүсчилэл	115
2.3.3 Баян-Овоо сумын газар ашиглалтын одоогийн бүсчилэл	117
2.3.4 Баянбулаг сумын газар ашиглалтын одоогийн бүсчилэл	119
2.3.5 Баянговь сумын газар ашиглалтын одоогийн бүсчилэл	121
2.3.6 Баянлиг сумын газар ашиглалтын одоогийн бүсчилэл.....	123
2.3.7 Баян-Өндөр сумын газар ашиглалтын одоогийн бүсчилэл	125
2.3.8 Баянцагаан сумын газар ашиглалтын одоогийн бүсчилэл	127
2.3.9 Богд сумын газар ашиглалтын одоогийн бүсчилэл.....	129
2.3.10 Бөмбөгөр сумын газар ашиглалтын одоогийн бүсчилэл	131
2.3.11 Бууцагаан сумын газар ашиглалтын одоогийн бүсчилэл.....	133
2.3.12 Эрдэнэцогт сумын газар ашиглалтын одоогийн бүсчилэл.....	135
2.3.13 Галуут сумын газар ашиглалтын одоогийн бүсчилэл.....	137
2.3.14 Гурванбулаг сумын газар ашиглалтын одоогийн бүсчилэл.....	139
2.3.15 Хүрээмарал сумын газар ашиглалтын одоогийн бүсчилэл	141
2.3.16 Жаргалант сумын газар ашиглалтын одоогийн бүсчилэл	143
2.3.17 Жинст сумын газар ашиглалтын одоогийн бүсчилэл	145
2.3.18 Өлзийт сумын газар ашиглалтын одоогийн бүсчилэл	147
2.3.19 Шинэжинст сумын газар ашиглалтын одоогийн бүсчилэл.....	149
2.3.20 Заг сумын газар ашиглалтын одоогийн бүсчилэл	151
ГУРАВ. ХОТ СУУРИНЫ ГАЗАР АШИГЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	153
3.1 Төлөвлөлтийн гол зарчмууд	153
3.2 Баянхонгор сум	156
3.3 Баацагаан сум.....	159
3.4 Баян-Овоо сум.....	162
3.5 Баянбулаг сум	165
3.6 Баянговь сум	167
3.7 Баянлиг сум	170
3.8 Баян-Өндөр сум	173
3.9 Баянцагаан сум.....	176
3.10 Богд сум.....	179
3.11 Бөмбөгөр сум	182
3.12 Бууцагаан сум	185
3.13 Галуут сум.....	188
3.14 Гурванбулаг.....	192
3.15 Хүрээмарал сум	195
3.16 Жаргалант сум	198

3.17 Жинст сум	201
3.18 Өлзийт сум	204
3.19 Шинэжинст сум	208
3.20 Заг сум	211
3.21 Эрдцэнэцогт сум	214
ДӨРӨВ. ХОГ, ХАЯГДЛЫН ГАЗРЫН ТӨЛӨВЛӨЛТ	217
4.1 Хог, хаягдлын цэгийн одоогийн байдал.....	217
4.2 Хог, хаягдлын цэгийн төлөвлөлт	218
4.3 Хогийн цэгийн эрүүл ахуйн хамгаалалтын бүс	220
ТАВ. УУРХАЙН ГАЗРЫН ТӨЛӨВЛӨЛТ	221
5.1 Ашиглалт явуулж буй уурхайнууд	221
5.3 Шинээр төлөвлөсөн түгээмэл тархацтай ашигт малтмал	234
5.4 Уул уурхай, түгээмэл тархацтай ашигт малтмал олборлолтын улмаас эвдэрсэн газар	237

ХҮСНЭГТИЙН ЖАГСААЛТ

Хүснэгт-1.	Хотжилтод хэрэгцээт газрын байршил тогтоох шалгуур	13
Хүснэгт-2.	Хот тосгон бусад суурины газрын суурь нөхцөл	14
Хүснэгт-3.	Хот суурин газрын хүчин зүйлүүдийг эрэмбэлж жинлэх нь	17
Хүснэгт-4.	Хот суурин газрын цэцэрлэг, сургуульд суралцах хүүхдийн өсөлтийн тооцоолол	23
Хүснэгт-5.	Одоогийн байдлаарх хот суурины газар ашиглалтын хэрэгцээ.....	24
Хүснэгт-6.	Төлөвлөлтөөр ойрын хугацаанд 2027 оны байдлаарх хот суурины газар ашиглалтын хэрэгцээ.....	25
Хүснэгт-7.	Төлөвлөлтөөр дундын хугацаанд 2032 оны байдлаарх хот суурины газар ашиглалтын хэрэгцээ.....	25
Хүснэгт-8.	Төлөвлөлтөөр хэтийн хугацаанд 2037 оны байдлаарх хот суурины газар ашиглалтын хэрэгцээ.....	26
Хүснэгт-9.	Цэцэрлэгийн одоогийн судалгаа	34
Хүснэгт-10.	Цэцэрлэгийн төлөвлөлт, тоо	35
Хүснэгт-11.	Төлөвлөлтөөр баригдах цэцэрлэгийн газрын хэрэгцээ, га	36
Хүснэгт-12.	Сургуулийн одоогийн судалгаа.....	37
Хүснэгт-13.	Сургуулийн төлөвлөлт	38
Хүснэгт-14.	Эмнэлгийн одоогийн судалгаа	39
Хүснэгт-15.	Эмнэлгийн төлөвлөлт.....	40
Хүснэгт-16.	Иргэнд өмчлүүлэх газрын хэрэгцээ, га-аар.....	41
Хүснэгт-17.	Иргэнд өмчлүүлэх газрын хэрэгцээ, га-аар.....	44
Хүснэгт-18.	Хот, тосгон бусад суурины газрын газар ашиглалтын харьцуулсан судалгаа, мян.га	45
Хүснэгт-19.	Баянхонгор сумын хот, тосгон бусад суурины газар ашиглалтын ангилалын экспликаци	47
Хүснэгт-20.	Эрдэнэцогт сумын хот, тосгон бусад суурины газар ашиглалтын ангилалын экспликаци	52
Хүснэгт-21.	Баян-Овоо сумын хот, тосгон бусад суурины газар.....	55
Хүснэгт-22.	Галуут сумын хот, тосгон бусад суурины газар ашиглалтын ангилалын экспликаци	57
Хүснэгт-23.	Бөмбөгөр сумын хот, тосгон бусад суурины газар ашиглалтын ангилалын экспликаци	60
Хүснэгт-24.	Хүрээмарал сумын хот, тосгон бусад суурины газар ашиглалтын ангилалын экспликаци	63
Хүснэгт-25.	Баянбулаг сумын хот, тосгон бусад суурины газар ашиглалтын ангилалын экспликаци	66
Хүснэгт-26.	Гурванбулаг сумын хот, тосгон бусад суурины газар ашиглалтын ангилалын экспликаци	69
Хүснэгт-27.	Заг сумын хот, тосгон бусад суурины газар ашиглалтын ангилалын экспликаци	72
Хүснэгт-28.	Жаргалант сумын хот, тосгон бусад суурины газар ашиглалтын ангилалын экспликаци	75
Хүснэгт-29.	Баацагаан сумын хот, тосгон бусад суурины газар ашиглалтын ангилалын экспликаци	77
Хүснэгт-30.	Баянцагаан сумын хот, тосгон бусад суурины газар ашиглалтын ангилалын экспликаци	81
Хүснэгт-31.	Баян-Өндөр сумын хот, тосгон бусад суурины газар ашиглалтын ангилалын экспликаци	84

Хүснэгт-32.	Шинэжинст сумын хот, тосгон бусад суурины газар ашиглалтын ангилалын экспликаци	87
Хүснэгт-33.	Баянговь сумын хот, тосгон бусад суурины газар ашиглалтын ангилалын экспликаци	90
Хүснэгт-34.	Баянлиг сумын хот, тосгон бусад суурины газар ашиглалтын ангилалын экспликаци	92
Хүснэгт-35.	Богд сумын хот, тосгон бусад суурины газар ашиглалтын ангилалын экспликаци	96
Хүснэгт-36.	Жинст сумын хот, тосгон бусад суурины газар ашиглалтын ангилалын экспликаци	99
Хүснэгт-37.	Өлзийт сумын хот, тосгон бусад суурины газар ашиглалтын ангилалын экспликаци	102
Хүснэгт-38.	Бууцагаан сумын хот, тосгон бусад суурины газар ашиглалтын ангилалын экспликаци	105
Хүснэгт-39.	Хотын газар ашиглалтын бүсүүд	107
Хүснэгт-40.	Газар ашиглалтын бүсчлэл.....	110
Хүснэгт-41.	Хот суурины газар ашиглалтын бүсийн экспликаци (Одоогийн байдал).....	113
Хүснэгт-42.	Хот суурины газар ашиглалтын бүсийн экспликаци (Одоогийн байдал).....	115
Хүснэгт-43.	Хот суурины газар ашиглалтын бүсийн экспликаци (Одоогийн байдал).....	118
Хүснэгт-44.	Хот суурины газар ашиглалтын бүсийн экспликаци (Одоогийн байдал).....	120
Хүснэгт-45.	Хот суурины газар ашиглалтын бүсийн экспликаци (Одоогийн байдал).....	122
Хүснэгт-46.	Хот суурины газар ашиглалтын бүсийн экспликаци (Одоогийн байдал).....	124
Хүснэгт-47.	Хот суурины газар ашиглалтын бүсийн экспликаци (Одоогийн байдал).....	126
Хүснэгт-48.	Хот суурины газар ашиглалтын бүсийн экспликаци (Одоогийн байдал).....	128
Хүснэгт-49.	Хот суурины газар ашиглалтын бүсийн экспликаци (Одоогийн байдал).....	130
Хүснэгт-50.	Хот суурины газар ашиглалтын бүсийн экспликаци (Одоогийн байдал).....	132
Хүснэгт-51.	Хот суурины газар ашиглалтын бүсийн экспликаци (Одоогийн байдал).....	134
Хүснэгт-52.	Хот суурины газар ашиглалтын бүсийн экспликаци (Одоогийн байдал).....	136
Хүснэгт-53.	Хот суурины газар ашиглалтын бүсийн экспликаци (Одоогийн байдал).....	138
Хүснэгт-54.	Хот суурины газар ашиглалтын бүсийн экспликаци (Одоогийн байдал).....	140
Хүснэгт-55.	Хот суурины газар ашиглалтын бүсийн экспликаци (Одоогийн байдал).....	142
Хүснэгт-56.	Хот суурины газар ашиглалтын бүсийн экспликаци (Одоогийн байдал).....	144

Хүснэгт-57.	Хот суурины газар ашиглалтын бүсийн экспликаци (Одоогийн байдал).....	146
Хүснэгт-58.	Хот суурины газар ашиглалтын бүсийн экспликаци (Одоогийн байдал).....	148
Хүснэгт-59.	Хот суурины газар ашиглалтын бүсийн экспликаци (Одоогийн байдал).....	150
Хүснэгт-60.	Хот суурины газар ашиглалтын бүсийн экспликаци (Одоогийн байдал).....	152
Хүснэгт-61.	Хот суурины ирээдүйн газар ашиглалтын бүсийн экспликаци (төлөвлөлтөөр).....	157
Хүснэгт-62.	Хот суурины ирээдүйн газар ашиглалтын бүсийн экспликаци (төлөвлөлтөөр).....	160
Хүснэгт-63.	Хот суурины ирээдүйн газар ашиглалтын бүсийн экспликаци (төлөвлөлтөөр).....	163
Хүснэгт-64.	Хот суурины ирээдүйн газар ашиглалтын бүсийн экспликаци (төлөвлөлтөөр).....	166
Хүснэгт-65.	Хот суурины ирээдүйн газар ашиглалтын бүсийн экспликаци (төлөвлөлтөөр).....	168
Хүснэгт-66.	Хот суурины ирээдүйн газар ашиглалтын бүсийн экспликаци (төлөвлөлтөөр).....	171
Хүснэгт-67.	Хот суурины ирээдүйн газар ашиглалтын бүсийн экспликаци (төлөвлөлтөөр).....	174
Хүснэгт-68.	Хот суурины ирээдүйн газар ашиглалтын бүсийн экспликаци (төлөвлөлтөөр).....	177
Хүснэгт-69.	Хот суурины ирээдүйн газар ашиглалтын бүсийн экспликаци (төлөвлөлтөөр).....	180
Хүснэгт-70.	Хот суурины ирээдүйн газар ашиглалтын бүсийн экспликаци (төлөвлөлтөөр).....	183
Хүснэгт-71.	Хот суурины ирээдүйн газар ашиглалтын бүсийн экспликаци (төлөвлөлтөөр).....	186
Хүснэгт-72.	Хот суурины ирээдүйн газар ашиглалтын бүсийн экспликаци (төлөвлөлтөөр).....	189
Хүснэгт-73.	Хот суурины ирээдүйн газар ашиглалтын бүсийн экспликаци (төлөвлөлтөөр).....	193
Хүснэгт-74.	Хот суурины ирээдүйн газар ашиглалтын бүсийн экспликаци (төлөвлөлтөөр).....	196
Хүснэгт-75.	Хот суурины ирээдүйн газар ашиглалтын бүсийн экспликаци (төлөвлөлтөөр).....	199
Хүснэгт-76.	Хот суурины ирээдүйн газар ашиглалтын бүсийн экспликаци (төлөвлөлтөөр).....	202
Хүснэгт-77.	Хот суурины ирээдүйн газар ашиглалтын бүсийн экспликаци (төлөвлөлтөөр).....	205
Хүснэгт-78.	Хот суурины ирээдүйн газар ашиглалтын бүсийн экспликаци (төлөвлөлтөөр).....	209
Хүснэгт-79.	Хот суурины ирээдүйн газар ашиглалтын бүсийн экспликаци (төлөвлөлтөөр).....	212
Хүснэгт-80.	Хот суурины ирээдүйн газар ашиглалтын бүсийн экспликаци (төлөвлөлтөөр).....	215
Хүснэгт-81.	Баянхонгор аймгийн Хог хаягдлын төвлөрсөн цэг.....	217
Хүснэгт-82.	Хатуу хог хаягдал төвлөрүүлэн устгах газрын төлөвлөгөө.....	219

Хүснэгт-83. Хогийн цэгийн эрүүл ахуйн хамгаалалтын бүс	220
Хүснэгт-84. Уул уурхайн ашиглалтын үйл ажиллагаа явуулж байгаа тусгай зөвшөөрөл бүхий талбайн мэдээлэл	221
Хүснэгт-85. Уул уурхайн хайгуулын тусгай зөвшөөрөл бүхий талбайн мэдээлэл	225
Хүснэгт-86. Бичил уул уурхайн ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл бүхий талбайн мэдээлэл	227
Хүснэгт-87. Түгээмэл тархацтай ашигт малтмал олборлолт, хайгуулын талбай	230
Хүснэгт-88. Түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын төлөвлөлт	234
Хүснэгт-89. Баянхонгор аймгийн эвдэрсэн газрын төлөвлөлт	237

ЗУРГИЙН ЖАГСААЛТ

Зураг-1. Хот, тосгон бусад суурин газрын тохиромжтой байдлын суурь нөхцөл.....	15
Зураг-2. Хот, тосгон бусад суурин газрын тохиромжтой байдлын суурь нөхцөлийн нэгдсэн үнэлгээ.....	16
Зураг-3. Хот, тосгон бусад суурины тохиромжтой байдлын хүчин зүйлийн нэгдсэн үнэлгээ	18
Зураг-4. Хот, тосгон бусад суурины газрын тохиромжтой байдлын нэгдсэн үнэлгээ.	19
Зураг-5. Бүлэг суурингийн тогтолцоо	21
Зураг-6. Сургууль, цэцэрлэгийн хэрэгцээт байдлын үнэлгээний орон зайн шинжилгээ.....	28
Зураг-7. Сургууль, цэцэрлэгийн үйлчлэх хүрээ	29
Зураг-8. Эрүүл мэндийн байгууллагын хэрэгцээт байдлын үнэлгээний орон зайн шинжилгээ.....	30
Зураг-9. Эмнэлгийн үйлчлэх хүрээ	31
Зураг-10. Ногоон байгууламжийн хэрэгцээт байдлын үнэлгээний орон зайн шинжилгээ	32
Зураг-11. Сумын төвүүдийн ногоон байгууламжийн үйлчлэх хүрээ.....	33
Зураг-12. Хот, тосгон бусад суурины газрын газар ашиглалтын ангилал.....	46
Зураг-13. Баянхонгор сумын газар ашиглалтын зураг	50
Зураг-14. Эрдэнэцогт сумын газар ашиглалтын зураг.....	51
Зураг-15. Баян-Овоо сумын газар ашиглалтын зураг	54
Зураг-16. Галуут сумын газар ашиглалтын зураг	57
Зураг-17. Бөмбөгөр сумын газар ашиглалтын зураг.....	59
Зураг-18. Хүрээмарал сумын газар ашиглалтын зураг	62
Зураг-19. Хүрээмарал сумын газар ашиглалтын зураг	65
Зураг-20. Гурванбулаг сумын газар ашиглалтын зураг	68
Зураг-21. Заг сумын газар ашиглалтын зураг	71
Зураг-22. Жаргалант сумын газар ашиглалтын зураг	74
Зураг-23. Баацагаан сумын газар ашиглалтын зураг	77
Зураг-24. Баянцагаан сумын газар ашиглалтын зураг	80
Зураг-25. Баян-Өндөр сумын газар ашиглалтын зураг.....	83
Зураг-26. Шинэжинст сумын газар ашиглалтын зураг.....	86
Зураг-27. Баянговь сумын газар ашиглалтын зураг	89
Зураг-28. Баянлиг сумын газар ашиглалтын зураг	92
Зураг-29. Богд сумын газар ашиглалтын зураг	95
Зураг-30. Жинст сумын газар ашиглалтын зураг	98
Зураг-31. Өлзийт сумын газар ашиглалтын зураг	101
Зураг-32. Бууцагаан сумын газар ашиглалтын зураг	104
Зураг-33. Баянхонгор сумын газар ашиглалтын одоогийн бүсчилэл.....	112

Зураг-34.	Баацагаан сумын газар ашиглалтын одоогийн бүсчилэл	116
Зураг-35.	Баян-Овоо сумын газар ашиглалтын одоогийн бүсчилэл	117
Зураг-36.	Баянбулаг сумын газар ашиглалтын одоогийн бүсчилэл	119
Зураг-37.	Баянговь сумын газар ашиглалтын одоогийн бүсчилэл	121
Зураг-38.	Баянлиг сумын газар ашиглалтын одоогийн бүсчилэл.....	123
Зураг-39.	Баян-Өндөр сумын газар ашиглалтын одоогийн бүсчилэл.....	125
Зураг-40.	Баянцагаан сумын газар ашиглалтын одоогийн бүсчилэл	127
Зураг-41.	Богд сумын газар ашиглалтын одоогийн бүсчилэл.....	129
Зураг-42.	Бөмбөгөр сумын газар ашиглалтын одоогийн бүсчилэл	131
Зураг-43.	Бууцагаан сумын газар ашиглалтын одоогийн бүсчилэл.....	133
Зураг-44.	Эрдэнэцогт сумын газар ашиглалтын одоогийн бүсчилэл.....	135
Зураг-45.	Галуут сумын газар ашиглалтын одоогийн бүсчилэл.....	137
Зураг-46.	Гурванбулаг сумын газар ашиглалтын одоогийн бүсчилэл.....	139
Зураг-47.	Хүрээмарал сумын газар ашиглалтын одоогийн бүсчилэл.....	141
Зураг-48.	Жаргалант сумын газар ашиглалтын одоогийн бүсчилэл	143
Зураг-49.	Жинст сумын газар ашиглалтын одоогийн бүсчилэл	145
Зураг-50.	Өлзийт сумын газар ашиглалтын одоогийн бүсчилэл	147
Зураг-51.	Шинэжинст сумын газар ашиглалтын одоогийн бүсчилэл.....	149
Зураг-52.	Заг сумын газар ашиглалтын одоогийн бүсчилэл	151
Зураг-53.	Баянхонгор сумын газар ашиглалтын бүсчлэл /Төлөвлөлтөөр/.....	156
Зураг-54.	Баацагаан сумын газар ашиглалтын бүсчлэл /Төлөвлөлтөөр/	159
Зураг-55.	Баян-овоо сумын газар ашиглалтын бүсчлэл /Төлөвлөлтөөр/	162
Зураг-56.	Баянбулаг сумын газар ашиглалтын бүсчлэл /Төлөвлөлтөөр/.....	165
Зураг-57.	Баянговь сумын газар ашиглалтын бүсчлэл /Төлөвлөлтөөр/	167
Зураг-58.	Баянлиг сумын газар ашиглалтын бүсчлэл /Төлөвлөлтөөр/.....	170
Зураг-59.	Баян-өндөр сумын газар ашиглалтын бүсчлэл /Төлөвлөлтөөр/.....	173
Зураг-60.	Баянцагаан сумын газар ашиглалтын бүсчлэл /Төлөвлөлтөөр/	176
Зураг-61.	Богд сумын газар ашиглалтын бүсчлэл /Төлөвлөлтөөр/	179
Зураг-62.	Бөмбөгөр сумын газар ашиглалтын бүсчлэл /Төлөвлөлтөөр/.....	182
Зураг-63.	Бууцагаан сумын газар ашиглалтын бүсчлэл /Төлөвлөлтөөр/	185
Зураг-64.	Галуут сумын газар ашиглалтын бүсчлэл/Төлөвлөлтөөр/.....	188
Зураг-65.	Гурванбулаг сумын газар ашиглалтын бүсчлэл /Төлөвлөлтөөр/.....	192
Зураг-66.	Хүрээмарал сумын газар ашиглалтын бүсчлэл /Төлөвлөлтөөр/	195
Зураг-67.	Жаргалант сумын газар ашиглалтын бүсчлэл /Төлөвлөлтөөр/.....	198
Зураг-68.	Жинст сумын газар ашиглалтын бүсчлэл /Төлөвлөлтөөр/	201
Зураг-69.	Өлзийт сумын газар ашиглалтын бүсчлэл /Төлөвлөлтөөр/.....	204
Зураг-70.	Шинэжинст сумын газар ашиглалтын бүсчлэл /Төлөвлөлтөөр/.....	208
Зураг-71.	Заг сумын газар ашиглалтын бүсчлэл /Төлөвлөлтөөр/	211
Зураг-72.	Эрдэнэцогт сумын газар ашиглалтын бүсчлэл /Төлөвлөлтөөр/.....	214
Зураг-73.	Хатуу хог хаягдал төвлөрүүлэн устгах газрын төлөвлөгөө	218
Зураг-74.	Уул уурхайн ашиглалт болон хайгуулын талбай	229
Зураг-75.	Түгээмэл тархацтай ашигт малтмал олборлолтын болон хайгуулын талбай.....	233
Зураг-76.	Түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын төлөвлөлт	235
Зураг-77.	Эвдэрсэн газрын байршил	236

ХОТ СУУРИН ГАЗРЫН ТӨЛӨВЛӨЛТ

НЭГ. ХОТ СУУРИН ГАЗРЫН НӨХЦӨЛ, НӨӨЦИЙН ҮНЭЛГЭЭ

Хот тосгон бусад суурин газруудын төлөвлөлтийг “Хот тосгоны төлөвлөлт, барилгажилтын норм ба дүрэм” /БНБД 30.10.04/, БХБЯ-ны сайдын 156 тоот тушаал “Аймаг, Нийслэлийн газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөө боловсруулах аргагүйн заавар” (2008 он)-ыг баримталсан.

Нийгэм соёлын үйлчилгээний түвшин хангалтгүй, үйлдвэрлэл аж ахуйн уялдаа холбоо сул, зөвхөн засаг захиргааны үүрэг давамгайлсан сумдыг зах зээлийн харилцааны нийтлэг шаардлагын үүднээс нутаг дэвсгэрээр бүсчлэн, эдийн засгийн хувьд үр ашигтай, нийгмийн чиг баримжаатай болгох асуудал хөдөөгийн хөгжлийн тулгамдсан асуудал болоод байна. Төвийн болон хязгаар нутгийн хөгжлийн ялгааг тэнцвэржүүлэх, хүн амын хэт төвлөрөл, их нүүдлийг сааруулах, бүс нутгууд харьцангуй бие дааж хөгжих, өрсөлдөх чадвараа дээшлүүлэх угтвар нөхцлийг бүрдүүлэх асуудал дэд бүтцийн оновчтой сүлжээнд суурилна. Одоогийн байгаа суурьшийн бүсүүдийн хил заагийг тэлэн өргөжүүлэхэд болохгүй зүйл үгүй боловч энд байгаа шаардлагагүй сул чөлөөтэй зориулалтын бус газруудыг суурьших үйл явцад ашиглах, аль болох нягтралыг сайжруулах замаар зохистой ашиглах, сумын төвийн орчныг экологийн тэнцвэржүүлэх бүс болгож хамгаалалтын дэглэмийг сайтар мөрдөх шаардлагатай.

1.1 Газар ашиглалтын тохиромжтой байдлын үнэлгээ

Газар төлөвлөлт, газрын менежментэд хамгийн өргөн хэрэглэгддэг Газарзүйн мэдээллийн систем (ГЗМС)-ийн аргачлалын нэг нь газар ашиглалтын тохиромжтой байдлын зураглал болон анализ юм.

НҮБ-ийн Хүнс Хөдөө Аж Ахуйн газрын тодорхойлсноор “Газрын тохиромжтой байдлын үнэлгээ” нь газрыг тодорхой зорилгоор ашиглах үед газрын чадавхийг үнэлэх үйл явц гэж тодорхойлжээ. Өөрөөр хэлбэл, Газрыг тодорхой зорилгоор ашиглах үед газрын үнэлгээгээр тухайн газрыг ашиглах боломжтой эсэхийг үнэлдэг. Газрын үнэлгээг тухайн газрын биофизик параметрээр эсвэл нийгэм эдийн засгийн нөхцөл байдал дээр үндэслэн хийж болно (FAO, 1983). Газрын хайгуулыг олон улсын практикт гол төлөв “Тохиромжтой байдлын үнэлгээ”-ээр хийдэг бөгөөд тухайн газар ашиглалтын зориулалтад хир зэрэг тохиромжтой байхыг тодорхойлно [П.Мягмарцэрэн, И.Мягмаржав.2015].

Газар нутгийн тохиромжтой байдлын хайгуулын үед боломжит байршилуудын тухай бус өгөгдсөн нутаг дэвсгэрийг тохиромжтойгоос тохиромжгүй хүртэл ангиллаар бүсчлэн хил заагийг тогтоох зорилго тавина. Өөрөөр хэлбэл нутаг дэвсгэрийг тохиромжтой байдлын хайгуулаар бүсүүдэд хуваасны дараагаар тодорхой газар ашиглалтанд тохиромжтой хэд хэдэн байршил тогтоогдоно. Эдгээр байршилуудаас тухайн нөхцөлд тохирох нэг байршил сонгож олох нь дараагийн шатны ажил юм. Тохиромжтой байршил сонгох анализад орон зайн үзүүлэлтүүд болох хэлбэр дүрс, сунасан тасарсан тогтоц, цогц байдал (компакт шинж) зэрэг орон зайн шалгуурууд нэмэгддэг.

Газар төлөвлөлтөнд болон газар ашиглалтын тохиромжтой байдлын үнэлгээг ерөнхийд нь дүгнэж хэлбэл ирээдүйн газар ашиглалтын хамгийн давуу орон зайн нөхцөлийг тодорхой шалгуураар харьцуулан таамаглаж тохирох зориулалтыг тодорхойлох үйл ажиллагаа юм. Ийм учраас сүүлийн жилүүдэд дэлхий нийтээр ГЗМС дээр суурилсан газар ашиглалтын тохиромжтой байдлын анализыг маш өргөн ашиглаж байна.

Газар ашиглалтын тохиромжтой байдлын судалгааг газар ашиглалтын төрөл, ашиглалтын зориулалтаас хамааран олон төрөлд хувааж болно. Жишээлбэл хот төлөвлөлт болон хөдөө аж ахуйн тохиромжтой байдлын үнэлгээнүүдэд нилээд өөр өөр арга зүй хэрэглэж болно.

Хот суурин газрын тохиромжтой байдлын үнэлгээг олон хүчин зүйлийн шинжилгээний аргаар хийсэн ба олон хүчин зүйлийн шинжилгээний арга нь ГЗМС-н технологи дээр суурилдаг (Baban and Wan-Yusof. 2003). Судалгаа нь дараах хоёр үе шаттай: Мэдээллийг бэлтгэх ба олон хүчин зүйлийн шинжилгээ хийх гэсэн хоёр үе шаттай:

Эхний үе шатанд төлөвлөлтийн хамгийн энгийн шаардлагыг хангах суурь нөхцөлийг тогтооно.

Хоёрдугаар үе шатанд олон хүчин зүйлийн дүн шинжилгээг АНР (АНР Аналитик шатлан эрэмбэлэх математик) программ хангамжийг ашиглан жинлэсэн дундажаар тогтооно.

Суурь нөхцөлийн болон хүчин зүйлийн судалгааг GDEM 30 метрийн өндрийн тоон загварын зураг болон суурь нөхцөлийн болон хүчин зүйлийн үнэлгээний шалгуур үзүүлэлтүүдийн Shape файлыг ашиглан тогтоосон (Хүснэгт-1).

Хүснэгт-1. Хотжилтод хэрэгцээт газрын байршил тогтоох шалгуур

Шалгуур үзүүлэлт, өгөгдлүүд		Ач холбогдол
1	ХАА-н бүсэд байх ёсгүй	Хүнсний аюулгүй байдал
2	Ойн бүсээс хол байх	Байгаль орчин/Нөөц
3	Газрын налуу хэвгий 200-с бага байх	Аюулгүй байдал/ Байгаль орчин
4	Голтой ойр боловч хамгаалалтын бүсэд биш байх	Эдийн засаг/Аюулгүй байдал/ Байгаль орчин
5	Цэвдэгтэй газар сонгохгүй байх	Байгаль орчин/эдийн засаг
6	Дархан цаазтай болон Тусгай хамгаалалттай газарт байршаагүй байх	Байгаль орчин/Нөөц
7	Байгалийн сэргээгдэх эрчим хүч ашиглах бололцоотой газарт байх (aspect)	Эдийн засаг/Байгаль орчин
8	Хөрсний тогтвортой, ургамлан бүрхэвчтэй байх	Эдийн засаг
9	Ашигт малтмалын лицензийн талбайтай давхцахгүй байх	Аюулгүй байдал/ Байгаль орчин

Эх сурвалж: Baban and Wan-Yusof, 2002

Жинлэсэн хувийг олохын тулд хослуулан харьцуулах аргачлалыг ашигладаг. Доорх жишээгээр хос харьцуулалтаар жинлэсэн хувийн хэмжээг судлаач өөрийн

үнэлэмжээр зэрэглэн гаргана. Бүх төрлийн нөлөөлөл, хүчин зүйлсийг жинлэн давхцуулан эдгээрийн хоорондын хамгийн зөв, бодит холбоог тогтооно (Brandt, 2006).

$$S = ew_i x_i$$

- S - Тухайн объектийн тохиромжтой байдал
- w_i – Хүчин зүйлийн жинлэсэн дундаж [Бүх хүчин зүйлийн жинлэсэн дунджийн нийлбэр нь 1 тэнцүү]
- x_i – Шалгуур хүчин зүйл

Нөлөөлөл, хүчин зүйлсийн үнэлгээг гаргаж авахдаа бид Analytical Hierarchy Process (АНР) аргыг хэрэглэлээ (Strager and Rosenberger, 2006). Analytic Hierarchy Process (АНР) нь онолын хувьд нөлөөлөл хүчин зүйлсийн бодит болон таамаг мэдээллүүдийг холбон давхцуулж мэргэжлийн экспертийн харьцуулах дүн шинжилгээ юм. Харьцуулалт бол зөвхөн биологийн буюу байгалийн мэдрэмж юм. Үүнд шинжлэх ухаан техникийн талаас ямар ч хамаарал байхгүй бөгөөд зөвхөн зөн совин мэдрэмжийн үүднээс хийгддэг. Нөлөөлөл, хүчин зүйлсийн үнэлгээний хэмжээг зөв эсэхийг сайтар шалгах шаардлагатай бөгөөд үүнийг Саатий (2006) нарын аргачлалаар тогтооно.

1.1.1 Суурь нөхцөлийн үнэлгээ

Constrain буюу суурь нөхцөлийн зураг гаргахад ой, тариалангийн талбай, зам шугам сүлжээ, уул уурхайн олборлолтод өртсөн газар, хот суурингийн тоон зургийг ашиглаж Constraint буюу суурь нөхцөлийн зургийг гаргасан. Ингэхдээ сонгон авсан үзүүлэлт тус бүрээр сэдэвчилсэн зураг үүсгэж, зургуудыг давхцуулж газар шинээр байгуулах хот, суурин газарт тохиромжтой газрыг сонгох дүн шинжилгээг Erdas Imagine программ дээр хийсэн.

Хот, суурины дэвсгэр газрыг төлөвлөхөд ой бүхий газартай давхцахгүй байх, Тариалангийн газартай давхцахгүй байх, уул уурхайн хүчтэй эвдрэлд өртсөн газарт биш байх, голтой ойр боловч хамгаалалтын бүсэд биш байх, тусгай хамгаалалттай газар нутагтай давхцахгүй байх, одоо байгаа суурьшлын бүсэд биш байх гэсэн нөхцөлт шалгуурыг тавьсан (Хүснэгт-2).

Хүснэгт-2. Хот тосгон бусад суурины газрын суурь нөхцөл

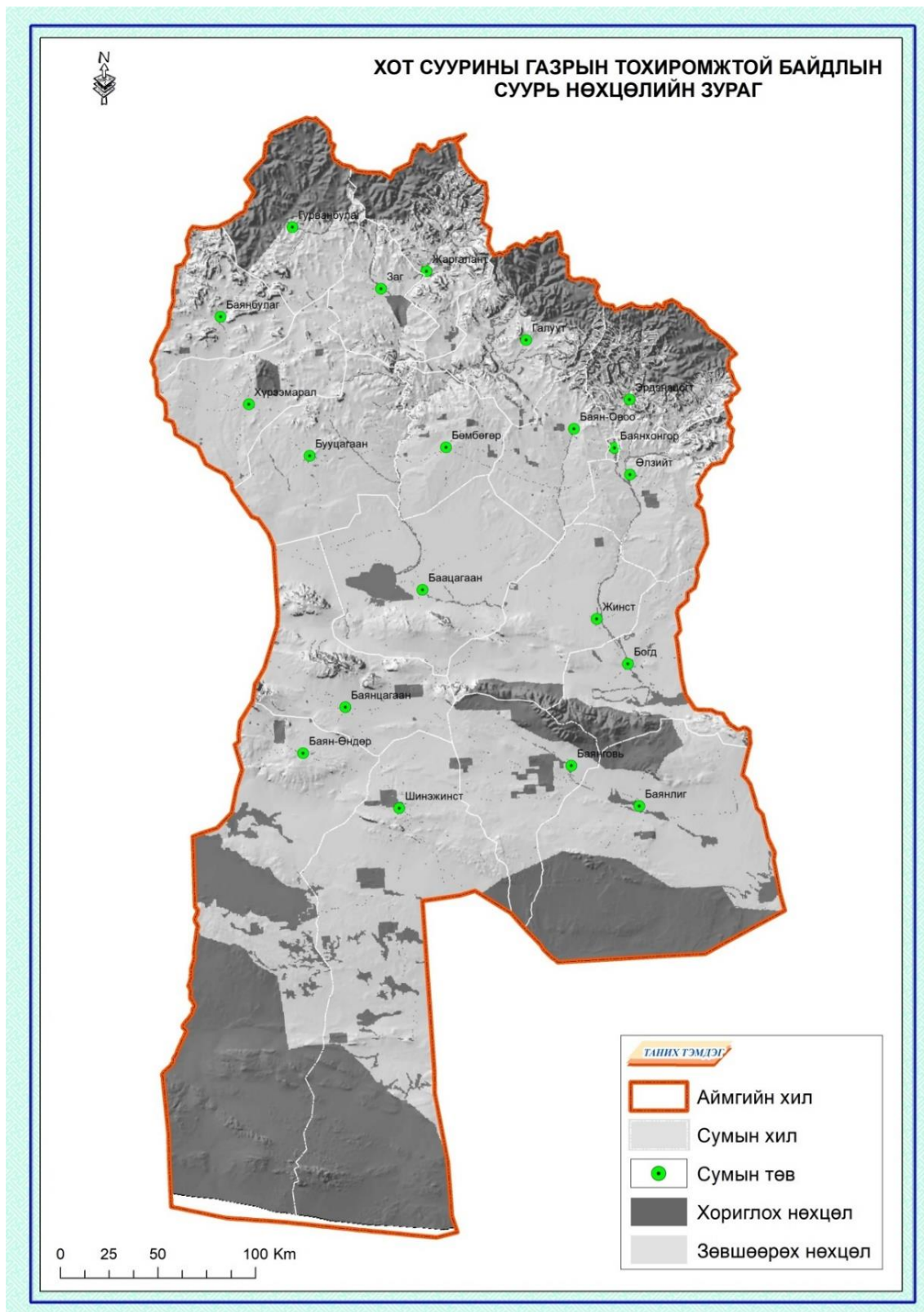
Суурь нөхцөл	Тайлбар	Утга (value=0)
Налуу	20 градусаас их налуутай байж болохгүй	>20 градус=0
Тусгай хамгаалалттай газар	Тусгай хамгаалалттай газар нутагт үйл ажиллагаа явуулахгүй	Тусгай хамгаалалттай газар =0
Гол, нуур хамгаалалтын бүс	Эрүүл ахуйн хамгаалалтын бүс	0-150 метр = 0
Газар тариалан	Хүнсний эрүүл ахуйн нөхцөл	Тариалангийн талбай = 0
Ашигт малтмалын лиценз	Эдийн засаг/эрүүл ахуй	АМЛиценз = 0 гэх мэт

Суурь нөхцөлийн зургийг дээрх хүчин зүйлийг харгалзан Boolean зургийн аргаар хийдэг. Булеан зураг дээр өгөгдлийн утга нь 0 болон 1 гэсэн хоёр утгын нөхцөлтэй. 0 нөхцөл нь боломжгүй буюу зөвшөөрөхгүй нөхцөл, 1 гэсэн нөхцөлт утга нь зөвшөөрөх буюу боломжит утгыг илэрхийлнэ (Зураг-1.).

Зураг-1. Хот, тосгон бусад суурин газрын тохиромжтой байдлын суурь нөхцөл

Дээрх суурь нөхцөлийн растер зургуудыг нэгтгэж Constraint буюу суурь нөхцөлийн нэгдсэн зургийг гаргасан (Зураг-2).

Зураг-2. Хот, тосгон бусад суурин газрын тохиромжтой байдлын суурь нөхцөлийн нэгдсэн үнэлгээ

Дээрх зургийг Boolean зургийн нөхцөлт утгын аргыг ашиглан зурагласан бөгөөд 0 утгатай гарч байгаа газруудыг тохиромжгүй гэж үзнэ. Зурагт тохиромжгүй буюу 0 утгыг хар өнгөөр, тохиромжтой буюу 1 гэсэн утгыг цагаан өнгөөр үзүүлсэн.

1.1.2 Хүчин зүйлийн үнэлгээ

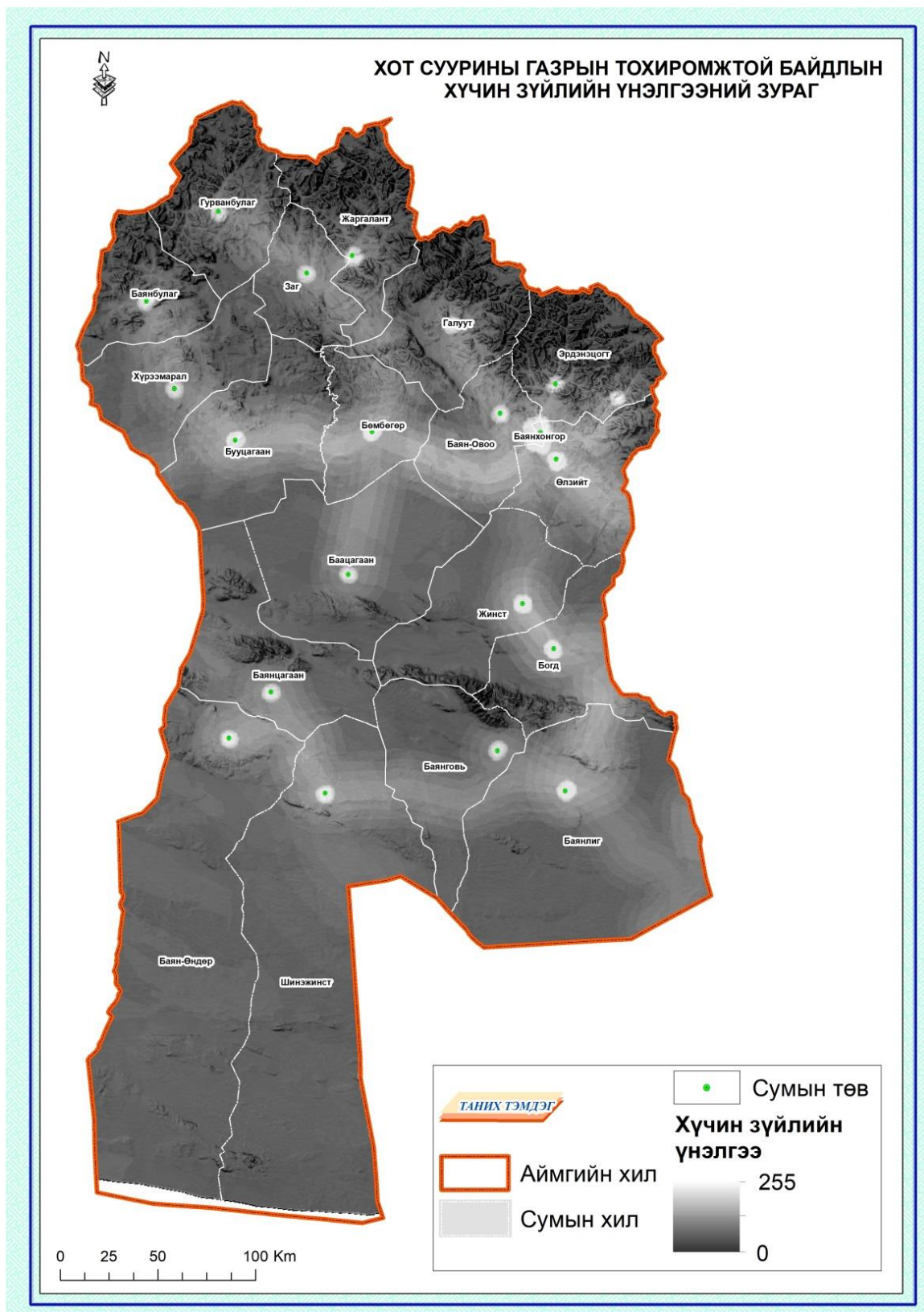
Тохиромжтой байдлын үнэлгээнд олон хүчин зүйл ашиглаж байгаа (factor) үед энэ аргыг хэрэглэнэ. Олон хүчин зүйлүүдийг хооронд нь харьцуулахад нэг нь нөгөөгөөсөө илүү ач холбогдолтой ба эзлэх жингийн хувьд өндөр жин дарна. Шалгуур үзүүлэлтийг эрэмбэлэхдээ АНР (analytical hierarchy process) буюу шатлан захирах дүн шинжилгээний аргыг ашигласан (Saaty 1977). Энэ арга нь шалгуур үзүүлэлтийн эрэмбэлэлтийн матрицаар жингийн утгыг тодорхойлдог. Сонгон авсан хүчин зүйлүүдийг ач холбогдлоор нь эрэмбэлсэн шалгуур үзүүлэлтийг эрэмбэлэлтийн матрицыг ашиглан жингийн утгыг тодорхойлохын тулд судалгаанд ашиглагдаж буй хүчин зүйлийг хот, суурины дэвсгэр газрын тохиромжтой байдалд нөлөөлөх ач холбогдлоор эрэмбэлсэн. Эцэст нь Шинээр байгуулагдах хот, суурины дэвсгэр газарт өгөх байгалийн нөхцөл, нөөцийн нэгдсэн үнэлгээг гаргахдаа дээр тооцон гаргасан хүчин зүйлийг ач холбогдлоор нь дараах байдлаар эрэмбэлж хүчин зүйл бүрт харгалзах жингийн хувийг АНР буюу эрэмбэлэлтийн матрицын аргаар тооцож гаргасан (Хүснэгт-3).

Хүснэгт-3. Хот суурин газрын хүчин зүйлүүдийг эрэмбэлж жинлэх нь

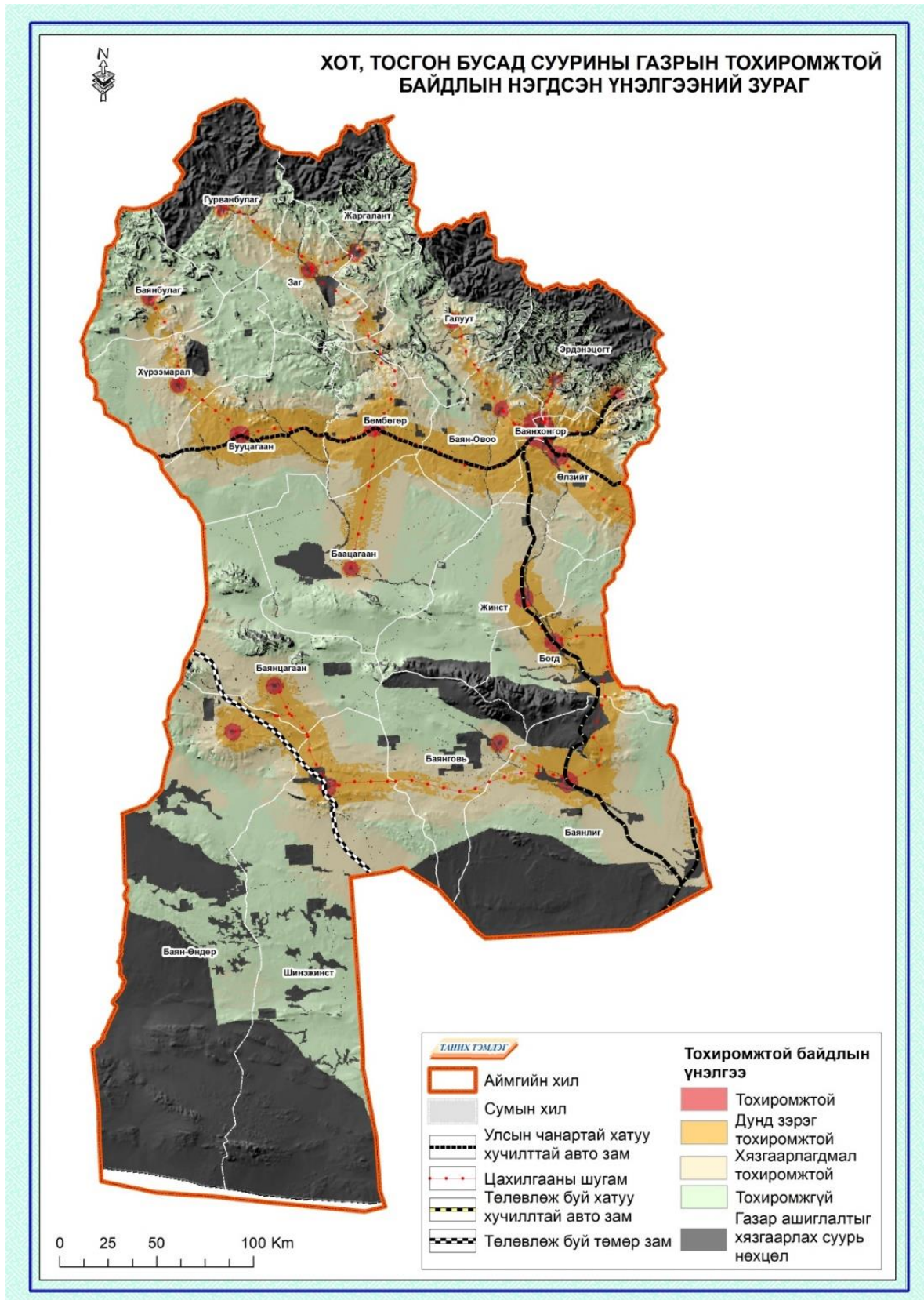
№	Хүчин зүйл	Эрэмбэ	Харьцангуй жин
1	Суурьшлын бүс	1	0.2901
2	Гадаргын налуу	2	0.2099
3	Засмал зам	3	0.1516
4	Цахилгааны шугам	4	0.1095
5	Хөрс	5	0.0788
6	Ургамалжилт	6	0.0563
7	Цэвдэг	7	0.0400
8	Газар хөдлөлт	8	0.0284
9	Зүг зовхис	9	0.0203
10	Өндөржилт	10	0.0151
CR=0.0521			

Дээрх эрэмбэлэлтээс хамгийн ач холбогдолтой нь газрын гадаргын налуу болон хөрсний тогтвортой байдал, хамгийн ач холбогдол багатай нь хөрсний гүний усны түвшин гэж тооцоод хүчин зүйлүүдийг эрэмбэлсэн. Эрэмбэлэлтийн матрицаар тооцон гаргасан жингийн утга хэр зэрэг үнэнд нийцэж байгаа consistency ratio буюу нийцлийн харьцааны индексээр тооцож үзэхэд 0.0521 байгаа нь хүчин зүйлийн хоорондын харьцаа зохицол сайтай болох нь батлагдаж байна (Зураг-3.).

Дээрх хүчин зүйлүүдийн нэгдсэн үнэлгээний зургийг радиометрийн заслын тусламжтайгаар бүх зургийг 0-255 хооронд утга авахуулж засвар хийж зурагласан бөгөөд өндөр утга авах тусам маш тохиромжтой, бага утга авах тусам хот суурин байгуулахад нэн тохиромжгүй газар нутаг юм. Хот суурин газрын тохиромжтой байдлын суурь нөхцөлийн болон хүчин зүйлүүдийн нэгдсэн зургийг Erdas Imagine-Toolbox- Model Maker- New Model командын тусламжтайгаар нэгтгэн зурагласан (Зураг-4).

Зураг-3. Хот, тосгон бусад суурины тохиромжтой байдлын хүчин зүйлийн нэгдсэн үнэлгээ

Зураг-4. Хот, тосгон бусад суурины газрын тохиромжтой байдлын нэгдсэн үнэлгээ

Хот суурин газрын тохиромжтой байдлын нэгдсэн үнэлгээний зургийг тохиромжтой байдлаар нь тохиромжтой, хязгаарлагдмал тохиромжтой, тохиромжгүй гэж ангилан авч үзлээ (Хүснэгт 4).

Хүснэгт-4. Шинээр хот байгуулах газрын хүчин зүйлүүдийн нэгдсэн үнэлгээ

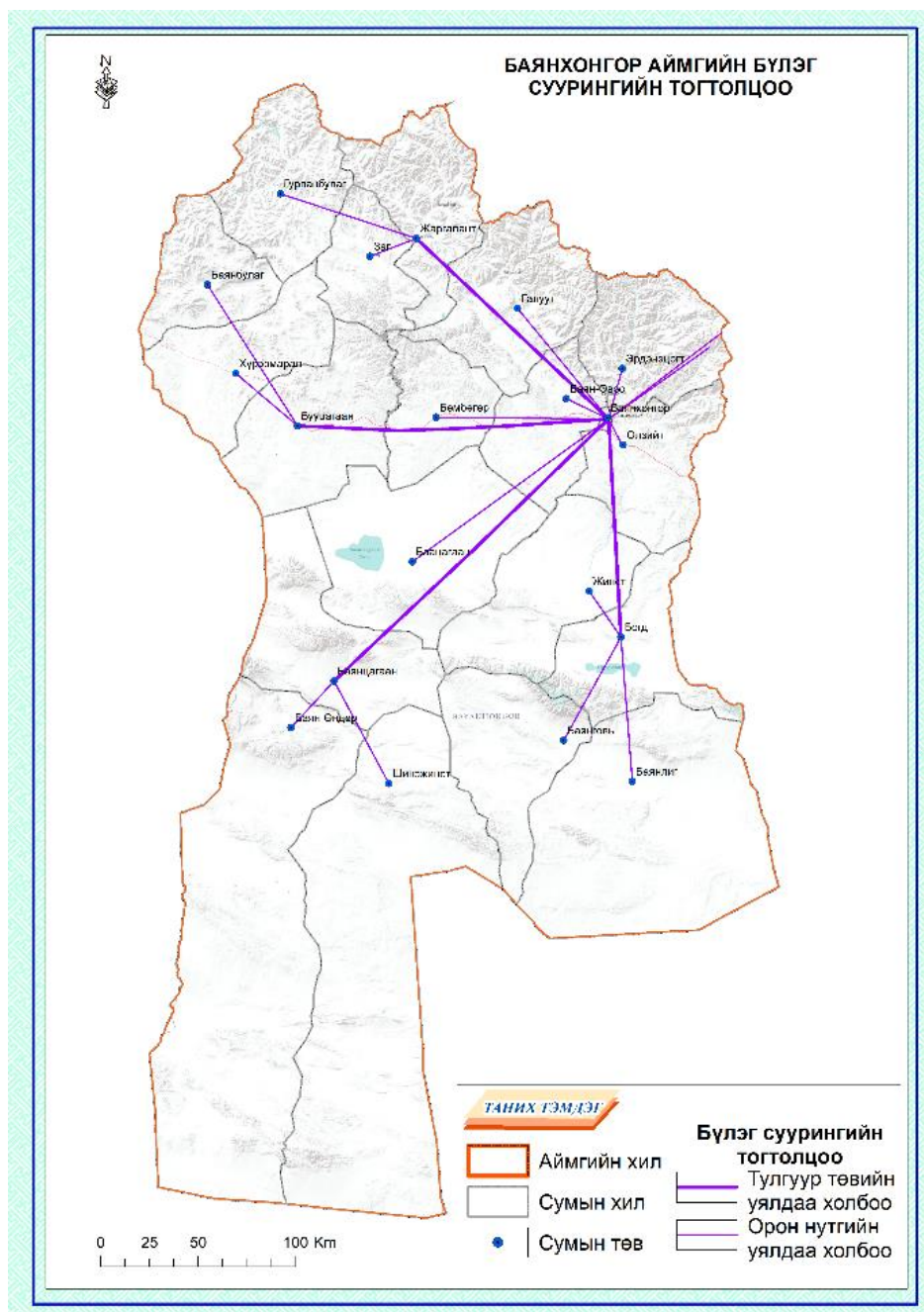
№	Тохиромжтой байдлын ангилал	Талбай, га	Эзлэх, хувь
1	Тохиромжтой	128394	1.11
2	Дунд зэрэг тохиромжтой	1437477	12.44
3	Хязгаарлагдмал тохиромжтой	2441440	21.13
4	Тохиромжгүй	3771066	32.64
5	Газар ашиглалтыг хязгаарлах суурь нөхцөл	3774117	32.67
Нийт		11552495	100

Хот суурин байгуулах газрын нэгдсэн үнэлгээний үр дүнгээс одоо ашиглагдаж байгаа газар ашиглалтын суурь нөхцөлүүдийг хасаж тооцоо хийхэд тус сумын нийт нутаг дэвсгэрийн 1.11 хувь буюу 128394 га нь тохиромжтой, 12.44 хувь буюу 1437477 га дунд зэрэг тохиромжтой, 21.13 хувь буюу 2441440 га нь хязгаарлагдмал тохиромжтой, 32.64 хувь буюу 3771066 га нь тохиромжгүй, 32.67 хувь буюу 3774117 га нь газар ашиглалтыг хязгаарлах суурь нөхцөл тус тус гарч байна.

1.2 Баянхонгор аймгийн бүлэг суурингийн тогтолцоо

Аймгийн газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөөний хүрээнд хот суурины нутаг дэвсгэрийн хэрэгцээг тодорхойлох зорилгоор хон амын тоог 2020-2037 он хүртэл тооцоолсныг үндэслэн хүн амын тоогоор нь 3 ангилсан. Үүнд:

- **2000-4000 хүнтэй сумууд:** Бөмбөгөр, Баацагаан, Богд, Баянговь, Жаргалант, Баян-Өндөр, Баян-Овоо, Шинэжинст, Гурванбулаг, Жинст, Заг, Баянбулаг, Хүрээмарал.
- **4001-5000 хүнтэй сумууд:** Галуут, Баянлиг, Өлзийт, Бууцагаан, Баянцагаан.
- **5001-37000 хүнтэй сумууд:** Эрдэнэцогт, Баянхонгор хот юм.

Зураг-5. Бүлэг суурингийн тогтолцоо

Ангиллын харгалзан сумдын төвд байх соёл ахуйн үйлчилгээний барилгын хүчин чадлыг тооцоолсон.

Бүлэг суурингийн төв нь Баацагаан, Баянлиг, Баянцагаан, Богд, Бууцагаан, Галуут, Жаргалант, Өлзийт, Эрдэнэцогт сумдад ерөнхий боловсролын 12 жилийн бүрэн дунд төрөлжсөн сургууль байна.

Аймгийн хөгжлийн бодлого болон бүлэг суурингийн төвүүдээс гадна аймгийн төвийг үйлдвэрлэлийн төв болгох, Баянлигийг аялал жуулчлалын төв болгох, Эрдэнэцогт, Өлзийт сумдыг хойд хэсгийн эрчимжсэн аж ахуйн төв болгох, газарзүйн бүс бүрээс 4 сумдыг загвар сум болгох, говийн сумдыг далайцтай хөгжүүлэх зорилт дэвшүүлж байна. Энэ зорилтод нийцүүлж суманд мэргэжлийн сургалт үйлдвэрлэлийн төв байгуулах, нийт суманд зочид буудал, жуулчны үйлчилгээг түлхүү хөгжүүлж бүх сумдын хүн ардын ажлын байр, амьдарлын нөхцлийг хангахад хот байгуулалтын үйл ажиллагааг чиглүүлнэ.

1.3 Хэрэгцээт байдлын үнэлгээ

1.3.1 Хот суурины ирээдүйн газрын хэрэгцээний тооцоо

Аймгийн газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх хугацаатай уялдуулан хот суурины хүн амын төлөвлөлтийг тооцоолсон бөгөөд хүн амын өсөлтийн хэрэгцээнд үндэслэн хот төлөвлөлтийн норм дүрмийн дагуу нийгмийн байгууламжуудад шаардагдах эдэлбэр газрын хэрэгцээг төлөвлөсөн.

Баянхонгор аймгийн Боловсрол шинжлэх ухааны газраас гаргасан 2021 онд цэцэрлэг, сургуульд суралцаж байгаа хүүхдийн тоог үндэслэн суралцах хүүхдийн хэтийн төлөвийг тооцож гаргасан бөгөөд тооцохдоо сүүлийн 5 жилийн дундаж өсөлтийг ашиглан статистикийн томъёогоор тооцсноор аймгийн хэмжээнд 2027, 2032, 2037 оны сургуульд суралцах хүүхдийн тоог сумдаар гаргалаа.

Төлөвлөлтийн ойрын хугацаанд цэцэрлэгт суралцах 6102 хүүхэд, дундын хугацаанд 6384 хүүхэд, хэтийн хугацаанд 6678 хүүхэд болж өсөх хандлагатай байна.

Харин сургуульд ойрын хугацаанд суралцах 19737 хүүхэд, дундын хугацаанд 20648 хүүхэд, хэтийн хугацаанд 21602 хүүхэд болж өсөх хандлагатай байна.

Хүснэгт-4. Хот суурин газрын цэцэрлэг, сургуульд суралцах хүүхдийн өсөлтийн тооцоолол

Сум	Төлөвлөлтийн хугацаан дах нийт хүн амын тоо сумдаар				Төлөвлөлтийн хугацаан дах цэцэрлэгт суралцаж байгаа хүүхэдийн тоо				Төлөвлөлтийн хугацаан дах сургуульд суралцаж байгаа хүүхэдийн тоо			
	Одоо 2020	Ойр 2027	Дунд 2032	Урт 2037	Одоо 2020	Ойр 2027	Дунд 2032	Урт 2037	Одоо 2020	Ойр 2027	Дунд 2032	Урт 2037
Баянхонгор сум	31948	34032	35604	37248	2751	2904	3038	3179	10218	10787	11285	11806
Баацагаан сум	3295	3510	3672	3842	167	176	184	193	352	372	389	407
Баянбулаг сум	1799	1916	2005	2097	87	92	96	101	305	322	337	352
Баянговь сум	3055	3254	3405	3562	160	169	177	185	467	493	516	540
Баянлиг сум	3881	4134	4325	4525	199	210	220	230	781	824	863	902
Баян-Овоо сум	2610	2780	2909	3043	108	114	119	125	231	244	255	267
Баян-Өндөр сум	2632	2804	2933	3069	178	188	197	206	402	424	444	464
Баянцагаан сум	3566	3799	3974	4158	240	253	265	277	658	695	727	760
Богд сум	3130	3334	3488	3649	167	176	184	193	570	602	630	659
Бөмбөгөр сум	3361	3580	3746	3919	188	198	208	217	498	607	635	664
Бууцагаан сум	3694	3935	4117	4307	224	236	247	259	575	526	550	575
Галуут сум	4166	4438	4643	4857	178	188	197	206	490	517	541	566
Гурванбулаг сум	2321	2472	2587	2706	146	154	161	169	355	375	392	410
Жаргалант сум	2931	3122	3266	3417	145	153	160	168	505	533	558	583
Жинст сум	2261	2409	2520	2636	86	91	95	99	233	246	257	269
Заг сум	2124	2263	2367	2476	115	121	127	133	282	298	311	326
Өлзийт сум	3868	4120	4311	4510	136	144	150	157	514	543	568	594
Хүрээмарал сум	1757	1872	1958	2048	88	93	97	102	225	238	248	260
Шинэжинст сум	2520	2684	2808	2938	145	153	160	168	441	466	487	510
Эрдэнэцогт сум	4410	4698	4915	5142	272	287	300	314	594	627	656	686
Бүгд	89329	95157	99552	104149	5780	6102	6384	6678	18696	19737	20648	21602

Баянхонгор аймгийн 2020 оны статистик тоон мэдээ, Баянхонгор аймгийн Боловсрол шинжлэх ухааны газраас авсан судалгаанд үндэслэн сүүлийн 5 жилийн хүн амын дундаж өсөлтийг ашиглан статистикийн томъёогоор аймгийн хэмжээнд 2027, 2032, 2037 оны сургуульд суралцах хүүхдийн тоог гаргаж сургууль, цэцэрлэг эдэлбэр газрын 2027, 2032, 2037 оны хэрэгцээг тооцож гаргалаа.

Шинээр баригдах цэцэрлэгийн төлөвлөлтийг 320 хүүхдийн хүчин чадалтайгаар баригдахаар тооцлоо. Хот тосгоны төлөвлөлт, барилгажилтын норм ба дүрэм БНбд 30.01.04 нормд 320 хүүхдийн хүчин чадалтай цэцэрлэгийн барилга барихад 1 хүүхдэд ноогдох талбайг 35 м.кв-аар тооцож ирээдүйн цэцэрлэгийн хэрэгцээт эдэлбэр газрын талбайг аймаг, сумдаар тооцож гаргасан.

Хүснэгт-5. Одоогийн байдлаарх хот суурины газар ашиглалтын хэрэгцээ

Сумын нэр	2020 оны хүн ам			Цэцэрлэгийн хэрэгцээт талбай /га/	Ерөнхий боловсролын сургуулийн хэрэгцээт талбай /га/	Эмнэлэгийн хэрэгцээт талбай /га/	Цэцэрлэгт хүрээлэн, амралт зугаалгын бүсийн хэрэгцээт талбай /га/	Биеийн тамир спортын байгууламж /га/
	Нийт	Үүнээс						
		Цэцэрлэгийн насны	ЕБС-н насны					
Баянхонгор	31,948	2751	10218	9.63	40.87	4.47	28.75	1.06
Баацагаан	3,295	167	352	0.58	1.23	0.99	2.97	0.16
Баянбулаг	1,799	87	305	0.30	1.07	0.54	1.62	0.09
Баянговь	3055	160	467	0.56	1.63	0.92	2.75	0.15
Баянлиг	3881	199	781	0.70	2.73	1.16	3.49	0.19
Баян-Овоо	2610	108	231	0.38	0.81	0.78	2.35	0.13
Баян-Өндөр	2632	178	402	0.62	1.41	0.79	2.37	0.13
Баянцагаан	3566	240	658	0.84	2.30	1.07	3.21	0.18
Богд	3130	167	570	0.58	2.00	0.94	2.82	0.16
Бөмбөгөр	3361	188	498	0.66	1.74	1.01	3.02	0.17
Бууцагаан	3694	224	575	0.78	2.01	1.11	3.32	0.18
Галуут	4166	178	490	0.62	1.72	1.25	3.75	0.21
Гурванбулаг	2321	146	355	0.51	1.24	0.70	2.09	0.12
Жаргалант	2931	145	505	0.51	1.77	0.88	2.64	0.15
Жинст	2261	86	233	0.30	0.82	0.68	2.03	0.11
Заг	2124	115	282	0.40	0.99	0.64	1.91	0.11
Өлзийт	3868	136	514	0.48	1.80	1.16	3.48	0.19
Хүрээмарал	1757	88	225	0.31	0.79	0.53	1.58	0.09
Шинэжинст	2520	145	441	0.51	1.54	0.76	2.27	0.13
Эрдэнэцогт	4410	272	594	0.95	2.08	1.32	3.97	0.22
Бүгд	89,329	5,780	18,696	20.23	70.55	21.69	80.40	3.93

Хот тосгоны төлөвлөлт, барилгажилтын норм ба дүрэм БНбд 30.01.04 нормыг үндэслэн шинээр баригдах сургуулийг аймгийн төвд 800-1100 сурагчийн хүчин чадалтай ерөнхий боловсролын сургууль барихаар төлөвлөлөж 1 хүүхдэд ногдох талбайг 40 м.кв-аар, сумдад 500-800 сурагчийн хүчин чадалтай ерөнхий боловсролын сургууль барихаар төлөвлөлөж 1 хүүхдэд ногдох талбайг 35 м.кв-аар ирээдүйн ерөнхий боловсролын сургуулийн хэрэгцээт эдэлбэр газрын талбайг аймаг, сумдаар тооцож гаргасан.

Хүснэгт-6. Төлөвлөлтөөр ойрын хугацаанд 2027 оны байдлаарх хот суурины газар ашиглалтын хэрэгцээ

Сумын нэр	2027 оны хүн ам			Цэцэрлэгийн хэрэгцээт талбай /га/	Ерөнхий боловсролын сургуулийн хэрэгцээт талбай /га/	Эмнэлэгийн хэрэгцээт талбай /га/	Цэцэрлэгт хүрээлэн, амралт зугаалгын бүсийн хэрэгцээт талбай /га/	Биеийн тамир спортын байгууламж /га/
	Нийт	Үүнээс						
		Цэцэрлэгийн насны	ЕБС-н насны					
Баянхонгор	34,032	2904	10787	10.16	43.15	4.76	30.63	1.13
Баацагаан	3,510	176	372	0.62	1.30	1.05	3.16	0.18
Баянбулаг	1,916	92	322	0.32	1.13	0.57	1.72	0.10
Баянговь	3,254	169	493	0.59	1.73	0.98	2.93	0.16
Баянлиг	4,134	210	824	0.74	2.89	1.24	3.72	0.21
Баян-Овоо	2,780	114	244	0.40	0.85	0.83	2.50	0.14
Баян-Өндөр	2,804	188	424	0.66	1.49	0.84	2.52	0.14
Баянцагаан	3,799	253	695	0.89	2.43	1.14	3.42	0.19
Богд	3,334	176	602	0.62	2.11	1.00	3.00	0.17
Бөмбөгөр	3,580	198	607	0.69	2.12	1.07	3.22	0.18
Бууцагаан	3,935	236	526	0.83	1.84	1.18	3.54	0.20
Галуут	4,438	188	517	0.66	1.81	1.33	3.99	0.22
Гурванбулаг	2,472	154	375	0.54	1.31	0.74	2.23	0.12
Жаргалант	3,122	153	533	0.54	1.87	0.94	2.81	0.16
Жинст	2,409	91	246	0.32	0.86	0.72	2.17	0.12
Заг	2,263	121	298	0.42	1.04	0.68	2.04	0.11
Өлзийт	4,120	144	543	0.50	1.90	1.24	3.71	0.21
Хүрээмарал	1,872	93	238	0.33	0.83	0.56	1.68	0.09
Шинэжинст	2,684	153	466	0.54	1.63	0.81	2.42	0.13
Эрдэнэцогт	4,698	287	627	1.00	2.19	1.41	4.23	0.23
Бүгд	95157	6102	19737	21.36	74.47	23.10	85.64	4.19

Баянхонгор аймгийн 2020 оны статистик тоон мэдээг үндэслэн сүүлийн 5 жилийн дундаж өсөлтийг ашиглан статистикийн томъёогоор аймгийн хэмжээнд 2027, 2032, 2037 оны өсөлтийг тооцож эмнэлгийн эдэлбэр газрын 2027, 2032, 2037 оны хэрэгцээг тооцож гаргалаа.

Эмнэлэгийн хэрэгцээт эдэлбэр газрыг Хот тосгоны төлөвлөлт, барилгажилтын норм ба дүрэм БНбд 30.01.04 нормын дагуу аймгийн төвд 100-200 ортой хэвтэн эмчлүүлэх эмнэлэг төлөвлөж 1 ор тутамд 140 м.кв талбайтай, сумын төвд 50 хүртэл ортойгоор төлөвлөж 1 ор тутамд 300 м.кв-аар ирээдүйн аймаг, сумдаар эмнэлгийн хэрэгцээт эдэлбэр газрын талбай тооцож гаргасан.

Хүснэгт-7. Төлөвлөлтөөр дундын хугацаанд 2032 оны байдлаарх хот суурины газар ашиглалтын хэрэгцээ

Сумын нэр	2032 оны хүн ам			Цэцэрлэгийн хэрэгцээт талбай /га/	Ерөнхий боловсролын сургуулийн хэрэгцээт талбай /га/	Эмнэлэгийн хэрэгцээт талбай /га/	Цэцэрлэгт хүрээлэн, амралт зугаалгын бүсийн хэрэгцээт талбай /га/	Биеийн тамир спортын байгууламж /га/
	Нийт	Үүнээс						
		Цэцэрлэгийн насны	ЕБС-н насны					
Баянхонгор	34,032	2904	10787	10.16	43.15	4.76	30.63	1.13
Баацагаан	3,510	176	372	0.62	1.30	1.05	3.16	0.18

Баянбулаг	1,916	92	322	0.32	1.29	0.27	1.72	0.10
Баянговь	3,254	169	493	0.59	1.73	0.98	2.93	0.16
Баянлиг	4,134	210	824	0.74	3.30	0.58	3.72	0.21
Баян-Овоо	2,780	114	244	0.40	0.85	0.83	2.50	0.14
Баян-Өндөр	2,804	188	424	0.66	1.70	0.39	2.52	0.14
Баянцагаан	3,799	253	695	0.89	2.43	1.14	3.42	0.19
Богд	3,334	176	602	0.62	2.41	0.47	3.00	0.17
Бөмбөгөр	3,580	198	607	0.69	2.12	1.07	3.22	0.18
Бууцагаан	3,935	236	526	0.83	2.10	0.55	3.54	0.20
Галуут	4,438	188	517	0.66	1.81	1.33	3.99	0.22
Гурванбулаг	2,472	154	375	0.54	1.50	0.35	2.23	0.12
Жаргалант	3,122	153	533	0.54	1.87	0.94	2.81	0.16
Жинст	2,409	91	246	0.32	0.98	0.34	2.17	0.12
Заг	2,263	121	298	0.42	1.04	0.68	2.04	0.11
Өлзийт	4,120	144	543	0.50	2.17	0.58	3.71	0.21
Хүрээмарал	1,872	93	238	0.33	0.83	0.56	1.68	0.09
Шинэжинст	2,684	153	466	0.54	1.86	0.38	2.42	0.13
Эрдэнэцогт	4,698	287	627	1.00	2.19	1.41	4.23	0.23
Бүгд	95157	6102	19737	21.36	76.64	18.65	85.64	4.19

Биеийн тамир, спортын байгууламжийг Хот тосгоны төлөвлөлт, барилгажилтын норм ба дүрэм БНбд 30.01.04 нормоор 1000 хүнд 0.9 га-аар хэрэгцээт газрыг төлөвлөсөн. Ногоон байгууламжийг аймгийн төвд 1 хүнд 3 м.кв, сумын төвд 1 хүнд 2 м.кв талбайгаар тооцож төлөвлөсөн.

Хүснэгт-8. Төлөвлөлтөөр хэтийн хугацаанд 2037 оны байдлаарх хот суурины газар ашиглалтын хэрэгцээ

Сумын нэр	2037 оны хүн ам			Цэцэрлэгийн хэрэгцээт талбай /га/	Ерөнхий боловсролын сургуулийн хэрэгцээт талбай /га/	Эмнэлэгийн хэрэгцээт талбай /га/	Цэцэрлэгт хүрээлэн, амралт зугаалгын бүсийн хэрэгцээт талбай /га/	Биеийн тамир спортын байгууламж /га/
	Нийт	Үүнээс						
		Цэцэрлэгийн насны	ЕБС-н насны					
Баянхонгор	37,248	3179	11806	11.12	47.22	5.21	33.52	1.24
Баацагаан	3,842	193	407	0.68	1.42	1.15	3.46	0.19
Баянбулаг	2,097	101	352	0.35	1.41	0.29	1.89	0.10
Баянговь	3,562	185	540	0.65	1.89	1.07	3.21	0.18
Баянлиг	4,525	230	902	0.80	3.61	0.63	4.07	0.23
Баян-Овоо	3,043	125	267	0.44	0.93	0.91	2.74	0.15
Баян-Өндөр	3,069	206	464	0.72	1.86	0.43	2.76	0.15
Баянцагаан	4,158	277	760	0.97	2.66	1.25	3.74	0.21
Богд	3,649	193	659	0.68	2.63	0.51	3.28	0.18
Бөмбөгөр	3,919	217	664	0.76	2.33	1.18	3.53	0.20
Бууцагаан	4,307	259	575	0.91	2.30	0.60	3.88	0.22
Галуут	4,857	206	566	0.72	1.98	1.46	4.37	0.24
Гурванбулаг	2,706	169	410	0.59	1.64	0.38	2.44	0.14
Жаргалант	3,417	168	583	0.59	2.04	1.03	3.08	0.17
Жинст	2,636	99	269	0.35	1.08	0.37	2.37	0.13
Заг	2,476	133	326	0.47	1.14	0.74	2.23	0.12
Өлзийт	4,510	157	594	0.55	2.38	0.63	4.06	0.23
Хүрээмарал	2,048	102	260	0.36	0.91	0.61	1.84	0.10
Шинэжинст	2,938	168	510	0.59	2.04	0.41	2.64	0.15
Эрдэнэцогт	5,142	314	686	1.10	2.40	1.54	4.63	0.26
Бүгд	104149	6678	21602	23.37	83.88	20.42	93.73	4.59

1.3.2 Баянхонгор сумын сургууль, цэцэрлэгийн үйлчлэх хүрээний орон зайн шинжилгээ

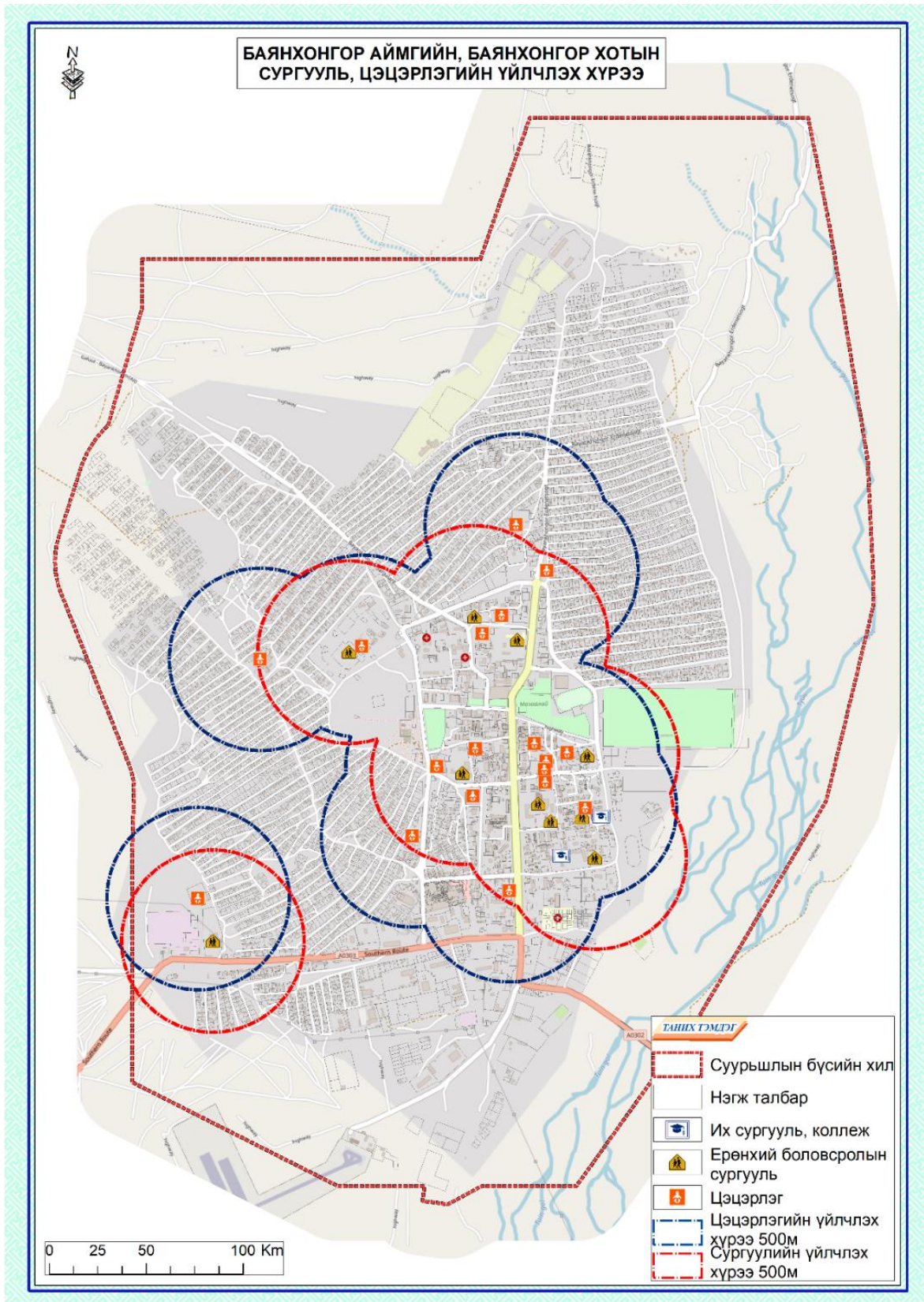
Хот тосгоны төлөвлөлт, барилгажилтын норм ба дүрэм БНбд 30.01.04 норм дүрмийн дагуу Сургуулийн өмнөх насны хүүхдийн байгууллага, Ерөнхий боловсролын сургуулийн үйлчлэх хүрээ 500 м байхаар заасан байдаг.

Баянхонгор аймгийн Боловсрол, шинжлэх ухааны газраас авсан тоо мэдээнд Баянхонгор суманд 2021 оны байдлаар төрийн өмчийн 7, хувийн 2 ерөнхий боловсролын сургуульд 10218 хүүхэд суралцаж суралцаж байна. Баянхонгор суманд сургуулийн өмнөх боловсрол олгох төрийн өмчийн 17, хувийн 7 цэцэрлэг үйл ажиллагаа явуулж байна. Сургуулийн өмнөх боловсролын байгууллагууд хамран сургалтыг нэмэгдүүлэх зорилгоор хүүхэд хүлээн авах хүчин чадлаасаа давуулан ажиллаж, сургалтыг ээлжийн болон явуулын бүлэг, зуны сургалтаар давхар олгож байгаагийн үр дүнд сургуулийн өмнөх боловсролын нийт хамран сургалт нэмэгдэж байна. Баянхонгор суманд сургуулийн өмнөх боловсролд хамрагдах 2-5 насны 2751 хүүхэд сургуулийн өмнөх боловсролд суралцаж байна. Аймгийн Баянбулаг, Баянговь, Гашуундэл, Баян-овоо, Баян-Өндөр, , Бөмбөгөр, Гурванбулаг, Жинст, Заг, Хүрээмарал, Шинэжинст сумдад ерөнхий боловсролын 9 жилийн сургалтаар үйл ажиллагаа явуулж байна.

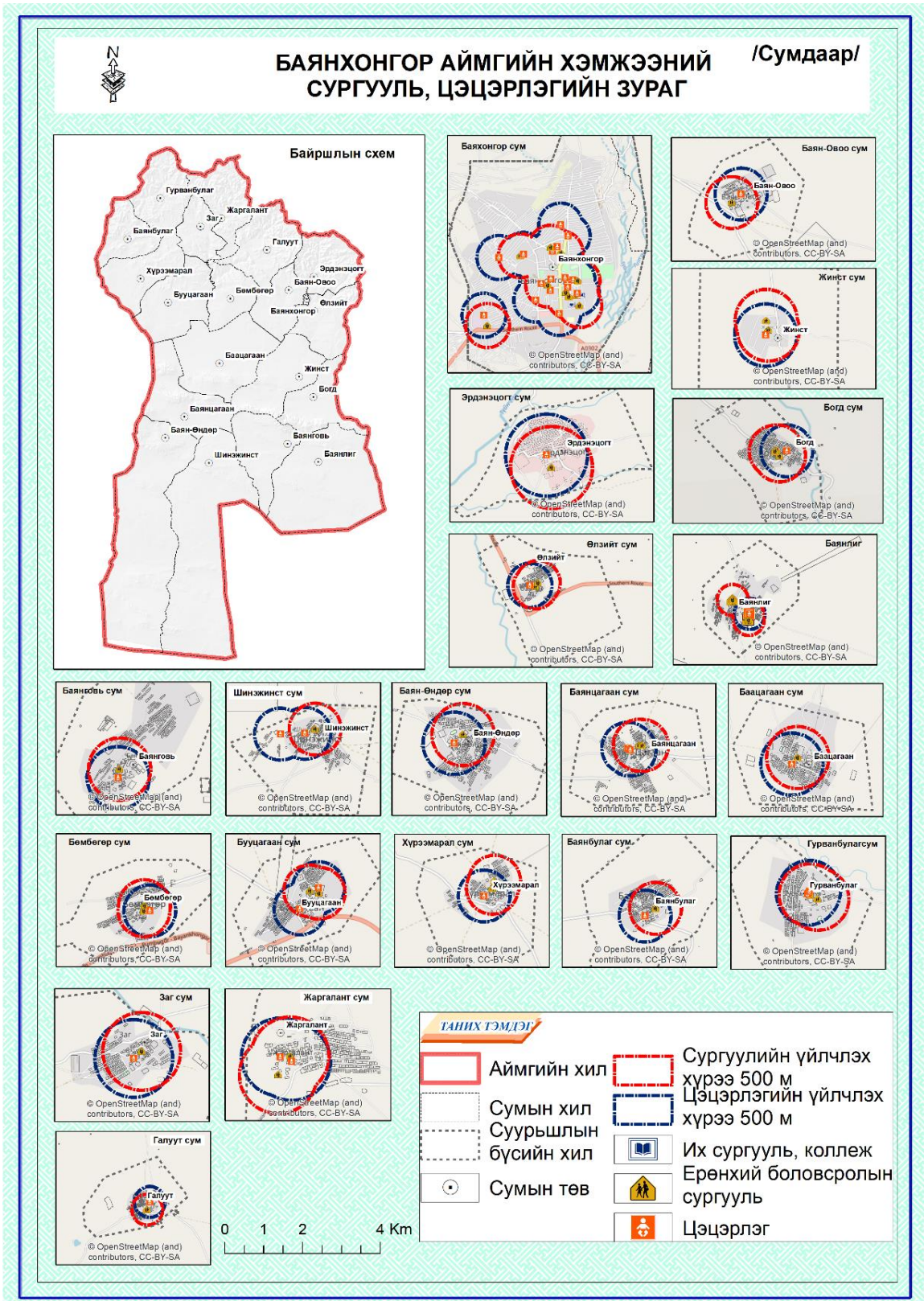
Аймгийн хэмжээнд аймгийн төвийн Ерөнхий боловсролын сургууль болон Баацагаан, Баянлиг, Баянцагаан, Богд, Бууцагаан, Галуут, Жаргалант, Өлзийт, Эрдэнэцогт сумдад ерөнхий боловсролын 12 жилийн бүрэн дунд төрөлжсөн сургууль байна.

Баянхонгор аймгийн Боловсрол, шинжлэх ухааны газраас авсан тоо мэдээнд 2021 оны байдлаар ерөнхий боловсролын 32 сургуульд 18696 хүүхэд суралцаж суралцаж байна. Сургуулийн өмнөх боловсролын байгууллагууд хамран сургалтыг нэмэгдүүлэх Баянхонгор аймгийн хэмжээнд сургуулийн өмнөх боловсролд 43 цэцэрлэгт 5780 хүүхэд сургуулийн өмнөх боловсролд суралцаж байна.

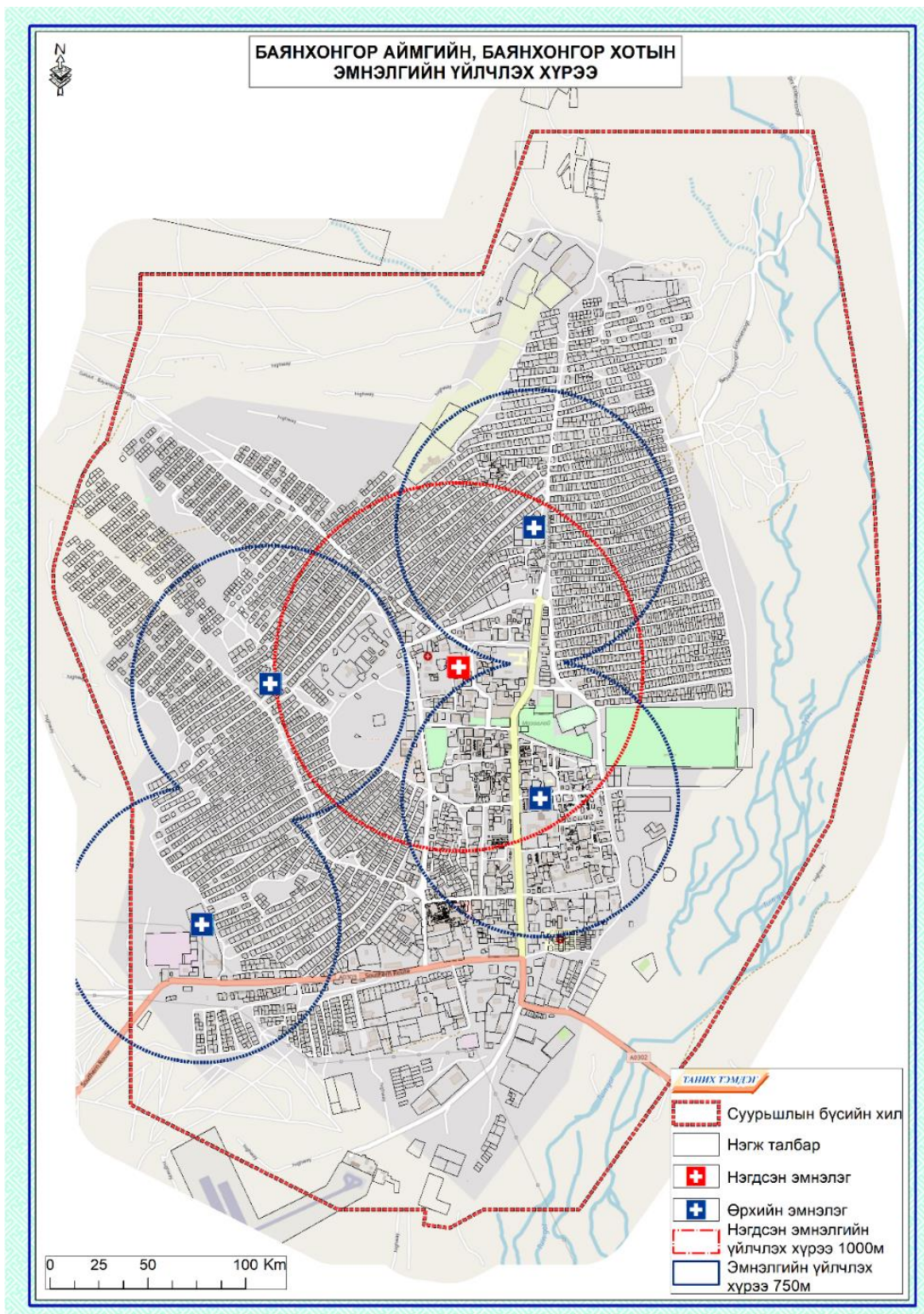
Хот тосгоны төлөвлөлт, барилгажилтын норм ба дүрэм БНбд 30.01.04 норм дүрмийн дагуу эрүүл мэндийн үйлчилгээний байгууллагын /хэсгийн эмнэлэг, амбулатори зэрэг/ үйлчлэх хүрээ нь 750 м байх ёстой.

Зураг-6. Сургууль, цэцэрлэгийн хэрэгцээт байдлын үнэлгээний орон зайн шинжилгээ

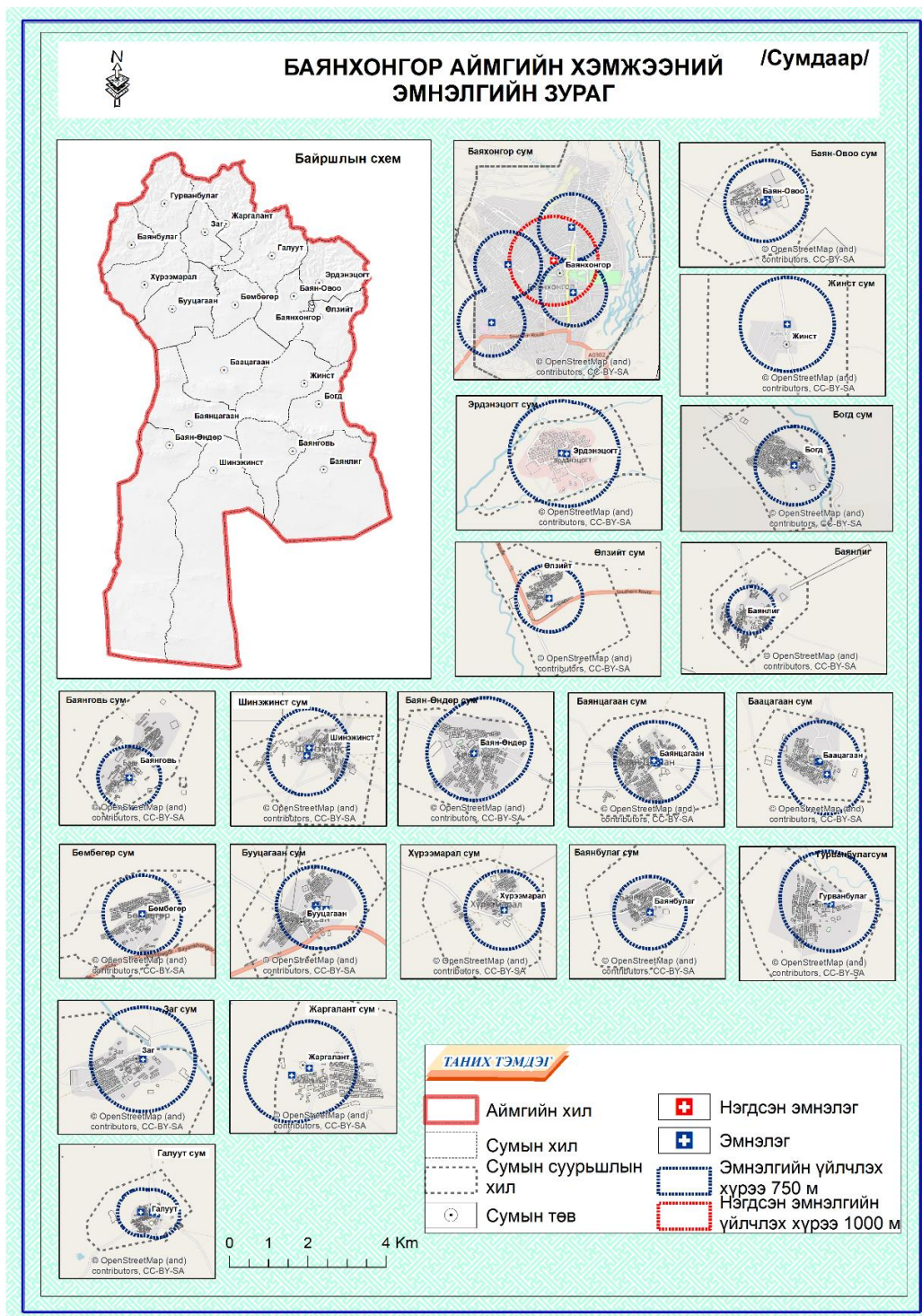

Зураг-7. Сургууль, цэцэрлэгийн үйлчлэх хүрээ

Зураг-8. Эрүүл мэндийн байгууллагын хэрэгцээт байдлын үнэлгээний орон зайн шинжилгээ

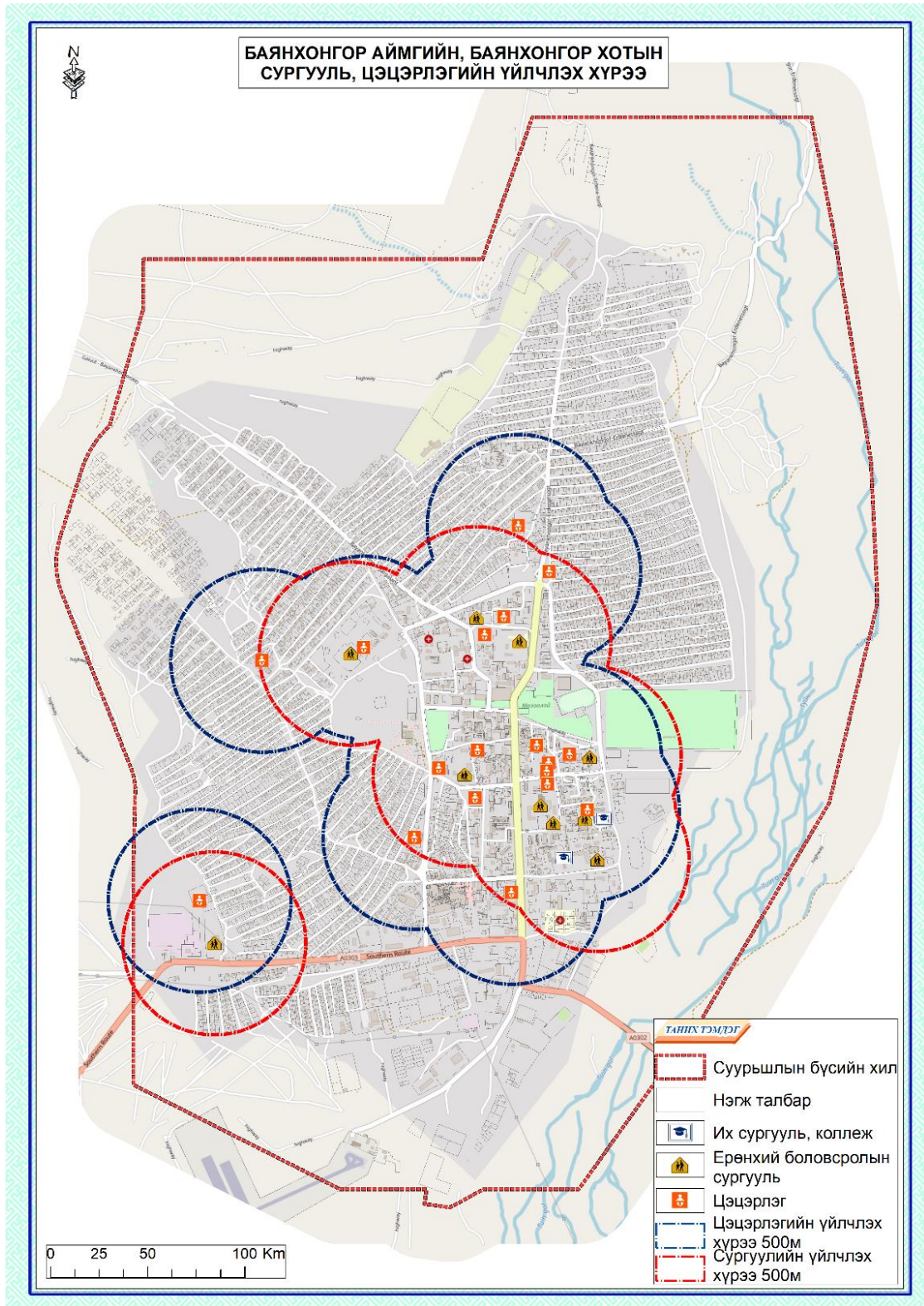
Баянхонгор аймгийн Эрүүл мэндийн газраас авсан мэдээнд нэгдсэн эмнэлэг нь 1942 оны 2 сарын 26-нд анх 6 гэр, 12 орон тоотой, 5 ортой “Эмийн сан” нэртэйгээр байгуулагдаж байсан. Баянхонгор хотод 4 өрхийн эмнэлэг үйл ажиллагаа явуулж байна.

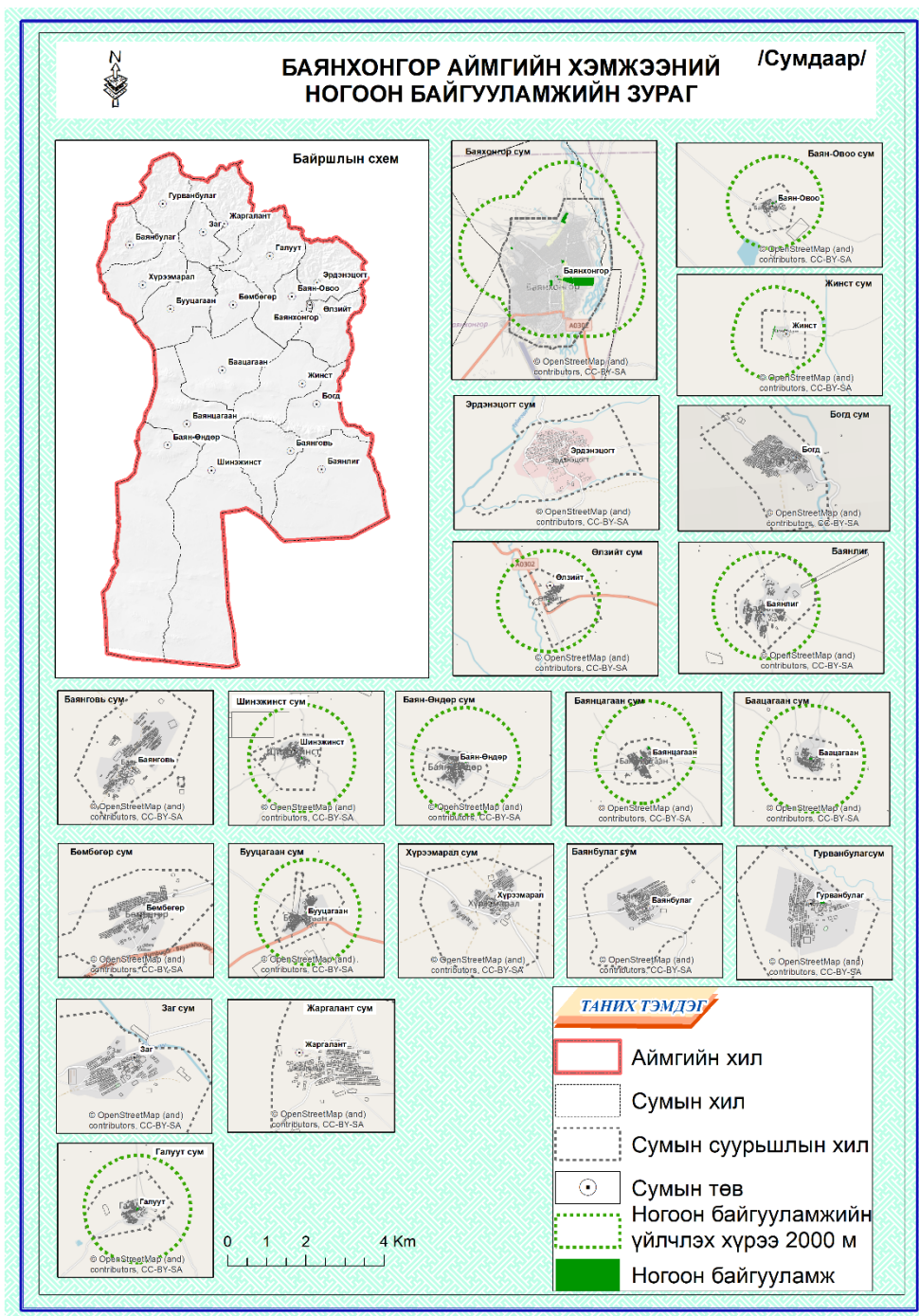
Зураг-9. Эмнэлгийн үйлчлэх хүрээ

Баянхонгор аймгийн хэмжээнд нийт аймгийн нэгдсэн эмнэлэг 1, өрхийн эрүүл мэндийн төв 1, сумын эрүүл мэндийн төв 19 байгууллага үйл ажиллагаа явуулж байна.

Хот төлөвлөлтийн болон барилгажилтын норм дүрмийн дагуу эрүүл мэндийн үйлчилгээний байгууллагын үйлчлэх хүрээг тухайн цэцэрлэгт хүрээлэнгийн зориулалт, хүчин чадлаас нь хамааруулан хотын чанартай, тусгай зориулалтын, дүүргийн чанартай гэх мэтээр ангилсан байдаг ба үйлчлэх хүрээг 1-5 км радиустай байхаар тусгасан байдаг.

Зураг-10. Ногоон байгууламжийн хэрэгцээт байдлын үнэлгээний орон зайн шинжилгээ

Зураг-11. Сумын төвүүдийн ногоон байгууламжийн үйлчлэх хүрээ

Уг бүсэд сумын төвийн эзэмшил доторх цэцэрлэгт хүрээлэн, хүүхдийн паркийг хамруулав. Уг бүс нь хүн амын эрүүл мэнд, нөхөн сэргээх, алжаал ядаргаагаа тайлах, агаарын бохирдлыг багасгахад чухал үүрэг гүйцэтгэх учир хот төлөвлөлтөнд байх зайлшгүй бүс юм. Эхний ээлжинд цэцэрлэгт хүрээлэн, ногоон байгууламжийн бүсэд хөрөнгө оруулалт хийж тохижуулах шаардлагатай ба цаашид ногоон байгууламж, задгай талбайг тохижуулах замаар шийдвэрлэнэ.

1.3.3 Нийгмийн үйлчилгээний дэд бүтцийн байгууллагын газрын хэрэгцээ

Хэрэгцээт байдлын үнэлгээг хот суурин газарт нийгмийн байгууламжийн хангамжаар үнэлдэг бөгөөд аймгийн хэмжээнд одоогоор 43 цэцэрлэг үйл ажиллагаа явуулж байна.

Баянхонгор аймгийн хэмжээнд цэцэрлэгийн насны хүүхдийн 60.4 хувь нь цэцэрлэгт хамрагдаж байна. Баянхонгор аймгийн хэмжээнд Баянхонгор, Баацагаан, Баянговь, Баянлиг, Баян-Өндөр, Баянцагаан, Богд, Бууцагаан, Бөмбөгөр, Галуут, Гурванбулаг, Жаргалант, Заг, Өлзийт, Шинэжинст, Эрдэнэцогт сумдын ачаалал хэтрэлттэй байна.

Хүснэгт-9. Цэцэрлэгийн одоогийн судалгаа

№	Сумын нэр	Одоо байгаа цэцэрлэгийн тоо	Хүчин чадал	Суралцаж байгаа хүүхэд	2-5 насны хүүхдийн тоо статистик	Хамрагдалт хувь	Барилгын хүчин чадлаас хэтэрсэн ачаалал /хүүхэд/
1	Баянхонгор	22	2695	2751	3098	88.8	56
2	Баацагаан	1	90	167	288	58.0	77
3	Баянбулаг	1	90	87	157	55.4	-3
4	Баянговь	1	125	160	287	55.7	35
5	Баянлиг	1	150	199	359	55.4	49
6	Баян-овоо	1	200	108	203	53.2	-92
7	Баян-Өндөр	1	140	178	242	73.6	38
8	Баянцагаан	1	100	240	350	68.6	140
9	Богд	1	125	167	263	63.5	42
10	Бууцагаан	2	175	224	359	62.4	49
11	Бөмбөгөр	1	100	188	325	57.8	88
12	Галуут	1	90	178	335	53.1	88
13	Гурванбулаг	1	100	146	243	60.1	46
14	Жаргалант	1	90	145	243	59.7	55
15	Жинст	1	90	86	201	42.8	-4
16	Заг	1	75	115	185	62.2	40
17	Өлзийт	1	100	136	343	39.7	36
18	Хүрээмарал	1	90	88	137	64.2	-2
19	Шинэжинст	1	100	145	253	57.3	45
20	Эрдэнэцогт	2	165	272	355	76.6	107
	Нийт	43	4890	5780	8226	60.4	890

Улсын 2022 оны төсвийн хөрөнгө оруулалтаар Баянхонгор аймгийн Баянхонгор суманд 280 ортой цэцэрлэгийн барилга 3.3 тэрбум төгрөгөөр барьж ашиглалтанд оруулна. Мөн Улсын 2022 оны төсөвт аймгийн төвийн 2 дугаар цэцэрлэгийн барилгыг буулгаж 150 ортой цэцэрлэг барихаар 1.8 тэрбум төгрөг батлагдаж 2023 онд ашиглалтанд оруулахаар төсөвт тусгагдсан.

Баянхонгор аймагт ойрын хугацаанд буюу 2027 хүртэл 8 цэцэрлэг 20 тэрбум төгрөгөөр, дунд хугацаанд буюу 2032 он хүртэл 3 цэцэрлэг 7.5 тэрбум төгрөгөөр, хэтийн хугацаанд буюу 2037 он хүртэл 6 цэцэрлэгийг 15 тэрбум төгрөгийн хөрөнгө оруулалт шаардагдахаар байна.

Хүснэгт-10. Цэцэрлэгийн төлөвлөлт, тоо

Дд	Аймаг сумын нэр	Одоо байгаа			Төлөвлөлтөөр 2037 он		Хэрэгжүүлэх хугацаа			
		Одоо байгаа цэцэрлэгийн тоо	Цэцэрлэгийн барилгын хүчин чадал, хүүхдийн тоогоор	Цэцэрлэгт суралцаж байгаа хүүхэд 2021 он	Сумын хүн ам	Цэцэрлэгийн насны хүүхэд	Шаардлагагай цэцэрлэгийн тоо	Ойрын 2027 он	Дундын 2032 он	Хэтийн 2037 он
1	Баянхонгор	22	2695	2751	37248	3179	2	2		
2	Баацагаан	1	90	167	3842	193	1	1		
5	Баянбулаг	1	90	87	2097	101	0			
6	Баянговь	1	125	160	3562	185	1			1
7	Баянлиг	1	150	199	4525	230	1			1
3	Баян-овоо	1	200	108	3043	125	0			
4	Баян-Өндөр	1	140	178	3069	206	1			1
8	Баянцагаан	1	100	240	4158	277	1	1		
9	Богд	1	125	167	3649	193	1			1
10	Бууцагаан	2	175	224	3919	259	1			1
11	Бөмбөгөр	1	100	188	4307	217	1	1		
12	Галуут	1	90	178	4857	206	1	1		
13	Гурванбулаг	1	100	146	2706	169	1		1	
14	Жаргалант	1	90	145	3417	168	1		1	
15	Жинст	1	90	86	2636	99	0			
16	Заг	1	75	115	2476	133	1	1		
17	Өлзийт	1	100	136	4510	157	1			1
18	Хүрээмарал	1	90	88	2048	102	0			
19	Шинэжинст	1	100	145	2938	168	1		1	
20	Эрдэнэцогт	2	165	272	5142	314	1	1		
	Нийт	43	4890	5780	104149	6678	17	8	3	6

Төлөвлөлтөөр 320 хүүхдийн хүчин чадалтай цэцэрлэгийн барилга хот төлөвлөлтийн нормоор 1 хүүхдэд ноогдох талбайг 35 м.кв-аар тооцож цэцэрлэгийн хэрэгцээт эдэлбэр газрын талбай 1.12 га төлөвлөсөн.

Хүснэгт-11. Төлөвлөлтөөр баригдах цэцэрлэгийн газрын хэрэгцээ, га

Сум	Төлөвлөлт ойрын, 2027 он			Төлөвлөлт дундын, 2032 он		
	Цэцэрлэгийн барилгын хүчин чадал, хүүхдийн тоогоор	Цэцэрлэгт суралцах хүүхэд	Цэцэрлэг хэрэгцээт газар	Цэцэрлэгийн барилгын хүчин чадал, хүүхдийн тоогоор	Цэцэрлэгт суралцах хүүхэд	Цэцэрлэг хэрэгцээт газар
Баянхонгор сум	2695	2904	2.24	3335	3038	
Баацагаан сум	90	176	1.12	410	184	
Баянбулаг сум	90	92		90	96	
Баянговь сум	125	169		125	177	
Баянлиг сум	150	210		150	220	
Баян-Овоо сум	200	114		200	119	
Баян-Өндөр сум	140	188		140	197	
Баянцагаан сум	100	253	1.12	420	265	
Богд сум	125	176		125	184	
Бөмбөгөр сум	175	198	1.12	495	208	
Бууцагаан сум	100	236		100	247	
Галуут сум	90	188	1.12	410	197	
Гурванбулаг сум	100	154		100	161	1.12
Жаргалант сум	90	153		90	160	1.12
Жинст сум	90	91		90	95	
Заг сум	75	121	1.12	395	127	
Өлзийт сум	100	144		100	150	
Хүрээмарал сум	90	93		90	97	
Шинэжинст сум	100	153		100	160	1.12
Эрдэнэцогт сум	165	287	1.12	165	300	
Нийт	4890	6102	8.96	7130	6384	3.36

Үргэлжлэл

Сум	Төлөвлөлт хэгийн, 2037 он		
	Цэцэрлэгийн барилгын хүчин чадал, хүүхдийн тоогоор	Цэцэрлэгт суралцах хүүхэд	Цэцэрлэг хэрэгцээт газар
Баянхонгор сум	3335	3179	
Баацагаан сум	410	193	
Баянбулаг сум	90	101	
Баянговь сум	125	185	1.12
Баянлиг сум	150	230	1.12

Баян-Овоо сум	200	125	
Баян-Өндөр сум	140	206	1.12
Баянцагаан сум	420	277	
Богд сум	125	193	1.12
Бөмбөгөр сум	495	217	
Бууцагаан сум	100	259	1.12
Галуут сум	410	206	
Гурванбулаг сум	420	169	
Жаргалант сум	410	168	
Жинст сум	90	99	
Заг сум	395	133	
Өлзийт сум	100	157	1.12
Хүрээмарал сум	90	102	
Шинэжинст сум	420	168	
Эрдэнэцогт сум	165	314	
Нийт	8090	6678	6.72

Аймгийн хэмжээнд 32 ерөнхий боловсролын сургууль үйл ажиллагаа явуулж байна. Баянхонгор аймгийн хэмжээнд цэцэрлэгийн насны хүүхдийн 81.7 хувь нь сургуульд хамрагдаж байна. Баянхонгор аймгийн хэмжээнд Баянхонгор, Баацагаан, Баянговь, Баянлиг, Баян-Өндөр, Баянцагаан, Богд, Бөмбөгөр, Галуут, Гурванбулаг, Жаргалант, Заг, Шинэжинст, Эрдэнэцогт сумдуудын сургуулиудын даац хэтэрсэн байна.

Хүснэгт-12. Сургуулийн одоогийн судалгаа

№	Сумын нэр	Сургууль					Барилгын хүчин чадлаас хэтэрсэн ачаалал /сурагч/
		Одоо байгаа сургууль тоо	Хүчин чадал	Суралцаж байгаа хүүхэд	6-18 насны хүүхдийн тоо статистик	Хамрагдалт хувь	
1	Баянхонгор	9	6110	10218	7385	138.4%	4108
2	Баацагаан	1	320	352	677	52.0%	32
3	Баянбулаг	1	395	305	427	71.4%	-90
4	Баянговь	1	320	467	699	66.8%	147
5	Баянлиг	2	720	781	864	90.4%	61
6	Баян-овоо	1	240	231	556	41.5%	-9
7	Баян-Өндөр	1	320	402	619	64.9%	82
8	Баянцагаан	1	470	658	796	82.7%	188
9	Богд	1	320	570	719	79.3%	250
10	Бууцагаан	2	665	575	819	70.2%	-90
11	Бөмбөгөр	1	320	498	812	61.3%	178
12	Галуут	2	440	490	939	52.2%	50
13	Гурванбулаг	1	320	355	509	69.7%	35
14	Жаргалант	1	312	505	605	83.5%	193
15	Жинст	1	240	233	530	44.0%	-7
16	Заг	1	120	282	472	59.7%	162
17	Өлзийт	1	560	514	865	59.4%	-46
18	Хүрээмарал	1	240	225	373	60.3%	-15
19	Шинэжинст	1	360	441	590	74.7%	81
20	Эрдэнэцогт	2	570	594	1062	55.9%	24
	Нийт	32	13362	18696	20318	81.7	5334

Улсын 2022 оны төсвийн хөрөнгө оруулалтаар Баянхонгор аймгийн Баянхонгор суманд Номгон ахлах сургуулийн 440 хүүхдийн суудалтай өргөтгөлийн барилга 3.1 тэрбум төгрөг батлагдаж 2022 онд ашиглалтанд оруулна. Мөн Улсын 2022 оны төсвийн хөрөнгө оруулалтаар Баянхонгор аймгийн Баянхонгор суманд 240 хүүхдийн суудалтай ерөнхий боловсролын сургуулийн барилга барихаар 2.1 тэрбум төгрөг, Гурванбулаг суманд 160 хүүхдийн суудалтай сургуулийн барилга 3.1 тэрбум төгрөгөөр барихаар батлагдаж 2023 онд ашиглалтанд оруулахаар ажиллаж байна.

Баянхонгор аймагт одоо байгаа даац хэтрэлт болон ирээдүйд өсөх хүн амын тоонд уялдуулан 640 сурагчийн хүчин чадалтай сургуулийг төлөвлөлтийн ойрын хугацаанд 7 сургууль, дундын хугацаанд 2 сургууль, хэтийн хугацаанд 2 сургууль барихаар төлөвлөсөн. Нийт 17 сургуулийг 85 тэрбум төгрөгөөр барихаар төлөвлөсөн.

Хүснэгт-13. Сургуулийн төлөвлөлт

Дд	Сумын нэр	Одоо байгаа			Төлөвлөлтөөр					
		Одоо байгаа сургуулийн тоо	Хүчин чадал	Сурагцаж байгаа хүүхэд	Сумын хүн ам	Сургуулийн насны хүүхэд	Шаардлагатай сургуулийн тоо	Ойрын 2027 он	Дундын 2032 он	Хэтийн 2037 он
1	Баянхонгор	9	6110	10218	37248	11913	3	2		1
2	Баацагаан	1	320	352	3842	410	1		1	
3	Баянбулаг	1	395	305	2097	356	0			
4	Баянговь	1	320	467	3562	544	1	1		
5	Баянлиг	2	720	781	4525	911	0			
6	Баян-овоо	1	240	231	3043	269	0			
7	Баян-Өндөр	1	320	402	3069	469	1		1	
8	Баянцагаан	1	470	658	4158	767	1	1		
9	Богд	1	320	570	3649	665	1		1	
10	Бууцагаан	2	665	575	3919	670	0			
11	Бөмбөгөр	1	320	498	4307	581	1	1		
12	Галуут	2	440	490	4857	571	1		1	
13	Гурванбулаг	1	320	355	2706	414	1		1	
14	Жаргалант	1	312	505	3417	589	1	1		
15	Жинст	1	240	233	2636	272	1		1	
16	Заг	1	120	282	2476	329	1	1		
17	Өлзийт	1	560	514	4510	599	0			
18	Хүрээмарал	1	240	225	2048	262	1		1	
19	Шинэжинст	1	360	441	2938	514	1		1	
20	Эрдэнэцогт	2	570	594	5142	693	1			1
	Нийт	32	13362	18696	104149	21798	17	7	8	2

Аймгийн Эрүүл мэндийн газраас авсан судалгаанд үндэслэн эмнэлгийн хэрэгцээт байдлын үнэлгээг хийсэн. Аймгийн хэмжээнд нэгдсэн эмнэлэг 1, хувийн 8 эмнэлэг, тосгоны эмнэлэг 1, сумын 19 эмнэлэг үйл ажиллагаа явуулж байна. “Эмнэлгийн зориулалттай барилга төлөвлөх” /БНБД 31-22-21/ барилгын норм, дүрмийн дагуу эмнэлгийн ачааллыг тооцож үзэхэд сумдад 10-26 хүний орны хэтрэлттэй байна.

Хүснэгт-14. Эмнэлгийн одоогийн судалгаа

Дд	Сумын нэр	Сумын хүн ам	Одоо байгаа сургуулийн тоо	1000 хүнд ногдох орны хэрэгцээ	Хүчин чадал, ор	/БНБД 31-22-21/ норм, дүрмийн дагуу дутагдалтай орны тоо
1	Баянхонгор	31948	Нэгдсэн эмнэлэг, хувийн эмнэлэг	319	461	-142
2	Баацагаан	3295	Сумын эмнэлэг	33	14	19
3	Баянбулаг	1799		18	11	7
4	Баянговь	3055		31	12	19
5	Баянлиг	3881		39	16	23
6	Баян-овоо	2610		26	10	16
7	Баян-Өндөр	2632		26	12	14
8	Баянцагаан	3566		36	15	21
9	Богд	3130		31	14	17
10	Бууцагаан	3361		34	15	19
11	Бөмбөгөр	3694		37	14	23
12	Галуут	4166		42	17	25
13	Гурванбулаг	2321		23	12	11
14	Жаргалант	2931		29	13	16
15	Жинст	2261		23	10	13
16	Заг	2124		21	11	10
17	Өлзийт	3868		39	13	26
18	Хүрээмарал	1757		18	10	8
19	Шинэжинст	2520		25	12	13
20	Эрдэнэцогт	4410		44	18	26
	Нийт	89329		893	710	183

Аймгийн хэмжээнд төлөвлөлтийн хугацаанд хүн амын өсөлтийг даган ойрын хугацаанд 4 эмнэлэг, дундын хугацаанд 8 эмнэлэг, хэтийн хугацаанд 7 эмнэлэг байгуулахаар төлөвлөсөн.

Аймгийн төвд одоогийн нэгдсэн эмнэлэг 355 ортой, хувийн 8 эмнэлэг 106 ортой үйл ажиллагаа явуулж байна. БНБД 31-22-21 норм, дүрмийн дагуу аймгийн төвийн эмнэлгийн төлөвлөлтийг хийж үзэхэд 2037 он хүртэл эмнэлэгийн орны хүрэлцээ хангалттай байна.

Хүснэгт-15. Эмнэлгийн төлөвлөлт

№	Сумын нэр	Одоо байгаа сургуулийн тоо	Сумын хүн ам	1000 хүнд ногдох орны хэрэгцээ	Одоо байгаа эмнэлгийн хүчин чадал, /ор/	/БНБД 31-22-21/ норм, дүрмийн дагуу дутагдалтай орны тоо
1	Баянхонгор	Нэгдсэн эмнэлэг, хувийн эмнэлэг	37248	372	461	-89
2	Баацагаан	Сумын эмнэлэг	3842	38	14	24
3	Баянбулаг		2097	21	11	10
4	Баянговь		3562	36	12	24
5	Баянлиг		4525	45	16	29
6	Баян-овоо		3043	30	10	20
7	Баян-Өндөр		3069	31	12	19
8	Баянцагаан		4158	42	15	27
9	Богд		3649	36	14	22
10	Бууцагаан		3919	39	15	24
11	Бөмбөгөр		4307	43	14	29
12	Галуут		4857	49	17	32
13	Гурванбулаг		2706	27	12	15
14	Жаргалант		3417	34	13	21
15	Жинст		2636	26	10	16
16	Заг		2476	25	11	14
17	Өлзийт		4510	45	13	32
18	Хүрээмарал		2048	20	10	10
19	Шинэжинст		2938	29	12	17
20	Эрдэнэцогт		5142	51	18	33
	Нийт			104149	1041	710

Үргэлжлэл

Дд	Сумын нэр	Одоо байгаа сургуулийн тоо	Төлөвлөж буй эмнэлгийн хүчин чадал, /ор/	Ойрын 2027 он	Дундын 2032 он	Хэтийн 2037 он
1	Баянхонгор	Нэгдсэн эмнэлэг, хувийн эмнэлэг				
2	Баацагаан	Сумын эмнэлэг	30		1	
3	Баянбулаг		10			1
4	Баянговь		30		1	
5	Баянлиг		30	1		
6	Баян-овоо		20			1
7	Баян-Өндөр		20			1
8	Баянцагаан		30		1	
9	Богд		20		1	
10	Бууцагаан		30		1	

11	Бөмбөгөр		30	1		
12	Галуут		30	1		
13	Гурванбулаг		20		1	
14	Жаргалант		20			1
15	Жинст		20			1
16	Заг		20			1
17	Өлзийт		30		1	
18	Хүрээмарал		10			1
19	Шинэжинст		20		1	
20	Эрдэнэцогт		30	1		
Нийт			450	4	8	7

1.3.4 Иргэнд өмчлүүлэх газрын хэрэгцээний тооцоо

Төлөвлөлтийн хугацаанд дахь хүн амын өсөлтийг даган иргэн бүрт газар өмчлүүлэх хэрэгцээг тооцсон. Одоогийн байдлаар аймгийн хэмжээнд 11169 хүн газар өмчилсөн болон өмчлөх боломжтой байна. Аймгийн хэмжээнд өмчлөлийн хувь 12.5 хувьтай байгаа бол одоогийн хүн амд 0.07 га-аар өмчлүүлбэл 5471.2 га газар, 0.35 га-аар өмчлүүлбэл 27356 га газар, 0.5 га-аар газар өмчлүүлбэл 39080 га газар шаардлагатай байна.

Төлөвлөлтийн ойрын хугацаанд 2027 он хүртэл тооцож үзэхэд 0.07 га-аар өмчлүүлбэл 5879.2 га газар, 0.35 га-аар өмчлүүлбэл 29395.9 га газар, 0.5 га-аар газар өмчлүүлбэл 41994.1 га газар шаардлагатай байна.

Төлөвлөлтийн дунд хугацаанд 2032 он хүртэл тооцож үзэхэд 0.07 га-аар өмчлүүлбэл 6186.8 га газар, 0.35 га-аар өмчлүүлбэл 30933.9 га газар, 0.5 га-аар газар өмчлүүлбэл 44191.3 га газар шаардлагатай байна.

Төлөвлөлтийн хэтийн хугацаанд 2037 он хүртэл тооцож үзэхэд 0.07 га-аар өмчлүүлбэл 6508.6 га газар, 0.35 га-аар өмчлүүлбэл 32542.9 га газар, 0.5 га-аар газар өмчлүүлбэл 46489.9 га газар шаардлагатай байна /Хүснэгт-/.

Хүснэгт-16. Иргэнд өмчлүүлэх газрын хэрэгцээ, га-аар

Сум	Одоо байгаа, 2020 он				
	Сумын нийт хүн амын тоо	Өмчилсөн болон өмчлөх боломжит нэгж талбар	Шаардлагатай газрын хэрэгцээ		
			Доод 0.07га	Дунд 0.35га	Дээд 0.5га
Баянхонгор сум	31948	5626	1842.5	9212.7	13161.0
Баацагаан сум	3295	226	214.8	1074.2	1534.5
Баянбулаг сум	1799	260	107.7	538.7	769.5
Баянговь сум	3055	389	186.6	933.1	1333.0
Баянлиг сум	3881	504	236.4	1182.0	1688.5
Баян-Овоо сум	2610	73	177.6	888.0	1268.5
Баян-Өндөр сум	2632	367	158.6	792.8	1132.5
Баянцагаан сум	3566	401	221.6	1107.8	1582.5
Богд сум	3130	323	196.5	982.5	1403.5
Бөмбөгөр сум	3361	364	209.8	1049.0	1498.5

Бууцагаан сум	3694	362	233.2	1166.2	1666.0
Галуут сум	4166	283	271.8	1359.1	1941.5
Гурванбулаг сум	2321	274	143.3	716.5	1023.5
Жаргалант сум	2931	334	181.8	909.0	1298.5
Жинст сум	2261	136	148.8	743.8	1062.5
Заг сум	2124	207	134.2	671.0	958.5
Өлзийт сум	3868	227	254.9	1274.4	1820.5
Хүрээмарал сум	1757	209	108.4	541.8	774.0
Шинэжинст сум	2520	302	155.3	776.3	1109.0
Эрдэнэцогт сум	4410	302	287.6	1437.8	2054.0
	89329	11169	5471.2	27356.0	39080.0

Үргэлжлэл

Сум	Төлөвлөлтийн ойрын, 2027 он				Төлөвлөлтийн дунд, 2032 он			
	Сумын нийт хүн амын тоо	Шаардлагатай газрын хэрэгцээ			Сумын нийт хүн амын тоо	Шаардлагатай газрын хэрэгцээ		
		Доод 0.07га	Дунд 0.35га	Дээд 0.5га		Доод 0.07га	Дунд 0.35га	Дээд 0.5га
Баянхонгор	34032.4	1988.4	9942.2	14203.2	35604.0	2098.5	10492.3	14989.0
Баацагаан	3510.0	229.9	1149.4	1642.0	3672.1	241.2	1206.1	1723.0
Баянбулаг	1916.4	115.9	579.7	828.2	2004.9	122.1	610.7	872.4
Баянговь	3254.3	200.6	1002.9	1432.7	3404.6	211.1	1055.5	1507.8
Баянлиг	4134.2	254.1	1270.6	1815.1	4325.1	267.5	1337.4	1910.6
Баян-Овоо	2780.3	189.5	947.6	1353.6	2908.7	198.5	992.5	1417.8
Баян-Өндөр	2803.7	170.6	852.9	1218.4	2933.2	179.6	898.2	1283.1
Баянцагаан	3798.7	237.8	1189.2	1698.8	3974.1	250.1	1250.6	1786.5
Богд	3334.2	210.8	1053.9	1505.6	3488.2	221.6	1107.8	1582.6
Бөмбөгөр	3580.3	225.1	1125.7	1608.1	3745.6	236.7	1183.6	1690.8
Бууцагаан	3935.0	250.1	1250.6	1786.5	4116.7	262.8	1314.2	1877.4
Галуут	4437.8	290.8	1454.2	2077.4	4642.7	305.2	1525.9	2179.9
Гурванбулаг	2472.4	153.9	769.5	1099.2	2586.6	161.9	809.4	1156.3
Жаргалант	3122.2	195.2	975.9	1394.1	3266.4	205.3	1026.3	1466.2
Жинст	2408.5	159.1	795.4	1136.3	2519.7	166.9	834.3	1191.9
Заг	2262.6	143.9	719.5	1027.8	2367.1	151.2	756.0	1080.0
Өлзийт	4120.4	272.5	1362.7	1946.7	4310.6	285.9	1429.3	2041.8
Хүрээмарал	1871.6	116.4	581.9	831.3	1958.1	122.4	612.2	874.5
Шинэжинст	2684.4	166.8	833.8	1191.2	2808.4	175.4	877.2	1253.2
Эрдэнэцогт	4697.7	307.7	1538.5	2197.9	4914.7	322.9	1614.4	2306.3
Нийт	95157.2	5879.2	29395.9	41994.1	99551.5	6186.8	30933.9	44191.3

Үргэлжлэл

Сум	Төлөвлөлтийн эцэс, 2037 он			
	Сумын нийт хүн амын тоо	Шаардлагатай газрын хэрэгцээ		
		Доод 0.07га	Дунд 0.35га	Дээд 0.5га
Баянхонгор сум	37248.2	2213.6	11067.8	15811.1
Баацагаан сум	3841.6	253.1	1265.5	1807.8
Баянбулаг сум	2097.5	128.6	643.1	918.7

Баянговь сум	3561.8	222.1	1110.5	1586.4
Баянлиг сум	4524.9	281.5	1407.3	2010.4
Баян-Овоо сум	3043.0	207.9	1039.5	1485.0
Баян-Өндөр сум	3068.7	189.1	945.6	1350.8
Баянцагаан сум	4157.6	263.0	1314.8	1878.3
Богд сум	3649.3	232.8	1164.2	1663.1
Бөмбөгөр сум	3918.6	248.8	1244.1	1777.3
Бууцагаан сум	4306.8	276.1	1380.7	1972.4
Галуут сум	4857.1	320.2	1601.0	2287.1
Гурванбулаг сум	2706.1	170.2	851.2	1216.0
Жаргалант сум	3417.3	215.8	1079.1	1541.6
Жинст сум	2636.1	175.0	875.0	1250.1
Заг сум	2476.4	158.9	794.3	1134.7
Өлзийт сум	4509.7	299.8	1498.9	2141.4
Хүрээмарал сум	2048.5	128.8	643.8	919.7
Шинэжинст сум	2938.1	184.5	922.6	1318.0
Эрдэнэцогт сум	5141.6	338.8	1693.9	2419.8
Нийт	104148.9	6508.6	32542.9	46489.9

Хүснэгт-17. Иргэнд өмчлүүлэх газрын хэрэгцээ, га-аар

Сум	Одоо байгаа, 2020 он					Төлөвлөлтийн ойрын, 2027 он				Төлөвлөлтийн ойрын, 2032 он				Төлөвлөлтийн эцэс, 2037 он			
	Сумын нийт хүн амын тоо	Өмчилсөн болон өмчлөх боломжит нэгж талбар	Шаардлагатай газрын хэрэгцээ			Сумын нийт хүн амын тоо	Шаардлагатай газрын хэрэгцээ			Сумын нийт хүн амын тоо	Шаардлагатай газрын хэрэгцээ			Сумын нийт хүн амын тоо	Шаардлагатай газрын хэрэгцээ		
			Доод 0.07га	Дунд 0.35га	Дээд 0.5га		Доод 0.07га	Дунд 0.35га	Дээд 0.5га		Доод 0.07га	Дунд 0.35га	Дээд 0.5га		Доод 0.07га	Дунд 0.35га	Дээд 0.5га
Баянхонгор	31948	5626	1842.5	9212.7	13161.0	34032	1988.4	9942.2	14203.2	35604	2098.5	10492.3	14989.0	37248	2213.6	11067.8	15811.1
Баацагаан	3295	226	214.8	1074.2	1534.5	3510	229.9	1149.4	1642.0	3672	241.2	1206.1	1723.0	3842	253.1	1265.5	1807.8
Баянбулаг	1799	260	107.7	538.7	769.5	1916	115.9	579.7	828.2	2005	122.1	610.7	872.4	2097	128.6	643.1	918.7
Баянговь	3055	389	186.6	933.1	1333.0	3254	200.6	1002.9	1432.7	3405	211.1	1055.5	1507.8	3562	222.1	1110.5	1586.4
Баянлиг	3881	504	236.4	1182.0	1688.5	4134	254.1	1270.6	1815.1	4325	267.5	1337.4	1910.6	4525	281.5	1407.3	2010.4
Баян-Овоо	2610	73	177.6	888.0	1268.5	2780	189.5	947.6	1353.6	2909	198.5	992.5	1417.8	3043	207.9	1039.5	1485.0
Баян-Өндөр	2632	367	158.6	792.8	1132.5	2804	170.6	852.9	1218.4	2933	179.6	898.2	1283.1	3069	189.1	945.6	1350.8
Баянцагаан	3566	401	221.6	1107.8	1582.5	3799	237.8	1189.2	1698.8	3974	250.1	1250.6	1786.5	4158	263.0	1314.8	1878.3
Богд	3130	323	196.5	982.5	1403.5	3334	210.8	1053.9	1505.6	3488	221.6	1107.8	1582.6	3649	232.8	1164.2	1663.1
Бөмбөгөр	3361	364	209.8	1049.0	1498.5	3580	225.1	1125.7	1608.1	3746	236.7	1183.6	1690.8	3919	248.8	1244.1	1777.3
Бууцагаан	3694	362	233.2	1166.2	1666.0	3935	250.1	1250.6	1786.5	4117	262.8	1314.2	1877.4	4307	276.1	1380.7	1972.4
Галуут	4166	283	271.8	1359.1	1941.5	4438	290.8	1454.2	2077.4	4643	305.2	1525.9	2179.9	4857	320.2	1601.0	2287.1
Гурванбулаг	2321	274	143.3	716.5	1023.5	2472	153.9	769.5	1099.2	2587	161.9	809.4	1156.3	2706	170.2	851.2	1216.0
Жаргалант	2931	334	181.8	909.0	1298.5	3122	195.2	975.9	1394.1	3266	205.3	1026.3	1466.2	3417	215.8	1079.1	1541.6
Жинст сум	2261	136	148.8	743.8	1062.5	2409	159.1	795.4	1136.3	2520	166.9	834.3	1191.9	2636	175.0	875.0	1250.1
Заг сум	2124	207	134.2	671.0	958.5	2263	143.9	719.5	1027.8	2367	151.2	756.0	1080.0	2476	158.9	794.3	1134.7
Өлзийт сум	3868	227	254.9	1274.4	1820.5	4120	272.5	1362.7	1946.7	4311	285.9	1429.3	2041.8	4510	299.8	1498.9	2141.4
Хүрээмарал	1757	209	108.4	541.8	774.0	1872	116.4	581.9	831.3	1958	122.4	612.2	874.5	2048	128.8	643.8	919.7
Шинэжинст	2520	302	155.3	776.3	1109.0	2684	166.8	833.8	1191.2	2808	175.4	877.2	1253.2	2938	184.5	922.6	1318.0
Эрдэнэцогт	4410	302	287.6	1437.8	2054.0	4698	307.7	1538.5	2197.9	4915	322.9	1614.4	2306.3	5142	338.8	1693.9	2419.8
	89329	11169	5471.2	27356.0	39080.0	95157	5879.2	29395.9	41994.1	99552	6186.8	30933.9	44191.3	104149	6508.6	32542.9	46489.9

ХОЁР. ХОТ СУУРИНЫ ГАЗАР АШИГЛАЛТЫН СУДАЛГАА

2.1 Хот суурины газар ашиглалтын чиг хандлага

Сумын төвүүдийн газар ашиглалтын байдлыг газрын нэгдмэл сангийн зураг болон газрын кадастрын мэдээллийн сангийн зургаас тодруулалт хийн гаргасан бөгөөд ашиглалтын төрөл тус бүрээр талбайн балансийг тооцсон.

Тус аймгийн хот, тосгон бусад суурины газар нь 2020 оны байдлаар аймгийн нийт нутаг дэвсгэрийн 0.2 хувь буюу 27.7 мян.га талбай эзэлж байна. Үүнээс барилга, байгууламжийн дэвсгэр газар нь 0.8 мян.га буюу 2.89 хувь, нийтийн эдэлбэрийн газар нь 6.2 мян.га буюу 22.38 хувь, үйлдвэрийн газар нь 0.1 мян.га буюу 0.36 хувь, уурхайн дэвсгэр газар нь 70.76 мян.га буюу 19.6 хувь, гэр хорооллын газар нь 1.0 мян.га буюу 3.61 хувийг тус тус эзэлж байна.

Тус аймгийн Хот, тосгон бусад суурины газрын газар ашиглалтын дэд ангилалд 2017-2020 оны хооронд хэрхэн өөрчлөлт гарсаныг доорх хүснэгтээр харууллаа (<http://www.1212.mn/>).

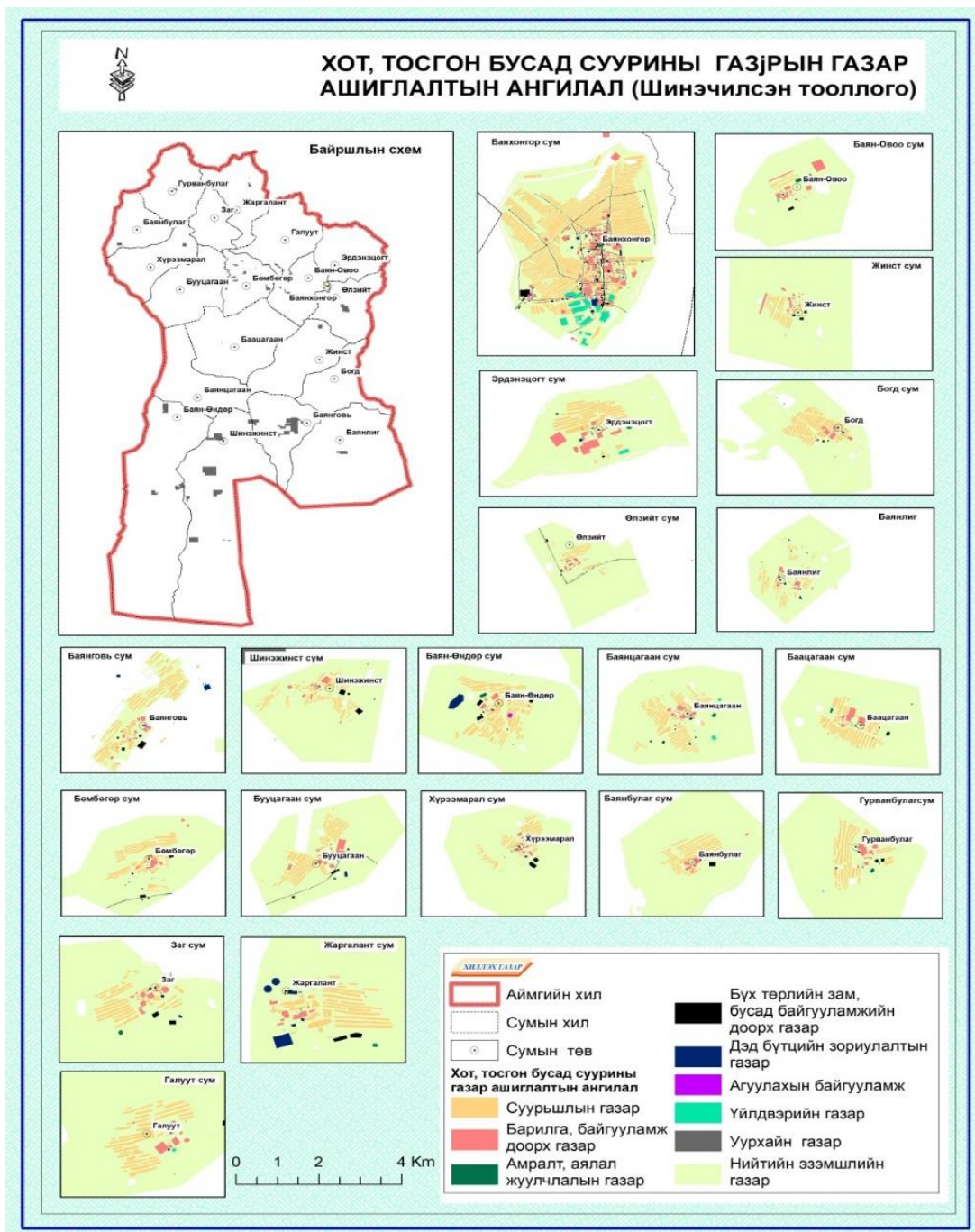
Хүснэгт-18. Хот, тосгон бусад суурины газрын газар ашиглалтын харьцуулсан судалгаа, мян.га

Хот, тосгон бусад суурины газар ашиглалтын ангилал	2017		2018		2019		2020		Өөрчлөлт Мян.га (+,-)
	Мян.га	Хувь	Мян.га	Хувь	Мян.га	Хувь	Мян.га	Хувь	
Хот тосгон, бусад суурины газар	24.6 2	100	24.8 1	100	27.58	100	27.7	100	+3.08
Барилга, байгууламжийн дэвсгэр газар, бүгд	0.72	2.92	0.74	2.98	0.76	2.76	0.8	2.89	+0.08
Нийтийн эдэлбэрийн газар, бүгд	6.27	25.5	6.23	25.1	6.21	22.5 2	6.2	22.38	-0.07
Үйлдвэрийн газар	0.06	0.24	0.06	0.24	0.06	0.22	0.1	0.36	+0.04
Уурхайн дэвсгэр газар	16.6 2	67.5	16.8	67.7	19.55	70.8	19.6	70.76	+2.98
Гэр хорооллын газар	0.95	3.86	0.98	3.95	1	3.63	1	3.61	+2.68

Дээрх хүснэгтээс харахад тус аймгийн хот, тосгон бусад суурины газар нь 2017 онд 24.62 мян.га байсан бол 2020 оны жилийн эцэст 27.7 мян.га гэж газрын нэгдмэл сангийн тайланд тусгагдсан байна. Энэ нь ойролцоогоор 4 жилийн хугацаанд (+3.08 мян.га)-аар нэмэгдсэн байна. Үүнээс барилга, байгууламжийн дэвсгэр газар нь 2017 онд 0.72 мян.га байсан бол 2020 оны жилийн эцэсийн байдлаар 0.8 мян.га болж (+0.08 мян.га)-аар нэмэгдсэн, нийтийн эдэлбэрийн газар нь 2017 онд 6.27 мян.га байсан бол 2020 оны жилийн эцэст 6.2 мян.га болж (-0.07 мян.га)-аар буурсан, үйлдвэрийн газар нь 2017 онд 0.06 мян.га байсан бол 2020 оны жилийн эцэсийн байдлаар 0.1 мян.га болж (+0.04 мян.га)-аар нэмэгдсэн, уурхайн дэвсгэр газар нь 2017 онд 16.62 мян.га байсан бол 2020 оны жилийн эцэст 19.6 мян.га болж (+2.98 мян.га)-аар нэмэгдсэн, гэр

хорооллын газар нь 2017 онд 0.95 мян.га байсан бол 2020 оны жилийн эцэсийн байдлаар 3.63 мян.га болж (+2.68 мян.га)-аар нэмэгдэж тус тус өөрчлөлт орсон байна.

ГНС-ийн шинэчилсэн тооллого, бүртгэлийн ажлыг 2020-2021 оны хооронд газрын мэргэжлийн байгууллага “АТТП” ХХК нь төрийн өмчийн газрыг зурагжуулж бүртгэн газрын кадастрын мэдээллийн санд оруулж баталгаажуулах гэсэн судалгааны ажлын хүрээнд хийж гүйцэтгэсэн байна. Энэхүү судалгааны ажлыг өндөр нарийвчлалын сансрын зураг, хот, тосгон бусад суурин газрын газар ашиглалт болон өөрчлөлтийг дроны зураглал, хээрийн хэмжилт судалгааны ажилд тулгаарлан хийж гүйцэтгэсэн байна (Зураг-12).

Зураг-12. Хот, тосгон бусад суурины газрын газар ашиглалтын ангилал

2.2 Хот суурингуудын газар ашиглалт

2.2.1 Баянхонгор сумын хот суурины газар ашиглалт

Тус сумын газар ашиглалтын одоогийн байдлыг гаргахдаа 2020-2021 оны хооронд Төрийн өмчийн газрыг зурагжуулж бүртгэн газрын кадастрын мэдээллийн санд оруулж баталгаажуулах ажлын хүрээнд газрын мэргэжлийн байгууллага “АТТП” ХХК-ийн хийж гүйцэтгэсэн газрын нэгдмэл сангийн шинэлчилсэн тооллогын шэйф файл болон Ланд менежер програм хангамжаас газрын кадастрын мэдээллийн сангийн файлуудыг татан авч газар ашиглалтын тодруулалтыг хийж гүйцэтгэн зурагласан (Зураг-13).

Дээрх аргачлалын дагуу газар ашиглалтын ангиллыг зориулалтаар нь төрөлжүүлэн ангилж зурагласны үндсэн дээр газар ашиглалтын ангилал болон талбайн экспликацийг тооцсон (Хүснэгт-19).

Хүснэгт-19. Баянхонгор сумын хот, тосгон бусад суурины газар ашиглалтын ангилалын экспликаци

№	Газар ашиглалтын зориулалтын ангилал	Талбай		
		га	хувь	
1	Тариалан	Төмс, хүнсний ногоо	27.38	1.75
2		Жимс, жимсгэнэ	12.78	0.82
Бүгд		40.16	2.56	
1	Хөдөө аж ахуйн барилга, байгууламжийн дэвсгэр газар	Тахиа болон бусад шувууны аж ахуй	0.18	0.01
2		Төмс, хүнсний ногоо, жимс жимсгэнэ хадгалах газар, бусад дагалдах аж ахуй	1.35	0.09
3		ХАА-н бүх төрлийн түүхий эд бүтээгдэхүүн цуглуулах анхан шатны цэг	0.53	0.03
Бүгд		2.06	0.13	
1	Барилга, байгууламжийн доорх газар	Төрийн захиргаа, төрийн үйлчилгээний байгууллага	12.08	0.77
2		Оффис, албан байгууллага	1.29	0.08
3		Соёлын үйл ажиллагаа, үзэсгэлэнгийн газар	4.09	0.26
4		Боловсролын байгууллага	24.39	1.56
5		Эрүүл мэндийн байгууллага	2.17	0.14
6		Санхүү, даатгал, үл хөдлөх хөрөнгийн үйлчилгээ	0.72	0.05

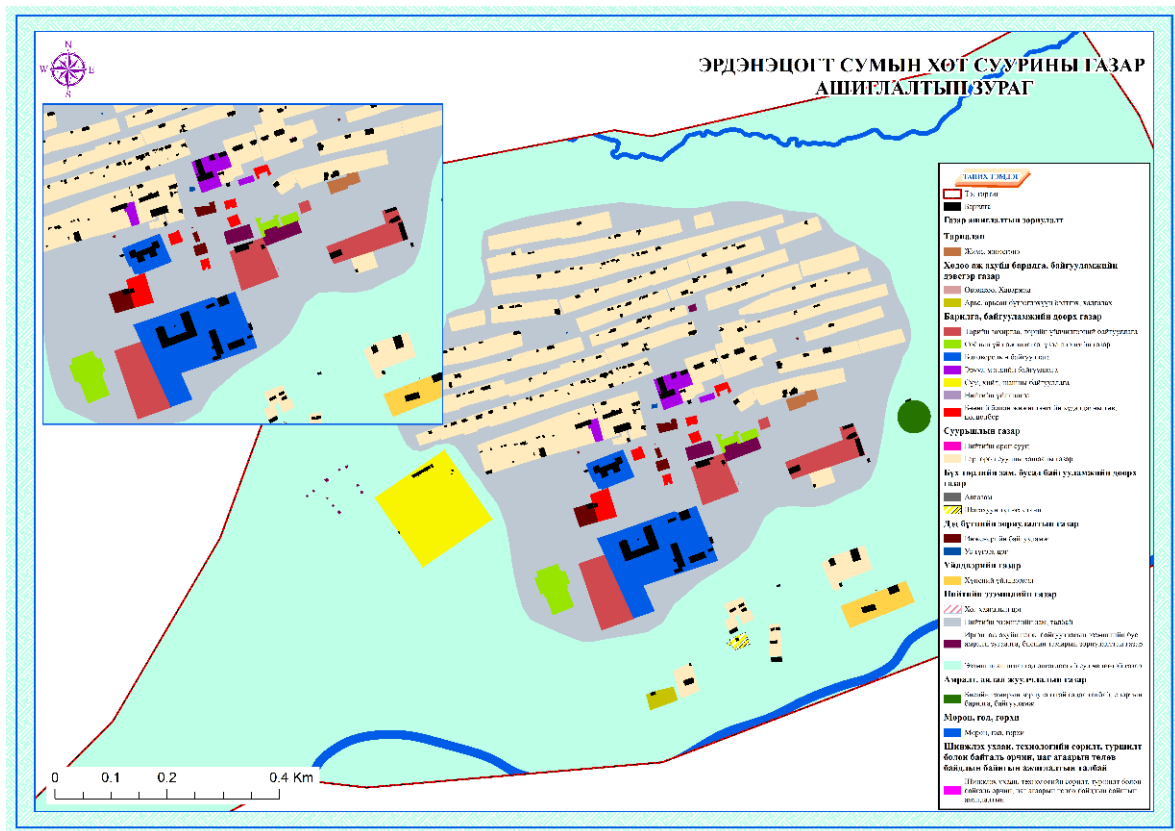
7		Нийтийн үйлчилгээ	16.40	1.05
8		Нийгмийн халамжийн үйлчилгээ	0.20	0.01
9		Сүм, хийд, шашны байгууллага	1.39	0.09
10		Зочид буудал, олон нийтийн газар	1.78	0.11
11		Бөөний болон жижиглэнгийн худалдааны төв, цогцолбор	10.17	0.65
12		Засвар үйлчилгээ	2.65	0.17
13		Батлан хамгаалах болон хүчний байгууллага	1.14	0.07
Бүгд			78.47	5.01
1	Суурьшлын газар	Нийтийн орон сууц	18.95	1.21
2		Амины орон сууц	4.19	0.27
3		Үйлчилгээтэй орон сууц	6.11	0.39
4		Гэр, орон сууцны хашааны газар	399.04	
Бүгд			428.29	27.32
1	Бүх төрлийн зам, бусад байгууламжийн доорх газар	Автозам	29.89	1.91
2		Шатахуун түгээх станц	7.72	0.49
Бүгд			37.61	2.40
1	Дэд бүтцийн зориулалтын газар	Инженерийн байгууламж	6.38	0.41
2		Ус түгээх цэг	0.08	0.01
Бүгд			6.46	0.41
1	Агуулахын байгууламж	Олон зориулалттай агуулах	0.90	0.06
Бүгд			0.90	0.06
1	Үйлдвэрийн газар	Хүнсний үйлдвэрлэл	7.01	0.45
2		Нэхмэл эдлэл, хувцас, арьсан эдлэлийн үйлдвэрлэл	5.90	0.38
3		Химийн бодис, резин, хуванцар бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл	0.92	0.06
4		Металл үйлдвэрлэл	0.10	0.01
5		Барилгын материал үйлдвэрлэл	23.51	1.50
6		Мод, модон бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл	0.74	0.05
Бүгд			38.19	2.44
1	Нийтийн эзэмшлийн газар	Нийтийн эзэмшлийн зам, талбай	531.39	33.90
2		Иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагын эзэмшлийн бус	33.28	2.12

		амралт, зугаалга, биеийн тамирын зориулалттай газар		
3		Эзэмшил ашиглалтад олгогдоогүй сул чөлөөтэй газар	341.97	21.82
Бүгд			906.63	57.84
1	Амралт, аялал жуулчлалын газар	Биеийн тамирын зориулалттай гадаа талбай, спортын барилга, байгууламж	0.82	0.05
Бүгд			0.82	0.05
1	Харилцаа, холбооны барилга байгууламж	Харилцаа, холбооны байгууламж	0.45	0.03
Бүгд			0.45	0.03
1	Ой модоор бүрхэгдсэн газар	Мод үржүүлгийн газар	27.47	1.75
Бүгд			27.47	1.75
Нийт			1567.50	100

Дээрх хүснэгтээс харахад Баянхонгор сумын суурьшлын бүс нь нийт 1567.5 га нутаг дэвсгэртэй бөгөөд үүнээс барилга, байгууламжийн газар нь 78.47 га буюу 5.01 хувь, суурьшлын газар 428.29 га буюу 27.32 хувь, үйлдвэрийн газар 38.19 га буюу 2.44 хувь, нийтийн эзэмшлийн газар 906.63 га буюу 57.84 хувь, зам, бусад байгууламжийн газар 37.61 га буюу 2.4 хувь, тариалангийн газар 40.16 га буюу 2.56 хувь, хөдөө аж ахуйн барилга, байгууламжийн дэвсгэр газар 2.06 га буюу 0.13 хувь, инженерийн шугам сүлжээний газар 6.46 га буюу 0.41 хувь, агуулахын байгууламж 0.9 га буюу 0.06 хувь, амралт, аялал жуулчлалын газар 0.82 га буюу 0.05 хувь, харилцаа, холбооны барилга байгууламжийн газар 0.45 га буюу 0.03 хувь, ой модоор бүрхэгдсэн газар 27.47 га буюу 1.75 хувийг тус тус эзлэн оршиж байна.

2.2.2 Эрдэнэцогт сумын газар ашиглалт

Тус сумын газар ашиглалтын одоогийн байдлыг гаргахдаа 2020-2021 оны хооронд Төрийн өмчийн газрыг зурагжуулж бүртгэн газрын кадастрын мэдээллийн санд оруулж баталгаажуулах ажлын хүрээнд газрын мэргэжлийн байгууллага “АТП” ХХК-ийн хийж гүйцэтгэсэн газрын нэгдмэл сангийн шинэлчилсэн тооллогын шэйф файл болон Ланд менежер програм хангамжаас газрын кадастрын мэдээллийн сангийн файлуудыг татан авч газар ашиглалтын тодруулалтыг хийж гүйцэтгэн зурагласан (Зураг-14).

Зураг-14. Эрдэнэцогт сумын газар ашиглалтын зураг

Дээрх зурагласан газар ашиглалтын ангилалын дагуу талбайн экспликацийг гаргасан болно.

Хүснэгт-20. Эрдэнэцогт сумын хот, тосгон бусад суурины газар ашиглалтын ангилалын экспликаци

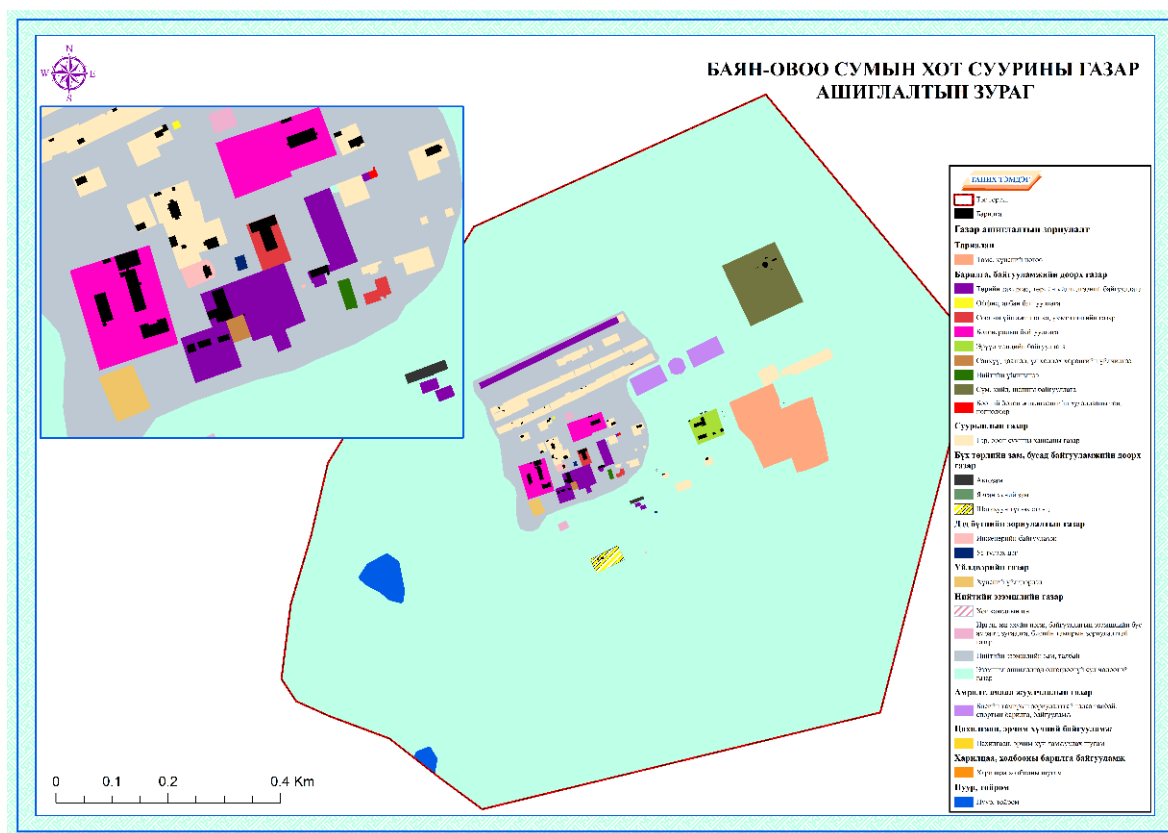
№	Газар ашиглалтын зориулалтын ангилал		Талбай	
			га	хувь
1	Тариалан	Жимс, жимсгэнэ	0.12	0.06
Бүгд			0.12	0.06
1	Хөдөө аж ахуйн барилга, байгууламжийн дэвсгэр газар	Өвөлжөө, Хаваржаа	0.44	0.23
2		Арьс, арьсан бүтээгдэхүүн бэлтгэх, хадгалах	0.15	0.08
Бүгд			0.59	0.30
1	Барилга, байгууламжийн доорх газар	Төрийн захиргаа, төрийн үйлчилгээний байгууллага	1.78	0.92
2		Соёлын үйл ажиллагаа, үзэсгэлэнгийн газар	0.50	0.26
3		Боловсролын байгууллага	2.54	1.31
4		Эрүүл мэндийн байгууллага	0.39	0.20
5		Нийтийн үйлчилгээ	0.00	0.00
6		Сүм, хийд, шашны байгууллага	2.28	1.18
7		Бөөний болон жижиглэнгийн худалдааны төв, цогцолбор	0.35	0.18
Бүгд			7.84	4.05
1	Суурьшлын газар	Нийтийн орон сууц	0.03	0.02
2		Гэр, орон сууцны хашааны газар	17.54	9.06
Бүгд			17.57	9.08
1	Бүх төрлийн зам, бусад байгууламжийн доорх газар	Автозам	0.00	0.00
2		Шатахуун түгээх станц	0.07	0.04
Бүгд			0.08	0.04
1	Дэд бүтцийн зориулалтын газар	Инженерийн байгууламж	0.24	0.13
2		Ус түгээх цэг	0.07	0.04
Бүгд			0.32	0.16
1	Үйлдвэрийн газар	Хүнсний үйлдвэрлэл	0.53	0.27
Бүгд			0.53	0.27
1	Нийтийн эзэмшлийн газар	Хог хаягдлын цэг	0.00	0.00
2		Нийтийн эзэмшлийн зам, талбай	26.33	13.60

3		Иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагын эзэмшлийн бус амралт, зугаалга, биеийн тамирын зориулалттай газар	0.31	0.16
4		Эзэмшил ашиглалтад олгогдоогүй сул чөлөөтэй газар	135.10	69.79
Бүгд			161.74	83.55
1	Амралт, аялал жуулчлалын газар	Биеийн тамирын зориулалттай гадаа талбай, спортын барилга, байгууламж	0.28	0.15
Бүгд			0.28	0.15
1	Мөрөн, гол, горхи	Мөрөн, гол, горхи	4.44	2.30
Бүгд			4.44	2.30
1	Шинжлэх ухаан, технологийн сорилт, туршилт болон байгаль орчин, цаг агаарын төлөв байдлын байнгын ажиглалтын талбай	Шинжлэх ухаан, технологийн сорилт, туршилт болон байгаль орчин, цаг агаарын төлөв байдлын байнгын ажиглалтын талбай	0.07	0.04
Бүгд			0.07	0.04
Нийт			193.58	100

Дээрх хүснэгтээс харахад Эрдэнэцогт сумын суурьшлын бүс нь нийт 193.58 га нутаг дэвсгэртэй бөгөөд үүнээс барилга, байгууламжийн газар нь 7.84 га буюу 4.05 хувь, суурьшлын газар 17.57 га буюу 9.08 хувь, үйлдвэрийн газар 0.53 га буюу 0.27 хувь, нийтийн эзэмшлийн газар 161.74 га буюу 83.55 хувь, зам, бусад байгууламжийн газар 0.08 га буюу 0.04 хувь, тариалангийн газар 0.12 га буюу 0.06 хувь, хөдөө аж ахуйн барилга, байгууламжийн дэвсгэр газар 0.59 га буюу 0.30 хувь, инженерийн шугам сүлжээний газар 0.32 га буюу 0.16 хувь, амралт, аялал жуулчлалын газар 0.28 га буюу 0.15 хувь, мөрөн, гол, горхийн газар 4.44 га буюу 2.30 хувь, шинжлэх ухаан, технологийн сорилт, туршилт болон байгаль орчин, цаг агаарын төлөв байдлын байнгын ажиглалтын газар 0.07 га буюу 0.04 хувийг тус тус эзлэн оршиж байна.

2.2.3 Баян-Овоо сумын газар ашиглалт

Тус сумын газар ашиглалтын одоогийн байдлыг гаргахдаа 2020-2021 оны хооронд Төрийн өмчийн газрыг зурагжуулж бүртгэн газрын кадастрын мэдээллийн санд оруулж баталгаажуулах ажлын хүрээнд газрын мэргэжлийн байгууллага “АТП” ХХК-ийн хийж гүйцэтгэсэн газрын нэгдмэл сангийн шинэлчилсэн тооллогын шэйф файл болон Ланд менежер програм хангамжаас газрын кадастрын мэдээллийн сангийн файлуудыг татан авч газар ашиглалтын тодруулалтыг хийж гүйцэтгэн зурагласан (Зураг-15).

Зураг-15. Баян-Овоо сумын газар ашиглалтын зураг

Дээрх зурагласан газар ашиглалтын ангилалын дагуу талбайн экспликацийг гаргасан болно.

Хүснэгт-21. Баян-Овоо сумын хот, тосгон бусад суурины газар ашиглалтын ангилалын экспликаци

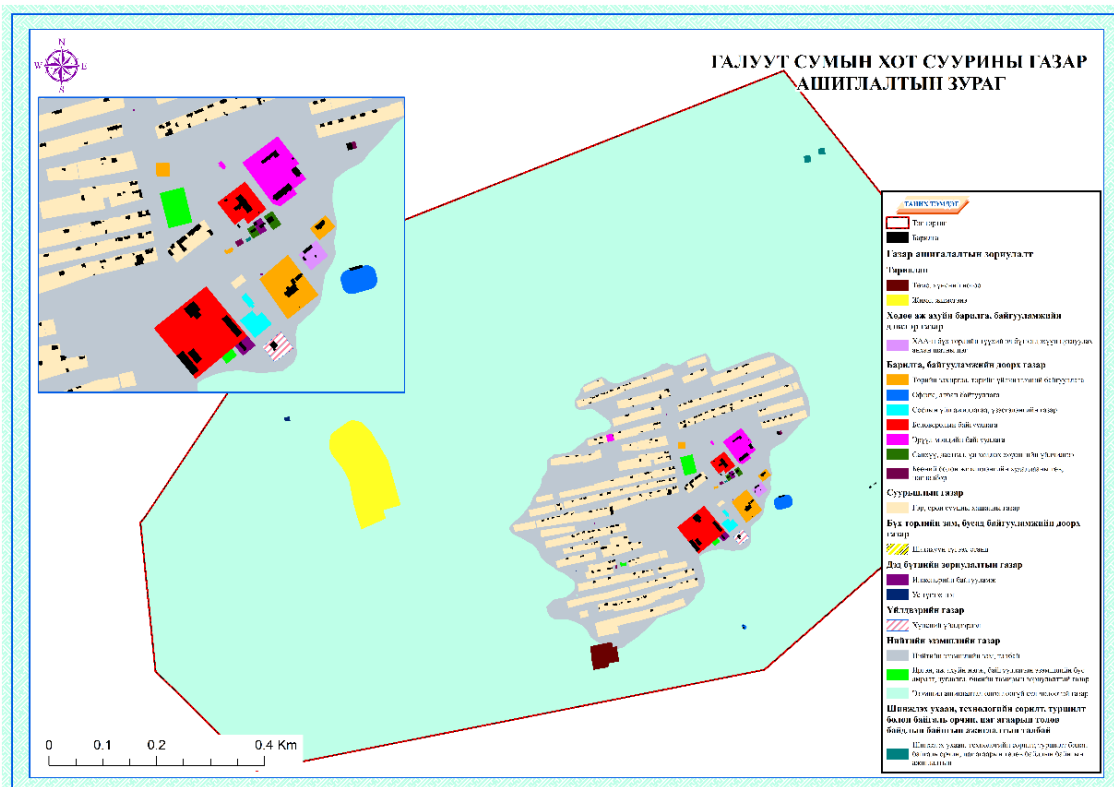
№	Газар ашиглалтын зориулалтын ангилал		Талбай	
			га	хувь
1	Тариалан	Төмс, хүнсний ногоо	5.551008	1.618144
Бүгд			5.551008	1.618144
1	Барилга, байгууламжийн доорх газар	Төрийн захиргаа, төрийн үйлчилгээний байгууллага	2.168807	0.632218
2		Оффис, албан байгууллага	0.006392	0.001863
3		Соёлын үйл ажиллагаа, үзэсгэлэнгийн газар	0.217332	0.063354
4		Боловсролын байгууллага	1.676157	0.488607
5		Эрүүл мэндийн байгууллага	0.819165	0.23879
6		Санхүү, даатгал, үл хөдлөх хөрөнгийн үйлчилгээ	0.050013	0.014579
7		Нийтийн үйлчилгээ	0.04293	0.012514
8		Сүм, хийд, шашны байгууллага	3.999961	1.166007
9		Бөөний болон жижиглэнгийн худалдааны төв, цогцолбор	0.007351	0.002143
Бүгд			8.988108	2.620075
1	Суурьшлын газар	Гэр, орон сууцны хашааны газар	5.398057	1.573558
Бүгд			5.398057	1.573558
1	Бүх төрлийн зам, бусад байгууламжийн доорх газар	Автозам	0.0555	0.016178
2		Явган хүний зам	0.002628	0.000766
3		Шатахуун түгээх станц	0.503076	0.146649
Бүгд			0.561204	0.163593
1	Дэд бүтцийн зориулалтын газар	Инженерийн байгууламж	0.078738	0.022952
2		Ус түгээх цэг	0.022396	0.006528
Бүгд			0.101134	0.02948
1	Үйлдвэрийн газар	Хүнсний үйлдвэрлэл	0.199966	0.058291
Бүгд			0.199966	0.058291
1	Нийтийн эзэмшлийн газар	Хог хаягдлын цэг	0.004187	0.00122
2		Нийтийн эзэмшлийн зам, талбай	16.442296	4.793006
3		Иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагын эзэмшлийн бус	0.131985	0.038475

		амралт, зугаалга, биеийн тамирын зориулалттай газар		
4		Эзэмшил ашиглалтад олгогдоогүй сул чөлөөтэй газар	302.27574	88.114784
Бүгд			318.85421	92.94749
1	Амралт, аялал жуулчлалын газар	Биеийн тамирын зориулалттай гадаа талбай, спортын барилга, байгууламж	1.536587	0.447922
Бүгд			1.536587	0.447922
1	Цахилгаан, эрчим хүчний байгууламж	Цахилгаан, эрчим хүч дамжуулах шугам	0.000031	0.000009
Бүгд			0.000031	0.000009
1	Харилцаа, холбооны барилга байгууламж	Харилцаа холбооны шугам	0.000015	0.000004
Бүгд			0.000015	0.000004
1	Нуур, цөөрөм, тойром	Нуур, тойром	1.857379	0.541435
Бүгд			1.857379	0.541435
Нийт			343.0477	100

Дээрх хүснэгтээс харахад Баян-овоо сумын суурьшлын бүс нь нийт 343.04 га нутаг дэвсгэртэй бөгөөд үүнээс барилга, байгууламжийн газар нь 8.98 га буюу 2.62 хувь, суурьшлын газар 5.39 га буюу 1.57 хувь, үйлдвэрийн газар 0.19 га буюу 0.05 хувь, нийтийн эзэмшлийн газар 318.85 га буюу 92.94 хувь, зам, бусад байгууламжийн газар 0.56 га буюу 0.16 хувь, тариалангийн газар 5.55 га буюу 1.61 хувь, инженерийн шугам сүлжээний газар 1.10 га буюу 0.02 хувь, амралт, аялал жуулчлалын газар 1.53 га буюу 0.44 хувь, нуур, цөөрөм, тойромын газар 1.85 га буюу 0.54 хувь, харилцаа, холбооны барилга байгууламжийн газар 0.000015 га буюу 0.000004 хувь, Цахилгаан, эрчим хүчний байгууламжийн газар 0.000031 га буюу 0.000009 хувийг тус тус эзлэн оршиж байна.

2.2.4 Галуут сумын газар ашиглалт

Тус сумын газар ашиглалтын одоогийн байдлыг гаргахдаа 2020-2021 оны хооронд Төрийн өмчийн газрыг зурагжуулж бүртгэн газрын кадастрын мэдээллийн санд оруулж баталгаажуулах ажлын хүрээнд газрын мэргэжлийн байгууллага “АТП” ХХК-ийн хийж гүйцэтгэсэн газрын нэгдмэл сангийн шинэлчилсэн тооллогын шэйф файл болон Ланд менежер програм хангамжаас газрын кадастрын мэдээллийн сангийн файлуудыг татан авч газар ашиглалтын тодруулалтыг хийж гүйцэтгэн зурагласан (Зураг-16).

Зураг-16. Галуут сумын газар ашиглалтын зураг

Дээрх зурагласан газар ашиглалтын ангилалын дагуу талбайн экспликацийг гаргасан болно.

Хүснэгт-22. Галуут сумын хот, тосгон бусад суурины газар ашиглалтын ангилалын экспликаци

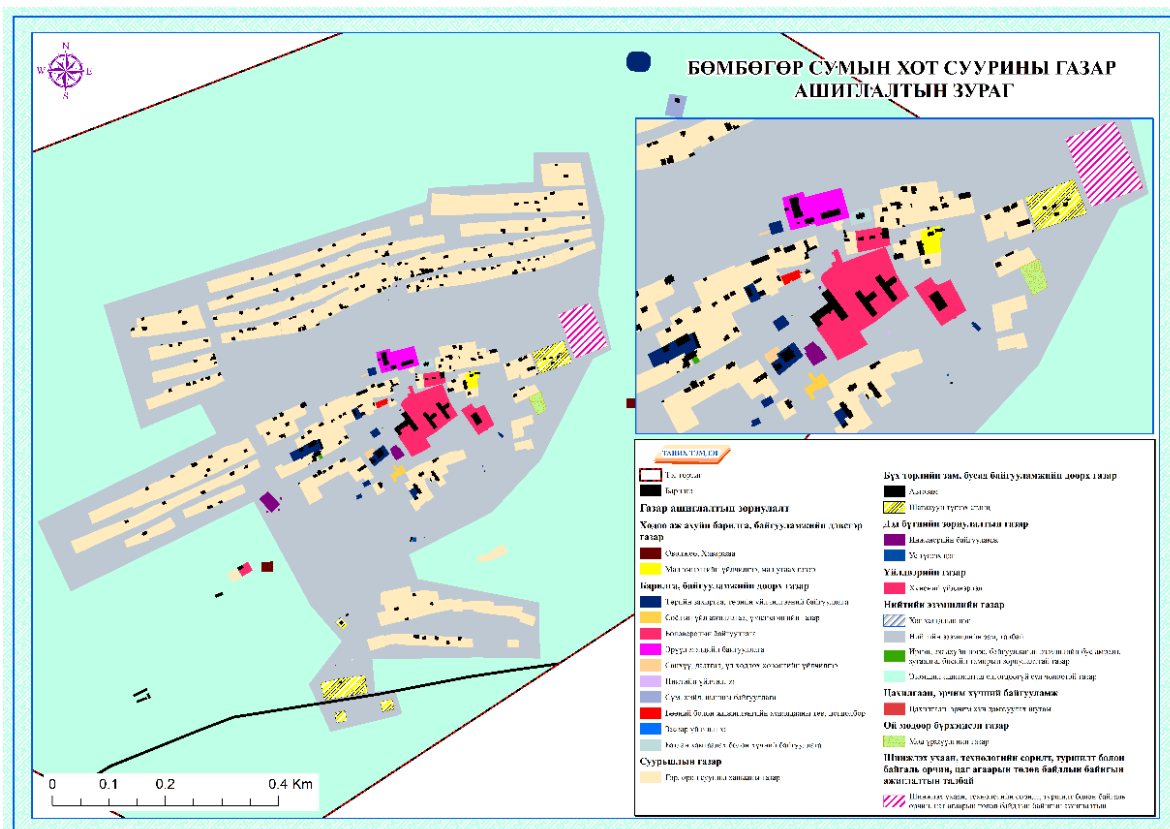
№	Газар ашиглалтын зориулалтын ангилал		Талбай	
			га	хувь
1	Тариалан	Төмс, хүнсний ногоо	0.80	0.15
2		Жимс, жимсгэнэ	5.98	1.09
Бүгд			6.79	1.24
1	Хөдөө аж ахуйн барилга, байгууламжийн дэвсгэр газар	ХАА-н бүх төрлийн түүхий эд бүтээгдэхүүн цуглуулах анхан шатны цэг	0.17	0.03

Бүгд			0.17	0.03
2	Барилга, байгууламжийн доорх газар	Төрийн захиргаа, төрийн үйлчилгээний байгууллага	0.91	0.17
3		Оффис, албан байгууллага	0.34	0.06
4		Соёлын үйл ажиллагаа, үзэсгэлэнгийн газар	0.21	0.04
5		Боловсролын байгууллага	2.06	0.38
6		Эрүүл мэндийн байгууллага	0.97	0.18
7		Санхүү, даатгал, үл хөдлөх хөрөнгийн үйлчилгээ	0.10	0.02
8		Бөөний болон жижиглэнгийн худалдааны төв, цогцолбор	0.05	0.01
Бүгд			4.64	0.85
1	Суурьшлын газар	Гэр, орон сууцны хашааны газар	22.69	4.15
Бүгд			22.69	4.15
1	Зам, бусад байгууламжийн доорх газар	Шатахуун түгээх станц	0.50	0.09
Бүгд			0.50	0.09
1	Дэд бүтцийн зориулалтын газар	Инженерийн байгууламж	0.13	0.02
2		Ус түгээх цэг	0.03	0.01
Бүгд			0.16	0.03
1	Үйлдвэрийн газар	Хүнсний үйлдвэрлэл	0.18	0.03
Бүгд			0.18	0.03
1	Нийтийн эзэмшлийн газар	Нийтийн эзэмшлийн зам, талбай	43.52	7.96
2		Иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагын эзэмшлийн бус амралт, зугаалга, биеийн тамирын зориулалттай газар	0.40	0.07
3		Эзэмшил ашиглалтад олгогдоогүй сул чөлөөтэй газар	467.76	85.52
Бүгд			511.69	93.55
1	Байгаль цаг уурын ажиглалтын талбай	Байгаль цаг уурын ажиглалтын талбай	0.13	0.02
Бүгд			0.13	0.02
Нийт			546.94	100

Дээрх хүснэгтээс харахад Галуут сумын суурьшлын бүс нь нийт 546.94 га нутаг дэвсгэртэй бөгөөд үүнээс барилга, байгууламжийн газар нь 4.64 га буюу 0.85 хувь, суурьшлын газар 22.69 га буюу 4.15 хувь, үйлдвэрийн газар 0.18 га буюу 0.03 хувь, нийтийн эзэмшлийн газар 511.69 га буюу 93.55 хувь, зам, бусад байгууламжийн газар 0.5 га буюу 0.09 хувь, тариалангийн газар 6.79 га буюу 1.24 хувь, инженерийн шугам сүлжээний газар 0.16 га буюу 0.03 хувь, хөдөө аж ахуйн барилга, байгууламжийн дэвсгэр газар 0.17 га буюу 0.03 хувь, шинжлэх ухаан, технологийн сорилт, туршилт болон байгаль орчин, цаг агаарын төлөв байдлын байнгын ажиглалтын талбай 0.13 га буюу 0.02 хувийг тус тус эзлэн оршиж байна.

2.2.5 Бөмбөгөр сумын газар ашиглалт

Тус сумын газар ашиглалтын одоогийн байдлыг гаргахдаа 2020-2021 оны хооронд Төрийн өмчийн газрыг зурагжуулж бүртгэн газрын кадастрын мэдээллийн санд оруулж баталгаажуулах ажлын хүрээнд газрын мэргэжлийн байгууллага “АТПП” ХХК-ийн хийж гүйцэтгэсэн газрын нэгдмэл сангийн шинэлчилсэн тооллогын шэйф файл болон Ланд менежер програм хангамжаас газрын кадастрын мэдээллийн сангийн файлуудыг татан авч газар ашиглалтын тодруулалтыг хийж гүйцэтгэн зурагласан (Зураг-17.).

Зураг-17. Бөмбөгөр сумын газар ашиглалтын зураг

Дээрх зурагласан газар ашиглалтын ангилалын дагуу талбайн экспликацийг гаргасан болно.

Хүснэгт-23. Бөмбөгөр сумын хот, тосгон бусад суурины газар ашиглалтын ангилалын экспликаци

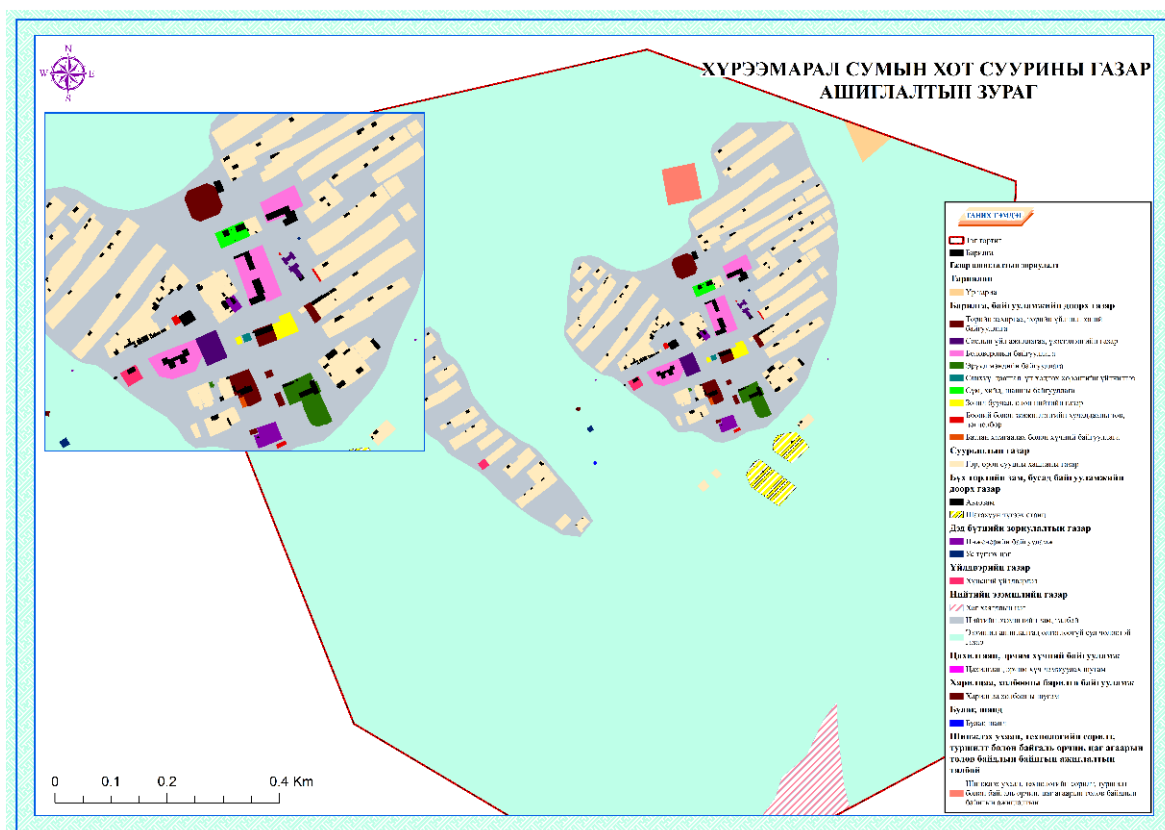
№	Газар ашиглалтын зориулалтын ангилал	Талбай		
		га	хувь	
1	Хөдөө аж ахуйн барилга, байгууламжийн дэвсгэр газар	Өвөлжөө, Хаваржаа	0.14	0.04
2		Мал эмнэлгийн үйлчилгээ, мал угаах газар	0.12	0.03
Бүгд		0.26	0.07	
1	Барилга, байгууламжийн доорх газар	Төрийн захиргаа, төрийн үйлчилгээний байгууллага	0.82	0.21
2		Соёлын үйл ажиллагаа, үзэсгэлэнгийн газар	0.08	0.02
3		Боловсролын байгууллага	2.10	0.54
4		Эрүүл мэндийн байгууллага	0.49	0.13
5		Санхүү, даатгал, үл хөдлөх хөрөнгийн үйлчилгээ	0.05	0.01
6		Нийтийн үйлчилгээ	0.00	0.00
7		Сүм, хийд, шашны байгууллага	0.24	0.06
8		Бөөний болон жижиглэнгийн худалдааны төв, цогцолбор	0.04	0.01
9		Засвар үйлчилгээ	0.00	0.00
10		Батлан хамгаалах болон хүчний байгууллага	0.07	0.02
Бүгд		3.91	1.01	
1	Суурьшлын газар	Гэр, орон сууцны хашааны газар	27.74	7.18
Бүгд		27.74	7.18	
1	Бүх төрлийн зам, бусад байгууламжийн доорх газар	Автозам	0.89	0.23
2		Шатахуун түгээх станц	1.18	0.31
Бүгд		2.07	0.54	
1	Дэд бүтцийн зориулалтын газар	Инженерийн байгууламж	0.24	0.06
2		Ус түгээх цэг	0.01	0.00
Бүгд		0.25	0.07	
1	Үйлдвэрийн газар	Хүнсний үйлдвэрлэл	0.08	0.02
Бүгд		0.08	0.02	
1	Нийтийн	Хог хаягдлын цэг	4.30	1.11

2	ЭЗЭМШЛИЙН ГАЗАР	Нийтийн эзэмшлийн зам, талбай	69.52	17.99
3		Иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагын эзэмшлийн бус амралт, зугаалга, биеийн тамирын зориулалттай газар	0.62	0.16
4		Эзэмшил ашиглалтад олгогдоогүй сул чөлөөтэй газар	276.65	71.57
Бүгд			351.10	90.82
1	Цахилгаан, эрчим хүчний байгууламж	Цахилгаан, эрчим хүч дамжуулах шугам	0.00	0.00
Бүгд			0.00	0.00
1	Ой модоор бүрхэгдсэн газар	Мод үржүүлгийн газар	0.15	0.04
Бүгд			0.15	0.04
1	Шинжлэх ухаан, технологийн сорилт, туршилт болон байгаль орчин, цаг агаарын төлөв байдлын байнгын ажиглалтын талбай	Шинжлэх ухаан, технологийн сорилт, туршилт болон байгаль орчин, цаг агаарын төлөв байдлын байнгын ажиглалтын	1.00	0.26
Бүгд			1.00	0.26
Нийт			386.57	100

Дээрх хүснэгтээс харахад Бөмбөгөр сумын суурьшлын бүс нь нийт 386.57 га нутаг дэвсгэртэй бөгөөд үүнээс барилга, байгууламжийн газар нь 3.91 га буюу 1.01 хувь, суурьшлын газар 27.74 га буюу 7.18 хувь, үйлдвэрийн газар 0.08 га буюу 0.02 хувь, нийтийн эзэмшлийн газар 351.1 га буюу 90.82 хувь, зам, бусад байгууламжийн газар 2.07 га буюу 0.54 хувь, инженерийн шугам сүлжээний газар 0.25 га буюу 0.07 хувь, хөдөө аж ахуйн барилга, байгууламжийн дэвсгэр газар 0.26 га буюу 0.07 хувь, Ой модоор бүрхэгдсэн газар 0.15 га буюу 0.04 хувь, шинжлэх ухаан, технологийн сорилт, туршилт болон байгаль орчин, цаг агаарын төлөв байдлын байнгын ажиглалтын талбай 1.0 га буюу 0.26 хувийг тус тус эзлэн оршиж байна.

2.2.6 Хүрээмарал сумын газар ашиглалт

Тус сумын газар ашиглалтын одоогийн байдлыг гаргахдаа 2020-2021 оны хооронд Төрийн өмчийн газрыг зурагжуулж бүртгэн газрын кадастрын мэдээллийн санд оруулж баталгаажуулах ажлын хүрээнд газрын мэргэжлийн байгууллага “АТПП” ХХК-ийн хийж гүйцэтгэсэн газрын нэгдмэл сангийн шинэлчилсэн тооллогын шэйф файл болон Ланд менежер програм хангамжаас газрын кадастрын мэдээллийн сангийн файлуудыг татан авч газар ашиглалтын тодруулалтыг хийж гүйцэтгэн зурагласан (Зураг-18).

Зураг-18. Хүрээмарал сумын газар ашиглалтын зураг

Дээрх зурагласан газар ашиглалтын ангилалын дагуу талбайн экспликацийг гаргасан болно.

Хүснэгт-24. Хүрээмарал сумын хот, тосгон бусад суурины газар ашиглалтын ангилалын экспликаци

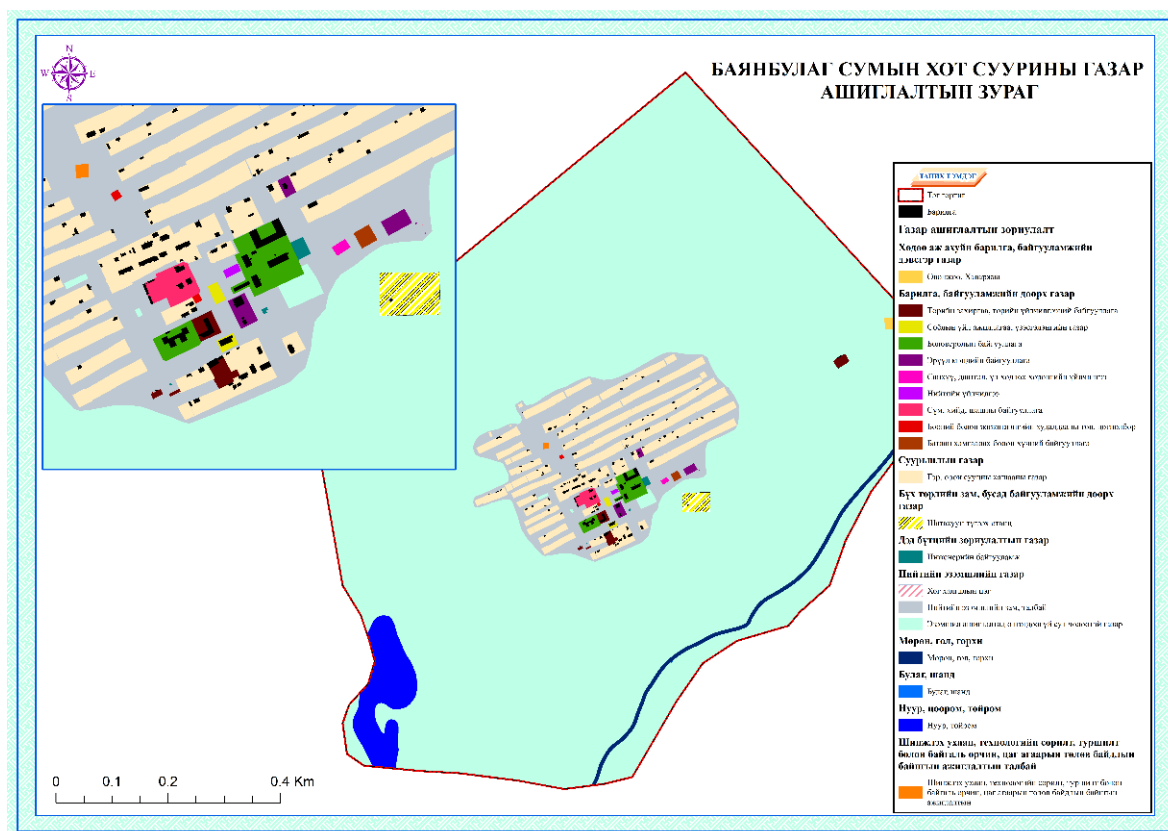
№	Газар ашиглалтын зориулалтын ангилал		Талбай	
			га	хувь
1	Тариалан	Үр тариа	0.71	0.17
Бүгд			0.71	0.17
1	Барилга, байгууламжийн доорх газар	Төрийн захиргаа, төрийн үйлчилгээний байгууллага	0.92	0.22
2		Соёлын үйл ажиллагаа, үзэсгэлэнгийн газар	0.32	0.08
3		Боловсролын байгууллага	1.47	0.35
4		Эрүүл мэндийн байгууллага	0.52	0.12
5		Санхүү, даатгал, үл хөдлөх хөрөнгийн үйлчилгээ	0.02	0.01
6		Сүм, хийд, шашны байгууллага	0.19	0.05
7		Зочид буудал, олон нийтийн газар	0.18	0.04
8		Бөөний болон жижиглэнгийн худалдааны төв, цогцолбор	0.05	0.01
9		Батлан хамгаалах болон хүчний байгууллага	0.02	0.00
Бүгд			3.70	0.87
1	Суурьшлын газар	Гэр, орон сууцны хашааны газар	17.45	4.12
Бүгд			17.45	4.12
1	Бүх төрлийн зам, бусад байгууламжийн доорх газар	Автозам	0.12	0.03
2		Шатахуун түгээх станц	1.60	0.38
Бүгд			1.72	0.41
1	Дэд бүтцийн зориулалтын газар	Инженерийн байгууламж	0.24	0.06
2		Ус түгээх цэг	0.03	0.01
Бүгд			0.26	0.06
1	Үйлдвэрийн газар	Хүнсний үйлдвэрлэл	0.16	0.04
Бүгд			0.16	0.04
1	Нийтийн эзэмшлийн газар	Хог хаягдлын цэг	6.83	1.61
2		Нийтийн эзэмшлийн зам, талбай	33.74	7.96
3		Эзэмшил ашиглалтад олгогдоогүй сул чөлөөтэй газар	358.10	84.52

Бүгд			398.67	94.09
1	Цахилгаан, эрчим хүчний байгууламж	Цахилгаан, эрчим хүч дамжуулах шугам	0.000059	0.000014
Бүгд			0.000059	0.000014
1	Харилцаа, холбооны барилга байгууламж	Харилцаа холбооны шугам	0.000028	0.000007
Бүгд			0.000028	0.000007
1	Булаг, шанд	Булаг, шанд	0.007764	0.002
Бүгд			0.01	0.002
1	Шинжлэх ухаан, технологийн сорилт, туршилт болон байгаль орчин, цаг агаарын төлөв байдлын байнгын ажиглалтын талбай	Шинжлэх ухаан, технологийн сорилт, туршилт болон байгаль орчин, цаг агаарын төлөв байдлын байнгын ажиглалтын талбай	1.00	0.236
Бүгд			1.00	0.236
Нийт			423.7	100

Дээрх хүснэгтээс харахад Хүрээмал сумын суурьшлын бүс нь нийт 423.7 га нутаг дэвсгэртэй бөгөөд үүнээс барилга, байгууламжийн газар нь 3.7 га буюу 0.87 хувь, суурьшлын газар 17.45 га буюу 4.12 хувь, үйлдвэрийн газар 0.16 га буюу 0.04 хувь, нийтийн эзэмшлийн газар 398.67 га буюу 94.09 хувь, зам, бусад байгууламжийн газар 1.72 га буюу 0.41 хувь, инженерийн шугам сүлжээний газар 0.26 га буюу 0.06 хувь, тариалангийн газар 0.71 га буюу 0.17 хувь, цахилгаан, эрчим хүчний байгууламжийн газар 0.000059 га буюу 0.000014 хувь, харилцаа, холбооны барилга байгууламжийн газар 0.000028 га буюу 0.000007 хувь, булаг, шандны газар 0.007764 га буюу 0.002 хувь, шинжлэх ухаан, технологийн сорилт, туршилт болон байгаль орчин, цаг агаарын төлөв байдлын байнгын ажиглалтын талбай 1.0 га буюу 0.23 хувийг тус тус эзлэн оршиж байна.

2.2.7 Баянбулаг сумын газар ашиглалт

Тус сумын газар ашиглалтын одоогийн байдлыг гаргахдаа 2020-2021 оны хооронд Төрийн өмчийн газрыг зурагжуулж бүртгэн газрын кадастрын мэдээллийн санд оруулж баталгаажуулах ажлын хүрээнд газрын мэргэжлийн байгууллага “АТП” ХХК-ийн хийж гүйцэтгэсэн газрын нэгдмэл сангийн шинэлчилсэн тооллогын шэйф файл болон Ланд менежер програм хангамжаас газрын кадастрын мэдээллийн сангийн файлуудыг татан авч газар ашиглалтын тодруулалтыг хийж гүйцэтгэн зурагласан (Зураг-19).

Зураг-19. Хүрээмарал сумын газар ашиглалтын зураг

Дээрх зурагласан газар ашиглалтын ангилалын дагуу талбайн экспликацийг гаргасан болно.

Хүснэгт-25. Баянбулаг сумын хот, тосгон бусад суурины газар ашиглалтын ангилалын экспликаци

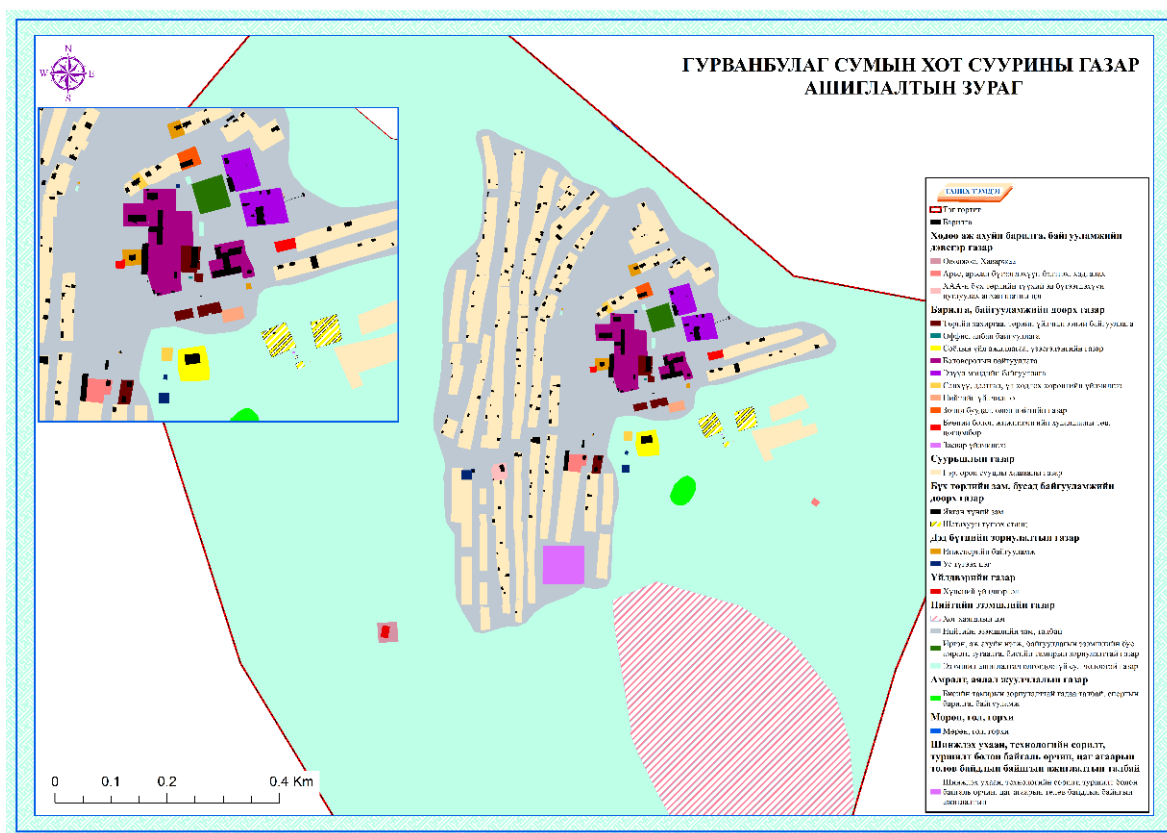
№	Газар ашиглалтын зориулалтын ангилал		Талбай	
			га	хувь
1	Хөдөө аж ахуйн барилга, байгууламжийн дэвсгэр газар	Өвөлжөө, Хаваржаа	0.25	0.05
Бүгд			0.25	0.05
1	Барилга, байгууламжийн доорх газар	Төрийн захиргаа, төрийн үйлчилгээний байгууллага	0.70	0.13
2		Соёлын үйл ажиллагаа, үзэсгэлэнгийн газар	0.17	0.03
3		Боловсролын байгууллага	1.76	0.34
4		Эрүүл мэндийн байгууллага	0.48	0.09
5		Санхүү, даатгал, үл хөдлөх хөрөнгийн үйлчилгээ	0.06	0.01
6		Нийтийн үйлчилгээ	0.05	0.01
7		Сүм, хийд, шашны байгууллага	0.61	0.12
8		Бөөний болон жижиглэнгийн худалдааны төв, цогцолбор	0.05	0.01
9		Батлан хамгаалах болон хүчний байгууллага	0.12	0.02
Бүгд			4.021	0.77
1	Суурьшлын газар	Гэр, орон сууцны хашааны газар	23.6	4.52
Бүгд			23.6	4.52
1	Бүх төрлийн зам, бусад байгууламжийн доорх газар	Шатахуун түгээх станц	1.001	0.19
Бүгд			1.001	0.19
1	Дэд бүтцийн зориулалтын газар	Инженерийн байгууламж	0.11	0.02
Бүгд			0.11	0.02
1	Нийтийн эзэмшлийн газар	Хог хаягдлын цэг	0.001	0.00
2		Нийтийн эзэмшлийн зам, талбай	33.6	6.44
3		Эзэмшил ашиглалтад олгогдоогүй сул чөлөөтэй газар	445.7	85.36

Бүгд			479.3	91.79
1	Мөрөн, гол, горхи	Мөрөн, гол, горхи	3.9	0.75
Бүгд			3.9	0.75
1	Булаг, шанд	Булаг, шанд	0.004	0.0007
Бүгд			0.004	0.0007
1	Нуур, цөөрөм, тойром	Нуур, тойром	9.87	1.9
Бүгд			9.87	1.9
1	Шинжлэх ухаан, технологийн сорилт, туршилт болон байгаль орчин, цаг агаарын төлөв байдлын байнгын ажиглалтын талбай	Шинжлэх ухаан, технологийн сорилт, туршилт болон байгаль орчин, цаг агаарын төлөв байдлын байнгын ажиглалтын	0.07	0.01
Бүгд			0.07	0.01
Нийт			522.13	100.00

Дээрх хүснэгтээс харахад Баянбулаг сумын суурьшлын бүс нь нийт 522.13 га нутаг дэвсгэртэй бөгөөд үүнээс барилга, байгууламжийн газар нь 4.02 га буюу 0.77 хувь, суурьшлын газар 23.6 га буюу 4.52 хувь, нийтийн эзэмшлийн газар 479.3 га буюу 91.79 хувь, зам, бусад байгууламжийн газар 1.001 га буюу 0.19 хувь, инженерийн шугам сүлжээний газар 0.11 га буюу 0.02 хувь, хөдөө аж ахуйн барилга, байгууламжийн дэвсгэр газар 0.25 га буюу 0.05 хувь, мөрөн, гол, горхийн газар 3.9 га буюу 0.75 хувь, булаг, шандны газар 0.004 га буюу 0.0007 хувь, нуур, цөөрөм, тойром 9.87 га буюу 1.9 хувь, шинжлэх ухаан, технологийн сорилт, туршилт болон байгаль орчин, цаг агаарын төлөв байдлын байнгын ажиглалтын талбай 0.07 га буюу 0.01 хувийг тус тус эзлэн оршиж байна.

2.2.8 Гурванбулаг сумын газар ашиглалт

Тус сумын газар ашиглалтын одоогийн байдлыг гаргахдаа 2020-2021 оны хооронд Төрийн өмчийн газрыг зурагжуулж бүртгэн газрын кадастрын мэдээллийн санд оруулж баталгаажуулах ажлын хүрээнд газрын мэргэжлийн байгууллага “АТП” ХХК-ийн хийж гүйцэтгэсэн газрын нэгдмэл сангийн шинэлчилсэн тооллогын шэйф файл болон Ланд менежер програм хангамжаас газрын кадастрын мэдээллийн сангийн файлуудыг татан авч газар ашиглалтын тодруулалтыг хийж гүйцэтгэн зурагласан (Зураг-20.).

Зураг-20. Гурванбулаг сумын газар ашиглалтын зураг

Дээрх зурагласан газар ашиглалтын ангилалын дагуу талбайн экспликацийг гаргасан болно.

Хүснэгт-26. Гурванбулаг сумын хот, тосгон бусад суурины газар ашиглалтын ангилалын экспликаци

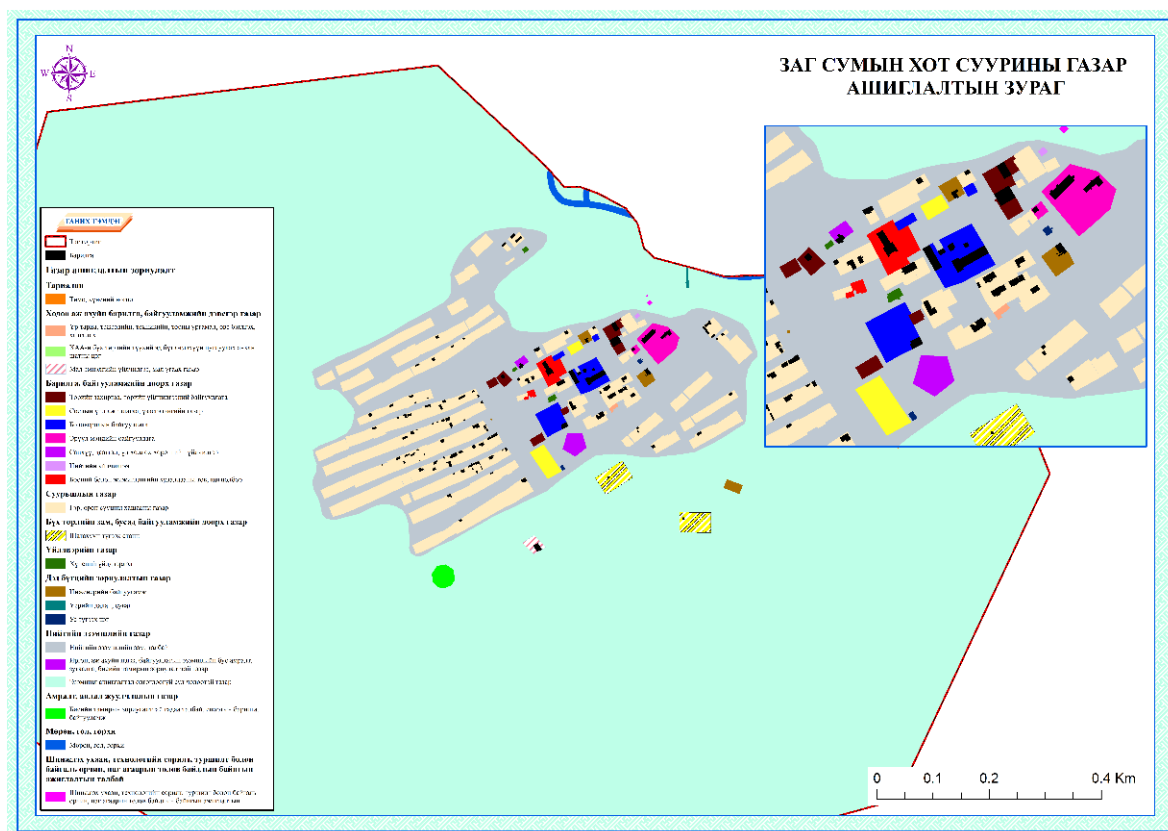
№	Газар ашиглалтын зориулалтын ангилал	Талбай		
		га	хувь	
1	Хөдөө аж ахуйн барилга, байгууламжийн дэвсгэр газар	Өвөлжөө, Хаваржаа	0.19	0.05
2		Арьс, арьсан бүтээгдэхүүн бэлтгэх, хадгалах	0.25	0.07
3		ХАА-н бүх төрлийн түүхий эд бүтээгдэхүүн цуглуулах анхан шатны цэг	0.15	0.04
Бүгд		0.60	0.17	
1	Барилга, байгууламжийн доорх газар	Төрийн захиргаа, төрийн үйлчилгээний байгууллага	0.45	0.12
2		Оффис, албан байгууллага	0.00	0.00
3		Соёлын үйл ажиллагаа, үзэсгэлэнгийн газар	0.35	0.10
4		Боловсролын байгууллага	1.98	0.55
5		Эрүүл мэндийн байгууллага	0.91	0.25
6		Санхүү, даатгал, үл хөдлөх хөрөнгийн үйлчилгээ	0.10	0.03
7		Нийтийн үйлчилгээ	0.09	0.03
8		Зочид буудал, олон нийтийн газар	0.13	0.04
9		Бөөний болон жижиглэнгийн худалдааны төв, цогцолбор	0.10	0.03
10		Засвар үйлчилгээ	0.00	0.00
Бүгд		4.11	1.14	
1	Суурьшлын газар	Гэр, орон сууцны хашааны газар	21.08	5.86
Бүгд		21.08	5.86	
1	Бүх төрлийн зам, бусад байгууламжийн доорх газар	Явган хүний зам	0.00	0.00
2		Шатахуун түгээх станц	0.52	0.14
Бүгд		0.52	0.15	
1	Дэд бүтцийн зориулалтын газар	Инженерийн байгууламж	0.19	0.05
2		Ус түгээх цэг	0.13	0.04
Бүгд		0.32	0.09	

1	Үйлдвэрийн газар	Хүнсний үйлдвэрлэл	0.06	0.02
Бүгд			0.06	0.02
1	Нийтийн эзэмшлийн газар	Хог хаягдлын цэг	34.92	9.70
2		Нийтийн эзэмшлийн зам, талбай	35.57	9.88
3		Иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагын эзэмшлийн бус амралт, зугаалга, биеийн тамирын зориулалттай газар	0.36	0.10
4		Эзэмшил ашиглалтад олгогдоогүй сул чөлөөтэй газар	260.41	72.35
Бүгд			331.25	92.03
1	Амралт, аялал жуулчлалын газар	Биеийн тамирын зориулалттай гадаа талбай, спортын барилга, байгууламж	0.34	0.10
Бүгд			0.34	0.10
1	Мөрөн, гол, горхи	Мөрөн, гол, горхи	0.61	0.17
Бүгд			0.61	0.17
1	Шинжлэх ухаан, технологийн сорилт, туршилт болон байгаль орчин, цаг агаарын төлөв байдлын байнгын ажиглалтын талбай	Шинжлэх ухаан, технологийн сорилт, туршилт болон байгаль орчин, цаг агаарын төлөв байдлын байнгын ажиглалтын	1.04	0.29
Бүгд			1.04	0.29
Нийт			359.93	100

Дээрх хүснэгтээс харахад Гурванбулаг сумын суурьшлын бүс нь нийт 359.93 га нутаг дэвсгэртэй бөгөөд үүнээс барилга, байгууламжийн газар нь 4.11 га буюу 1.14 хувь, суурьшлын газар 21.08 га буюу 5.86 хувь, нийтийн эзэмшлийн газар 331.25 га буюу 92.03 хувь, зам, бусад байгууламжийн газар 0.52 га буюу 0.15 хувь, инженерийн шугам сүлжээний газар 0.32 га буюу 0.09 хувь, хөдөө аж ахуйн барилга, байгууламжийн дэвсгэр газар 0.60 га буюу 0.17 хувь, мөрөн, гол, горхийн газар 0.61 га буюу 0.17 хувь, амралт, аялал жуулчлалын газар 0.34 га буюу 0.10 хувь, үйлдвэрийн газар 0.06 га буюу 0.02 хувь, шинжлэх ухаан, технологийн сорилт, туршилт болон байгаль орчин, цаг агаарын төлөв байдлын байнгын ажиглалтын талбай 1.04 га буюу 0.29 хувийг тус тус эзлэн оршиж байна.

2.2.9 Заг сумын газар ашиглалт

Тус сумын газар ашиглалтын одоогийн байдлыг гаргахдаа 2020-2021 оны хооронд Төрийн өмчийн газрыг зурагжуулж бүртгэн газрын кадастрын мэдээллийн санд оруулж баталгаажуулах ажлын хүрээнд газрын мэргэжлийн байгууллага “АТПП” ХХК-ийн хийж гүйцэтгэсэн газрын нэгдмэл сангийн шинэлчилсэн тооллогын шэйф файл болон Ланд менежер програм хангамжаас газрын кадастрын мэдээллийн сангийн файлуудыг татан авч газар ашиглалтын тодруулалтыг хийж гүйцэтгэн зурагласан (Зураг-21.).

Зураг-21. Заг сумын газар ашиглалтын зураг

Дээрх зурагласан газар ашиглалтын ангилалын дагуу талбайн экспликацийг гаргасан болно.

**Хүснэгт-27. Заг сумын хот, тосгон бусад суурины газар ашиглалтын ангилалын
экспликаци**

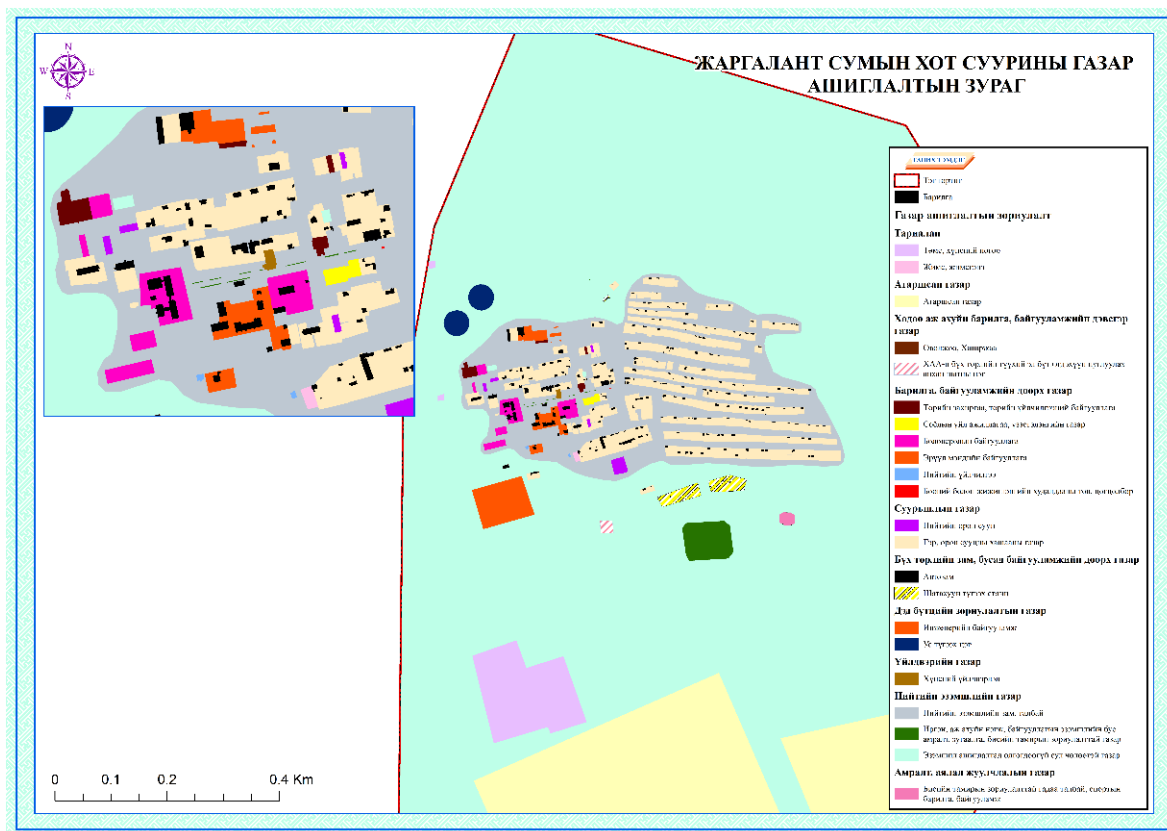
№	Газар ашиглалтын зориулалтын ангилал		Талбай	
			га	хувь
1	Тариалан	Төмс, хүнсний ногоо	1.00	0.24
Бүгд			1.00	0.24
1	Хөдөө аж ахуйн барилга, байгууламжийн дэвсгэр газар	Үр тариа, тэжээлийн, техникийн, тосны ургамал, өвс бэлтгэх, хадгалах	0.02	0.01
2		ХАА-н бүх төрлийн түүхий эд бүтээгдэхүүн цуглуулах анхан шатны цэг	2.26	0.54
3		Мал эмнэлгийн үйлчилгээ, мал угаах газар	0.14	0.03
Бүгд			2.43	0.58
1	Барилга, байгууламжийн доорх газар	Төрийн захиргаа, төрийн үйлчилгээний байгууллага	0.50	0.12
2		Соёлын үйл ажиллагаа, үзэсгэлэнгийн газар	0.40	0.10
3		Боловсролын байгууллага	0.99	0.24
4		Эрүүл мэндийн байгууллага	0.68	0.16
5		Санхүү, даатгал, үл хөдлөх хөрөнгийн үйлчилгээ	0.06	0.01
6		Нийтийн үйлчилгээ	0.01	0.00
7		Бөөний болон жижиглэнгийн худалдааны төв, цогцолбор	0.38	0.09
Бүгд			3.03	0.72
1	Суурьшлын газар	Гэр, орон сууцны хашааны газар	15.06	3.58
Бүгд			15.06	3.58
1	Бүх төрлийн зам, бусад байгууламжийн доорх газар	Шатахуун түгээх станц	0.80	0.19
Бүгд			0.80	0.19
1	Дэд бүтцийн зориулалтын газар	Инженерийн байгууламж	0.30	0.07
2		Үерийн далан, суваг	0.03	0.01
3		Ус түгээх цэг	0.02	0.01
Бүгд			0.36	0.09
1	Үйлдвэрийн газар	Хүнсний үйлдвэрлэл	0.05	0.01
Бүгд			0.05	0.01
1	Нийтийн эзэмшлийн газар	Нийтийн эзэмшлийн зам, талбай	28.45	6.77

2		Иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагын эзэмшлийн бус амралт, зугаалга, биеийн тамирын зориулалттай газар	0.25	0.06
3		Эзэмшил ашиглалтад олгогдоогүй сул чөлөөтэй газар	367.13	87.38
Бүгд			395.83	94.20
1	Амралт, аялал жуулчлалын газар	Биеийн тамирын зориулалттай гадаа талбай, спортын барилга, байгууламж	0.26	0.06
Бүгд			0.26	0.06
1	Мөрөн, гол, горхи	Мөрөн, гол, горхи	1.35	0.32
Бүгд			1.35	0.32
1	Шинжлэх ухаан, технологийн сорилт, туршилт болон байгаль орчин, цаг агаарын төлөв байдлын байнгын ажиглалтын талбай	Шинжлэх ухаан, технологийн сорилт, туршилт болон байгаль орчин, цаг агаарын төлөв байдлын байнгын ажиглалтын	0.01	0.003
Бүгд			0.01	0.003
Нийт			420.18	100

Дээрх хүснэгтээс харахад Заг сумын суурьшлын бүс нь нийт 420.18 га нутаг дэвсгэртэй бөгөөд үүнээс барилга, байгууламжийн газар нь 3.03 га буюу 0.72 хувь, суурьшлын газар 15.06 га буюу 3.58 хувь, нийтийн эзэмшлийн газар 395.83 га буюу 94.2 хувь, зам, бусад байгууламжийн газар 0.8 га буюу 0.19 хувь, инженерийн шугам сүлжээний газар 0.36 га буюу 0.09 хувь, хөдөө аж ахуйн барилга, байгууламжийн дэвсгэр газар 2.43 га буюу 0.58 хувь, тариалангийн газар 1.0 га буюу 0.24 хувь, мөрөн, гол, горхийн газар 1.35 га буюу 0.32 хувь, амралт, аялал жуулчлалын газар 0.26 га буюу 0.06 хувь, үйлдвэрийн газар 0.05 га буюу 0.01 хувь, шинжлэх ухаан, технологийн сорилт, туршилт болон байгаль орчин, цаг агаарын төлөв байдлын байнгын ажиглалтын талбай 0.01 га буюу 0.003 хувийг тус тус эзлэн оршиж байна.

2.2.10 Жаргалант сумын газар ашиглалт

Тус сумын газар ашиглалтын одоогийн байдлыг гаргахдаа 2020-2021 оны хооронд Төрийн өмчийн газрыг зурагжуулж бүртгэн газрын кадастрын мэдээллийн санд оруулж баталгаажуулах ажлын хүрээнд газрын мэргэжлийн байгууллага “АТП” ХХК-ийн хийж гүйцэтгэсэн газрын нэгдмэл сангийн шинэлчилсэн тооллогын шэйф файл болон Ланд менежер програм хангамжаас газрын кадастрын мэдээллийн сангийн файлуудыг татан авч газар ашиглалтын тодруулалтыг хийж гүйцэтгэн зурагласан (Зураг-22.).

Зураг-22. Жаргалант сумын газар ашиглалтын зураг

Дээрх зурагласан газар ашиглалтын ангилалын дагуу талбайн экспликацийг гаргасан болно.

Хүснэгт-28. Жаргалант сумын хот, тосгон бусад суурины газар ашиглалтын ангилалын экспликаци

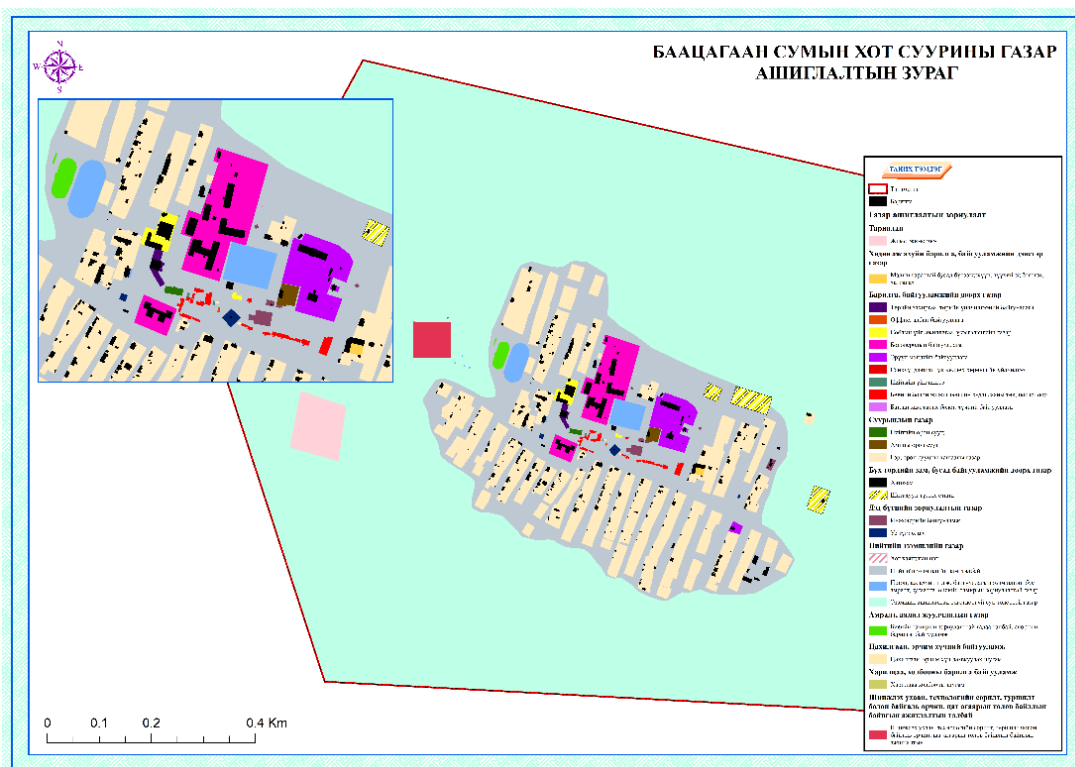
№	Газар ашиглалтын зориулалтын ангилал		Талбай	
			га	хувь
1	Тариалан	Төмс, хүнсний ногоо	11.48	1.61
2		Жимс, жимсгэнэ	0.08	0.01
Бүгд			11.56	1.63
1	Атаршсан газар	Атаршсан газар	85.81	12.07
Бүгд			85.81	12.07
1	Хөдөө аж ахуйн барилга, байгууламжийн дэвсгэр газар	Өвөлжөө, Хаваржаа	0.07	0.01
2		ХАА-н бүх төрлийн түүхий эд бүтээгдэхүүн цуглуулах анхан шатны цэг	0.25	0.04
Бүгд			0.32	0.05
1	Барилга, байгууламжийн доорх газар	Төрийн захиргаа, төрийн үйлчилгээний байгууллага	0.47	0.07
2		Соёлын үйл ажиллагаа, үзэсгэлэнгийн газар	0.18	0.03
3		Боловсролын байгууллага	1.75	0.25
4		Эрүүл мэндийн байгууллага	0.67	0.09
5		Нийтийн үйлчилгээ	0.03	0.004
6		Бөөний болон жижиглэнгийн худалдааны төв, цогцолбор	0.00	0.0003
Бүгд			3.09	0.43
1	Суурьшлын газар	Нийтийн орон сууц	0.52	0.07
2		Гэр, орон сууцны хашааны газар	29.21	4.11
Бүгд			29.73	4.18
1	Бүх төрлийн зам, бусад байгууламжийн доорх газар	Автозам	0.05	0.01
2		Шатахуун түгээх станц	1.61	0.23
Бүгд			1.66	0.23
1	Дэд бүтцийн зориулалтын газар	Инженерийн байгууламж	4.23	0.59
2		Ус түгээх цэг	1.61	0.23
Бүгд			5.84	0.82
1	Үйлдвэрийн газар	Хүнсний үйлдвэрлэл	0.07	0.01

Бүгд			0.07	0.01
1	Нийтийн эзэмшлийн газар	Нийтийн эзэмшлийн зам, талбай	46.87	6.59
2		Иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагын эзэмшлийн бус амралт, зугаалга, биеийн тамирын зориулалттай газар	2.74	0.39
3		Эзэмшил ашиглалтад олгогдоогүй сул чөлөөтэй газар	523.01	73.56
Бүгд			572.62	80.54
1	Амралт, аялал жуулчлалын газар	Биеийн тамирын зориулалттай гадаа талбай, спортын барилга, байгууламж	0.27	0.04
Бүгд			0.27	0.04
			710.98	100

Дээрх хүснэгтээс харахад Жаргалант сумын суурьшлын бүс нь нийт 710.98 га нутаг дэвсгэртэй бөгөөд үүнээс барилга, байгууламжийн газар нь 3.09 га буюу 0.43 хувь, суурьшлын газар 29.73 га буюу 4.18 хувь, нийтийн эзэмшлийн газар 572.62 га буюу 80.54 хувь, зам, бусад байгууламжийн газар 1.66 га буюу 0.23 хувь, инженерийн шугам сүлжээний газар 5.84 га буюу 0.82 хувь, хөдөө аж ахуйн барилга, байгууламжийн дэвсгэр газар 0.32 га буюу 0.05 хувь, тариалангийн газар 11.56 га буюу 1.63 хувь, атаршсан газар 85.81 га буюу 12.07 хувь, амралт, аялал жуулчлалын газар 0.27 га буюу 0.04 хувийг тус тус эзлэн оршиж байна.

2.2.11 Баацагаан сумын газар ашиглалт

Тус сумын газар ашиглалтын одоогийн байдлыг гаргахдаа 2020-2021 оны хооронд Төрийн өмчийн газрыг зурагжуулж бүртгэн газрын кадастрын мэдээллийн санд оруулж баталгаажуулах ажлын хүрээнд газрын мэргэжлийн байгууллага “АТП” ХХК-ийн хийж гүйцэтгэсэн газрын нэгдмэл сангийн шинэлчилсэн тооллогын шэйф файл болон Ланд менежер програм хангамжаас газрын кадастрын мэдээллийн сангийн файлуудыг татан авч газар ашиглалтын тодруулалтыг хийж гүйцэтгэн зурагласан (Зураг-23.).

Зураг-23. Баацагаан сумын газар ашиглалтын зураг

Дээрх зурагласан газар ашиглалтын ангилалын дагуу талбайн экспликацийг гаргасан болно.

Хүснэгт-29. Баацагаан сумын хот, тосгон бусад суурины газар ашиглалтын ангилалын экспликаци

№	Газар ашиглалтын зориулалтын ангилал		Талбай	
			га	хувь
1	Тариалан	Жимс, жимсгэнэ	2.0	0.65
Бүгд			2.0	0.65
1	Хөдөө аж ахуйн барилга, байгууламжийн дэвсгэр	Малын гаралтай бусад бүтээгдэхүүн, түүхий эд	0.09	0.03

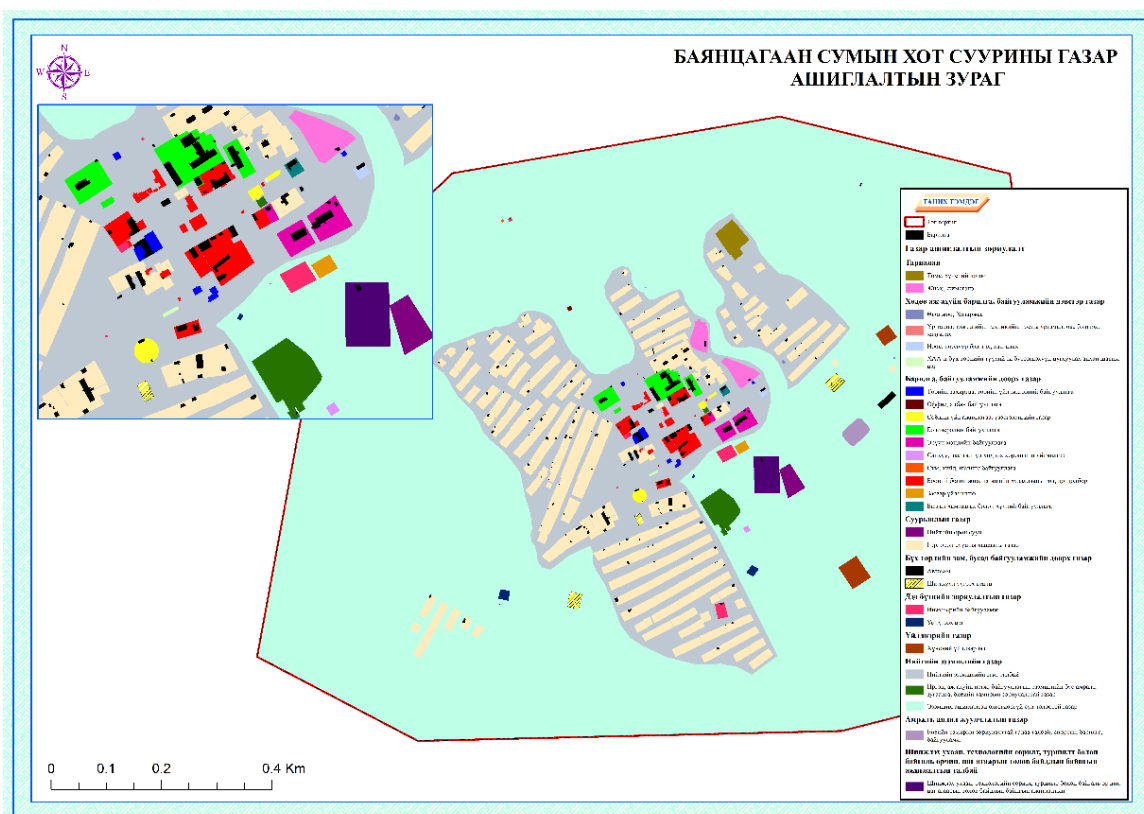
	газар	бэлтгэх, хадгалах		
Бүгд			0.09	0.03
1	Барилга, байгууламжийн доорх газар	Төрийн захиргаа, төрийн үйлчилгээний байгууллага	0.11	0.03
2		Оффис, албан байгууллага	0.003	0.001
3		Соёлын үйл ажиллагаа, үзэсгэлэнгийн газар	0.30	0.10
4		Боловсролын байгууллага	2.46	0.8
5		Эрүүл мэндийн байгууллага	1.39	0.45
6		Санхүү, даатгал, үл хөдлөх хөрөнгийн үйлчилгээ	0.008	0.002
7		Нийтийн үйлчилгээ	0.007	0.002
8		Бөөний болон жижиглэнгийн худалдааны төв, цогцолбор	0.23	0.07
9		Батлан хамгаалах болон хүчний байгууллага	0.02	0.006
Бүгд			4.52	1.47
1	Суурьшлын газар	Нийтийн орон сууц	0.04	0.01
2		Амины орон сууц	0.13	0.04
3		Гэр, орон сууцны хашааны газар	19.09	6.20
Бүгд			19.26	6.25
1	Бүх төрлийн зам, бусад байгууламжийн доорх газар	Автозам	0.02	0.005
2		Шатахуун түгээх станц	0.95	0.31
Бүгд			0.97	0.31
1	Дэд бүтцийн зориулалтын газар	Инженерийн байгууламж	0.17	0.05
2		Ус түгээх цэг	0.10	0.03
Бүгд			0.27	0.09
1	Нийтийн эзэмшлийн газар	Хог хаягдлын цэг	1.00	0.32
2		Нийтийн эзэмшлийн зам, талбай	28.79	9.35

3		Иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагын эзэмшлийн бус амралт, зугаалга, биеийн тамирын зориулалттай газар	1.09	0.36
4		Эзэмшил ашиглалтад олгогдоогүй сул чөлөөтэй газар	248.80	80.77
Бүгд			279.68	90.80
1	Амралт, аялал жуулчлалын газар	Биеийн тамирын зориулалттай гадаа талбай, спортын барилга, байгууламж	0.23	0.07
Бүгд			0.23	0.07
1	Цахилгаан, эрчим хүчний байгууламж	Цахилгаан, эрчим хүч дамжуулах шугам	0.0001	0.00004
Бүгд			0.0001	0.00004
1	Харилцаа, холбооны барилга байгууламж	Харилцаа холбооны шугам	0.00006	0.00002
Бүгд			0.0001	0.00002
1	Шинжлэх ухаан, технологийн сорилт, туршилт болон байгаль орчин, цаг агаарын төлөв байдлын байнгын ажиглалтын талбай	Шинжлэх ухаан, технологийн сорилт, туршилт болон байгаль орчин, цаг агаарын төлөв байдлын байнгын ажиглалтын	1	0.32
Бүгд			1.0	0.32
Нийт			308.033	100

Дээрх хүснэгтээс харахад Баацагаан сумын суурьшлын бүс нь нийт 308.033 га нутаг дэвсгэртэй бөгөөд үүнээс барилга, байгууламжийн газар нь 4.52 га буюу 1.47 хувь, суурьшлын газар 19.26 га буюу 6.25 хувь, нийтийн эзэмшлийн газар 279.68 га буюу 90.8 хувь, зам, бусад байгууламжийн газар 0.09 га буюу 0.31 хувь, инженерийн шугам сүлжээний газар 0.27 га буюу 0.82 хувь, хөдөө аж ахуйн барилга, байгууламжийн дэвсгэр газар 0.09 га буюу 0.03 хувь, тариалангийн газар 2.0 га буюу 0.65 хувь, амралт, аялал жуулчлалын газар 0.23 га буюу 0.07 хувь, цахилгаан, эрчим хүчний байгууламжийн газар 0.0001 га буюу 0.00004 хувь, харилцаа, холбооны барилга байгууламжийн газар 0.00006 га буюу 0.00002 хувь, шинжлэх ухаан, технологийн сорилт, туршилт болон байгаль орчин, цаг агаарын төлөв байдлын байнгын ажиглалтын талбай 1.0 га буюу 0.32 хувийг тус тус эзлэн оршиж байна.

2.2.12 Баянцагаан сумын газар ашиглалт

Тус сумын газар ашиглалтын одоогийн байдлыг гаргахдаа 2020-2021 оны хооронд Төрийн өмчийн газрыг зурагжуулж бүртгэн газрын кадастрын мэдээллийн санд оруулж баталгаажуулах ажлын хүрээнд газрын мэргэжлийн байгууллага “АТП” ХХК-ийн хийж гүйцэтгэсэн газрын нэгдмэл сангийн шинэлчилсэн тооллогын шэйф файл болон Ланд менежер програм хангамжаас газрын кадастрын мэдээллийн сангийн файлуудыг татан авч газар ашиглалтын тодруулалтыг хийж гүйцэтгэн зурагласан (Зураг-24.).

Зураг-24. Баянцагаан сумын газар ашиглалтын зураг

Дээрх зурагласан газар ашиглалтын ангилалын дагуу талбайн экспликацийг гаргасан болно.

Хүснэгт-30. Баянцагаан сумын хот, тосгон бусад суурины газар ашиглалтын ангилалын экспликаци

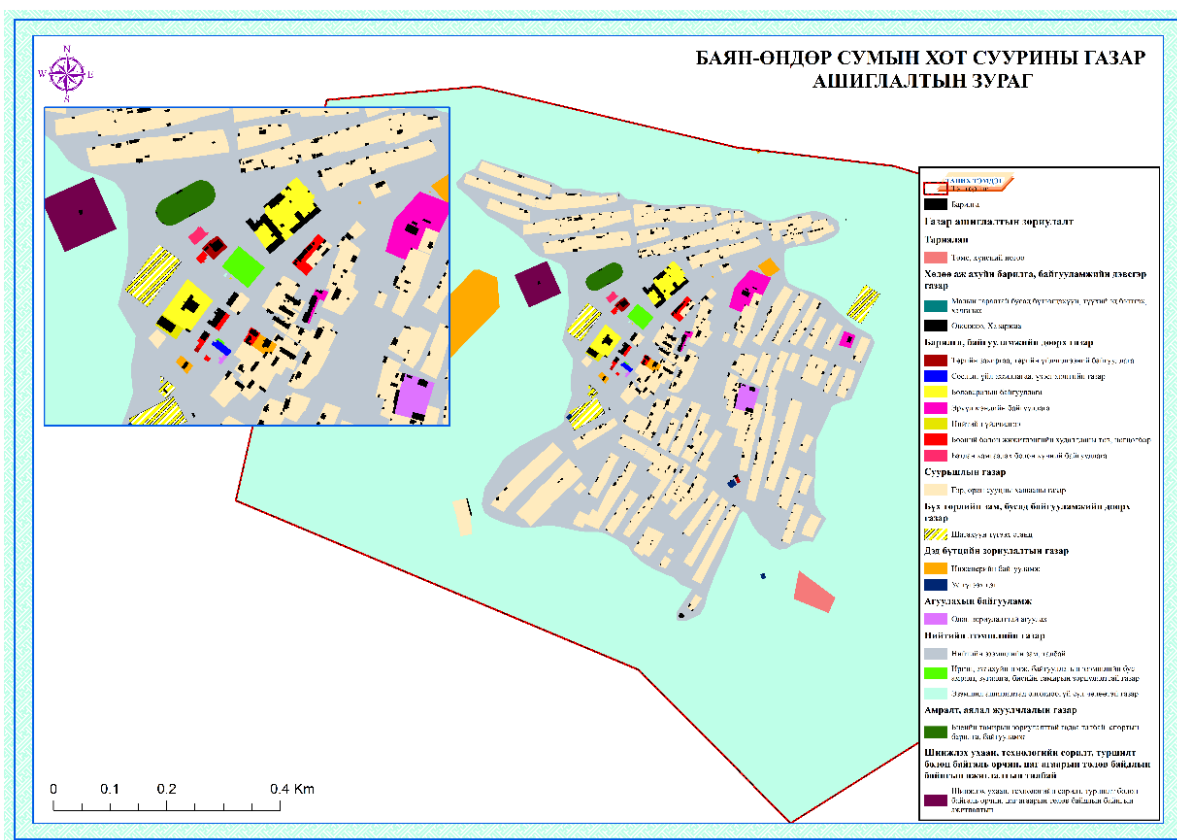
№	Газар ашиглалтын зориулалтын ангилал	Талбай		
		га	хувь	
1	Тариалан	Төмс, хүнсний ногоо	0.75	0.17
2		Жимс, жимсгэнэ	1.06	0.24
Бүгд		1.81	0.40	
1	Хөдөө аж ахуйн барилга, байгууламжийн дэвсгэр газар	Өвөлжөө, Хаваржаа	0.02	0.00
2		Үр тариа, тэжээлийн, техникийн, тосны ургамал, өвс бэлтгэх, хадгалах	0.13	0.03
3		Ноос, ноолуур бэлтгэх, хадгалах	0.06	0.01
4		ХАА-н бүх төрлийн түүхий эд бүтээгдэхүүн цуглуулах анхан шатны цэг	0.02	0.00
Бүгд		0.22	0.05	
1	Барилга, байгууламжийн доорх газар	Төрийн захиргаа, төрийн үйлчилгээний байгууллага	0.25	0.06
2		Оффис, албан байгууллага	0.02	0.00
3		Соёлын үйл ажиллагаа, үзэсгэлэнгийн газар	0.24	0.05
4		Боловсролын байгууллага	1.53	0.34
5		Эрүүл мэндийн байгууллага	0.74	0.17
6		Санхүү, даатгал, үл хөдлөх хөрөнгийн үйлчилгээ	0.04	0.01
7		Сүм, хийд, шашны байгууллага	0.01	0.001
8		Бөөний болон жижиглэнгийн худалдааны төв, цогцолбор	1.76	0.39
9		Засвар үйлчилгээ	0.12	0.03
10		Батлан хамгаалах болон хүчний байгууллага	0.08	0.02
Бүгд		4.78	1.07	
1	Суурьшлын газар	Нийтийн орон сууц	0.55	0.12
2		Гэр, орон сууцны хашааны газар	30.85	6.88
Бүгд		31.39	7.00	
1	Бүх төрлийн зам, бусад байгууламжийн доорх газар	Автозам	0.02	0.004
2		Шатахуун түгээх станц	0.47	0.10
Бүгд		0.49	0.11	
1	Дэд бүтцийн	Инженерийн байгууламж	0.44	0.10

2	зориулалтын газар	Ус түгээх цэг	0.20	0.04
Бүгд			0.63	0.14
1	Үйлдвэрийн газар	Хүнсний үйлдвэрлэл	0.85	0.19
Бүгд			0.85	0.19
1	Нийтийн эзэмшлийн газар	Нийтийн эзэмшлийн зам, талбай	50.79	11.33
2		Иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагын эзэмшлийн бус амралт, зугаалга, биеийн тамирын зориулалттай газар	1.11	0.25
3		Эзэмшил ашиглалтад олгогдоогүй сул чөлөөтэй газар	354.74	79.13
Бүгд			406.64	90.71
1	Амралт, аялал жуулчлалын газар	Биеийн тамирын зориулалттай гадаа талбай, спортын барилга, байгууламж	0.49	0.11
Бүгд			0.49	0.11
1	Шинжлэх ухаан, технологийн сорилт, туршилт болон байгаль орчин, цаг агаарын төлөв байдлын байнгын ажиглалтын талбай	Шинжлэх ухаан, технологийн сорилт, туршилт болон байгаль орчин, цаг агаарын төлөв байдлын байнгын ажиглалтын	1.00	0.22
Бүгд			1.00	0.22
Нийт			448.3	100

Дээрх хүснэгтээс харахад Баянцагаан сумын суурьшлын бүс нь нийт 448.3 га нутаг дэвсгэртэй бөгөөд үүнээс барилга, байгууламжийн газар нь 4.78 га буюу 1.07 хувь, суурьшлын газар 31.39 га буюу 7.0 хувь, нийтийн эзэмшлийн газар 406.64 га буюу 90.71 хувь, зам, бусад байгууламжийн газар 0.49 га буюу 0.11 хувь, инженерийн шугам сүлжээний газар 0.63 га буюу 0.14 хувь, хөдөө аж ахуйн барилга, байгууламжийн дэвсгэр газар 0.22 га буюу 0.05 хувь, тариалангийн газар 1.81 га буюу 0.40 хувь, үйлдвэрийн газар 0.85 га буюу 0.19 хувь, амралт, аялал жуулчлалын газар 0.49 га буюу 0.11 хувь, шинжлэх ухаан, технологийн сорилт, туршилт болон байгаль орчин, цаг агаарын төлөв байдлын байнгын ажиглалтын талбай 1.0 га буюу 0.22 хувийг тус тус эзлэн оршиж байна.

2.2.13 Баян-Өндөр сумын газар ашиглалт

Тус сумын газар ашиглалтын одоогийн байдлыг гаргахдаа 2020-2021 оны хооронд Төрийн өмчийн газрыг зурагжуулж бүртгэн газрын кадастрын мэдээллийн санд оруулж баталгаажуулах ажлын хүрээнд газрын мэргэжлийн байгууллага “АТП” ХХК-ийн хийж гүйцэтгэсэн газрын нэгдмэл сангийн шинэлчилсэн тооллогын шэйф файл болон Ланд менежер програм хангамжаас газрын кадастрын мэдээллийн сангийн файлуудыг татан авч газар ашиглалтын тодруулалтыг хийж гүйцэтгэн зурагласан (Зураг-25.).

Зураг-25. Баян-Өндөр сумын газар ашиглалтын зураг

Дээрх зурагласан газар ашиглалтын ангилалын дагуу талбайн экспликацийг гаргасан болно.

Хүснэгт-31. Баян-Өндөр сумын хот, тосгон бусад суурины газар ашиглалтын ангилалын экспликаци

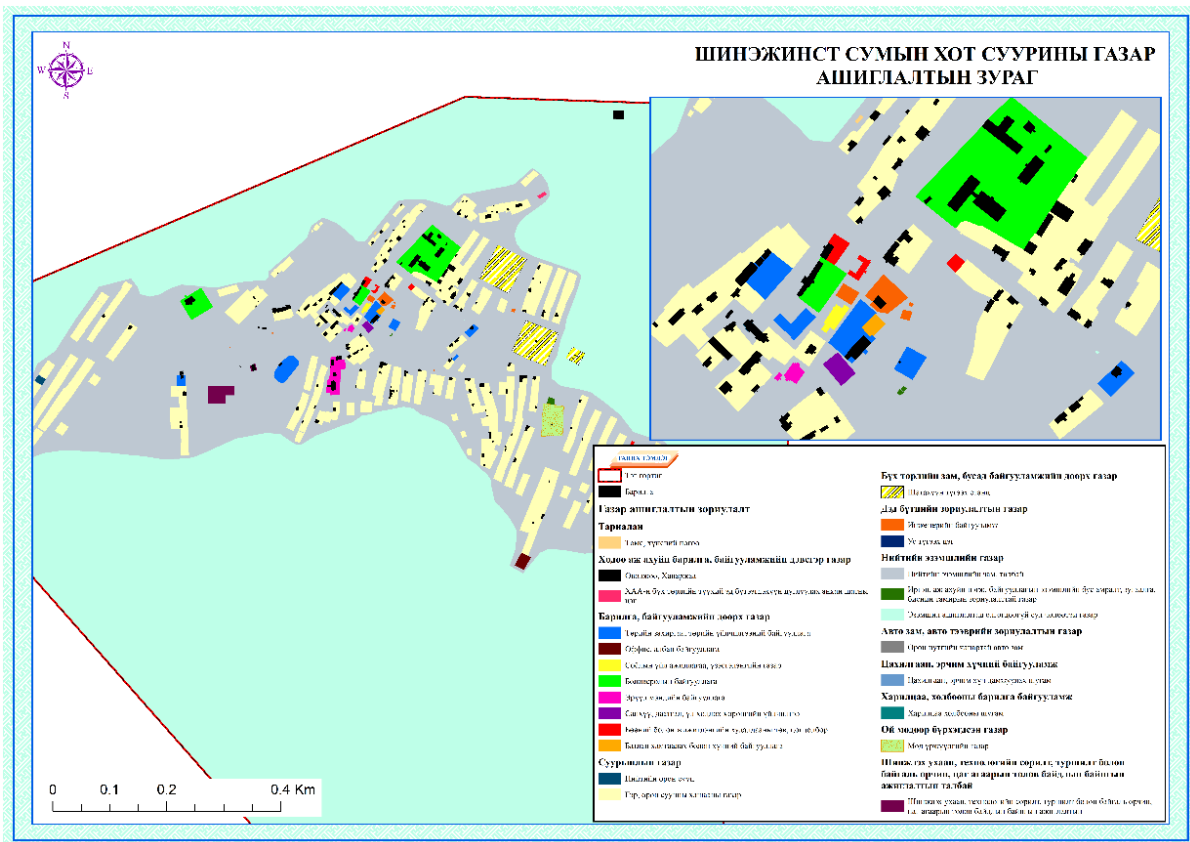
№	Газар ашиглалтын зориулалтын ангилал		Талбай	
			га	хувь
1	Тариалан	Төмс, хүнсний ногоо	0.72	0.21
Бүгд			0.72	0.21
1	Хөдөө аж ахуйн барилга, байгууламжийн дэвсгэр газар	Өвөлжөө, Хаваржаа	0.02	0.01
2		Малын гаралтай бусад бүтээгдэхүүн, түүхий эд бэлтгэх, хадгалах	0.06	0.02
Бүгд			0.07	0.02
1	Барилга, байгууламжийн доорх газар	Төрийн захиргаа, төрийн үйлчилгээний байгууллага	0.13	0.04
2		Соёлын үйл ажиллагаа, үзэсгэлэнгийн газар	0.04	0.01
3		Боловсролын байгууллага	1.26	0.36
4		Эрүүл мэндийн байгууллага	0.96	0.27
5		Нийтийн үйлчилгээ	0.11	0.03
6		Бөөний болон жижиглэнгийн худалдааны төв, цогцолбор	0.35	0.10
7		Батлан хамгаалах болон хүчний байгууллага	0.06	0.02
Бүгд			2.91	0.83
1	Суурьшлын газар	Гэр, орон сууцны хашааны газар	30.90	8.78
Бүгд			30.90	8.78
1	Бүх төрлийн зам, бусад байгууламжийн доорх газар	Шатахуун түгээх станц	1.56	0.44
Бүгд			1.56	0.44
1	Дэд бүтцийн зориулалтын газар	Инженерийн байгууламж	3.66	1.04
2		Ус түгээх цэг	0.08	0.02
Бүгд			3.74	1.06
1	Агуулахын байгууламж	Олон зориулалттай агуулах	0.44	0.12
Бүгд			0.44	0.12
1	Нийтийн эзэмшлийн газар	Нийтийн эзэмшлийн зам, талбай	46.59	13.25
2		Иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагын эзэмшлийн бус амралт, зугаалга, биеийн тамирын зориулалттай газар	0.29	0.08
3		Эзэмшил ашиглалтад олгогдоогүй сул чөлөөтэй газар	263.01	74.77

Бүгд			309.89	88.10
1	Амралт, аялал жуулчлалын газар	Биеийн тамирын зориулалттай гадаа талбай, спортын барилга, байгууламж	0.50	0.14
Бүгд			0.50	0.14
1	Шинжлэх ухаан, технологийн сорилт, туршилт болон байгаль орчин, цаг агаарын төлөв байдлын байнгын ажиглалтын талбай	Шинжлэх ухаан, технологийн сорилт, туршилт болон байгаль орчин, цаг агаарын төлөв байдлын байнгын ажиглалтын талбай	1.01	0.29
Бүгд			1.01	0.29
Нийт			351.74	100

Дээрх хүснэгтээс харахад Баян-Өндөр сумын суурьшлын бүс нь нийт 351.74 га нутаг дэвсгэртэй бөгөөд үүнээс барилга, байгууламжийн газар нь 2.91 га буюу 0.83 хувь, суурьшлын газар 30.9 га буюу 8.78 хувь, нийтийн эзэмшлийн газар 309.89 га буюу 88.1 хувь, зам, бусад байгууламжийн газар 1.56 га буюу 0.44 хувь, инженерийн шугам сүлжээний газар 3.74 га буюу 1.06 хувь, хөдөө аж ахуйн барилга, байгууламжийн дэвсгэр газар 0.07 га буюу 0.02 хувь, тариалангийн газар 0.72 га буюу 0.21 хувь, агуулахын байгууламжийн газар 0.44 га буюу 0.12 хувь, амралт, аялал жуулчлалын газар 0.5 га буюу 0.14 хувь, шинжлэх ухаан, технологийн сорилт, туршилт болон байгаль орчин, цаг агаарын төлөв байдлын байнгын ажиглалтын талбай 1.01 га буюу 0.29 хувийг тус тус эзлэн оршиж байна.

2.2.14 Шинэжинст сумын газар ашиглалт

Тус сумын газар ашиглалтын одоогийн байдлыг гаргахдаа 2020-2021 оны хооронд Төрийн өмчийн газрыг зурагжуулж бүртгэн газрын кадастрын мэдээллийн санд оруулж баталгаажуулах ажлын хүрээнд газрын мэргэжлийн байгууллага “АТПП” ХХК-ийн хийж гүйцэтгэсэн газрын нэгдмэл сангийн шинэлчилсэн тооллогын шэйф файл болон Ланд менежер програм хангамжаас газрын кадастрын мэдээллийн сангийн файлуудыг татан авч газар ашиглалтын тодруулалтыг хийж гүйцэтгэн зурагласан (Зураг-26.).

Зураг-26. Шинэжинст сумын газар ашиглалтын зураг

Дээрх зурагласан газраар ашиглалтын ангилалын дагуу талбайн экспликацийг гаргасан болно.

Хүснэгт-32. Шинэжинст сумын хот, тосгон бусад суурины газар ашиглалтын ангилалын экспликаци

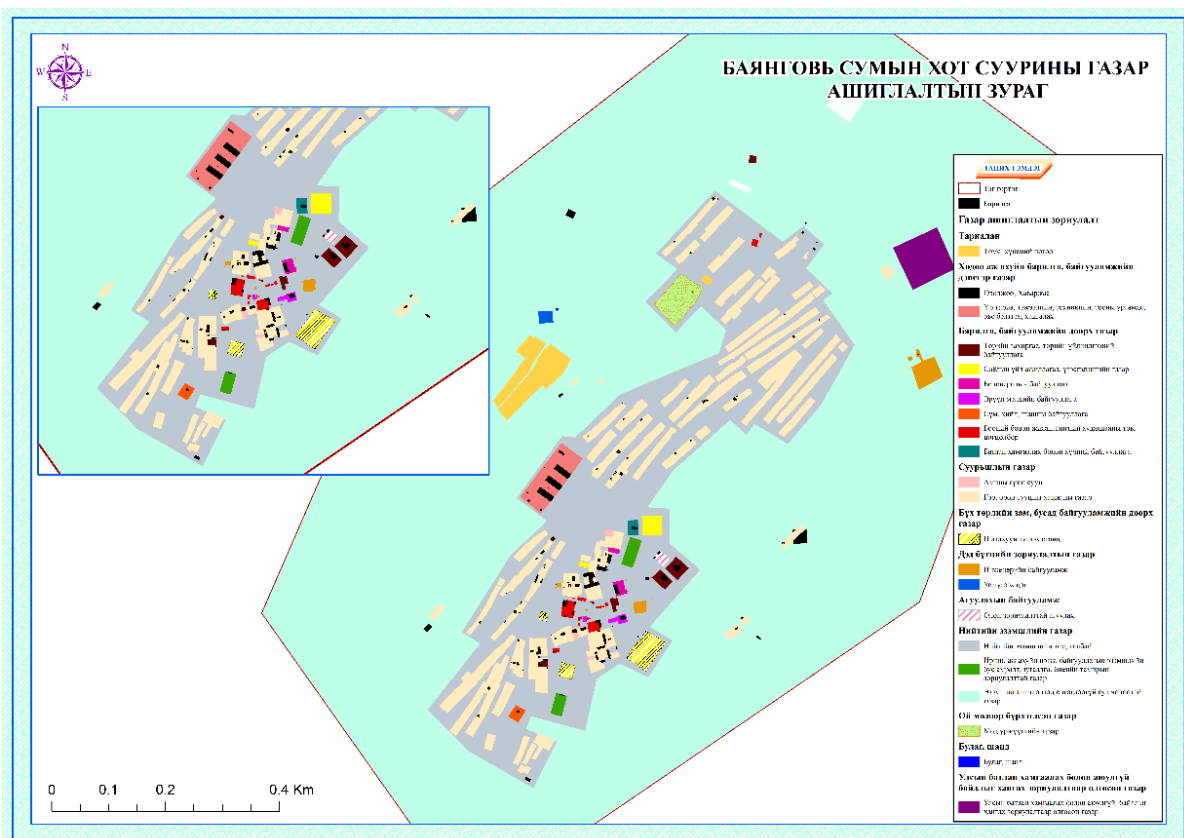
№	Газар ашиглалтын зориулалтын ангилал		Талбай	
			га	хувь
1	Тариалан	Төмс, хүнсний ногоо	2.34	0.57
Бүгд			2.34	0.57
1	Хөдөө аж ахуйн барилга, байгууламжийн дэвсгэр газар	Өвөлжөө, Хаваржаа	0.09	0.02
2		ХАА-н бүх төрлийн түүхий эд бүтээгдэхүүн цуглуулах анхан шатны цэг	0.03	0.006
Бүгд			0.11	0.03
1	Барилга, байгууламжийн доорх газар	Төрийн захиргаа, төрийн үйлчилгээний байгууллага	0.94	0.23
2		Оффис, албан байгууллага	0.12	0.03
3		Соёлын үйл ажиллагаа, үзэсгэлэнгийн газар	0.05	0.01
4		Боловсролын байгууллага	2.12	0.52
5		Эрүүл мэндийн байгууллага	0.42	0.10
6		Санхүү, даатгал, үл хөдлөх хөрөнгийн үйлчилгээ	0.06	0.01
7		Бөөний болон жижиглэнгийн худалдааны төв, цогцолбор	0.11	0.03
8		Батлан хамгаалах болон хүчний байгууллага	0.03	0.01
Бүгд			3.85	0.94
1	Суурьшлын газар	Нийтийн орон сууц	0.10	0.03
2		Гэр, орон сууцны хашааны газар	21.26	5.19
Бүгд			21.37	5.21
1	Бүх төрлийн зам, бусад байгууламжийн доорх газар	Шатахуун түгээх станц	3.15	0.77
Бүгд			3.15	0.77
1	Дэд бүтцийн зориулалтын газар	Инженерийн байгууламж	0.23	0.06
2		Ус түгээх цэг	0.11	0.03
Бүгд			0.34	0.08
1	Нийтийн эзэмшлийн газар	Нийтийн эзэмшлийн зам, талбай	68.35	16.68
2		Иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагын эзэмшлийн бус амралт, зугаалга, биеийн тамирын зориулалттай газар	0.04	0.01

3		Эзэмшил ашиглалтад олгогдоогүй сул чөлөөтэй газар	309.38	75.49
Бүгд			377.77	92.18
1	Авто зам, авто тээврийн зориулалтын газар	Орон нутгийн чанартай авто зам	0.00003	0.000007
Бүгд			0.00003	7E-06
1	Цахилгаан, эрчим хүчний байгууламж	Цахилгаан, эрчим хүч дамжуулах шугам	0.00004	0.00001
Бүгд			0.00004	0.00001
1	Харилцаа, холбооны барилга байгууламж	Харилцаа холбооны шугам	0.00007	0.00002
Бүгд			0.00007	0.00002
1	Ой модоор бүрхэгдсэн газар	Мод үржүүлгийн газар	0.53	0.13
Бүгд			0.53	0.13
1	Шинжлэх ухаан, технологийн сорилт, туршилт болон байгаль орчин, цаг агаарын төлөв байдлын байнгын ажиглалтын талбай	Шинжлэх ухаан, технологийн сорилт, туршилт болон байгаль орчин, цаг агаарын төлөв байдлын байнгын ажиглалтын талбай	0.35	0.08
Бүгд			0.35	0.08
Нийт			409.81	100.00

Дээрх хүснэгтээс харахад Шинэжинст сумын суурьшлын бүс нь нийт 409.81 га нутаг дэвсгэртэй бөгөөд үүнээс барилга, байгууламжийн газар нь 3.85 га буюу 0.94 хувь, суурьшлын газар 21.37 га буюу 5.21 хувь, нийтийн эзэмшлийн газар 377.77 га буюу 92.18 хувь, зам, бусад байгууламжийн газар 3.15 га буюу 0.77 хувь, инженерийн шугам сүлжээний газар 0.34 га буюу 0.08 хувь, хөдөө аж ахуйн барилга, байгууламжийн дэвсгэр газар 0.11 га буюу 0.03 хувь, тариалангийн газар 2.34 га буюу 0.57 хувь, авто зам, авто тээврийн зориулалтын газар 0.00003 га буюу 0.000007 хувь, цахилгаан, эрчим хүчний байгууламжийн газар 0.00004 га буюу 0.00001 хувь, харилцаа, холбооны барилга байгууламжийн газар 0.00007 га буюу 0.00002 хувь, ой модоор бүрхэгдсэн газар 0.53 га буюу 0.13 хувь, шинжлэх ухаан, технологийн сорилт, туршилт болон байгаль орчин, цаг агаарын төлөв байдлын байнгын ажиглалтын талбай 0.35 га буюу 0.08 хувийг тус тус эзлэн оршиж байна.

2.2.15 Баянговь сумын газар ашиглалт

Тус сумын газар ашиглалтын одоогийн байдлыг гаргахдаа 2020-2021 оны хооронд Төрийн өмчийн газрыг зурагжуулж бүртгэн газрын кадастрын мэдээллийн санд оруулж баталгаажуулах ажлын хүрээнд газрын мэргэжлийн байгууллага “АТПП” ХХК-ийн хийж гүйцэтгэсэн газрын нэгдмэл сангийн шинэлчилсэн тооллогын шэйф файл болон Ланд менежер програм хангамжаас газрын кадастрын мэдээллийн сангийн файлуудыг татан авч газар ашиглалтын тодруулалтыг хийж гүйцэтгэн зурагласан (Зураг.-27).

Зураг-27. Баянговь сумын газар ашиглалтын зураг

Дээрх зурагласан газраар ашиглалтын ангилалын дагуу талбайн экспликацийг гаргасан болно.

Хүснэгт-33. Баянговь сумын хот, тосгон бусад суурины газар ашиглалтын ангилалын экспликаци

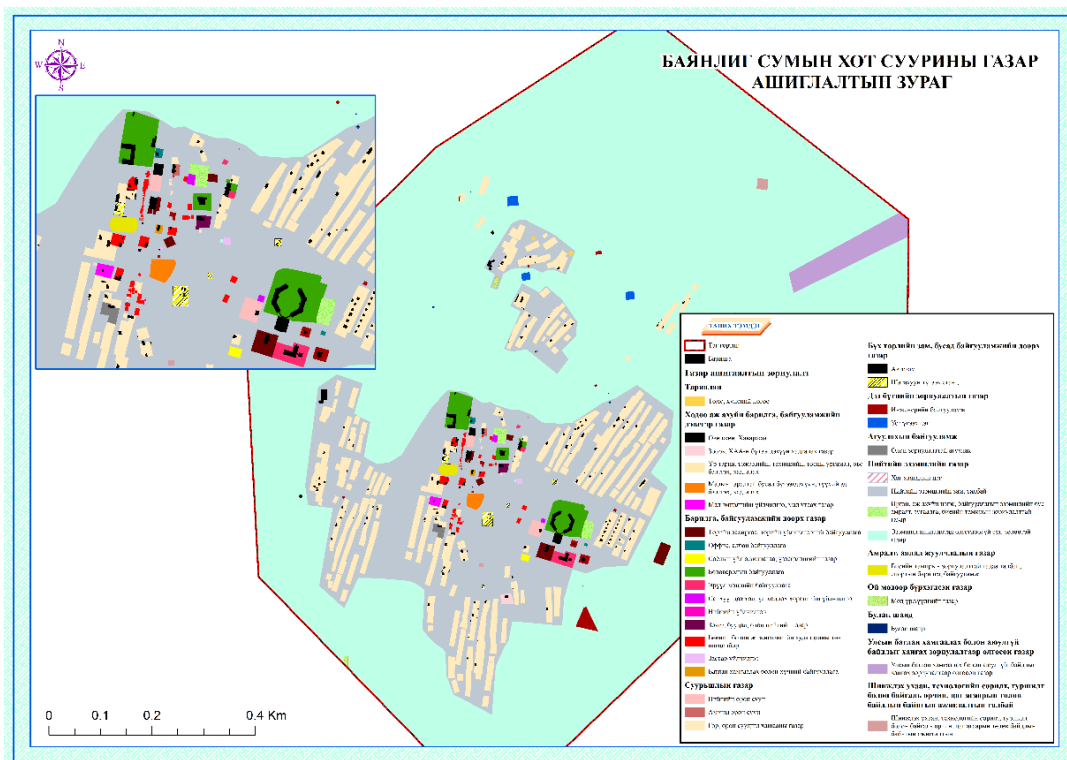
№	Газар ашиглалтын зориулалтын ангилал		Талбай	
			га	хувь
1	Тариалан	Төмс, хүнсний ногоо	3.47	0.64
Бүгд			3.47	0.64
1	Хөдөө аж ахуйн барилга, байгууламжийн дэвсгэр газар	Өвөлжөө, Хаваржаа	0.41	0.08
2		Үр тариа, тэжээлийн, техникийн, тосны ургамал, өвс бэлтгэх, хадгалах	2.30	0.43
Бүгд			2.71	0.50
1	Барилга, байгууламжийн доорх газар	Төрийн захиргаа, төрийн үйлчилгээний байгууллага	0.86	0.16
2		Соёлын үйл ажиллагаа, үзэсгэлэнгийн газар	0.56	0.10
3		Боловсролын байгууллага	0.26	0.05
4		Эрүүл мэндийн байгууллага	0.17	0.03
5		Сүм, хийд, шашны байгууллага	0.20	0.04
6		Бөөний болон жижиглэнгийн худалдааны төв, цогцолбор	0.64	0.12
7		Батлан хамгаалах болон хүчний байгууллага	0.20	0.04
Бүгд			2.89	0.54
1	Суурьшлын газар	Амины орон сууц	0.19	0.04
2		Гэр, орон сууцны хашааны газар	29.18	5.40
Бүгд			29.37	5.44
1	Бүх төрлийн зам, бусад байгууламжийн доорх газар	Шатахуун түгээх станц	1.33	0.25
Бүгд			1.33	0.25
1	Дэд бүтцийн зориулалтын газар	Инженерийн байгууламж	1.05	0.19
2		Ус түгээх цэг	0.22	0.04
Бүгд			1.27	0.23
1	Агуулахын байгууламж	Олон зориулалттай агуулах	0.17	0.03
Бүгд			0.17	0.03
1	Нийтийн эзэмшлийн газар	Нийтийн эзэмшлийн зам, талбай	68.84	12.75
2		Иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагын эзэмшлийн бус амралт, зугаалга, биеийн	0.73	0.14

		тамирын зориулалттай газар		
3		Эзэмшил ашиглалтад олгогдоогүй сул чөлөөтэй газар	424.89	78.68
Бүгд			494.46	91.57
1	Ой модоор бүрхэгдсэн газар	Мод үржүүлгийн газар	1.57	0.29
Бүгд			1.57	0.29
1	Булаг, шанд	Булаг, шанд	0.01	0.001
Бүгд			0.01	0.001
1	Улсын батлан хамгаалах болон аюулгүй байдлыг хангах зориулалтаар олгосон газар	Улсын батлан хамгаалах болон аюулгүй байдлыг хангах зориулалтаар олгосон газар	2.73	0.51
Бүгд			2.73	0.51
Нийт			539.98	100

Дээрх хүснэгтээс харахад Баянговь сумын суурьшлын бүс нь нийт 539.98 га нутаг дэвсгэртэй бөгөөд үүнээс барилга, байгууламжийн газар нь 2.89 га буюу 0.54 хувь, суурьшлын газар 29.37 га буюу 5.44 хувь, нийтийн эзэмшлийн газар 424.89 га буюу 78.68 хувь, зам, бусад байгууламжийн газар 1.33 га буюу 0.25 хувь, инженерийн шугам сүлжээний газар 1.27 га буюу 0.23 хувь, хөдөө аж ахуйн барилга, байгууламжийн дэвсгэр газар 2.71 га буюу 0.5 хувь, тариалангийн газар 3.47 га буюу 0.64 хувь, агуулахын байгууламжийн газар 0.17 га буюу 0.03 хувь, ой модоор бүрхэгдсэн газар 1.57 га буюу 0.29 хувь, булаг, шанд 0.01 га буюу 0.01 хувь, улсын батлан хамгаалах болон аюулгүй байдлыг хангах зориулалтаар олгосон газар 2.73 га буюу 0.51 хувийг тус тус эзлэн оршиж байна.

2.2.16 Баянлиг сумын газар ашиглалт

Тус сумын газар ашиглалтын одоогийн байдлыг гаргахдаа 2020-2021 оны хооронд Төрийн өмчийн газрыг зурагжуулж бүртгэн газрын кадастрын мэдээллийн санд оруулж баталгаажуулах ажлын хүрээнд газрын мэргэжлийн байгууллага “АТП” ХХК-ийн хийж гүйцэтгэсэн газрын нэгдмэл сангийн шинэлчилсэн тооллогын шэйф файл болон Ланд менежер програм хангамжаас газрын кадастрын мэдээллийн сангийн файлуудыг татан авч газар ашиглалтын тодруулалтыг хийж гүйцэтгэн зурагласан (Зураг-28).

Зураг-28. Баянлиг сумын газар ашиглалтын зураг

Дээрх зурагласан газар ашиглалтын ангилалын дагуу талбайн экспликацийг гаргасан болно.

Хүснэгт-34. Баянлиг сумын хот, тосгон бусад суурины газар ашиглалтын ангилалын экспликаци

№	Газар ашиглалтын зориулалтын ангилал		Талбай	
			га	хувь
1	Тариалан	Төмс, хүнсний ногоо	0.07	0.01
Бүгд			0.07	0.01
1	Хөдөө аж ахуйн барилга, байгууламжийн дэвсгэр газар	Өвөлжөө, Хаваржаа	0.28	0.04
2		Зоорь, ХАА-н бүтээгдэхүүн хадгалах газар	0.28	0.04
3		Үр тариа, тэжээлийн, техникийн, тосны ургамал, өвс бэлтгэх,	0.12	0.02

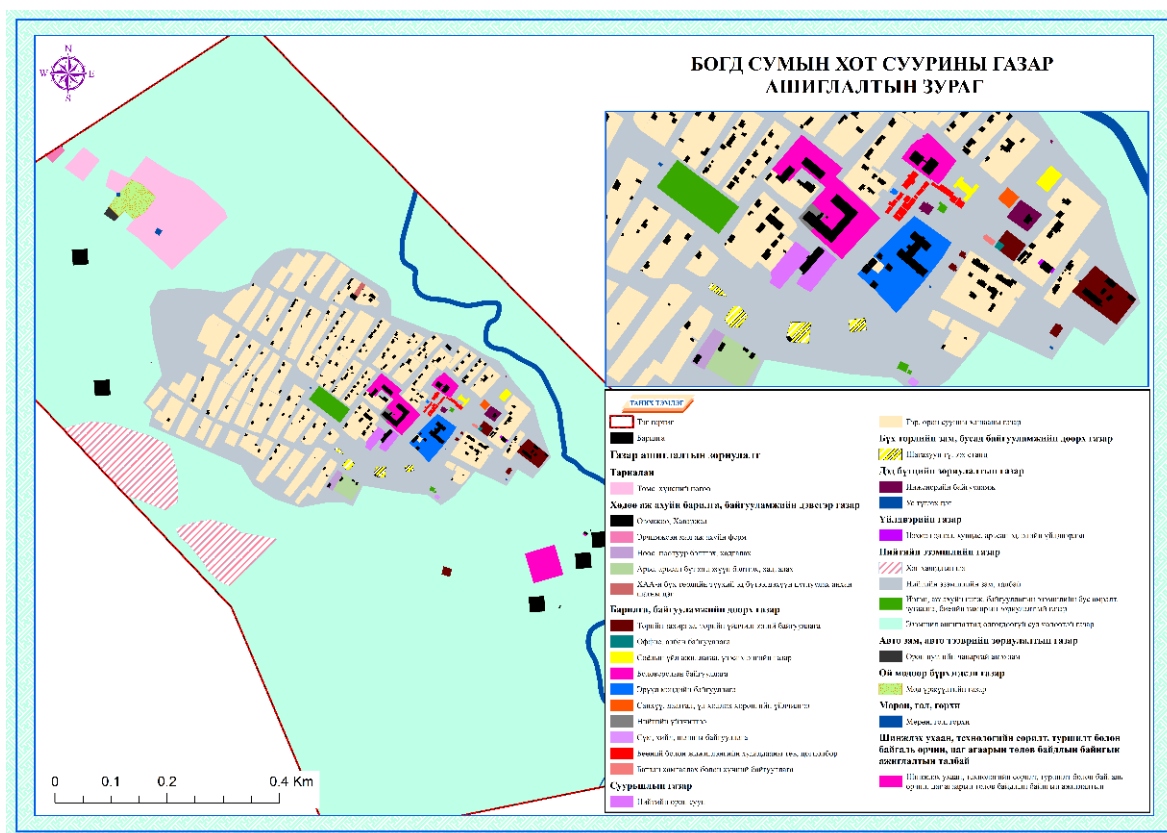
		хадгалах		
4		Малын гаралтай бусад бүтээгдэхүүн, түүхий эд бэлтгэх, хадгалах	0.49	0.07
5		Мал эмнэлгийн үйлчилгээ, мал угаах газар	0.21	0.03
Бүгд			1.39	0.19
1	Барилга, байгууламжийн доорх газар	Төрийн захиргаа, төрийн үйлчилгээний байгууллага	1.38	0.19
2		Оффис, албан байгууллага	0.09	0.01
3		Соёлын үйл ажиллагаа, үзэсгэлэнгийн газар	0.12	0.02
4		Боловсролын байгууллага	4.82	0.67
5		Эрүүл мэндийн байгууллага	0.73	0.10
6		Санхүү, даатгал, үл хөдлөх хөрөнгийн үйлчилгээ	0.12	0.02
7		Нийтийн үйлчилгээ	0.004	0.0005
8		Зочид буудал, олон нийтийн газар	0.19	0.03
9		Бөөний болон жижиглэнгийн худалдааны төв, цогцолбор	1.08	0.15
10		Засвар үйлчилгээ	0.07	0.01
11		Батлан хамгаалах болон хүчний байгууллага	0.04	0.01
Бүгд			8.66	1.20
1	Суурьшлын газар	Нийтийн орон сууц	0.61	0.08
2		Амины орон сууц	0.10	0.01
3		Гэр, орон сууцны хашааны газар	43.51	6.03
Бүгд			44.21	6.13
1	Бүх төрлийн зам, бусад байгууламжийн доорх газар	Автозам	0.11	0.02
2		Шатахуун түгээх станц	0.58	0.08
Бүгд			0.69	0.10
1	Дэд бүтцийн зориулалтын газар	Инженерийн байгууламж	0.99	0.14
2		Ус түгээх цэг	0.62	0.09
Бүгд			1.61	0.22
1	Агуулахын байгууламж	Олон зориулалттай агуулах	0.26	0.04
Бүгд			0.26	0.04
1	Нийтийн эзэмшлийн газар	Хог хаягдлын цэг	8.74	1.21
2		Нийтийн эзэмшлийн зам, талбай	108.56	15.04

3		Иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагын эзэмшлийн бус амралт, зугаалга, биеийн тамирын зориулалттай газар	0.74	0.10
4		Эзэмшил ашиглалтад олгогдоогүй сул чөлөөтэй газар	536.06	74.28
Бүгд			654.10	90.63
1	Амралт, аялал жуулчлалын газар	Биеийн тамирын зориулалттай гадаа талбай, спортын барилга, байгууламж	0.41	0.06
Бүгд			0.41	0.06
1	Ой модоор бүрхэгдсэн газар	Мод үржүүлгийн газар	0.19	0.026
Бүгд			0.19	0.026
1	Булаг, шанд	Булаг, шанд	0.02	0.002
Бүгд			0.02	0.002
1	Улсын батлан хамгаалах болон аюулгүй байдлыг хангах зориулалтаар олгосон газар	Улсын батлан хамгаалах болон аюулгүй байдлыг хангах зориулалтаар олгосон газар	9.80	1.358
Бүгд			9.80	1.358
1	Байгаль орчин, цаг агаарын төлөв байдлын байнгын ажиглалтын талбай	Шинжлэх ухаан, технологийн сорилт, туршилт болон байгаль орчин, цаг агаарын төлөв байдлын байнгын ажиглалтын	0.28	0.039
Бүгд			0.281984	0.039
Нийт			721.69	100

Дээрх хүснэгтээс харахад Баянлиг сумын суурьшлын бүс нь нийт 721.69 га нутаг дэвсгэртэй бөгөөд үүнээс барилга, байгууламжийн газар нь 8.66 га буюу 1.20 хувь, суурьшлын газар 44.21 га буюу 6.13 хувь, нийтийн эзэмшлийн газар 654.1 га буюу 90.63 хувь, зам, бусад байгууламжийн газар 0.69 га буюу 0.10 хувь, инженерийн шугам сүлжээний газар 1.61 га буюу 0.22 хувь, агуулахын байгууламжийн газар 0.26 га буюу 0.04 хувь, хөдөө аж ахуйн барилга, байгууламжийн дэвсгэр газар 1.39 га буюу 0.19 хувь, тариалангийн газар 0.07 га буюу 0.01 хувь, амралт, аялал жуулчлалын газар 0.41 га буюу 0.06 хувь, ой модоор бүрхэгдсэн газар 0.19 га буюу 0.026 хувь, булаг, шанд 0.02 га буюу 0.002 хувь, улсын батлан хамгаалах болон аюулгүй байдлыг хангах зориулалтаар олгосон газар 9.8 га буюу 1.35 хувь, шинжлэх ухаан, технологийн сорилт, туршилт болон байгаль орчин, цаг агаарын төлөв байдлын байнгын ажиглалтын талбай 0.28 га буюу 0.039 хувийг тус тус эзлэн оршиж байна.

2.2.17 Богд сумын газар ашиглалт

Тус сумын газар ашиглалтын одоогийн байдлыг гаргахдаа 2020-2021 оны хооронд Төрийн өмчийн газрыг зурагжуулж бүртгэн газрын кадастрын мэдээллийн санд оруулж баталгаажуулах ажлын хүрээнд газрын мэргэжлийн байгууллага “АТП” ХХК-ийн хийж гүйцэтгэсэн газрын нэгдмэл сангийн шинэлчилсэн тооллогын шэйф файл болон Ланд менежер програм хангамжаас газрын кадастрын мэдээллийн сангийн файлуудыг татан авч газар ашиглалтын тодруулалтыг хийж гүйцэтгэн зурагласан (Зураг-29).

Зураг-29. Богд сумын газар ашиглалтын зураг

Дээрх зурагласан газар ашиглалтын ангилалын дагуу талбайн экспликацийг гаргасан болно.

Хүснэгт-35. Богд сумын хот, тосгон бусад суурины газар ашиглалтын ангилалын экспликаци

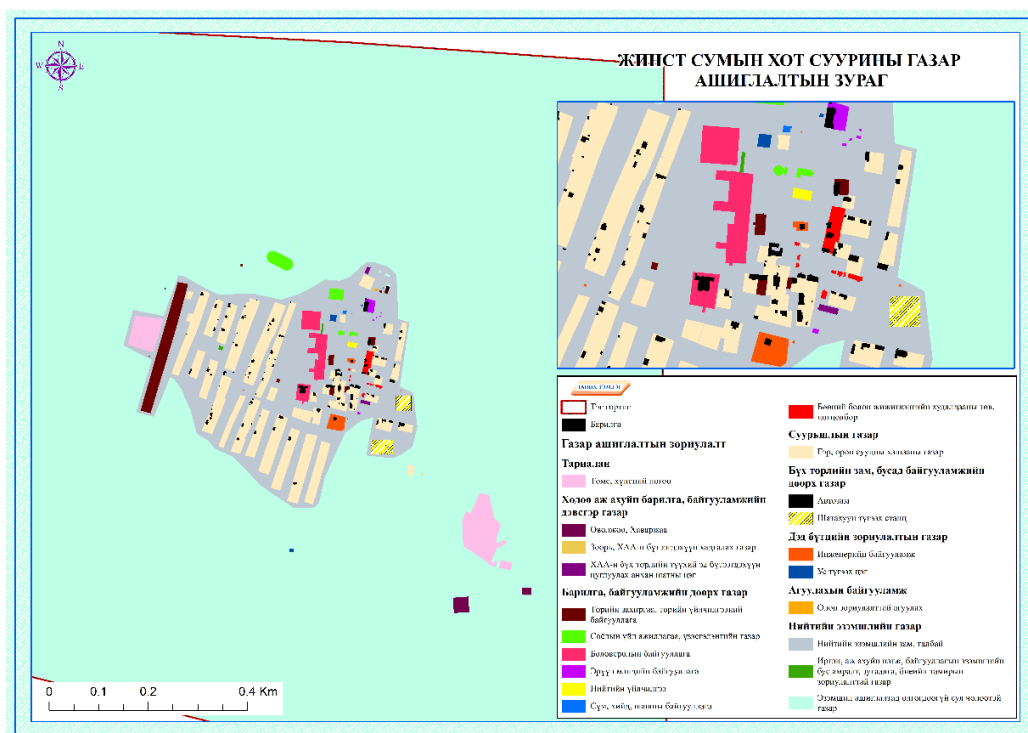
№	Газар ашиглалтын зориулалтын ангилал		Талбай	
			га	хувь
1	Тариалан	Төмс, хүнсний ногоо	7.05	2.05
Бүгд			7.05	2.05
1	Хөдөө аж ахуйн барилга, байгууламжийн дэвсгэр газар	Өвөлжөө, Хаваржаа	1.25	0.36
2		Эрчимжсэн мал аж ахуйн ферм	0.16	0.05
3		Ноос, ноолуур бэлтгэх, хадгалах	0.15	0.04
4		Арьс, арьсан бүтээгдэхүүн бэлтгэх, хадгалах	0.41	0.12
5		ХАА-н бүх төрлийн түүхий эд бүтээгдэхүүн цуглуулах анхан шатны цэг	0.13	0.04
Бүгд			2.10	0.61
1	Барилга, байгууламжийн доорх газар	Төрийн захиргаа, төрийн үйлчилгээний байгууллага	0.72	0.21
2		Оффис, албан байгууллага	0.01	0.004
3		Соёлын үйл ажиллагаа, үзэсгэлэнгийн газар	0.15	0.04
4		Боловсролын байгууллага	1.63	0.47
5		Эрүүл мэндийн байгууллага	1.12	0.33
6		Санхүү, даатгал, үл хөдлөх хөрөнгийн үйлчилгээ	0.06	0.02
7		Нийтийн үйлчилгээ	0.10	0.03
8		Сүм, хийд, шашны байгууллага	0.02	0.005
9		Бөөний болон жижиглэнгийн худалдааны төв, цогцолбор	0.20	0.06
10		Батлан хамгаалах болон хүчний байгууллага	0.02	0.01
Бүгд			4.02	1.17
1	Суурьшлын газар	Нийтийн орон сууц	0.47	0.14
2		Гэр, орон сууцны хашааны газар	28.84	8.38
Бүгд			29.31	8.52
1	Бүх төрлийн зам, бусад байгууламжийн доорх газар	Шатахуун түгээх станц	0.28	0.08
Бүгд			0.28	0.08
1	Дэд бүтцийн зориулалтын газар	Инженерийн байгууламж	0.18	0.05
2		Ус түгээх цэг	0.05	0.02
Бүгд			0.23	0.07
1	Үйлдвэрийн газар	Нэхмэл эдлэл, хувцас, арьсан эдлэлийн үйлдвэрлэл	0.03	0.01
Бүгд			0.03	0.01
1	Нийтийн эзэмшлийн газар	Хог хаягдлын цэг	9.48	2.76
2		Нийтийн эзэмшлийн зам, талбай	35.95	10.45
3		Иргэн, аж ахуйн нэгж,	0.72	0.21

		байгууллагын эзэмшлийн бус амралт, зугаалга, биеийн тамирын зориулалттай газар		
4		Эзэмшил ашиглалтад олгогдоогүй сул чөлөөтэй газар	249.02	72.37
Бүгд			295.18	85.79
1	Авто зам, авто тээврийн зориулалтын газар	Орон нутгийн чанартай авто зам	0.11	0.03
Бүгд			0.11	0.03
1	Ой модоор бүрхэгдсэн газар	Мод үржүүлгийн газар	1.09	0.32
Бүгд			1.09	0.32
1	Мөрөн, гол, горхи	Мөрөн, гол, горхи	3.66	1.06
Бүгд			3.66	1.06
1	Шинжлэх ухаан, технологийн сорилт, туршилт болон байгаль орчин, цаг агаарын төлөв байдлын байнгын ажиглалтын талбай	Шинжлэх ухаан, технологийн сорилт, туршилт болон байгаль орчин, цаг агаарын төлөв байдлын байнгын ажиглалтын талбай	1.01	0.29
Бүгд			1.01	0.29
Нийт			344.08	100

Дээрх хүснэгтээс харахад Богд сумын суурьшлын бүс нь нийт 344.08 га нутаг дэвсгэртэй бөгөөд үүнээс барилга, байгууламжийн газар нь 4.02 га буюу 1.17 хувь, суурьшлын газар 29.31 га буюу 8.52 хувь, нийтийн эзэмшлийн газар 295.18 га буюу 85.79 хувь, зам, бусад байгууламжийн газар 0.28 га буюу 0.08 хувь, инженерийн шугам сүлжээний газар 0.23 га буюу 0.07 хувь, үйлдвэрийн газар 0.03 га буюу 0.01 хувь, хөдөө аж ахуйн барилга, байгууламжийн дэвсгэр газар 2.1 га буюу 0.61 хувь, тариалангийн газар 7.05 га буюу 2.05 хувь, авто зам, авто тээврийн зориулалтын газар 0.11 га буюу 0.03 хувь, ой модоор бүрхэгдсэн газар 1.09 га буюу 0.32 хувь, мөрөн, гол, горхи 3.66 га буюу 1.06 хувь, шинжлэх ухаан, технологийн сорилт, туршилт болон байгаль орчин, цаг агаарын төлөв байдлын байнгын ажиглалтын талбай 1.01 га буюу 0.29 хувийг тус тус эзлэн оршиж байна.

2.2.18 Жинст сумын газар ашиглалт

Тус сумын газар ашиглалтын одоогийн байдлыг гаргахдаа 2020-2021 оны хооронд Төрийн өмчийн газрыг зурагжуулж бүртгэн газрын кадастрын мэдээллийн санд оруулж баталгаажуулах ажлын хүрээнд газрын мэргэжлийн байгууллага “АТП” ХХК-ийн хийж гүйцэтгэсэн газрын нэгдмэл сангийн шинэлчилсэн тооллогын шэйф файл болон Ланд менежер програм хангамжаас газрын кадастрын мэдээллийн сангийн файлуудыг татан авч газар ашиглалтын тодруулалтыг хийж гүйцэтгэн зурагласан (Зураг-30.).

Зураг-30. Жинст сумын газар ашиглалтын зураг

Дээрх зурагласан газар ашиглалтын ангилалын дагуу талбайн экспликацийг гаргасан болно.

Хүснэгт-36. Жинст сумын хот, тосгон бусад суурины газар ашиглалтын ангилалын экспликаци

№	Газар ашиглалтын зориулалтын ангилал		Талбай	
			га	хувь
1	Тариалан	Төмс, хүнсний ногоо	3.0045	0.5963
Бүгд			3.005	0.60
1	Хөдөө аж ахуйн барилга, байгууламжийн дэвсгэр газар	Өвөлжөө, Хаваржаа	0.63	0.12
2		Зоорь, ХАА-н бүтээгдэхүүн хадгалах газар	0.002	0.0005
3		ХАА-н бүх төрлийн түүхий эд бүтээгдэхүүн цуглуулах анхан шатны цэг	0.06	0.01
Бүгд			0.69	0.14
1	Барилга, байгууламжийн доорх газар	Төрийн захиргаа, төрийн үйлчилгээний байгууллага	1.73	0.34
2		Соёлын үйл ажиллагаа, үзэсгэлэнгийн газар	0.56	0.11
3		Боловсролын байгууллага	1.18	0.23
4		Эрүүл мэндийн байгууллага	0.16	0.03
5		Нийтийн үйлчилгээ	0.05	0.01
6		Сүм, хийд, шашны байгууллага	0.01	0.00
7		Бөөний болон жижиглэнгийн худалдааны төв, цогцолбор	0.25	0.05
Бүгд			3.94	0.78
1	Суурьшлын газар	Гэр, орон сууцны хашааны газар	12.37	2.46
Бүгд			12.37	2.46
1	Бүх төрлийн зам, бусад байгууламжийн доорх газар	Автозам	0.01	0.00
2		Шатахуун түгээх станц	0.58	0.11
Бүгд			0.59	0.12
1	Дэд бүтцийн зориулалтын газар	Инженерийн байгууламж	0.29	0.06
2		Ус түгээх цэг	0.06	0.01
Бүгд			0.36	0.07
1	Агуулахын байгууламж	Олон зориулалттай агуулах	0.03	0.01
Бүгд			0.03	0.01
1	Нийтийн эзэмшлийн газар	Нийтийн эзэмшлийн зам, талбай	28.15	5.59
2		Иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагын эзэмшлийн бус амралт, зугаалга, биеийн тамирын зориулалттай газар	0.04	0.01

3	Эзэмшил ашиглалтад олгогдоогүй сул чөлөөтэй газар	454.70	90.24
Бүгд		482.89	95.83
Нийт		503.88	100

Дээрх хүснэгтээс харахад Жинст сумын суурьшлын бүс нь нийт 503.88 га нутаг дэвсгэртэй бөгөөд үүнээс барилга, байгууламжийн газар нь 3.94 га буюу 0.78 хувь, суурьшлын газар 12.37 га буюу 2.46 хувь, нийтийн эзэмшлийн газар 482.89 га буюу 95.83 хувь, зам, бусад байгууламжийн газар 0.59 га буюу 0.12 хувь, инженерийн шугам сүлжээний газар 0.36 га буюу 0.07 хувь, агуулахын газар 0.03 га буюу 0.01 хувь, хөдөө аж ахуйн барилга, байгууламжийн дэвсгэр газар 0,69 га буюу 0.14 хувь, тариалангийн газар 3.005 га буюу 0.60 хувийг тус тус эзлэн оршиж байна.

Хүснэгт-37. Өлзийт сумын хот, тосгон бусад суурины газар ашиглалтын ангилалын экспликаци

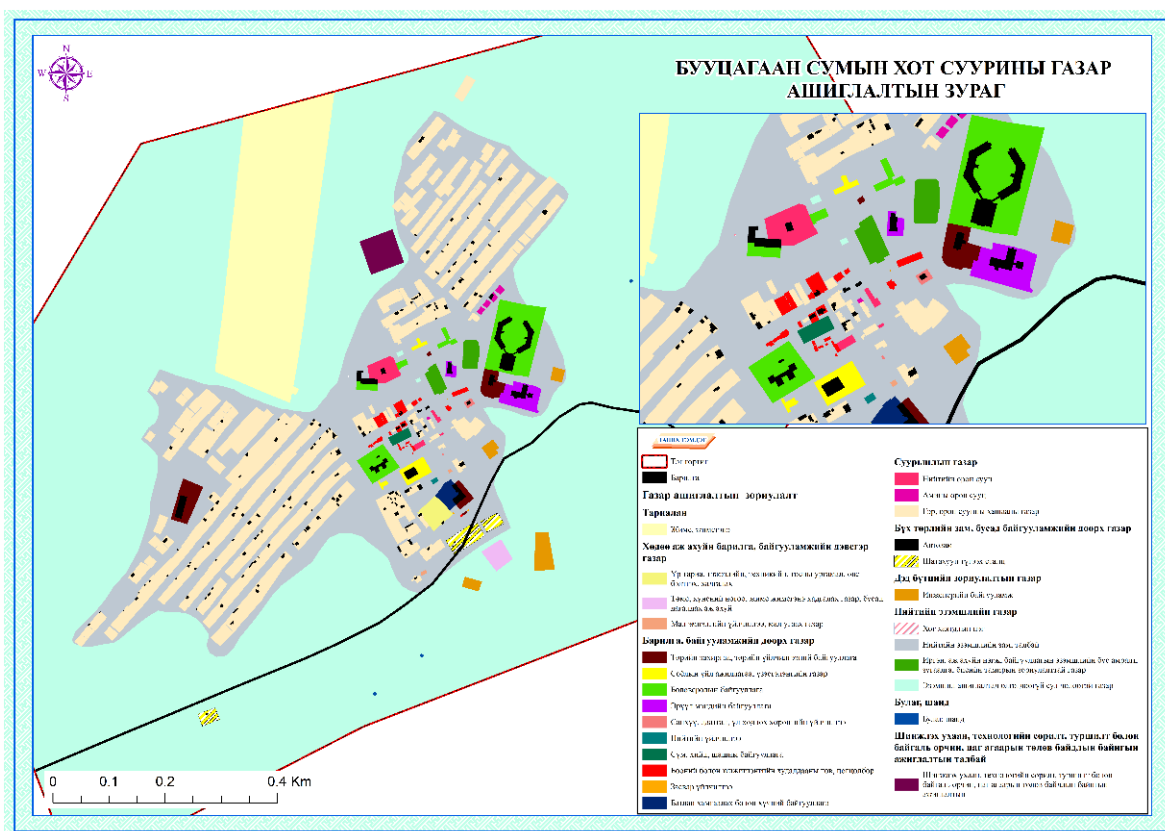
№	Газар ашиглалтын зориулалтын ангилал		Талбай	
			га	хувь
1	Бэлчээр	Өвөл-хаврын	9.37	1.63
Бүгд			9.37	1.63
1	Тариалан	Жимс, жимсгэнэ	4.00	0.70
Бүгд			4.00	0.70
1	Хөдөө аж ахуйн барилга, байгууламжийн дэвсгэр газар	Өвөлжөө, Хаваржаа	0.25	0.04
2		Үр тариа, тэжээлийн, техникийн, тосны ургамал, өвс бэлтгэх, хадгалах	0.10	0.02
3		Малын гаралтай бусад бүтээгдэхүүн, түүхий эд бэлтгэх, хадгалах	0.16	0.03
4		ХАА-н бүх төрлийн түүхий эд бүтээгдэхүүн цуглуулах анхан шатны цэг	0.04	0.01
Бүгд			0.55	0.10
1	Барилга, байгууламжийн доорх газар	Төрийн захиргаа, төрийн үйлчилгээний байгууллага	0.49	0.09
2		Оффис, албан байгууллага	0.04	0.01
3		Соёлын үйл ажиллагаа, үзэсгэлэнгийн газар	0.59	0.10
4		Боловсролын байгууллага	1.65	0.29
5		Эрүүл мэндийн байгууллага	0.46	0.08
6		Санхүү, даатгал, үл хөдлөх хөрөнгийн үйлчилгээ	0.04	0.007
7		Нийтийн үйлчилгээ	0.04	0.008
8		Сүм, хийд, шашны байгууллага	0.04	0.006
9		Бөөний болон жижиглэнгийн худалдааны төв, цогцолбор	0.37	0.06
10		Засвар үйлчилгээ	0.002	0.000
11		Батлан хамгаалах болон хүчний байгууллага	0.019	0.003
Бүгд			3.74	0.65
1	Суурьшлын газар	Нийтийн орон сууц	0.05	0.01
2		Гэр, орон сууцны хашааны газар	17.12	2.99
Бүгд			17.17	2.99
1	Бүх төрлийн зам, бусад байгууламжийн доорх газар	Автозам	4.95	0.86
2		Явган хүний зам	0.005	0.001
3		Шатахуун түгээх станц	0.73	0.13

Бүгд			5.68	0.99
1	Дэд бүтцийн зориулалтын газар	Инженерийн шугам сүлжээ	0.46	0.08
2		Инженерийн байгууламж	0.31	0.05
3		Ус түгээх цэг	0.11	0.02
Бүгд			0.88	0.15
1	Нийтийн эзэмшлийн газар	Хог хаягдлын цэг	0.003	0.0005
2		Нийтийн эзэмшлийн зам, талбай	0.48	0.08
		Иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагын эзэмшлийн бус амралт, зугаалга, биеийн тамирын зориулалттай газар	0.59	0.10
3		Эзэмшил ашиглалтад олгогдоогүй сул чөлөөтэй газар	530.59	92.56
Бүгд			531.67	92.74
1	Мөрөн, гол, горхи	Мөрөн, гол, горхи	0.20	0.03
Бүгд			0.20	0.03
1	Булаг, шанд	Булаг, шанд	0.008	0.001
Бүгд			0.008	0.001
Нийт			573.2667	100

Дээрх хүснэгтээс харахад Өлзийт сумын суурьшлын бүс нь нийт 573.26 га нутаг дэвсгэртэй бөгөөд үүнээс барилга, байгууламжийн газар нь 3.74 га буюу 0.65 хувь, суурьшлын газар 12.17 га буюу 2.99 хувь, нийтийн эзэмшлийн газар 531.67 га буюу 92.74 хувь, зам, бусад байгууламжийн газар 5.68 га буюу 0.99 хувь, инженерийн шугам сүлжээний газар 0.88 га буюу 0.15 хувь, хөдөө аж ахуйн барилга, байгууламжийн дэвсгэр газар 0.55 га буюу 0.10 хувь, тариалангийн газар 4.0 га буюу 0.70 хувь, гол, горхи 0.20 га буюу 0.03 хувь, булаг, шанд 0.008 га буюу 0.001 хувь, бэлчээр 9.37 га буюу 1.63 хувийг тус тус эзлэн оршиж байна.

2.2.20 Бууцагаан сумын газар ашиглалт

Тус сумын газар ашиглалтын одоогийн байдлыг гаргахдаа 2020-2021 оны хооронд Төрийн өмчийн газрыг зурагжуулж бүртгэн газрын кадастрын мэдээллийн санд оруулж баталгаажуулах ажлын хүрээнд газрын мэргэжлийн байгууллага “АТП” ХХК-ийн хийж гүйцэтгэсэн газрын нэгдмэл сангийн шинэлчилсэн тооллогын шэйф файл болон Ланд менежер програм хангамжаас газрын кадастрын мэдээллийн сангийн файлуудыг татан авч газар ашиглалтын тодруулалтыг хийж гүйцэтгэн зурагласан (Зураг-32.).

Зураг-32. Бууцагаан сумын газар ашиглалтын зураг

Дээрх зурагласан газар ашиглалтын ангилалын дагуу талбайн экспликацийг гаргасан болно.

Хүснэгт-38. Бууцагаан сумын хот, тосгон бусад суурины газар ашиглалтын ангилалын экспликаци

№	Газар ашиглалтын зориулалтын ангилал		Талбай	
			га	хувь
1	Тариалан	Жимс, жимсгэнэ	19.45	4.60
Бүгд			19.45	4.60
1	Хөдөө аж ахуйн барилга, байгууламжийн дэвсгэр газар	Үр тариа, тэжээлийн, техникийн, тосны ургамал, өвс бэлтгэх, хадгалах	0.51	0.12
2		Төмс, хүнсний ногоо, жимс жимсгэнэ хадгалах газар, бусад дагалдах аж ахуй	0.43	0.10
3		Мал эмнэлгийн үйлчилгээ, мал угаах газар	0.03	0.01
Бүгд			0.97	0.23
1	Барилга, байгууламжийн доорх газар	Төрийн захиргаа, төрийн үйлчилгээний байгууллага	1.37	0.32
2		Соёлын үйл ажиллагаа, үзэсгэлэнгийн газар	0.50	0.12
3		Боловсролын байгууллага	3.80	0.90
4		Эрүүл мэндийн байгууллага	0.85	0.20
5		Санхүү, даатгал, үл хөдлөх хөрөнгийн үйлчилгээ	0.05	0.01
6		Нийтийн үйлчилгээ	0.02	0.01
7		Сүм, хийд, шашны байгууллага	0.17	0.04
8		Бөөний болон жижиглэнгийн худалдааны төв, цогцолбор	0.47	0.11
9		Засвар үйлчилгээ	0.00	0.00
10		Батлан хамгаалах болон хүчний байгууллага	0.30	0.07
Бүгд			7.55	1.78
1	Суурьшлын газар	Нийтийн орон сууц	0.59	0.14
2		Амины орон сууц	0.15	0.03
3		Гэр, орон сууцны хашааны газар	30.43	7.20
Бүгд			31.16	7.37
1	Бүх төрлийн зам, бусад байгууламжийн доорх газар	Автозам	1.75	0.41
2		Шатахуун түгээх станц	0.83	0.20
Бүгд			2.58	0.61
1	Дэд бүтцийн зориулалтын газар	Инженерийн байгууламж	0.96	0.23
Бүгд			0.96	0.23
1	Нийтийн эзэмшлийн	Хог хаягдлын цэг	0.002	0.001

2	газар	Нийтийн эзэмшлийн зам, талбай	51.63	12.21
3		Иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагын эзэмшлийн бус амралт, зугаалга, биеийн тамирын зориулалттай газар	0.68	0.16
4		Эзэмшил ашиглалтад олгогдоогүй сул чөлөөтэй газар	306.89	72.57
Бүгд			359.20	84.94
1	Булаг, шанд	Булаг, шанд	0.02	0.006
Бүгд			0.02	0.01
1	Шинжлэх ухаан, технологийн сорилт, туршилт болон байгаль орчин, цаг агаарын төлөв байдлын байнгын ажиглалтын талбай	Шинжлэх ухаан, технологийн сорилт, туршилт болон байгаль орчин, цаг агаарын төлөв байдлын байнгын ажиглалтын	1.00	0.24
Бүгд			1.00	0.24
Нийт			422.9	100

Дээрх хүснэгтээс харахад Бууцагаан сумын суурьшлын бүс нь нийт 422.9 га нутаг дэвсгэртэй бөгөөд үүнээс барилга, байгууламжийн газар нь 7.55 га буюу 1.78 хувь, суурьшлын газар 31.16 га буюу 7.37 хувь, нийтийн эзэмшлийн газар 359.2 га буюу 84.94 хувь, зам, бусад байгууламжийн газар 2.58 га буюу 0.61 хувь, инженерийн шугам сүлжээний газар 0.96 га буюу 0.23 хувь, хөдөө аж ахуйн барилга, байгууламжийн дэвсгэр газар 0.97 га буюу 0.23 хувь, тариалангийн газар 19.45 га буюу 4.6 хувь, булаг, шанд 0.02 га буюу 0.01 хувь, шинжлэх ухаан, технологийн сорилт, туршилт болон байгаль орчин, цаг агаарын төлөв байдлын байнгын ажиглалтын талбай 1.0 га буюу 0.24 хувийг тус тус эзлэн оршиж байна.

2.3 Хот, суурины газар ашиглалтын бүсийн одоогийн байдал

2.3.1 Хот, тосгон бусад суурины газар ашиглалтын бүсчлэлийн үндэс

Одоогийн газар ашиглалтын ялгарч буй хэв шинжүүд дээр тулгуурлан бүсчлэлд хуваах нь зөв зохион байгуулалт болж чадахгүй байх талтай ч газар ашиглалтын цаашдын төлөвийг зохицуулах боломжийг олгох энгийн арга юм. Тус судалгааны хүрээнд Баянхонгор аймгийн сумдын суурьшлын бүсийн барилгажсан талбайг зориулалт бүрээр нь ангилан, өнөөгийн зонхилох газар ашиглалтыг тодорхойлсон. Нийслэлийн зураг төслийн хүрээлэн болон Газрын мэргэжлийн байгууллага болох Ланрес ХХК хамтран манай орны нөхцөлд харьцангуй тохирох боломжийг харгалзан шинэ газар ашиглалтын бүсчлэлийг боловсруулсан байна. Газар ашиглалтын ангилал нь ерөнхий ба дэд бүсчлэлтэй, хот суурины түүхэн үе шат болон ирээдүйн өөрчлөлтийг харгалзаж үзсэн харьцангуй уян хатан зүй тогтол бүхий ангилал болсон болно (Хүснэгт-39).

Хүснэгт-39. Хотын газар ашиглалтын бүсүүд

Үндсэн бүс	д/д	Дэд бүс	БАРИМТЛАХ ЧИГ БОДЛОГО
Сууцны бүс	1	Хуваарьт эдлэн хувийн сууцны бүс	байгалийн үзэсгэлэнг хүн амд ойртуулах, боловсрол, шашин шүтлэг, амралт зугаалга, эрүүл мэнд зэрэг үйлчилгээ эрхлэх байгууллагыг талбайгаар хангах
	2	Нам давхрын орон сууцны бүс	оршин суух нийгмийн бүлгийн хэрэгцээнд зохицсон нийтийн үйлчилгээний газар, зах зээлийн элементүүдийг байгуулах,
	3	Дунд давхрын орон сууцны бүс	дээш болон доош давхарлалын тоог нэмэн хүрэлцэхүйц задгай талбай төлөвлөснөөр аюул болон бусад таагүй нөлөөллөөс хүн амыг хамгаалах;
	4	Өндөр давхрын орон сууцны бүс	орон сууцны бүсийг иж бүрэн шинэчлэх, нийгмийн дэд бүтэц үйлдвэрлэл үйлчилгээг өргөжүүлэх, суурьшлын гүнд нэвтэрсэн цэцэрлэгжилтийн нэгдсэн систем бий болгох,
	5	Гэр хороолол	дэд бүтэц үйлдвэрлэл үйлчилгээ зэрэг хүн амын эрүүл аюулгүй амьдрах нутаг дэвсгэр, архитектур орон зайн орчинг үүсгэх
Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс	6	Хотын олон нийт, ажил хэргийн төв бүс	соёл, нийгмийн үйлчилгээ болон амралт зугаалгын үйл ажиллагаанд хүрэлцэхүйц зай талбайгаар хангах
	7	Хотын олон нийт, ажил хэргийн дэд бүс	оршин суугчдын байнгын хэрэгцээг хангадаг орон нутгийн бөөний ба жижиглэн худалдаа, үйлчилгээний газруудад суурьшлын бүсэд ойр зохих зай талбай

			олгох
	8	Хорооллын худалдаа, ажил хэргийн бүс	худалдаа, үйлчилгээ болон зугаа цэнгээний хэрэгцээнд зориулагдсан суурьшлын бүсэд байгуулах боломжгүй өргөн хүрээний зориулалттай төвүүд байгуулах
	9	Үйлчилгээний төрөлжсөн бүс	эмнэлэг, их сургуулийн хотхон, дипломат хотхон зэрэг дан болон цөөн чиглэлээр төрөлжих нэгдсэн байршилтай ашиглалт
	10	Тээвэр, бөөний худалдаа, агуулахын бүс	хотын эдийн засгийн суурийг бэхжүүлэх үүднээс хотын бөөний худалдаа, тээврийн нэгдсэн системтэй худалдааны төвүүдэд зориулна. Мөн шаардлагагүй зориулалтын газруудыг чөлөөлөн авч дахин төлөвлөж зохих байршлуудад хотод хэрэгцээтэй зориулалтаар /100 000 айлын орон сууц/ төлөвлөх
	11	Хөнгөн үйлдвэрийн бүс	хотын эдийн засгийн суурийг бэхжүүлэх үүднээс хөнгөн үйлдвэрлэл, түүнтэй холбоотой бусад төлөвлөлтийг хөгжүүлэх
Үйлдвэрийн бүс	12	Тусгай үйлдвэрийн бүс	хотын доторхи химийн ба бусад аюултай үйлдвэрүүдийг нүүлгэн шилжүүлж Аргалантын бүсэд төвлөрүүлж, 100 000 айлын сууцны зориулалтаар шинэчлэн төлөвлөнө Үлдсэн ашиглалтыг аль болох хүнд үйлдвэрлэл, тэдгээртэй хамааралтай үйл ажиллагаанд зориулах, оршин суугчдыг үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаанаас тусгаарлах
Ногоон байгууламжийн бүс	13	Ногоон байгууламж задгай талбай	шинээр цэцэрлэгжүүлэх, одоо ашиглалтгүй орон зайг нөөшлөх, хотжилтийн сөрөг нөлөөг багасгах, зохисгүй хөршийг халхлах
	14	Цэцэрлэгт хүрээлэн, ногоон байгууламжийн бүс	байгалийн үзэсгэлэнг хүн амд ойртуулах, геоботаник, ландшафтын хэв шинж гэх мэт зүйлсийг харгалзан төлөвлөнө байгаль орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг харгалзан одоо байгаа амралт, аялал жуулчлал, хүүхдийн зуслангийн газрын ашиглалтын стандарт норм, дүрмийг шинээр боловсруулах
Холимог ашиглалтын бүс	15	Үйлдвэр, сууцны холимог бүс	таатай бус нөлөөлөл үүсгэж болзошгүй үйлдвэрлэлийн ашиглалтыг тодорхой бүс нутагт хязгаарлах замаар зэргэлдээ орших суурьшлын хүн амыг хамгаалах, сууцны

			давхарлалын тоог нэмэх, нийгмийн дэд бүтцийг хөгжүүлэх
	16	Худалдаа, үйлдвэр, сууцны холимог бүс	аюулгүй үйл ажиллагаатай, зөвшөөрөгдөх хэмжээнд дуу шуугиан гаргадаг, төмөр зам тавих шаардлагагүй, бохирдолгүй үйлдвэрийн газруудыг зөвшөөрнө. завсрын болон шилжих оронзай бий болгох, зохисгүй хөршийг хязгаарлах, зохимжтой хөрш газар ашиглалтуудыг дэмжих, давхарлалын тоог нэмэх, өндөр барилгажилт бүхий төвүүд байгуулах
	17	Үйлдвэр, худалдааны холимог бүс	
Инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс	18	Инженерийн шугам сүлжээний бүс	дулаан, цахилгаан, холбоо, мэдээлэл, хий, нефть, бохир, цэвэр усны шугам, сүлжээний хамгаалалтын бүс
	19	Инженерийн барилга байгууламжийн бүс	дулаан, цахилгаан, холбоо, мэдээлэл, хий, нефть, бохир, цэвэр усны барилга байгууламж, станц, тэдгээрийн гаднах хамгаалалтын бүсийн хамт
	20	Гудамж, зам тээврийн бүс	нийтийн эдэлбэрийн гудамж, явган ба дугуйн зам, авто ба төмөр замууд
Тусгай зориулалтын бүс	21	Тусгай зориулалтын бүс	хэвээр хадгалж өөр зориулалтаар төлөвлөхгүй улсын тусгай хэрэгцээний газруудад /батлан хамгаалах, аюулгүй байдал, ТХГН-ийн ашиглалтаас чөлөөлөх бүс г.м / зориулна
Хот орчмын ногоон бүс	22	Зуслан	иргэдийн оролцоотой дахин төлөвлөж зөв бүтэцтэй болгох
	23	Рекреацийн бүс /Амралт зугаалгын бүс/	байгалийн үзэсгэлэнг хүн амд ойртуулах, байгалийн зүй тогтол, экологийн хязгаарлах хүчин зүйлс, геоботаник, ландшафтын хэв шинж гэх мэт зүйлсийг харгалзан төлөвлөнө
	24	Экологийн хязгаарлалттай бүс	экологи, байгаль хамгааллын өндөр ач холбогдолтой газрууд ба хотжилтонд тохиромжгүй, хүн ам суурьшихад эрсдэлтэй зөвхөн байгаль хамгаалах үйл ажиллагаа явуулах: ойн онцгой бүс, ойн хамгаалалтын бүс, ойн нөхөрлөл, иргэдийн эзэмшлийн бүс, ойн төрөлжсөн а.а.н байгууллагын эзэмшлийн бүс, усны эх газрын хамгаалалтын бүс, ундны усны ариун цэвэр, эрүүл ахуйн хамгаалалтын бүс /ундны усны хамгаалалтын дотоод бүс/, усны хамгаалалтын бүс / ундны усны

			хамгаалалтын гадаад бүс/- үүд
Хот орчмын ХАА-н бүс	25	Эрчимжсэн аж ахуйн бүс	газар тариалангийн бүс, хуваарьт эдлэнтэй нарийн төрөлжсөн суурьшмал аж ахуйн бүс /эрчимжсэн мал аж ахуйн бүс/, хуваарьт эдлэн болон нийтийн ашиглалтын газартай хосломол аж ахуйн суурьшлын бүс /хагас эрчимжсэн мал аж ахуйн бүс / хучилгат хөрсний ногооны ба өрхийн аж ахуйн бүс, борлуулах мал, амьтны зах, хүлээлгийн бүс, цөөрмийн загас үржүүлгийн аж ахуйн бүсүүд тус бүрдээ хил заагтай байна
	26	Чөлөөт ашиглалтын бүс	нийтийн ашиглалтын газартай: бэлчээрийн мал аж ахуйн бүс, зөгийн аж ахуйн бүс, агнуурын аж ахуй, ан амьтны үржүүлгийн бүс буюу бусад бүсэд болон онц дэглэм горимгүй нутаг дэвсгэр

Газар ашиглалтын бүс нь тухайн хот суурин, нутаг дэвсгэрийн онцлогоосоо хамаарч харилцан адилгүй байдаг. Баянхонгор аймгийн газар ашиглалтыг орон зайн хувьд ялгаж, тохирох зорилго, баримтлах газар ашиглалтын дүрмийг харгалзан шинэ газар ашиглалтын бүсчлэлийг боловсруулсан юм (Хүснэгт-40).

Хүснэгт-40. Газар ашиглалтын бүсчлэл

Үндсэн бүс	д/д	Дэд бүс
Сууцны бүс	1	Хуваарьт эдлэн хувийн сууцны бүс
	2	Нам давхрын орон сууцны бүс
	3	Дунд давхрын орон сууцны бүс
	4	Өндөр давхрын орон сууцны бүс
	5	Гэр хороолол
Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс	6	Хотын олон нийт, ажил хэргийн төв бүс
	7	Хотын олон нийт, ажил хэргийн дэд бүс
	8	Хорооллын худалдаа, ажил хэргийн бүс
	9	Үйлчилгээний төрөлжсөн бүс
	10	Тээвэр, бөөний худалдаа, агуулахын бүс
	11	Хөнгөн үйлдвэрийн бүс
Үйлдвэрийн бүс	12	Тусгай үйлдвэрийн бүс
Ногоон байгууламжийн бүс	13	Ногоон байгууламж задгай талбай
	14	Цэцэрлэгт хүрээлэн, ногоон байгууламжийн бүс
Холимог ашиглалтын бүс	15	Үйлдвэр, сууцны холимог бүс
	16	Худалдаа, үйлдвэр, сууцны холимог бүс
	17	Үйлдвэр, худалдааны холимог бүс
Инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс	18	Инженерийн шугам сүлжээний бүс
	19	Инженерийн барилга байгууламжийн бүс
	20	Гудамж, зам тээврийн бүс

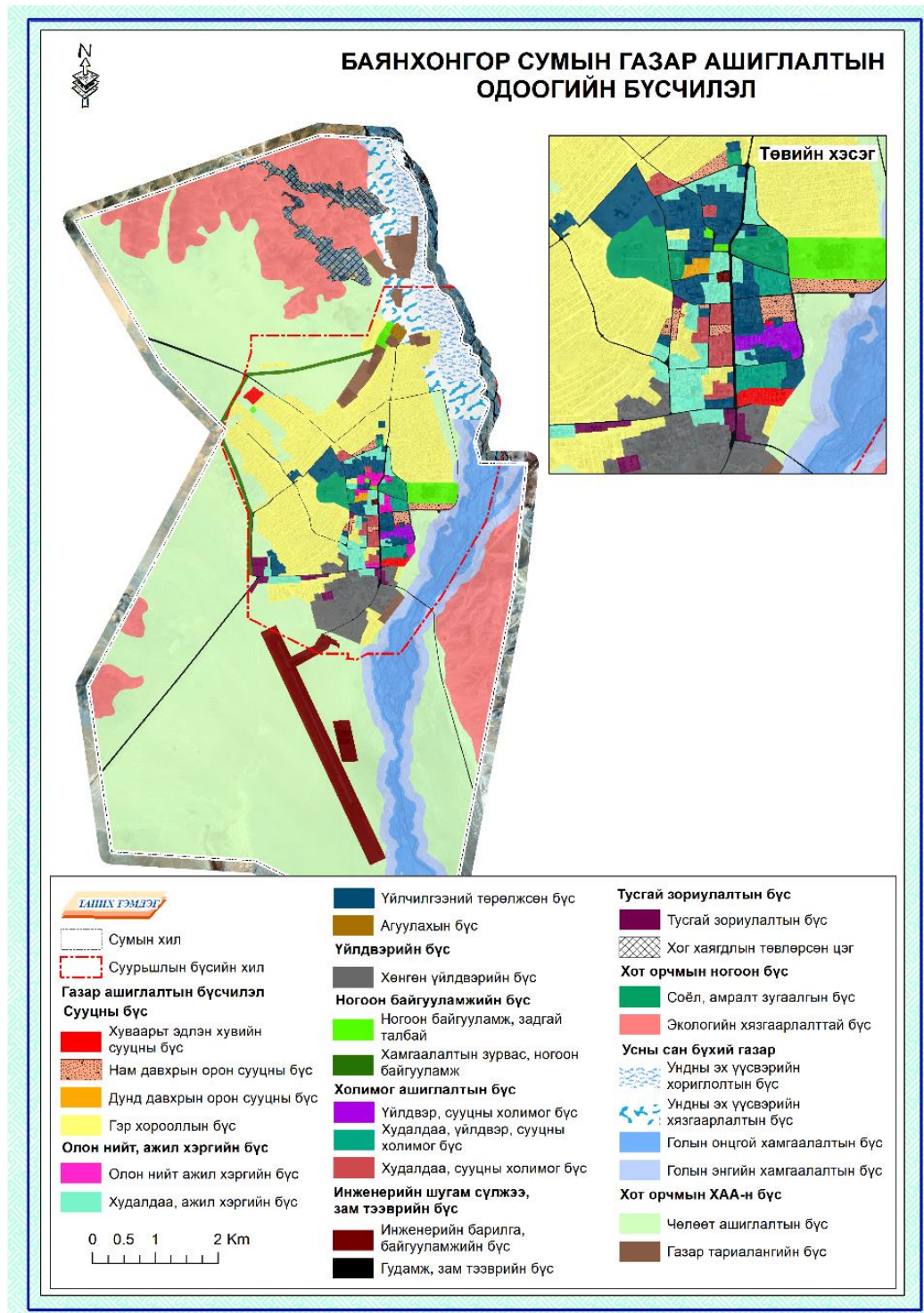
Тусгай зориулалтын бүс	21	Тусгай зориулалтын бүс
Хот орчмын ногоон бүс	22	Зуслан
	23	Рекреацийн бүс /Амралт зугаалгын бүс/
	24	Экологийн хязгаарлалттай бүс
Хот орчмын ХАА-н бүс	25	Эрчимжсэн аж ахуйн бүс
	26	Чөлөөт ашиглалтын бүс

Бүсчлэлийн үйл ажиллагааг амжилттай хэрэгжүүлэхийн тулд энэхүү ангиллыг тодорхой эрх зүйн чадамжтай болгох, функциональ бүсчлэлийн эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх зэрэг практик ач холбогдолтой асуудлууд бидний өмнө тулгарч байна. Бүсийг оновчтой тогтоохын тулд хүчин зүйлүүдийг харгалзан үзсэн аргачлал хэрэгтэй юм. Үүний тулд тухайн бүсийг бүсчилж болох үзүүлэлтүүд, боломжит байршил, хэлбэр, төрөлжилт зэргээс гадна байгаль, нийгэм, эдийн засгийн үзүүлэлтүүдээс урган гарсан хандлагуудыг нэгтгэх замаар боловсруулах шаардлагатай. Иймээс дээрх аргачлалын дагуу Газар ашиглалтын бүсчлэлийг тогтоож зурагласан (Зураг-78).

Баянхонгор хотын одоогийн газар ашиглалтын ялгарч буй хэв шинжүүд дээр тулгуурлан газар ашиглалтын ангилал бүсчлэлийг тодорхойлон үндсэн болон дэд бүсүүдэд хуваалаа. Газар ашиглалтын үндсэн болон дэд бүсийг Нийслэлийн газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөө (П.Мягмарцэрэн, И.Мягмаржав 2011)-ний бүсүүдэд тулгуурлан ангилал тархалтыг тогтоолоо.

2.3.2 Баянхонгор аймгийн газар ашиглалтын одоогийн бүсчилэл

Газар ашиглалтын ангилал бүсчлэлийг гаргахдаа газар ашиглалтын зориулалтын төсөөтэй байдал, тэдгээрийн нягтшил зэргийг харгалзан бүлэглэх, төрөлжүүлэх замаар газар ашиглалтын бүсчлэлийн зураглалыг хийж гүйцэтгэлээ.

Зураг-33. Баянхонгор сумын газар ашиглалтын одоогийн бүсчилэл

Дээрх зураглалыг хийж гүйцэтгэхдээ газар ашиглалтын ангилал дээр тулгуурлан хийж гүйцэтгэсэн. Газар ашиглалтын бүсчлэлийн одоогийн байдлыг авч үзвэл дараах байдалтай байна (Хүснэгт-41).

Хүснэгт-41. Хот суурины газар ашиглалтын бүсийн экспликаци (Одоогийн байдал)

Үндсэн бүс	Д/д	Дэд бүс	Талбай	
			га	хувь
Сууцны бүс	1	Агуулахын бүс	4.99	0.08
	2	Хуваарьт эдлэн хувийн сууцны бүс	10.53	0.17
	3	Нам давхрын орон сууцны бүс	19.73	0.31
	4	Дунд давхарын орон сууцны бүс	2.37	0.04
	5	Гэр хороолол	638.28	10.08
			Нийт	675.90
Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс	6	Олон нийт, ажил хэргийн бүс	16.84	0.27
	7	Худалдаа, сууцны холимог бүс	15.93	0.25
	8	Худалдаа, ажил хэргийн бүс	50.63	0.80
	9	Үйлчилгээний төрөлжсөн бүс	63.98	1.01
			Нийт	147.38
Үйлдвэрийн бүс	10	Хөнгөн үйлдвэрийн бүс	105.13	1.66
Ногоон байгууламжийн бүс	11	Ногоон байгууламж задгай талбай	34.31	0.54
Холимог ашиглалтын бүс	12	Үйлдвэр, сууцны холимог бүс	8.50	0.13
	13	Худалдаа, үйлдвэр, сууцны холимог бүс	12.68	0.20
			Нийт	21.18
Инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс	14	Инженерийн барилга байгууламжийн бүс	146.89	2.32
	15	Гудамж, зам тээврийн бүс	47.41	0.75
	16	Хог хаягдлын төвлөрсөн цэг	104.61	1.65
			Нийт	298.91
Тусгай зориулалтын бүс	17	Тусгай зориулалтын бүс	18.20	0.29
Усны сан бүхий газар	18	Ундны эх үүсвэрийн хориглолтын бүс	136.79	2.16
	19	Ундны эх үүсвэрийн хязгаарлалтын бүс	157.34	2.48
	20	Голын онцгой хамгаалалтын бүс	371.27	5.86
	21	Голын энгийн хамгаалалтын бүс	301.32	4.76
			Нийт	966.72
Хот орчмын ногоон бүс	22	Соёл, амралт зугаалгын бүс	35.42	0.56
	23	Хамгаалалтын зурвас, ногоон байгууламж	31.01	0.49

	24	Экологийн хязгаарлалтын бүс	862.06	13.61
	Нийт		928.49	14.66
Хот орчмын ХАА-н бүс	25	Чөлөөт ашиглалтын бүс	3052.29	48.20
	26	Газар тариалангийн бүс	84.55	1.34
	Нийт		3136.84	49.53
Бүгд			6333.06	100.00

Газар ашиглалтын бүсчлэлийн одоогийн байдлыг авч үзвэл сууцны бүс 675.9 га буюу 10.67 хувь, олон нийт, ажил хэргийн бүс 147.3 га буюу 2.33 хувь, үйлдвэрийн бүс 105.13 га буюу 1.66 хувь, ногоон байгууламжийн бүс 34.31 га буюу 0.54 хувь, холимог ашиглалтын бүс 21.18 га буюу 0.33 хувь, инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс 298.9 га буюу 4.72 хувь, тусгай зориулалтын бүс 18.2 га буюу 0.29 хувь, усны сан бүхий газар 966.7 га буюу 12.26 хувь, хот орчмын ногоон бүс 928.4 га буюу 14.66 хувь, хот орчмын ХАА-н бүс 3136.8 га буюу 49.5 хувийг тус тус эзлэн оршиж байна.

2.3.2 Баацагаан сумын газар ашиглалтын одоогийн бүсчилэл

Газар ашиглалтын ангилал бүсчлэлийг гаргахдаа газар ашиглалтын зориулалтын төсөөтэй байдал, тэдгээрийн нягтшил зэргийг харгалзан бүлэглэх, төрөлжүүлэх замаар газар ашиглалтын бүсчлэлийн зураглалыг хийж гүйцэтгэлээ.

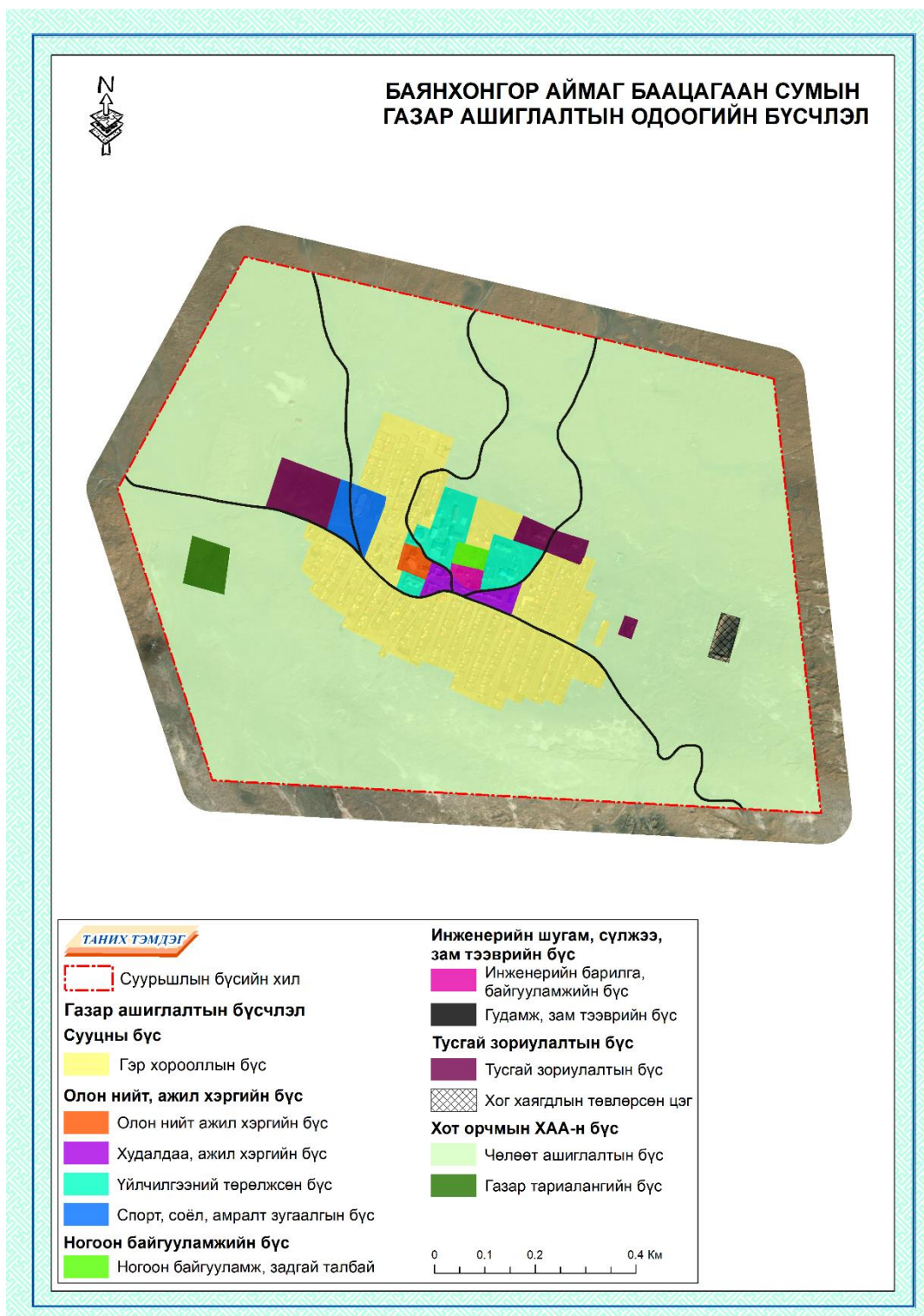
Дээрх судалгааг хийж гүйцэтгэхдээ газар ашиглалтын ангилал дээр тулгуурлан хийж гүйцэтгэсэн. Газар ашиглалтын бүсчлэлийн одоогийн байдлыг авч үзвэл дараах байдалтай байна (Хүснэгт-42).

Хүснэгт-42. Хот суурины газар ашиглалтын бүсийн экспликаци (Одоогийн байдал)

Үндсэн бүс	Д/д	Дэд бүс	Талбай	
			га	хувь
Сууцны бүс	1	Гэр хороолол	37.89	12.30
	Нийт		37.89	12.30
Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс	2	Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс	0.79	0.26
	3	Худалдаа, ажил хэргийн бүс	1.58	0.51
	4	Үйлчилгээний төрөлжсөн бүс	5.58	1.81
	Нийт		7.95	2.58
Ногоон байгууламжийн бүс	5	Ногоон байгууламж задгай талбай	0.73	0.24
Инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс	6	Инженерийн барилга байгууламжийн бүс	0.59	0.19
	7	Гудамж, зам тээврийн бүс	4.60	1.49
	Нийт		5.92	1.92
Тусгай зориулалтын бүс	8	Тусгай зориулалтын бүс	5.33	1.73
	9	Хог хаягдлын төвлөрсөн цэг	0.99	0.32
	Нийт		6.32	2.05
Хот орчмын ногоон бүс	10	Спорт, соёл, амралт зугаалгын бүс	2.56	0.83
	Нийт		2.56	0.83
Хот орчмын ХАА-н бүс	11	Газар тариалангийн бүс	2.00	0.65
	12	Чөлөөт ашиглалтын бүс	245.36	79.66
	Нийт		249.92	81.14
Бүгд			308.00	100.00

Газар ашиглалтын бүсчлэлийн одоогийн байдлыг авч үзвэл сууцны бүс 37.89 га буюу 12.3 хувь, олон нийт, ажил хэргийн бүс 7.95 га буюу 2.58 хувь, ногоон

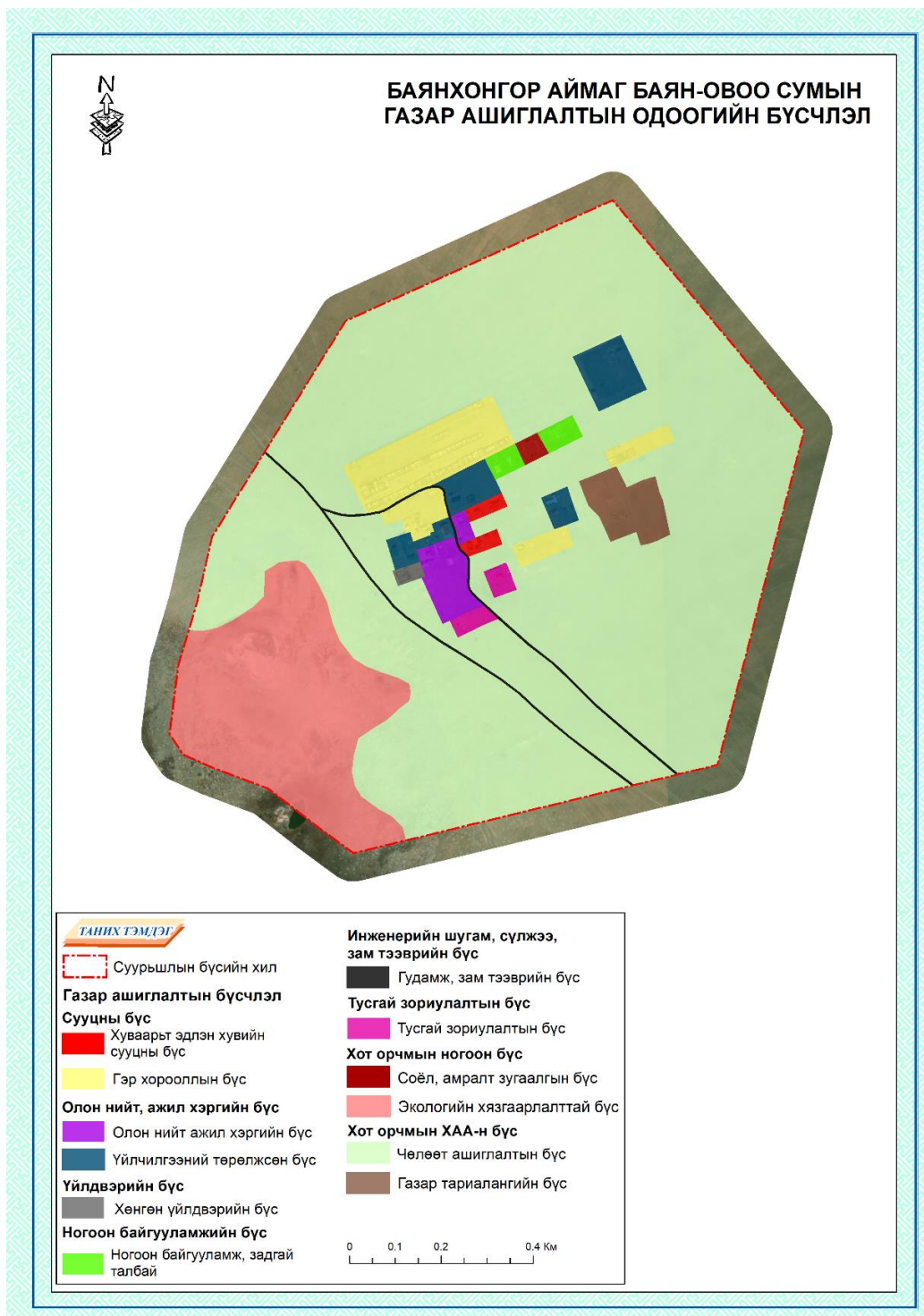
байгууламжийн бүс 0.73 га буюу 0.24 хувь, инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс 5.92 га буюу 1.92 хувь, тусгай зориулалтын бүс 6.32 га буюу 2.05 хувь, хот орчмын ногоон бүс 2.56 га буюу 0.83 хувь, хот орчмын ХАА-н бүс 249.92 га буюу 81.14 хувийг тус тус эзлэн оршиж байна.

Зураг-34. Баацагаан сумын газар ашиглалтын одоогийн бүсчилэл

2.3.3 Баян-Овоо сумын газар ашиглалтын одоогийн бүсчилэл

Газар ашиглалтын ангилал бүсчлэлийг гаргахдаа газар ашиглалтын зориулалтын төсөөтэй байдал, тэдгээрийн нягтшил зэргийг харгалзан бүлэглэх, төрөлжүүлэх замаар газар ашиглалтын бүсчлэлийн зураглалыг хийж гүйцэтгэлээ (Зураг-35).

Зураг-35. Баян-Овоо сумын газар ашиглалтын одоогийн бүсчилэл

Дээрх зураглалыг хийж гүйцэтгэхдээ газар ашиглалтын ангилал дээр тулгуурлан хийж гүйцэтгэсэн. Газар ашиглалтын бүсчлэлийн одоогийн байдлыг авч үзвэл дараах байдалтай байна (Хүснэгт-43).

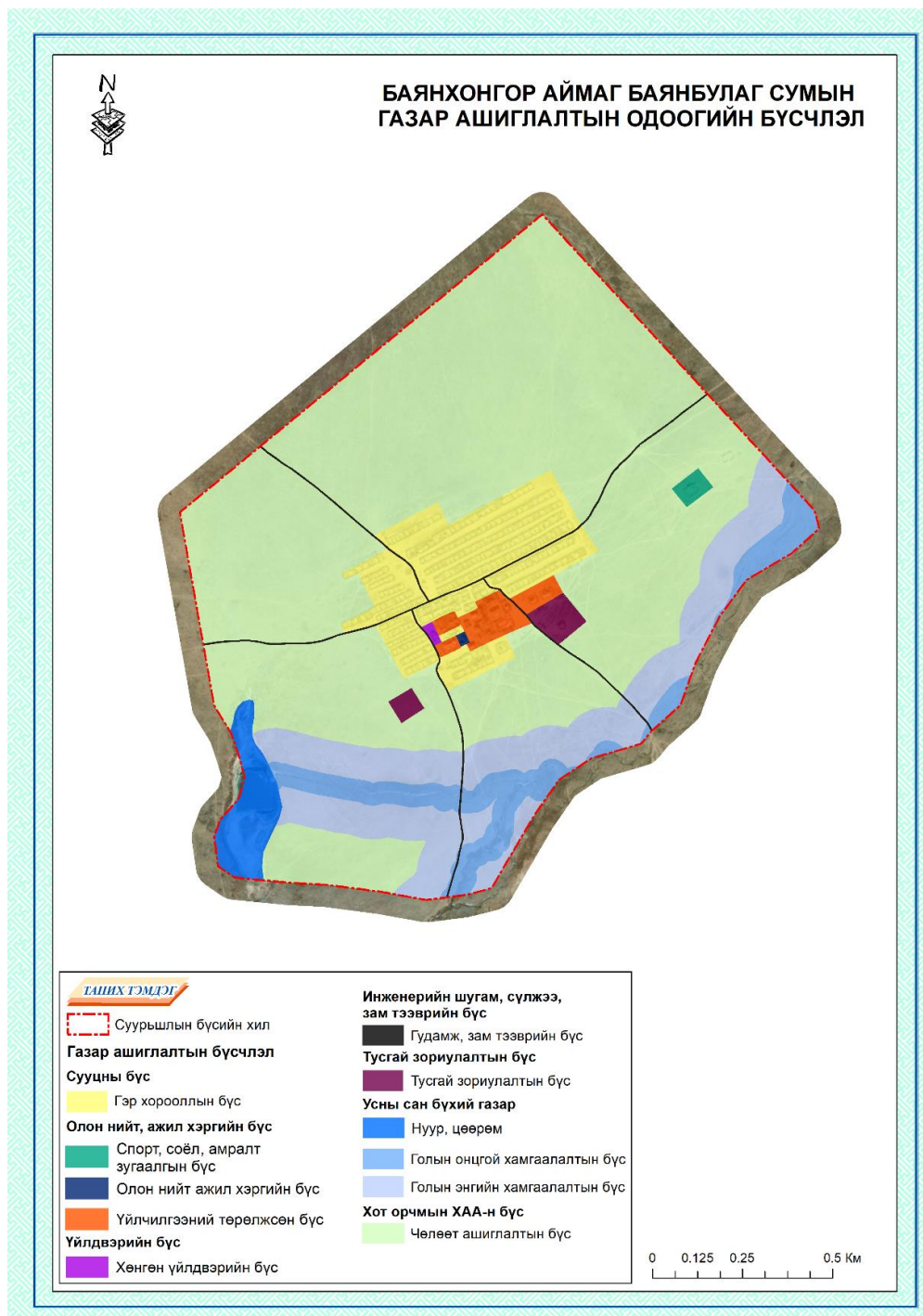
Хүснэгт-43. Хот суурины газар ашиглалтын бүсийн экспликаци (Одоогийн байдал)

Үндсэн бүс	Д/д	Дэд бүс	Талбай	
			га	хувь
Сууцны бүс	1	Хуваарьт эдлэн хувийн сууцны бүс	1.46	0.43
	2	Гэр хороолол	16.88	4.92
	Нийт		18.34	5.35
Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс	3	Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс	4.58	1.33
	4	Үйлчилгээний төрөлжсөн бүс	9.33	2.72
	Нийт		13.91	4.05
Үйлдвэрийн бүс	5	Хөнгөн үйлдвэрийн бүс	0.57	0.17
	Нийт			
Ногоон байгууламжийн бүс	6	Ногоон байгууламж задгай талбай	2.14	0.62
	Нийт		2.14	0.62
Инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс	7	Инженерийн барилга байгууламжийн бүс	0.00	0.00
	8	Гудамж, зам тээврийн бүс	2.86	0.83
	Нийт		2.86	0.83
Тусгай зориулалтын бүс	9	Тусгай зориулалтын бүс	1.78	0.52
	Нийт		1.78	0.52
Хот орчмын ногоон бүс	10		0.76	0.22
	11	Экологийн хязгаарлалтын бүс	47.23	13.76
	Нийт		47.99	13.99
Хот орчмын ХАА-н бүс	12	Чөлөөт ашиглалтын бүс	250.07	72.88
	13	Газар тариалангийн бүс	5.46	1.59
	Нийт		255.53	74.47
Бүгд			343.12	100.00

Газар ашиглалтын бүсчлэлийн одоогийн байдлыг авч үзвэл сууцны бүс 18.34 га буюу 5.35 хувь, олон нийт, ажил хэргийн бүс 13.91 га буюу 4.05 хувь, үйлдвэрийн бүс 0.57 га буюу 0.17 хувь, ногоон байгууламжийн бүс 2.14 га буюу 0.62 хувь, инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс 2.86 га буюу 0.83 хувь, тусгай зориулалтын бүс 1.78 га буюу 0.52 хувь, хот орчмын ногоон бүс 47.99 га буюу 13.99 хувь, хот орчмын ХАА-н бүс 255.53 га буюу 74.47 хувийг тус тус эзлэн оршиж байна.

2.3.4 Баянбулаг сумын газар ашиглалтын одоогийн бүсчилэл

Газар ашиглалтын ангилал бүсчлэлийг гаргахдаа газар ашиглалтын зориулалтын төсөөтэй байдал, тэдгээрийн нягтшил зэргийг харгалзан бүлэглэх, төрөлжүүлэх замаар газар ашиглалтын бүсчлэлийн зураглалыг хийж гүйцэтгэлээ (Зураг-36).

Зураг-36. Баянбулаг сумын газар ашиглалтын одоогийн бүсчилэл

Дээрх зураглалыг хийж гүйцэтгэхдээ газар ашиглалтын ангилал дээр тулгуурлан хийж гүйцэтгэсэн. Газар ашиглалтын бүсчлэлийн одоогийн байдлыг авч үзвэл дараах байдалтай байна (Хүснэгт-44).

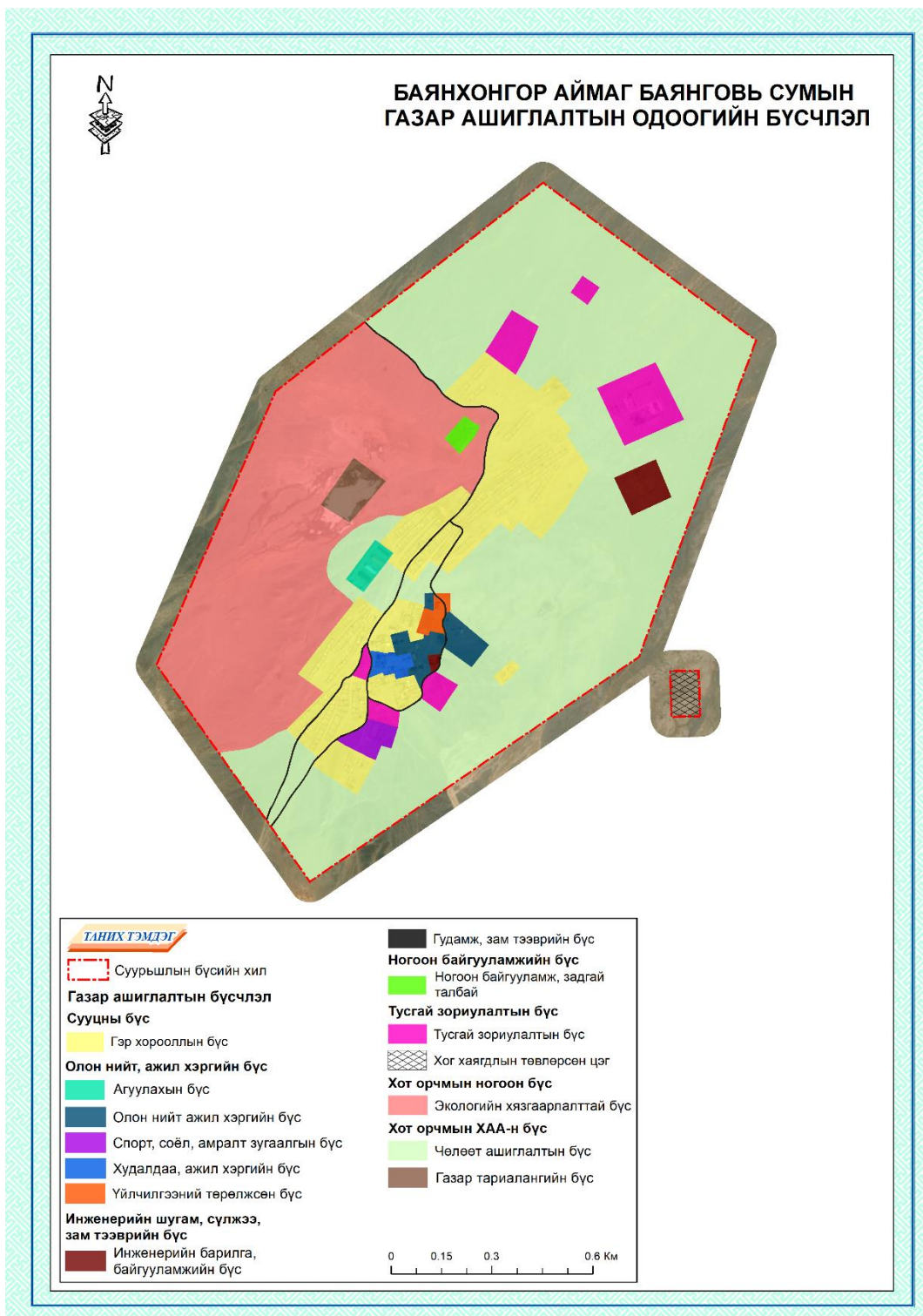
Хүснэгт-44. Хот суурины газар ашиглалтын бүсийн экспликаци (Одоогийн байдал)

Үндсэн бүс	Д/д	Дэд бүс	Талбай	
			га	хувь
Сууцны бүс	1	Гэр хороолол	50.29	9.63
	Нийт		50.29	9.63
Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс	2	Олон нийт, ажил хэргийн бүс	0.24	0.05
	3	Үйлчилгээний төрөлжсөн бүс	7.98	1.53
	Нийт		8.22	1.57
Үйлдвэрийн бүс	4	Хөнгөн үйлдвэрийн бүс	0.41	0.08
	Нийт		0.41	0.08
Инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс	5	Гудамж, зам тээврийн бүс	4.85	0.93
Тусгай зориулалтын бүс	6	Тусгай зориулалтын бүс	4.54	0.87
	Нийт		4.54	0.87
Хот орчмын ногоон бүс	7	Спорт, соёл, амралт зугаалгын бүс	1.61	0.31
	Нийт		1.61	0.31
Усны сан бүхий газар	8	Нуур цөөрөм	12.89	2.47
	9	Голын онцгой хамгаалалтын бүс	29.94	5.73
	10	Голын энгийн хамгаалалтын бүс	68.15	13.05
	Нийт		110.98	21.26
Хот орчмын ХАА-н бүс	11	Чөлөөт ашиглалтын бүс	341.23	65.35
	Нийт		341.23	65.35
Бүгд			522.13	100.00

Газар ашиглалтын бүсчлэлийн одоогийн байдлыг авч үзвэл сууцны бүс 50.29 га буюу 9.63 хувь, олон нийт, ажил хэргийн бүс 8.22 га буюу 1.57 хувь, үйлдвэрийн бүс 0.41 га буюу 0.08 хувь, инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс 4.85 га буюу 0.93 хувь, тусгай зориулалтын бүс 4.54 га буюу 0.87 хувь, хот орчмын ногоон бүс 1.61 га буюу 0.31 хувь, усны сан бүхий газар 110.98 га буюу 21.26, хот орчмын ХАА-н бүс 341.23 га буюу 65.35 хувийг тус тус эзлэн оршиж байна.

2.3.5 Баянговь сумын газар ашиглалтын одоогийн бүсчилэл

Газар ашиглалтын ангилал бүсчлэлийг гаргахдаа газар ашиглалтын зориулалтын төсөөтэй байдал, тэдгээрийн нягтшил зэргийг харгалзан бүлэглэх, төрөлжүүлэх замаар газар ашиглалтын бүсчлэлийн зураглалыг хийж гүйцэтгэлээ (Зураг-37).

Зураг-37. Баянговь сумын газар ашиглалтын одоогийн бүсчилэл

Дээрх зураглалыг хийж гүйцэтгэхдээ газар ашиглалтын ангилал дээр тулгуурлан хийж гүйцэтгэсэн. Газар ашиглалтын бүсчлэлийн одоогийн байдлыг авч үзвэл дараах байдалтай байна (Хүснэгт-45).

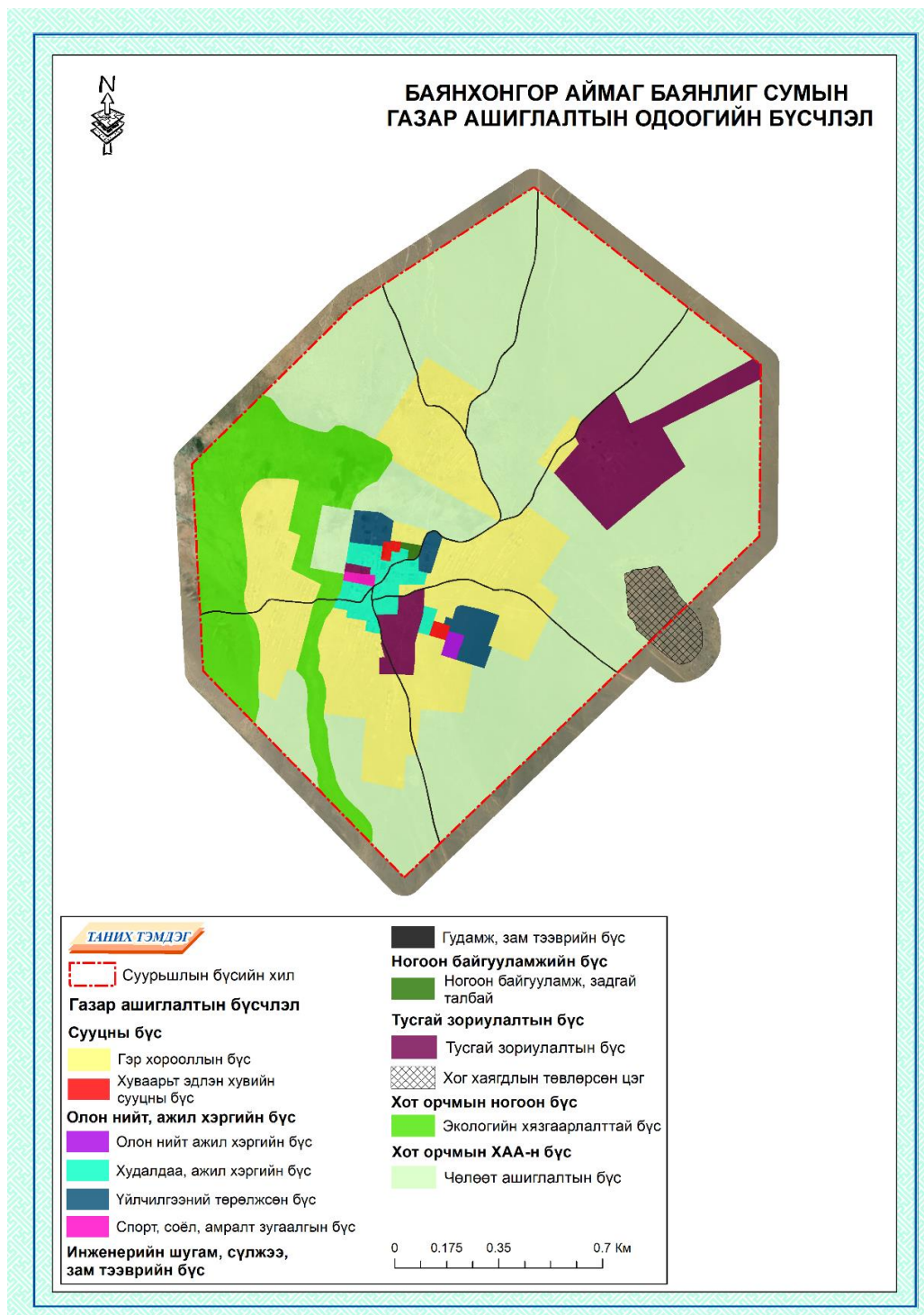
Хүснэгт-45. Хот суурины газар ашиглалтын бүсийн экспликаци (Одоогийн байдал)

Үндсэн бүс	Д/д	Дэд бүс	Талбай	
			га	хувь
Сууцны бүс	1	Гэр хороолол	74.16	13.66
	2	Агуулахын бүс	2.53	0.47
	Нийт		76.69	14.12
Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс	3	Олон нийт, ажил хэргийн бүс	6.71	1.24
	4	Худалдаа, ажил хэргийн бүс	2.06	0.38
	5	Үйлчилгээний төрөлжсөн бүс	1.85	0.34
	Нийт		10.62	1.96
Ногоон байгууламжийн бүс	6	Ногоон байгууламж задгай талбай	1.57	0.29
	Нийт		1.57	0.29
Инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс	7	Инженерийн барилга байгууламжийн бүс	4.61	0.85
	8	Гудамж, зам тээврийн бүс	4.37	0.80
	Нийт		8.98	1.65
Тусгай зориулалтын бүс	9	Хог хаягдлын төвлөрсөн бүс	3.00	0.55
	10	Тусгай зориулалтын бүс	18.64	3.43
	Нийт		21.64	3.99
Хот орчмын ногоон бүс	11	Спорт, соёл, амралт зугаалгын бүс	3.02	0.56
	12	Экологийн хязгаарлалтын бүс	142.35	26.22
	Нийт		145.37	26.77
Хот орчмын ХАА-н бүс	13	Чөлөөт ашиглалтын бүс	273.36	50.34
	14	Газар тариалангийн бүс	4.75	0.87
	Нийт		278.11	51.22
Бүгд			542.98	100.00

Газар ашиглалтын бүсчлэлийн одоогийн байдлыг авч үзвэл сууцны бүс 76.69 га буюу 14.12 хувь, олон нийт, ажил хэргийн бүс 10.62 га буюу 1.96 хувь, ногоон байгууламжийн бүс 1.57 га буюу 0.29 хувь, инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс 8.98 га буюу 1.65 хувь, тусгай зориулалтын бүс 21.64 га буюу 3.99 хувь, хот орчмын ногоон бүс 145.37 га буюу 26.77 хувь, хот орчмын ХАА-н бүс 278.11 га буюу 51.22 хувийг тус тус эзлэн оршиж байна.

2.3.6 Баянлиг сумын газар ашиглалтын одоогийн бүсчилэл

Газар ашиглалтын ангилал бүсчлэлийг гаргахдаа газар ашиглалтын зориулалтын төсөөтэй байдал, тэдгээрийн нягтшил зэргийг харгалзан бүлэглэх, төрөлжүүлэх замаар газар ашиглалтын бүсчлэлийн зураглалыг хийж гүйцэтгэлээ (Зураг-38).

Зураг-38. Баянлиг сумын газар ашиглалтын одоогийн бүсчилэл

Дээрх зураглалыг хийж гүйцэтгэхдээ газар ашиглалтын ангилал дээр тулгуурлан хийж гүйцэтгэсэн. Газар ашиглалтын бүсчлэлийн одоогийн байдлыг авч үзвэл дараах байдалтай байна (Хүснэгт-46).

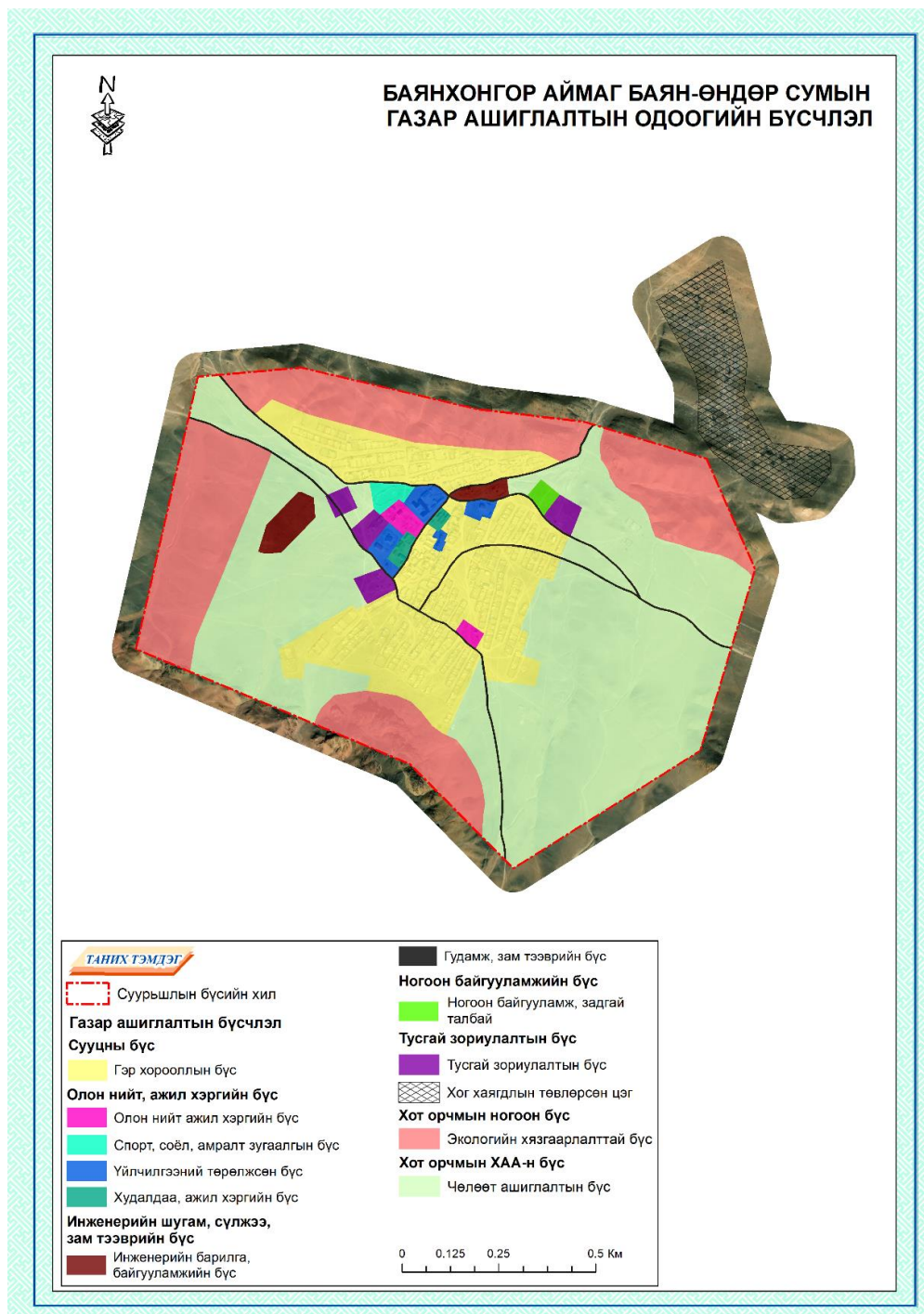
Хүснэгт-46. Хот суурины газар ашиглалтын бүсийн экспликаци (Одоогийн байдал)

Үндсэн бүс	Д/д	Дэд бүс	Талбай	
			га	хувь
Сууцны бүс	1	Хуваарьт эдлэн хувийн сууцны бүс	1.59	0.22
	2	Гэр хороолол	140.93	19.38
	Нийт		142.52	19.60
Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс	3	Олон нийт, ажил хэргийн бүс	1.23	0.17
	4	Худалдаа, ажил хэргийн бүс	12.62	1.74
	5	Үйлчилгээний төрөлжсөн бүс	11.61	1.60
	Нийт		25.46	3.50
Ногоон байгууламжийн бүс	6	Ногоон байгууламж задгай талбай	0.60	0.08
	Нийт		0.60	0.08
Инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс	7	Гудамж, зам тээврийн бүс	7.51	1.03
	Нийт		7.51	1.03
Тусгай зориулалтын бүс	8	Хог хаягдлын төвлөрсөн бүс	14.17	1.95
	9	Тусгай зориулалтын бүс	43.07	5.92
	Нийт		57.24	7.87
Хот орчмын ногоон бүс	10	Спорт, соёл, амралт зугаалгын бүс	0.94	0.13
	11	Экологийн хязгаарлалтын бүс	88.23	12.13
	Нийт		89.17	12.26
Хот орчмын ХАА-н бүс	12	Чөлөөт ашиглалтын бүс	404.62	55.65
	Нийт		404.62	55.65
Бүгд			727.12	100.00

Газар ашиглалтын бүсчлэлийн одоогийн байдлыг авч үзвэл сууцны бүс 142.52 га буюу 19.6 хувь, олон нийт, ажил хэргийн бүс 25.46 га буюу 3.5 хувь, ногоон байгууламжийн бүс 0.6 га буюу 0.08 хувь, инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс 7.51 га буюу 1.03 хувь, тусгай зориулалтын бүс 57.24 га буюу 7.87 хувь, хот орчмын ногоон бүс 89.17 га буюу 12.26 хувь, хот орчмын ХАА-н бүс 404.62 га буюу 55.65 хувийг тус тус эзлэн оршиж байна.

2.3.7 Баян-Өндөр сумын газар ашиглалтын одоогийн бүсчилэл

Газар ашиглалтын ангилал бүсчлэлийг гаргахдаа газар ашиглалтын зориулалтын төсөөтэй байдал, тэдгээрийн нягтшил зэргийг харгалзан бүлэглэх, төрөлжүүлэх замаар газар ашиглалтын бүсчлэлийн зураглалыг хийж гүйцэтгэлээ (Зураг-39).

Зураг-39. Баян-Өндөр сумын газар ашиглалтын одоогийн бүсчилэл

Дээрх зураглалыг хийж гүйцэтгэхдээ газар ашиглалтын ангилал дээр тулгуурлан хийж гүйцэтгэсэн. Газар ашиглалтын бүсчлэлийн одоогийн байдлыг авч үзвэл дараах байдалтай байна (Хүснэгт-47).

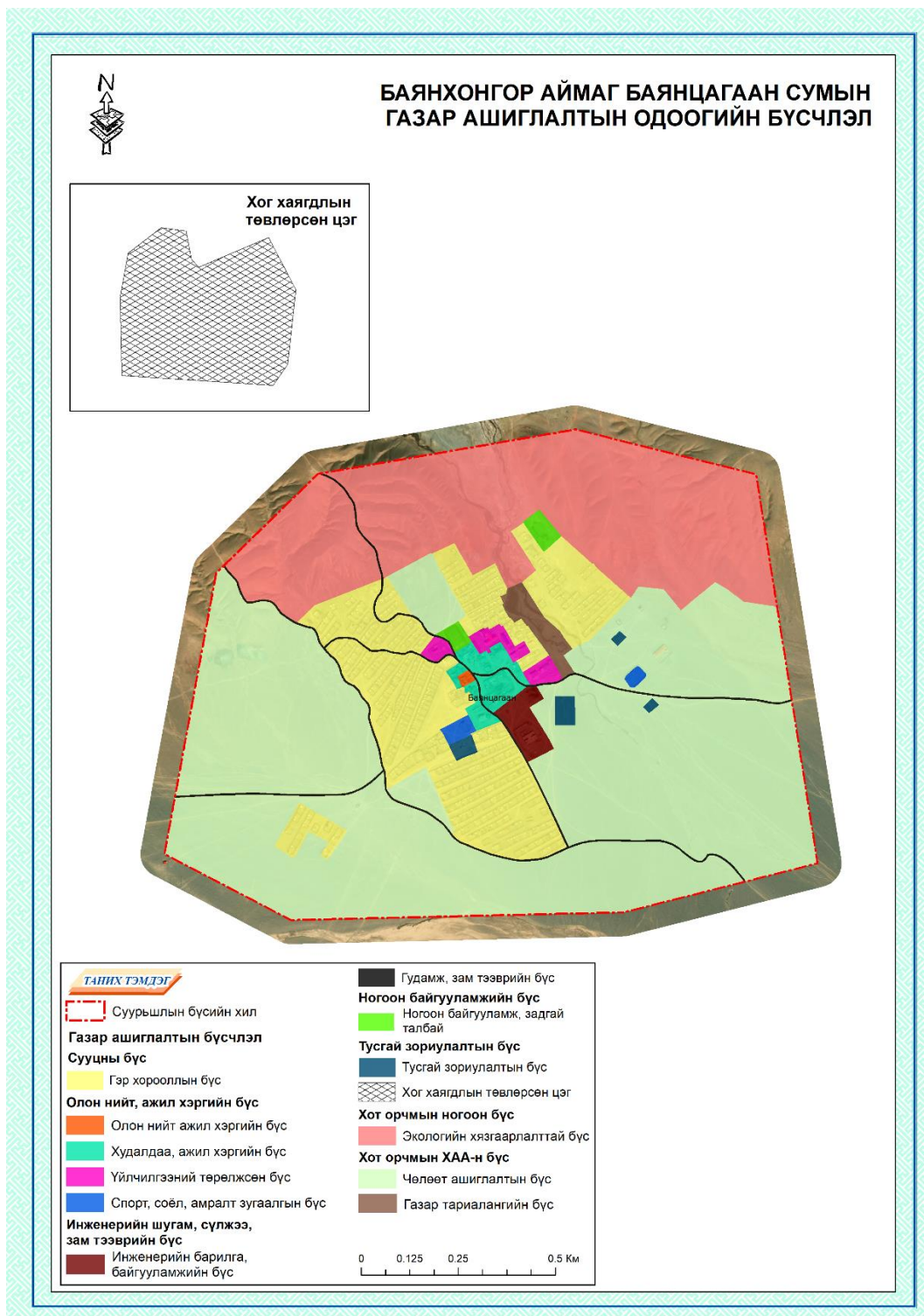
Хүснэгт-47. Хот суурины газар ашиглалтын бүсийн экспликаци (Одоогийн байдал)

Үндсэн бүс	Д/д	Дэд бүс	Талбай	
			га	хувь
Сууцны бүс	1	Гэр хороолол	73.54	19.49
	Нийт		73.54	19.49
Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс	2	Олон нийт, ажил хэргийн бүс	2.17	0.58
	3	Худалдаа, ажил хэргийн бүс	1.31	0.35
	4	Үйлчилгээний төрөлжсөн бүс	4.78	1.27
	Нийт		8.26	2.19
Ногоон байгууламжийн бүс	5	Ногоон байгууламж задгай талбай	0.97	0.26
	Нийт		0.97	0.26
Инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс	6	Инженерийн барилга байгууламжийн бүс	4.59	1.22
	7	Гудамж, зам тээврийн бүс	5.81	1.54
	Нийт		10.40	2.76
Тусгай зориулалтын бүс	8	Хог хаягдлын төвлөрсөн бүс	25.25	6.69
	9	Тусгай зориулалтын бүс	5.24	1.39
	Нийт		30.49	8.08
Хот орчмын ногоон бүс	10	Спорт, соёл, амралт зугаалгын бүс	1.49	0.39
	11	Экологийн хязгаарлалтын бүс	87.91	23.30
	Нийт		89.40	23.70
Хот орчмын ХАА-н бүс	12	Чөлөөт ашиглалтын бүс	164.22	43.53
	Нийт		164.22	43.53
Бүгд			377.28	100.00

Газар ашиглалтын бүсчлэлийн одоогийн байдлыг авч үзвэл сууцны бүс 73.54 га буюу 19.49 хувь, олон нийт, ажил хэргийн бүс 8.26 га буюу 2.19 хувь, ногоон байгууламжийн бүс 0.97 га буюу 0.26 хувь, инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс 10.4 га буюу 2.76 хувь, тусгай зориулалтын бүс 30.49 га буюу 8.08 хувь, тусгай зориулалтын бүс 30.49 га буюу 8.08 хувь, хот орчмын ногоон бүс 89.4 га буюу 23.7 хувь, хот орчмын ХАА-н бүс 164.22 га буюу 43.53 хувийг тус тус эзлэн оршиж байна.

2.3.8 Баянцагаан сумын газар ашиглалтын одоогийн бүсчилэл

Газар ашиглалтын ангилал бүсчлэлийг гаргахдаа газар ашиглалтын зориулалтын төсөөтэй байдал, тэдгээрийн нягтшил зэргийг харгалзан бүлэглэх, төрөлжүүлэх замаар газар ашиглалтын бүсчлэлийн зураглалыг хийж гүйцэтгэлээ (Зураг-40).

Зураг-40. Баянцагаан сумын газар ашиглалтын одоогийн бүсчилэл

Дээрх зураглалыг хийж гүйцэтгэхдээ газар ашиглалтын ангилал дээр тулгуурлан хийж гүйцэтгэсэн. Газар ашиглалтын бүсчлэлийн одоогийн байдлыг авч үзвэл дараах байдалтай байна (Хүснэгт-48).

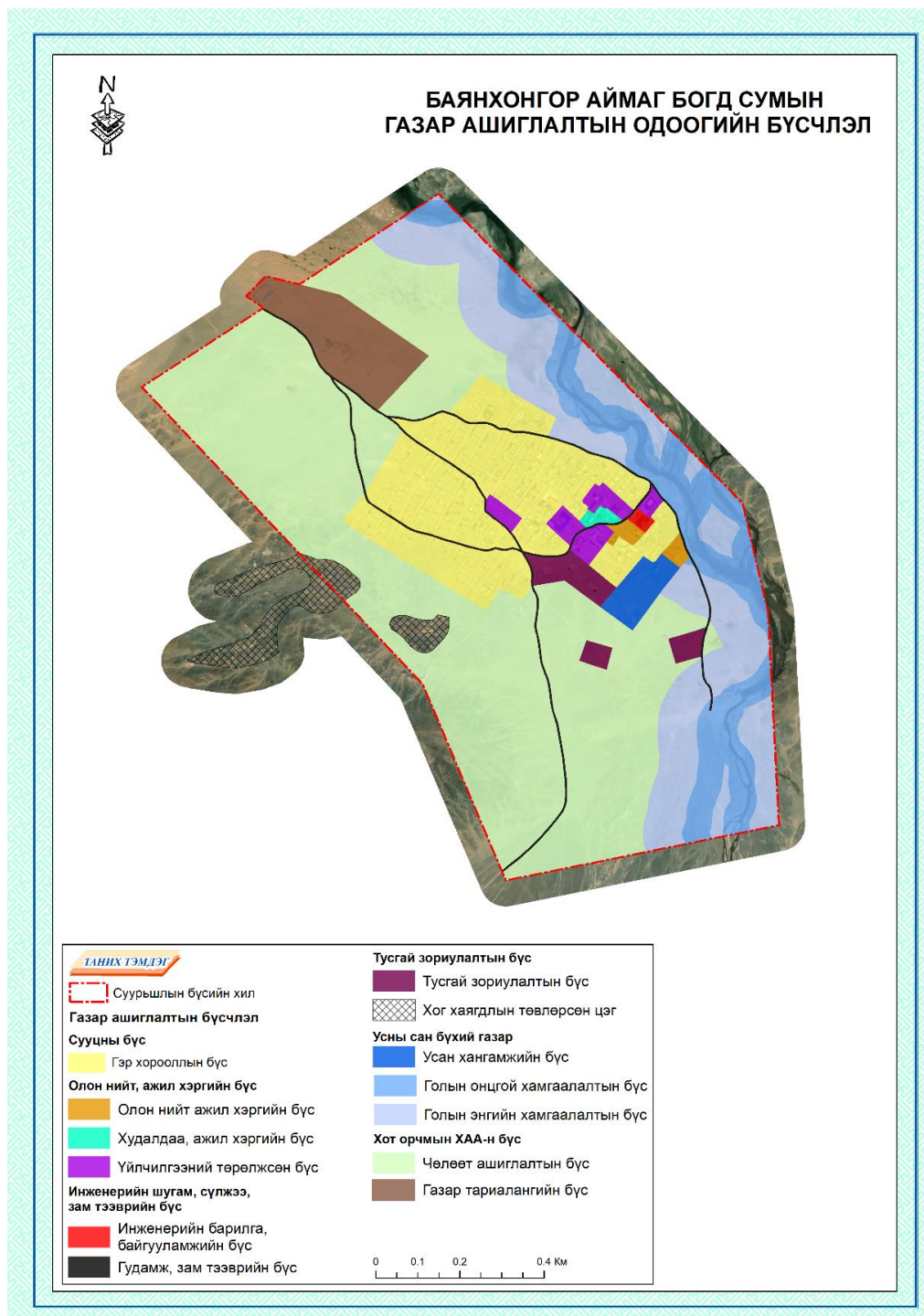
Хүснэгт-48. Хот суурины газар ашиглалтын бүсийн экспликаци (Одоогийн байдал)

Үндсэн бүс	Д/д	Дэд бүс	Талбай	
			га	хувь
Сууцны бүс	1	Гэр хороолол	71.18	15.48
	Нийт		71.18	15.48
Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс	2	Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс	0.29	0.06
	3	Худалдаа, ажил хэргийн бүс	6.15	1.34
	4	Үйлчилгээний төрөлжсөн бүс	3.79	0.82
	Нийт		10.23	2.22
Ногоон байгууламжийн бүс	5	Ногоон байгууламж задгай талбай	2.26	0.49
	Нийт		2.26	0.49
Инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс	6	Инженерийн барилга байгууламжийн бүс	3.75	0.82
	7	Гудамж, зам тээврийн бүс	6.32	1.37
	Нийт		10.07	2.19
Тусгай зориулалтын бүс	8	Хог хаягдлын төвлөрсөн цэг	11.57	2.52
	9	Тусгай зориулалтын бүс	2.13	0.46
	Нийт		13.70	2.98
Хот орчмын ногоон бүс	10	Спорт, соёл, амралт зугаалгын бүс	1.47	0.32
	11	Экологийн хязгаарлалтын бүс	107.54	23.39
	Нийт		109.01	23.71
Хот орчмын ХАА-н бүс	13	Чөлөөт ашиглалтын бүс	239.49	52.08
	14	Газар тариалангийн бүс	3.89	0.85
	Нийт		243.38	52.93
Бүгд			459.83	100.00

Газар ашиглалтын бүсчлэлийн одоогийн байдлыг авч үзвэл сууцны бүс 71.18 га буюу 15.48 хувь, олон нийт, ажил хэргийн бүс 10.23 га буюу 2.22 хувь, ногоон байгууламжийн бүс 2.26 га буюу 0.49 хувь, инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс 10.07 га буюу 2.19 хувь, тусгай зориулалтын бүс 13.7 га буюу 2.98 хувь, хот орчмын ногоон бүс 109.01 га буюу 23.71 хувь, хот орчмын ХАА-н бүс 243.38 га буюу 52.93 хувийг тус тус эзлэн оршиж байна.

2.3.9 Богд сумын газар ашиглалтын одоогийн бүсчилэл

Газар ашиглалтын ангилал бүсчлэлийг гаргахдаа газар ашиглалтын зориулалтын төсөөтэй байдал, тэдгээрийн нягтшил зэргийг харгалзан бүлэглэх, төрөлжүүлэх замаар газар ашиглалтын бүсчлэлийн зураглалыг хийж гүйцэтгэлээ (Зураг-41).

Зураг-41. Богд сумын газар ашиглалтын одоогийн бүсчилэл

Дээрх зураглалыг хийж гүйцэтгэхдээ газар ашиглалтын ангилал дээр тулгуурлан хийж гүйцэтгэсэн. Газар ашиглалтын бүсчлэлийн одоогийн байдлыг авч үзвэл дараах байдалтай байна (Хүснэгт-49).

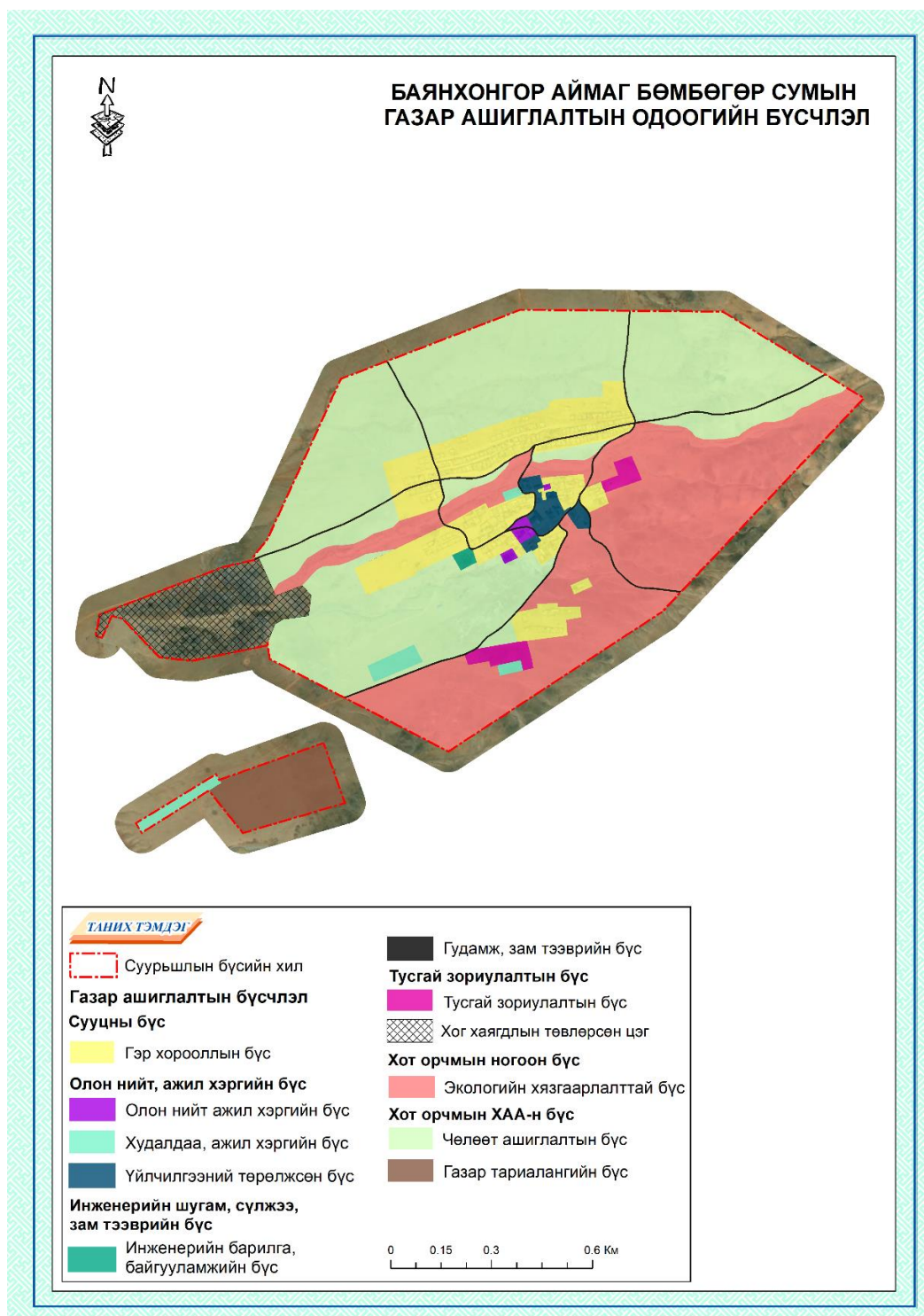
Хүснэгт-49. Хот суурины газар ашиглалтын бүсийн экспликаци (Одоогийн байдал)

Үндсэн бүс	Д/д	Дэд бүс	Талбай	
			га	хувь
Сууцны бүс	1	Гэр хороолол	53.81	15.25
	Нийт		53.81	15.25
Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс	2	Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс	1.52	0.43
	3	Худалдаа, ажил хэргийн бүс	0.73	0.21
	4	Үйлчилгээний төрөлжсөн бүс	5.29	1.50
	Нийт		7.54	2.14
Инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс	5	Инженерийн барилга байгууламжийн бүс	0.48	0.14
	6	Гудамж, зам тээврийн бүс	5.24	1.48
	Нийт		5.72	1.62
Тусгай зориулалтын бүс	7	Хог хаягдлын төвлөрсөн цэг	11.46	3.25
	8	Тусгай зориулалтын бүс	5.55	1.57
	Нийт		17.01	4.82
Усны сан бүхий газар	9	Усан хангамжийн бүс	4.13	1.17
	10	Голын онцгой хамгаалалтын бүс	35.56	10.08
	11	Голын энгийн хамгаалалтын бүс	51.84	14.69
	Нийт		91.53	25.94
Хот орчмын ХАА-н бүс	12	Чөлөөт ашиглалтын бүс	162.52	46.06
	13	Газар тариалангийн бүс	14.74	4.18
	Нийт		177.26	50.23
Бүгд			352.87	100.00

Газар ашиглалтын бүсчлэлийн одоогийн байдлыг авч үзвэл сууцны бүс 53.91 га буюу 15.25 хувь, олон нийт, ажил хэргийн бүс 7.54 га буюу 2.14 хувь, инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс 5.72 га буюу 1.62 хувь, тусгай зориулалтын бүс 17.01 га буюу 4.82 хувь, усны сан бүхий газар 91.53 га буюу 25.94 хувь, хот орчмын ХАА-н бүс 177.26 га буюу 50.23 хувийг тус тус эзлэн оршиж байна.

2.3.10 Бөмбөгөр сумын газар ашиглалтын одоогийн бүсчилэл

Газар ашиглалтын ангилал бүсчлэлийг гаргахдаа газар ашиглалтын зориулалтын төсөөтэй байдал, тэдгээрийн нягтшил зэргийг харгалзан бүлэглэх, төрөлжүүлэх замаар газар ашиглалтын бүсчлэлийн зураглалыг хийж гүйцэтгэлээ.

Зураг-42. Бөмбөгөр сумын газар ашиглалтын одоогийн бүсчилэл

Дээрх зураглалыг хийж гүйцэтгэхдээ газар ашиглалтын ангилал дээр тулгуурлан хийж гүйцэтгэсэн. Газар ашиглалтын бүсчлэлийн одоогийн байдлыг авч үзвэл дараах байдалтай байна (Хүснэгт-50).

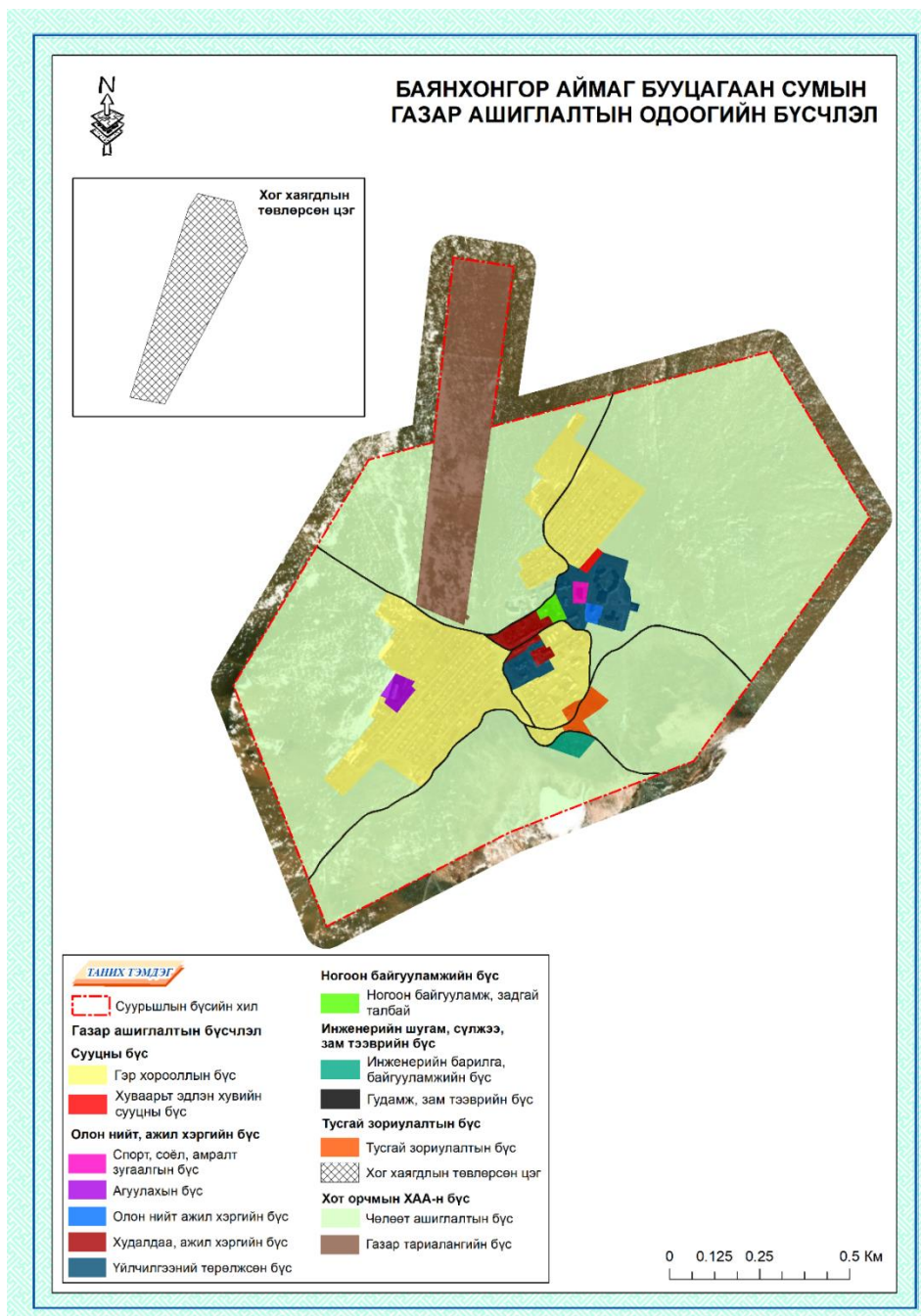
Хүснэгт-50. Хот суурины газар ашиглалтын бүсийн экспликаци (Одоогийн байдал)

Үндсэн бүс	Д/д	Дэд бүс	Талбай	
			га	хувь
Сууцны бүс	1	Гэр хороолол	50.52	11.84
	Нийт		50.52	11.84
Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс	2	Олон нийт, ажил хэргийн бүс	1.28	0.30
	3	Худалдаа, ажил хэргийн бүс	5.45	1.28
	4	Үйлчилгээний төрөлжсөн бүс	4.44	1.04
	Нийт		11.17	2.62
Инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс	5	Инженерийн барилга байгууламжийн бүс	0.75	0.18
	6	Гудамж, зам тээврийн бүс	6.69	1.57
	Нийт		7.44	1.74
Тусгай зориулалтын бүс	7	Хог хаягдлын төвлөрсөн цэг	27.80	6.51
	8	Тусгай зориулалтын бүс	4.41	1.03
	Нийт		32.21	7.55
Хот орчмын ногоон бүс	9	Экологийн хязгаарлалтын бүс	120.19	28.17
	Нийт		120.19	28.17
Хот орчмын ХАА-н бүс	10	Чөлөөт ашиглалтын бүс	189.16	44.33
	11	Газар тариалангийн бүс	16.04	3.76
	Нийт		205.20	48.09
Бүгд			426.73	100.00

Газар ашиглалтын бүсчлэлийн одоогийн байдлыг авч үзвэл сууцны бүс 50.52 га буюу 11.84 хувь, олон нийт, ажил хэргийн бүс 11.17 га буюу 2.62 хувь, инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс 7.44 га буюу 1.74 хувь, тусгай зориулалтын бүс 32.21 га буюу 7.55 хувь, хот орчмын ногоон бүс 120.19 га буюу 28.17 хувь, хот орчмын ХАА-н бүс 205.2 га буюу 48.09 хувийг тус тус эзлэн оршиж байна.

2.3.11 Бууцагаан сумын газар ашиглалтын одоогийн бүсчилэл

Газар ашиглалтын ангилал бүсчлэлийг гаргахдаа газар ашиглалтын зориулалтын төсөөтэй байдал, тэдгээрийн нягтшил зэргийг харгалзан бүлэглэх, төрөлжүүлэх замаар газар ашиглалтын бүсчлэлийн зураглалыг хийж гүйцэтгэлээ (Зураг-43).

Зураг-43. Бууцагаан сумын газар ашиглалтын одоогийн бүсчилэл

Дээрх зураглалыг хийж гүйцэтгэхдээ газар ашиглалтын ангилал дээр тулгуурлан хийж гүйцэтгэсэн. Газар ашиглалтын бүсчлэлийн одоогийн байдлыг авч үзвэл дараах байдалтай байна (Хүснэгт-51).

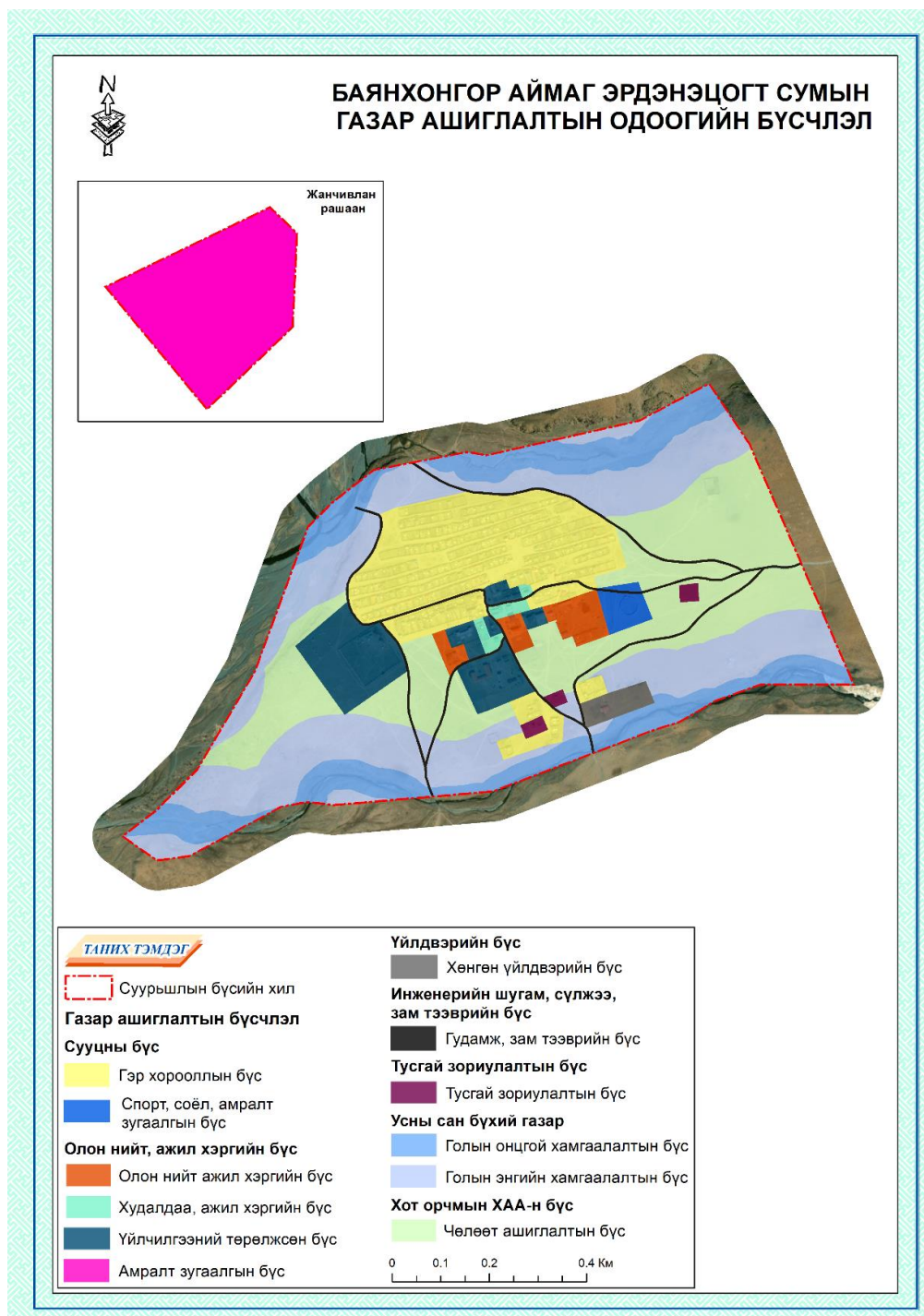
Хүснэгт-51. Хот суурины газар ашиглалтын бүсийн экспликаци (Одоогийн байдал)

Үндсэн бүс	Д/д	Дэд бүс	Талбай	
			га	хувь
Сууцны бүс	1	Хуваарьт эдлэн хувийн сууцны бүс	0.43	0.08
	2	Гэр хороолол	65.89	12.32
	Нийт		66.32	12.40
Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс	3	Агуулахын бүс	1.54	0.29
	4	Олон нийт, ажил хэргийн бүс	0.59	0.11
	5	Худалдаа, ажил хэргийн бүс	3.08	0.58
	6	Үйлчилгээний төрөлжсөн бүс	9.87	1.84
	Нийт		15.08	2.82
Ногоон байгууламжийн бүс	7	Ногоон байгууламж задгай талбай	0.92	0.17
	Нийт		0.92	0.17
Инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс	8	Инженерийн барилга байгууламжийн бүс	1.46	0.27
	9	Гудамж, зам тээврийн бүс	5.45	1.02
	Нийт		6.91	1.29
Тусгай зориулалтын бүс	10	Хог хаягдлын төвлөрсөн цэг	91.80	17.16
	11	Тусгай зориулалтын бүс	1.95	0.36
	Нийт		93.75	17.52
Хот орчмын ногоон бүс	12	Спорт, соёл, амралт зугаалгын бүс	0.63	0.12
	Нийт		0.63	0.12
Хот орчмын ХАА-н бүс	13	Чөлөөт ашиглалтын бүс	311.63	58.25
	14	Газар тариалангийн бүс	39.72	7.42
	Нийт		351.35	65.68
Бүгд			534.96	100.00

Газар ашиглалтын бүсчлэлийн одоогийн байдлыг авч үзвэл сууцны бүс 66.32 га буюу 12.4 хувь, олон нийт, ажил хэргийн бүс 15.08 га буюу 2.82 хувь, ногоон байгууламжийн бүс 0.92 га буюу 0.17 хувь, инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс 6.91 га буюу 1.29 хувь, тусгай зориулалтын бүс 93.75 га буюу 17.52 хувь, хот орчмын ногоон бүс 0.63 га буюу 0.12 хувь, хот орчмын ХАА-н бүс 351.35 га буюу 65.68 хувийг тус тус эзлэн оршиж байна.

2.3.12 Эрдэнэцогт сумын газар ашиглалтын одоогийн бүсчилэл

Газар ашиглалтын ангилал бүсчлэлийг гаргахдаа газар ашиглалтын зориулалтын төсөөтэй байдал, тэдгээрийн нягтшил зэргийг харгалзан бүлэглэх, төрөлжүүлэх замаар газар ашиглалтын бүсчлэлийн зураглалыг хийж гүйцэтгэлээ (Зураг-44).

Зураг-44. Эрдэнэцогт сумын газар ашиглалтын одоогийн бүсчилэл

Дээрх зураглалыг хийж гүйцэтгэхдээ газар ашиглалтын ангилал дээр тулгуурлан хийж гүйцэтгэсэн. Газар ашиглалтын бүсчлэлийн одоогийн байдлыг авч үзвэл дараах байдалтай байна (Хүснэгт-52).

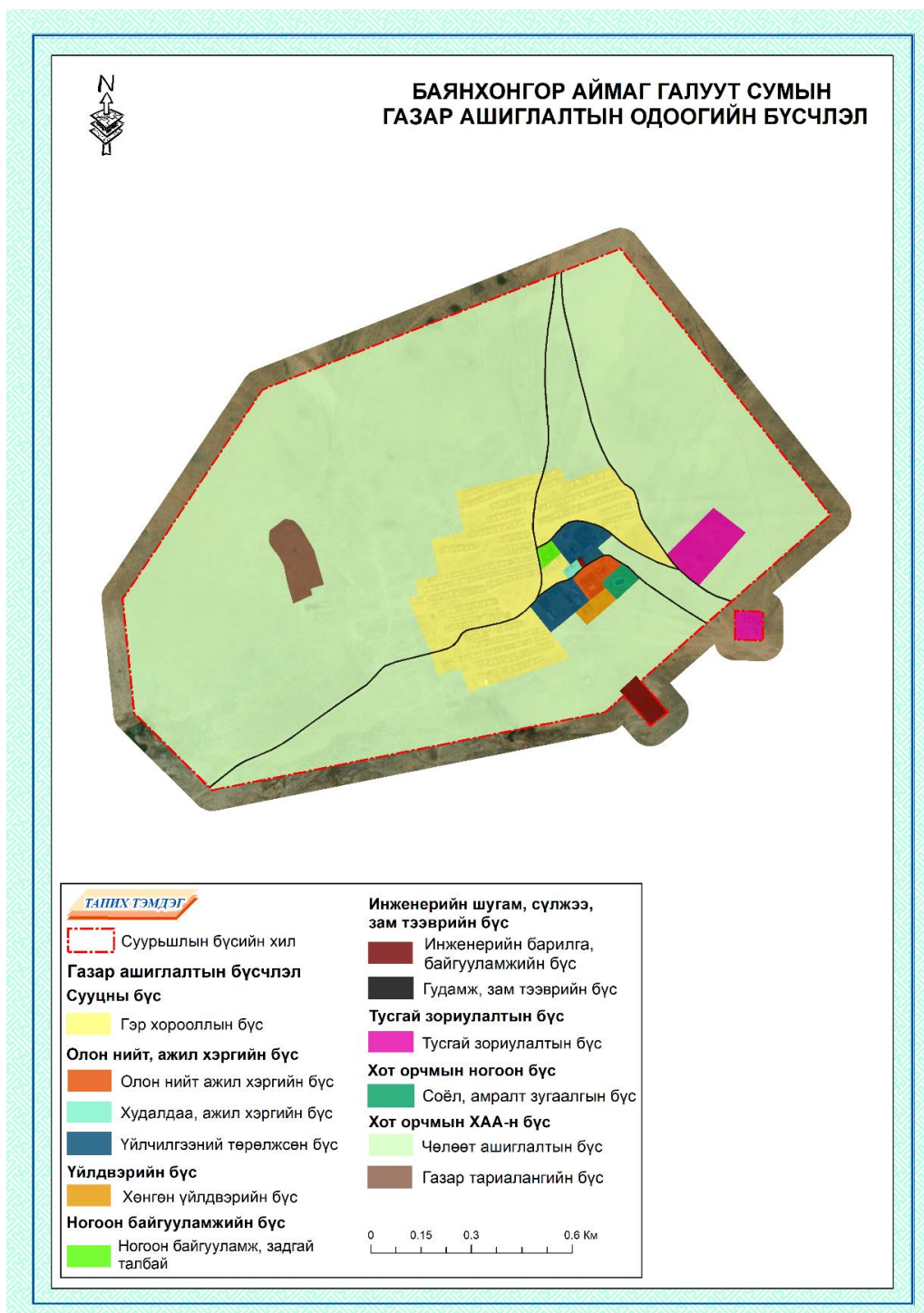
Хүснэгт-52. Хот суурины газар ашиглалтын бүсийн экспликаци (Одоогийн байдал)

Үндсэн бүс	Д/д	Дэд бүс	Талбай	
			га	хувь
Сууцны бүс	1	Гэр хороолол	32.83	11.70
	Нийт		32.83	11.70
Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс	2	Олон нийт, ажил хэргийн бүс	4.22	1.50
	3	Худалдаа, ажил хэргийн бүс	1.19	0.42
	4	Үйлчилгээний төрөлжсөн бүс	13.03	4.65
	Нийт		18.44	6.57
Үйлдвэрийн бүс	5	Хөнгөн үйлдвэрийн бүс	1.94	0.69
	Нийт		1.94	0.69
Инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс	6	Гудамж, зам тээврийн бүс	4.75	1.69
	Нийт		4.75	1.69
Тусгай зориулалтын бүс	7	Тусгай зориулалтын бүс	1.04	0.37
	Нийт		1.04	0.37
Усны сан бүхий газар	8	Голын онцгой хамгаалалтын бүс	29.63	10.56
	9	Голын энгийн хамгаалалтын бүс	54.98	19.60
	Нийт		84.61	30.17
Хот орчмын ногоон бүс	10	Спорт, соёл, амралт зугаалгын бүс	2.00	0.71
	11	Рекреацийн бүс /Амралт зугаалгын бүс/	86.90	30.98
	Нийт		88.90	31.69
Хот орчмын ХАА-н бүс	12	Чөлөөт ашиглалтын бүс	47.98	17.11
	Нийт		47.98	17.11
Бүгд			280.49	100.00

Газар ашиглалтын бүсчлэлийн одоогийн байдлыг авч үзвэл сууцны бүс 32.83 га буюу 11.7 хувь, олон нийт, ажил хэргийн бүс 18.44 га буюу 6.57 хувь, үйлдвэрийн бүс 1.94 га буюу 0.69 хувь, инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс 4.75 га буюу 1.69 хувь, тусгай зориулалтын бүс 1.04 га буюу 0.37 хувь, усны сан бүхий газар 84.61 га буюу 30.17 хувь, хот орчмын ногоон бүс 88.9 га буюу 31.69 хувь, хот орчмын ХАА-н бүс 47.98 га буюу 17.11 хувийг тус тус эзлэн оршиж байна.

2.3.13 Галуут сумын газар ашиглалтын одоогийн бүсчилэл

Газар ашиглалтын ангилал бүсчлэлийг гаргахдаа газар ашиглалтын зориулалтын төсөөтэй байдал, тэдгээрийн нягтшил зэргийг харгалзан бүлэглэх, төрөлжүүлэх замаар газар ашиглалтын бүсчлэлийн зураглалыг хийж гүйцэтгэлээ (Зураг-45).

Зураг-45. Галуут сумын газар ашиглалтын одоогийн бүсчилэл

Дээрх зураглалыг хийж гүйцэтгэхдээ газар ашиглалтын ангилал дээр тулгуурлан хийж гүйцэтгэсэн. Газар ашиглалтын бүсчлэлийн одоогийн байдлыг авч үзвэл дараах байдалтай байна (Хүснэгт-...55).

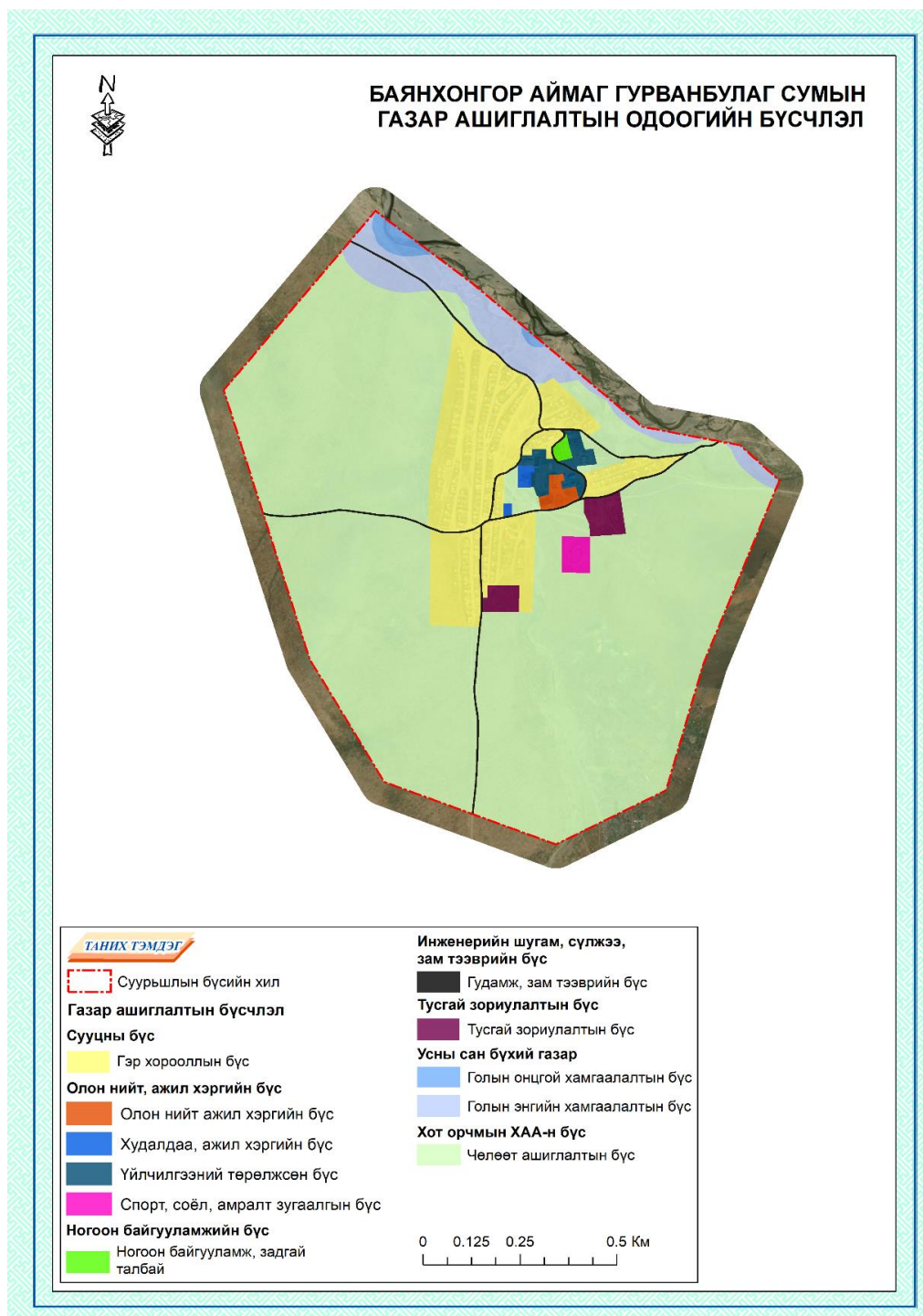
Хүснэгт-53. Хот суурины газар ашиглалтын бүсийн экспликаци (Одоогийн байдал)

Үндсэн бүс	Д/д	Дэд бүс	Талбай	
			га	хувь
Сууцны бүс	1	Гэр хороолол	63.98	11.65
	Нийт		63.98	11.65
Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс	2	Олон нийт, ажил хэргийн бүс	2.44	0.44
	3	Худалдаа, ажил хэргийн бүс	0.42	0.08
	4	Үйлчилгээний төрөлжсөн бүс	7.62	1.39
	Нийт		10.48	1.91
Үйлдвэрийн бүс	5	Хөнгөн үйлдвэрийн бүс	1.48	0.27
	Нийт		1.48	0.27
Ногоон байгууламжийн бүс	6	Ногоон байгууламж задгай талбай	0.84	0.15
	Нийт		0.84	0.15
Инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс	7	Инженерийн барилга байгууламжийн бүс	2.54	0.46
	8	Гудамж, зам тээврийн бүс	5.65	1.03
	Нийт		8.19	1.49
Тусгай зориулалтын бүс	9	Тусгай зориулалтын бүс	8.64	1.57
	Нийт		8.64	1.57
Хот орчмын ногоон бүс	10	Соёл, амралт зугаалгын бүс	1.55	0.28
	Нийт		1.55	0.28
Хот орчмын ХАА-н бүс	11	Чөлөөт ашиглалтын бүс	448.00	81.59
	12	Газар тариалангийн бүс	5.95	1.08
	Нийт		453.95	82.67
Бүгд			549.11	100.00

Газар ашиглалтын бүсчлэлийн одоогийн байдлыг авч үзвэл сууцны бүс 63.98 га буюу 11.65 хувь, олон нийт, ажил хэргийн бүс 10.48 га буюу 1.91 хувь, үйлдвэрийн бүс 1.48 га буюу 0.27 хувь, ногоон байгууламжийн бүс 0.84 га буюу 0.15 хувь, инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс 8.19 га буюу 1.49 хувь, тусгай зориулалтын бүс 8.64 га буюу 1.57 хувь, хот орчмын ногоон бүс 1.55 га буюу 0.28 хувь, хот орчмын ХАА-н бүс 453.95 га буюу 82.67 хувийг тус тус эзлэн оршиж байна.

2.3.14 Гурванбулаг сумын газар ашиглалтын одоогийн бүсчилэл

Газар ашиглалтын ангилал бүсчлэлийг гаргахдаа газар ашиглалтын зориулалтын төсөөтэй байдал, тэдгээрийн нягтшил зэргийг харгалзан бүлэглэх, төрөлжүүлэх замаар газар ашиглалтын бүсчлэлийн зураглалыг хийж гүйцэтгэлээ (Зураг-46).

Зураг-46. Гурванбулаг сумын газар ашиглалтын одоогийн бүсчилэл

Дээрх зураглалыг хийж гүйцэтгэхдээ газар ашиглалтын ангилал дээр тулгуурлан хийж гүйцэтгэсэн. Газар ашиглалтын бүсчлэлийн одоогийн байдлыг авч үзвэл дараах байдалтай байна (Хүснэгт-54).

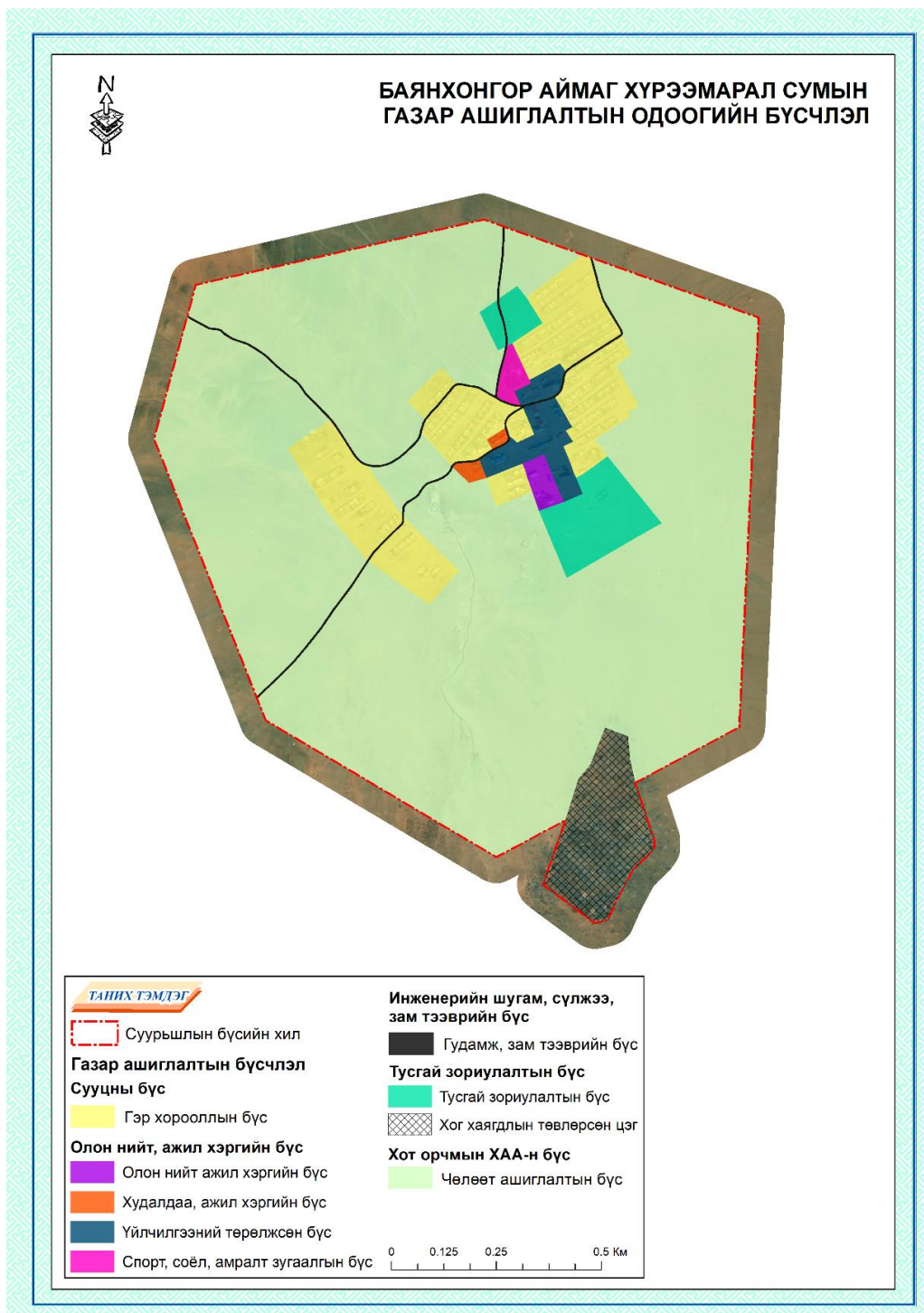
Хүснэгт-54. Хот суурины газар ашиглалтын бүсийн экспликаци (Одоогийн байдал)

Үндсэн бүс	Д/д	Дэд бүс	Талбай	
			га	хувь
Сууцны бүс	1	Гэр хороолол	48.67	13.52
	Нийт		48.67	13.52
Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс	2	Олон нийт, ажил хэргийн бүс	1.40	0.39
	3	Худалдаа, ажил хэргийн бүс	0.72	0.20
	4	Үйлчилгээний төрөлжсөн бүс	3.74	1.04
	Нийт		5.86	1.63
Ногоон байгууламжийн бүс	5	Ногоон байгууламж задгай талбай	0.54	0.15
	Нийт		0.54	0.15
Инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс	6	Гудамж, зам тээврийн бүс	4.70	1.31
	Нийт		4.70	1.31
Тусгай зориулалтын бүс	7	Тусгай зориулалтын бүс	4.02	1.12
			4.02	1.12
Усны сан бүхий газар	8	Голын онцгой хамгаалалтын бүс	2.53	0.70
	9	Голын энгийн хамгаалалтын бүс	17.74	4.93
	Нийт		20.27	5.63
Хот орчмын ногоон бүс	10	Спорт, соёл, амралт зугаалгын бүс	1.78	0.49
	Нийт		1.78	0.49
Хот орчмын ХАА-н бүс	11	Чөлөөт ашиглалтын бүс	274.08	76.15
	Нийт		274.08	76.15
Бүгд			359.92	100.00

Газар ашиглалтын бүсчлэлийн одоогийн байдлыг авч үзвэл сууцны бүс 48.67 га буюу 13.52 хувь, олон нийт, ажил хэргийн бүс 5.86 га буюу 1.63 хувь, ногоон байгууламжийн бүс 0.54 га буюу 0.15 хувь, инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс 4.7 га буюу 1.31 хувь, тусгай зориулалтын бүс 4.02 га буюу 1.12 хувь, усны сан бүхий газар 20.27 га буюу 5.63 хувь, хот орчмын ногоон бүс 1.78 га буюу 0.49 хувь, хот орчмын ХАА-н бүс 274.08 га буюу 76.15 хувийг тус тус эзлэн оршиж байна.

2.3.15 Хүрээмарал сумын газар ашиглалтын одоогийн бүсчилэл

Газар ашиглалтын ангилал бүсчлэлийг гаргахдаа газар ашиглалтын зориулалтын төсөөтэй байдал, тэдгээрийн нягтшил зэргийг харгалзан бүлэглэх, төрөлжүүлэх замаар газар ашиглалтын бүсчлэлийн зураглалыг хийж гүйцэтгэлээ (Зураг-47).

Зураг-47. Хүрээмарал сумын газар ашиглалтын одоогийн бүсчилэл

Дээрх зураглалыг хийж гүйцэтгэхдээ газар ашиглалтын ангилал дээр тулгуурлан хийж гүйцэтгэсэн. Газар ашиглалтын бүсчлэлийн одоогийн байдлыг авч үзвэл дараах байдалтай байна (Хүснэгт-55).

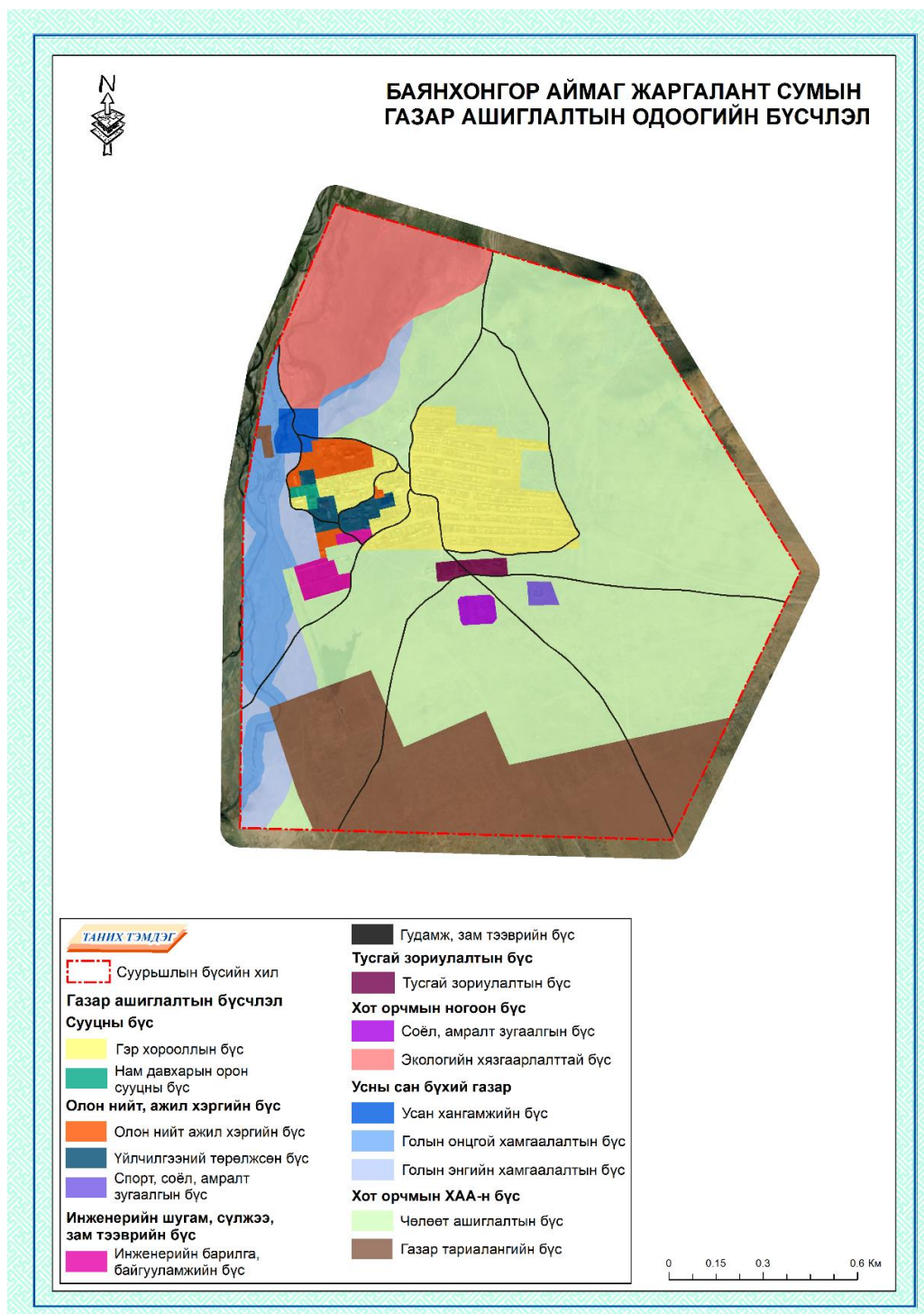
Хүснэгт-55. Хот суурины газар ашиглалтын бүсийн экспликаци (Одоогийн байдал)

Үндсэн бүс	Д/д	Дэд бүс	Талбай	
			га	хувь
Сууцны бүс	1	Гэр хороолол	46.82	10.71
	Нийт		46.82	10.71
Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс	2	Олон нийт, ажил хэргийн бүс	1.84	0.42
	3	Худалдаа, ажил хэргийн бүс	1.02	0.23
	4	Үйлчилгээний төрөлжсөн бүс	7.73	1.77
	Нийт		10.59	2.42
Инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс	5	Гудамж, зам тээврийн бүс	3.82	0.87
	Нийт		3.82	0.87
Тусгай зориулалтын бүс	6	Хог хаягдлын төвлөрсөн цэг	17.85	4.08
	7	Тусгай зориулалтын бүс	13.95	3.19
	Нийт		31.80	7.28
Хот орчмын ногоон бүс	8	Спорт, соёл, амралт зугаалгын бүс	1.68	0.38
	Нийт		1.68	0.38
Хот орчмын ХАА-н бүс	9	Чөлөөт ашиглалтын бүс	342.35	78.33
	Нийт		342.35	78.33
Бүгд			437.06	100.00

Газар ашиглалтын бүсчлэлийн одоогийн байдлыг авч үзвэл сууцны бүс 46.82 га буюу 10.71 хувь, олон нийт, ажил хэргийн бүс 10.59 га буюу 2.42 хувь, инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс 3.82 га буюу 0.87 хувь, тусгай зориулалтын бүс 31.8 га буюу 7.28 хувь, хот орчмын ногоон бүс 1.68 га буюу 0.38 хувь, хот орчмын ХАА-н бүс 342.35 га буюу 78.33 хувийг тус тус эзлэн оршиж байна.

2.3.16 Жаргалант сумын газар ашиглалтын одоогийн бүсчилэл

Газар ашиглалтын ангилал бүсчлэлийг гаргахдаа газар ашиглалтын зориулалтын төсөөтэй байдал, тэдгээрийн нягтшил зэргийг харгалзан бүлэглэх, төрөлжүүлэх замаар газар ашиглалтын бүсчлэлийн зураглалыг хийж гүйцэтгэлээ (Зураг-48).

Зураг-48. Жаргалант сумын газар ашиглалтын одоогийн бүсчилэл

Дээрх зураглалыг хийж гүйцэтгэхдээ газар ашиглалтын ангилал дээр тулгуурлан хийж гүйцэтгэсэн. Газар ашиглалтын бүсчлэлийн одоогийн байдлыг авч үзвэл дараах байдалтай байна (Хүснэгт-56).

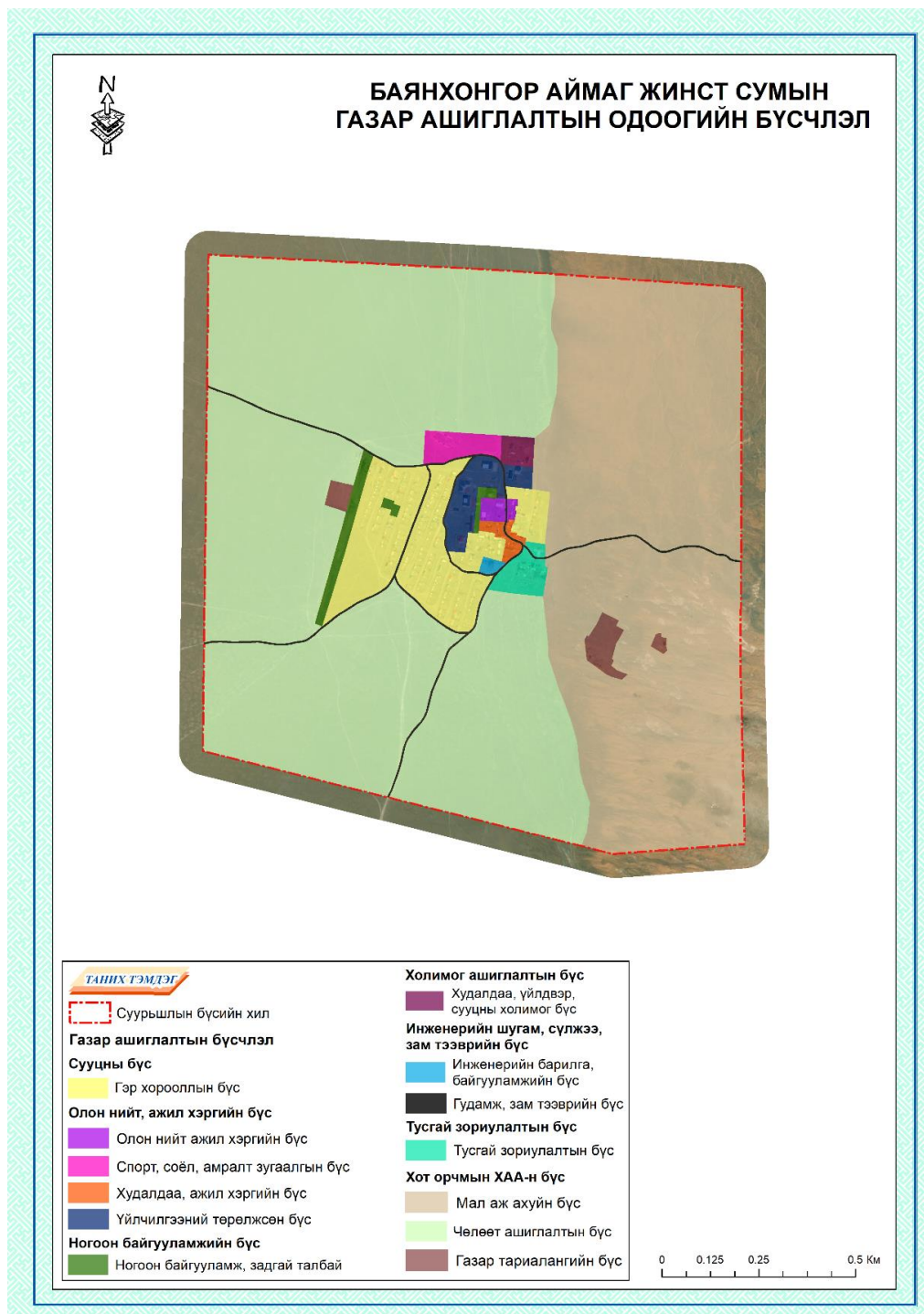
Хүснэгт-56. Хот суурины газар ашиглалтын бүсийн экспликаци (Одоогийн байдал)

Үндсэн бүс	Д/д	Дэд бүс	Талбай	
			га	хувь
Сууцны бүс	1	Нам давхрын орон сууцны бүс	1.17	0.16
	2	Гэр хороолол	57.82	8.13
	Нийт		58.99	8.30
Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс	3	Олон нийт, ажил хэргийн бүс	7.52	1.06
	4	Үйлчилгээний төрөлжсөн бүс	5.37	0.76
	Нийт		12.89	1.81
Инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс	5	Инженерийн барилга байгууламжийн бүс	5.03	0.71
	6	Гудамж, зам тээврийн бүс	10.19	1.43
	Нийт		15.22	2.14
Тусгай зориулалтын бүс	7	Тусгай зориулалтын бүс	2.99	0.42
	Нийт		2.99	0.42
Усны сан бүхий газар	8	Усан хангамжийн бүс	4.32	0.61
	9	Голын онцгой хамгаалалтын бүс	34.64	4.87
	10	Голын энгийн хамгаалалтын бүс	29.76	4.19
	Нийт		68.72	9.67
Хот орчмын ногоон бүс	11	Соёл, амралт зугаалгын бүс	2.70	0.38
	12	Экологийн хязгаарлалтын бүс	60.89	8.56
	Нийт		63.59	8.94
Хот орчмын ХАА-н бүс	13	Чөлөөт ашиглалтын бүс	371.71	52.28
	14	Газар тариалангийн бүс	116.87	16.44
	Нийт		488.58	68.72
Бүгд			710.98	100.00

Газар ашиглалтын бүсчлэлийн одоогийн байдлыг авч үзвэл сууцны бүс 58.99 га буюу 8.3 хувь, олон нийт, ажил хэргийн бүс 12.89 га буюу 1.81 хувь, инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс 15.22 га буюу 2.14 хувь, тусгай зориулалтын бүс 2.99 га буюу 0.42 хувь, усны сан бүхий газар 68.72 га буюу 9.67 хувь, хот орчмын ногоон бүс 63.59 га буюу 8.94 хувь, хот орчмын ХАА-н бүс 488.58 га буюу 68.72 хувийг тус тус эзлэн оршиж байна.

2.3.17 Жинст сумын газар ашиглалтын одоогийн бүсчилэл

Газар ашиглалтын ангилал бүсчлэлийг гаргахдаа газар ашиглалтын зориулалтын төсөөтэй байдал, тэдгээрийн нягтшил зэргийг харгалзан бүлэглэх, төрөлжүүлэх замаар газар ашиглалтын бүсчлэлийн зураглалыг хийж гүйцэтгэлээ (Зураг-49).

Зураг-49. Жинст сумын газар ашиглалтын одоогийн бүсчилэл

Дээрх зураглалыг хийж гүйцэтгэхдээ газар ашиглалтын ангилал дээр тулгуурлан хийж гүйцэтгэсэн. Газар ашиглалтын бүсчлэлийн одоогийн байдлыг авч үзвэл дараах байдалтай байна (Хүснэгт-57).

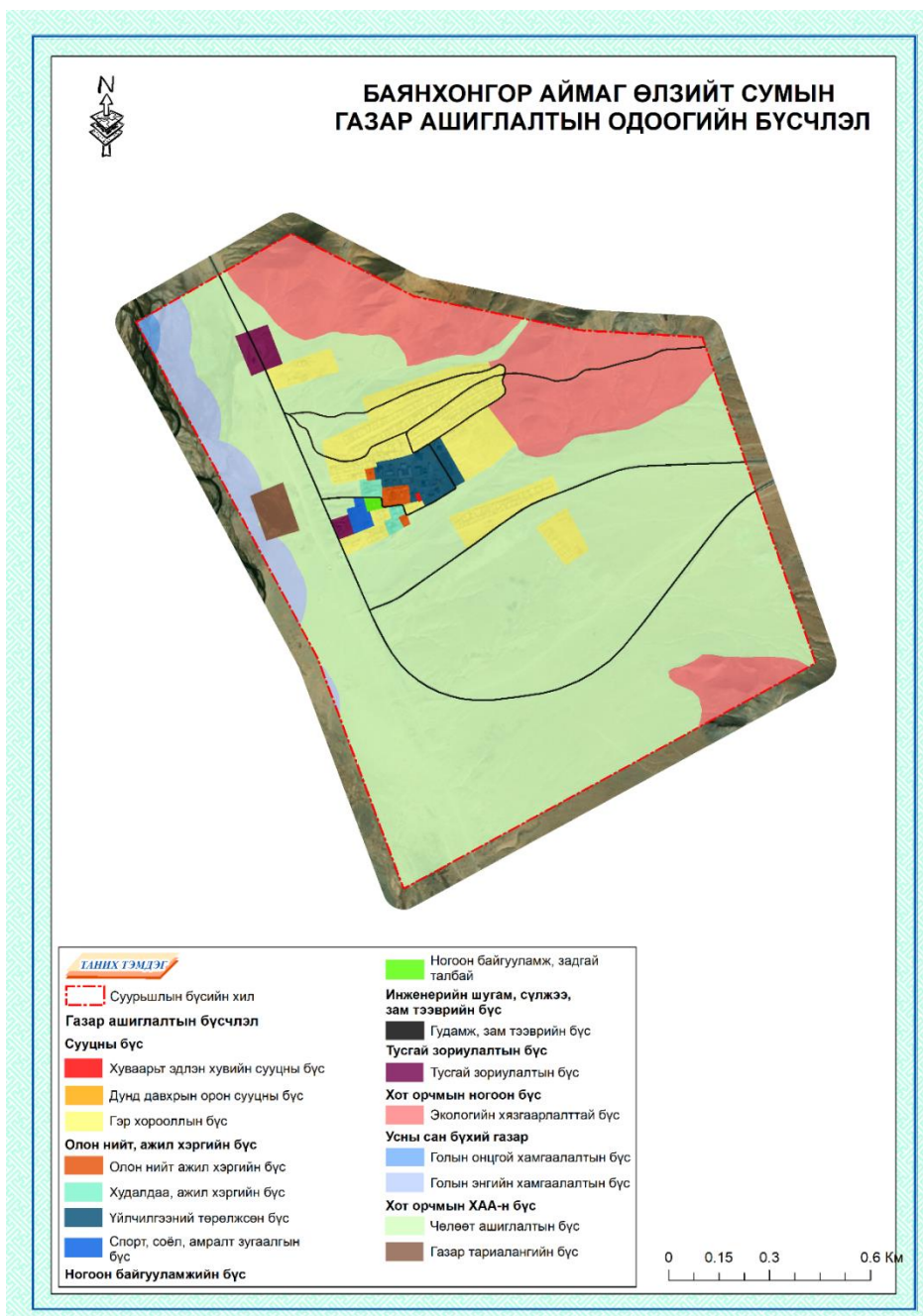
Хүснэгт-57. Хот суурины газар ашиглалтын бүсийн экспликаци (Одоогийн байдал)

Үндсэн бүс	Д/д	Дэд бүс	Талбай	
			га	хувь
Сууцны бүс	1	Гэр хороолол	31.77	6.31
	Нийт		31.77	6.31
Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс	2	Олон нийт, ажил хэргийн бүс	1.34	0.27
	3	Худалдаа, ажил хэргийн бүс	1.38	0.27
	4	Үйлчилгээний төрөлжсөн бүс	6.02	1.19
	Нийт		8.74	1.73
Ногоон байгууламжийн бүс	5	Ногоон байгууламж задгай талбай	3.93	0.78
	Нийт		3.93	0.78
Холимог ашиглалтын бүс	6	Худалдаа, үйлдвэр, сууцны холимог бүс	1.66	0.33
	Нийт		1.66	0.33
Инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс	7	Инженерийн барилга байгууламжийн бүс	0.50	0.10
	8	Гудамж, зам тээврийн бүс	5.08	1.01
	Нийт		5.58	1.11
Тусгай зориулалтын бүс	9	Тусгай зориулалтын бүс	3.47	0.69
	Нийт		3.47	0.69
Хот орчмын ногоон бүс	10	Спорт, соёл, амралт зугаалгын бүс	3.40	0.67
	Нийт		3.40	0.67
Хот орчмын ХАА-н бүс	11	Мал аж ахуйн бүс	178.25	35.38
	12	Чөлөөт ашиглалтын бүс	262.99	52.19
	13	Газар тариалангийн бүс	4.08	0.81
	Нийт		445.32	88.38
Бүгд			503.87	100.00

Газар ашиглалтын бүсчлэлийн одоогийн байдлыг авч үзвэл сууцны бүс 31.77 га буюу 6.31 хувь, олон нийт, ажил хэргийн бүс 8.74 га буюу 1.73 хувь, ногоон байгууламжийн бүс 3.93 га буюу 0.78 хувь, холимог ашиглалтын бүс 1.66 га буюу 0.33 хувь, инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс 5.58 га буюу 1.11 хувь, тусгай зориулалтын бүс 3.47 га буюу 0.69 хувь, хот орчмын ногоон бүс 3.4 га буюу 0.67 хувь, хот орчмын ХАА-н бүс 445.32 га буюу 88.38 хувийг тус тус эзлэн оршиж байна.

2.3.18 Өлзийт сумын газар ашиглалтын одоогийн бүсчилэл

Газар ашиглалтын ангилал бүсчлэлийг гаргахдаа газар ашиглалтын зориулалтын төсөөтэй байдал, тэдгээрийн нягтшил зэргийг харгалзан бүлэглэх, төрөлжүүлэх замаар газар ашиглалтын бүсчлэлийн зураглалыг хийж гүйцэтгэлээ (Зураг-50).

Зураг-50. Өлзийт сумын газар ашиглалтын одоогийн бүсчилэл

Дээрх зураглалыг хийж гүйцэтгэхдээ газар ашиглалтын ангилал дээр тулгуурлан хийж гүйцэтгэсэн. Газар ашиглалтын бүсчлэлийн одоогийн байдлыг авч үзвэл дараах байдалтай байна (Хүснэгт-58).

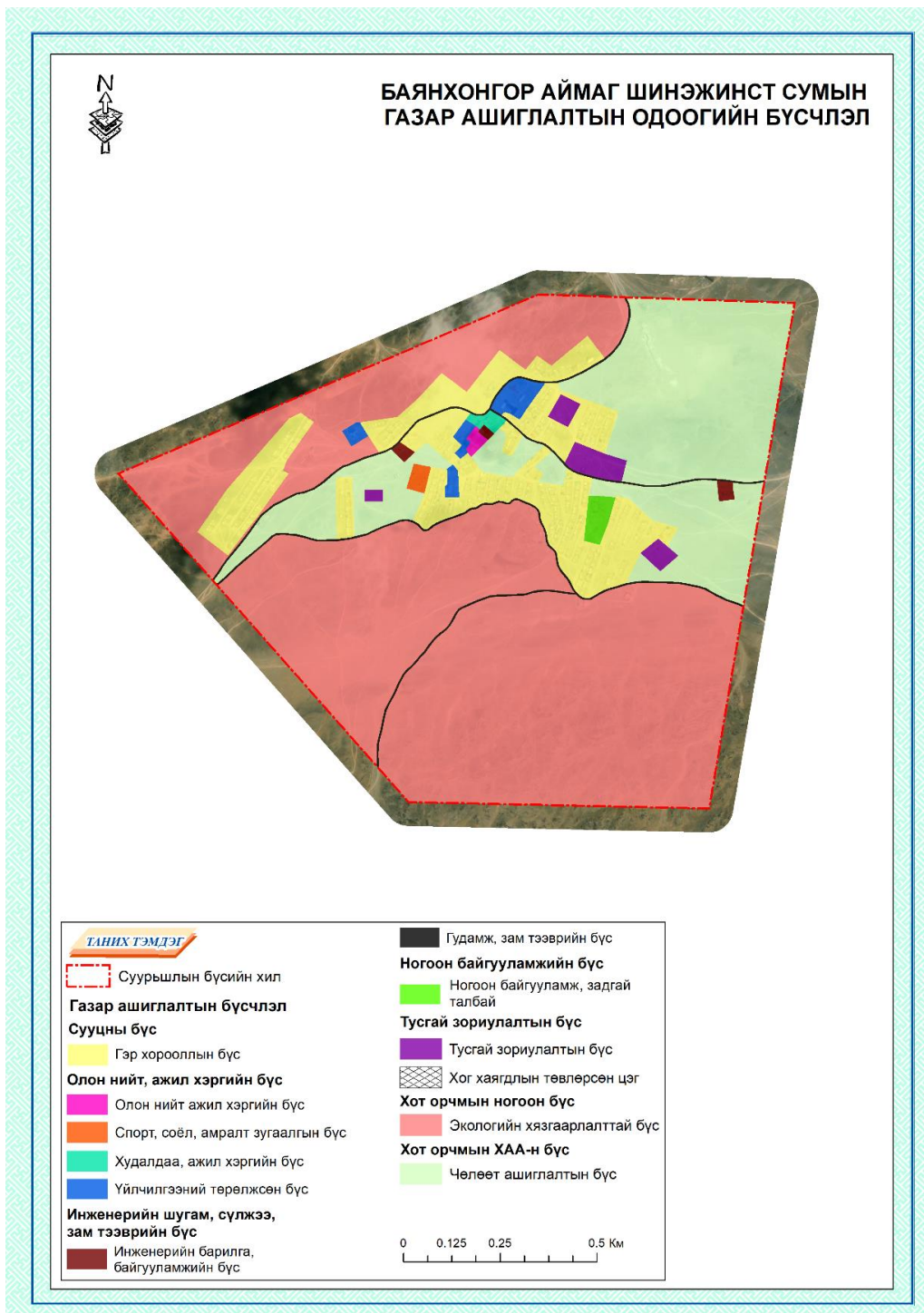
Хүснэгт-58. Хот суурины газар ашиглалтын бүсийн экспликаци (Одоогийн байдал)

Үндсэн бүс	Д/д	Дэд бүс	Талбай	
			га	хувь
Сууцны бүс	1	Хуваарьт эдлэн хувийн сууцны бүс	0.08	0.01
	2	Гэр хороолол	45.77	7.98
	Нийт		45.85	8.00
Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс	3	Олон нийт, ажил хэргийн бүс	1.62	0.28
	4	Худалдаа, ажил хэргийн бүс	1.71	0.30
	5	Үйлчилгээний төрөлжсөн бүс	7.32	1.28
	Нийт		10.65	1.86
Ногоон байгууламжийн бүс	6	Ногоон байгууламж задгай талбай	0.43	0.08
	Нийт		0.43	0.08
Инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс	7	Гудамж, зам тээврийн бүс	9.05	1.58
	Нийт		9.05	1.58
Тусгай зориулалтын бүс	8	Тусгай зориулалтын бүс	3.95	0.69
	Нийт		3.95	0.69
Усны сан бүхий газар	9	Голын онцгой хамгаалалтын бүс	1.30	0.23
	10	Голын энгийн хамгаалалтын бүс	21.57	3.76
	Нийт		22.87	3.99
Хот орчмын ногоон бүс	11	Спорт, соёл, амралт зугаалгын бүс	1.35	0.24
	12	Экологийн хязгаарлалтын бүс	96.32	16.80
	Нийт		97.67	17.04
Хот орчмын ХАА-н бүс	13	Чөлөөт ашиглалтын бүс	378.79	66.08
	14	Газар тариалангийн бүс	4.00	0.70
	Нийт		382.79	66.77
Бүгд			573.26	100.00

Газар ашиглалтын бүсчлэлийн одоогийн байдлыг авч үзвэл сууцны бүс 45.85 га буюу 8.0 хувь, олон нийт, ажил хэргийн бүс 10.65 га буюу 1.86 хувь, ногоон байгууламжийн бүс 0.43 га буюу 0.08 хувь, инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс 9.05 га буюу 1.58 хувь, тусгай зориулалтын бүс 3.95 га буюу 0.69 хувь, усны сан бүхий газар 22.87 га буюу 3.99 хувь, хот орчмын ногоон бүс 97.67 га буюу 17.04 хувь, хот орчмын ХАА-н бүс 382.79 га буюу 66.77 хувийг тус тус эзлэн оршиж байна.

2.3.19 Шинэжинст сумын газар ашиглалтын одоогийн бүсчилэл

Газар ашиглалтын ангилал бүсчлэлийг гаргахдаа газар ашиглалтын зориулалтын төсөөтэй байдал, тэдгээрийн нягтшил зэргийг харгалзан бүлэглэх, төрөлжүүлэх замаар газар ашиглалтын бүсчл элийн зураглалыг хийж гүйцэтгэлээ (Зураг-51).

Зураг-51. Шинэжинст сумын газар ашиглалтын одоогийн бүсчилэл

Дээрх зураглалыг хийж гүйцэтгэхдээ газар ашиглалтын ангилал дээр тулгуурлан хийж гүйцэтгэсэн. Газар ашиглалтын бүсчлэлийн одоогийн байдлыг авч үзвэл дараах байдалтай байна (Хүснэгт-59).

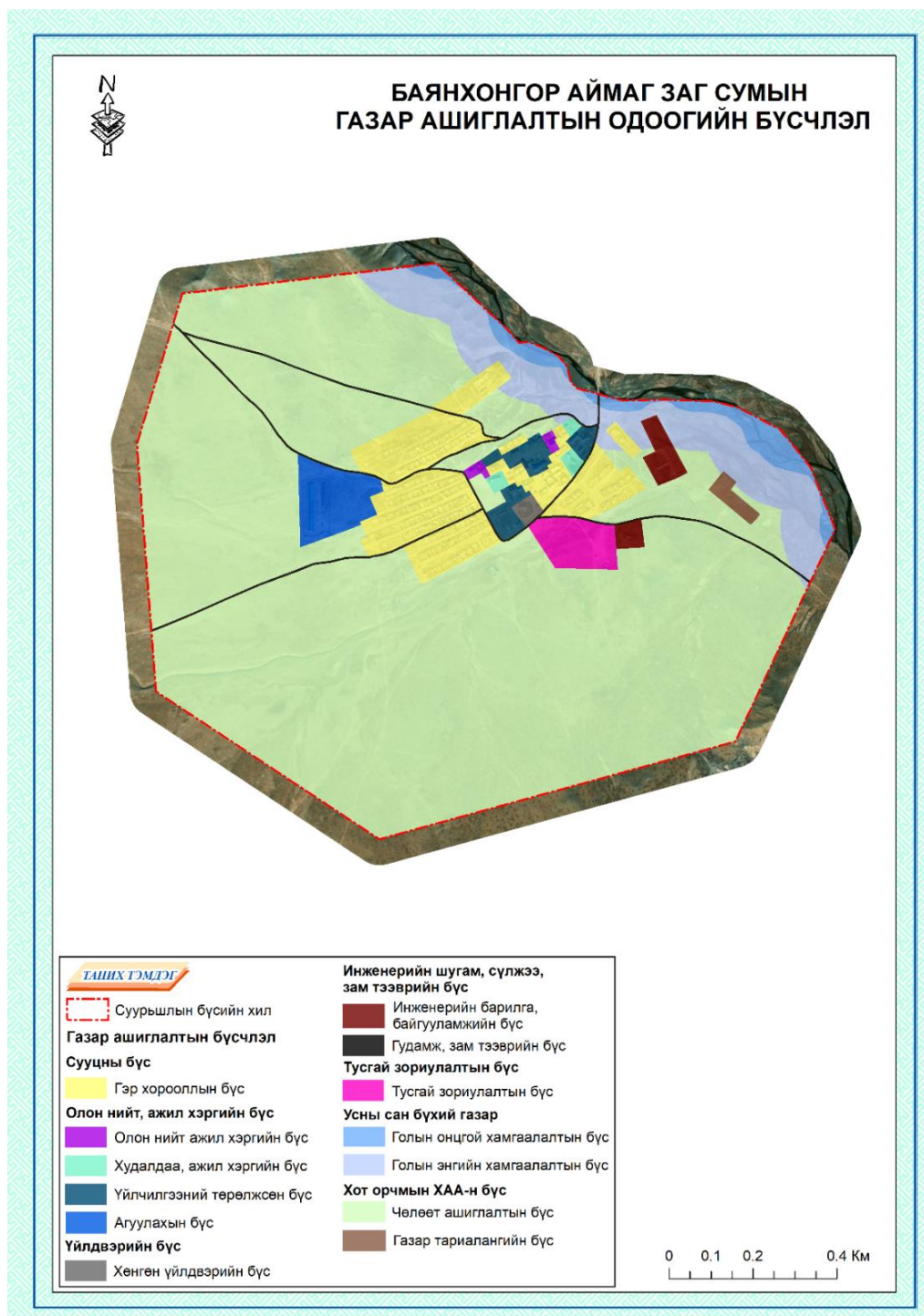
Хүснэгт-59. Хот суурины газар ашиглалтын бүсийн экспликаци (Одоогийн байдал)

Үндсэн бүс	Д/д	Дэд бүс	Талбай	
			га	хувь
Сууцны бүс	1	Гэр хороолол	56.00	13.66
	Нийт		56.00	13.66
Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс	2	Олон нийт, ажил хэргийн бүс	0.57	0.14
	3	Худалдаа, ажил хэргийн бүс	0.81	0.20
	4	Үйлчилгээний төрөлжсөн бүс	4.09	1.00
	Нийт		5.47	1.33
Инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс	5	Инженерийн барилга байгууламжийн бүс	1.12	0.27
	6	Гудамж, зам тээврийн бүс	5.94	1.45
	Нийт		7.06	1.72
Тусгай зориулалтын бүс	7	Хог хаягдлын төвлөрсөн цэг	1.86	0.45
	8	Тусгай зориулалтын бүс	4.91	1.20
	Нийт		6.77	1.65
Хот орчмын ногоон бүс	9	Спорт, соёл, амралт зугаалгын бүс	0.83	0.20
	10	Экологийн хязгаарлалтын бүс	241.23	58.86
	Нийт		242.06	59.07
Хот орчмын ХАА-н бүс	11	Чөлөөт ашиглалтын бүс	92.45	22.56
	Нийт		92.45	22.56
Бүгд			409.81	100.00

Газар ашиглалтын бүсчлэлийн одоогийн байдлыг авч үзвэл сууцны бүс 56.0 га буюу 13.66 хувь, олон нийт, ажил хэргийн бүс 5.47 га буюу 1.33 хувь, инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс 7.06 га буюу 1.72 хувь, тусгай зориулалтын бүс 6.77 га буюу 1.65 хувь, хот орчмын ногоон бүс 242.06 га буюу 59.07 хувь, хот орчмын ХАА-н бүс 92.45 га буюу 22.56 хувийг тус тус эзлэн оршиж байна.

2.3.20 Заг сумын газар ашиглалтын одоогийн бүсчилэл

Газар ашиглалтын ангилал бүсчлэлийг гаргахдаа газар ашиглалтын зориулалтын төсөөтэй байдал, тэдгээрийн нягтшил зэргийг харгалзан бүлэглэх, төрөлжүүлэх замаар газар ашиглалтын бүсчлэлийн зураглалыг хийж гүйцэтгэлээ (Зураг-50).

Зураг-52. Заг сумын газар ашиглалтын одоогийн бүсчилэл

Дээрх зураглалыг хийж гүйцэтгэхдээ газар ашиглалтын ангилал дээр тулгуурлан хийж гүйцэтгэсэн. Газар ашиглалтын бүсчлэлийн одоогийн байдлыг авч үзвэл дараах байдалтай байна (Хүснэгт-60).

Хүснэгт-60. Хот суурины газар ашиглалтын бүсийн экспликаци (Одоогийн байдал)

Үндсэн бүс	Д/д	Дэд бүс	Талбай	
			га	хувь
Сууцны бүс	1	Агуулахын бүс	7.36	1.75
	2	Гэр хороолол	34.22	8.14
	Нийт		41.58	9.90
Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс	3	Олон нийт, ажил хэргийн бүс	0.74	0.18
	4	Худалдаа, ажил хэргийн бүс	1.27	0.30
	5	Үйлчилгээний төрөлжсөн бүс	4.82	1.15
	Нийт		6.83	1.63
Үйлдвэрийн бүс	6	Хөнгөн үйлдвэрийн бүс	0.78	0.19
	Нийт		0.78	0.19
Инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс	7	Инженерийн барилга байгууламжийн бүс	3.47	0.83
	8	Гудамж, зам тээврийн бүс	5.48	1.30
	Нийт		8.95	2.13
Тусгай зориулалтын бүс	9	Тусгай зориулалтын бүс	5.39	1.28
	Нийт		5.39	1.28
Усны сан бүхий газар	10	Голын онцгой хамгаалалтын бүс	8.72	2.08
	11	Голын энгийн хамгаалалтын бүс	30.55	7.27
	Нийт		39.27	9.35
Хот орчмын ХАА-н бүс	12	Чөлөөт ашиглалтын бүс	315.97	75.20
	13	Газар тариалангийн бүс	1.41	0.34
	Нийт		317.38	75.53
Бүгд			420.18	100.00

Газар ашиглалтын бүсчлэлийн одоогийн байдлыг авч үзвэл сууцны бүс 41.58 га буюу 9.90 хувь, олон нийт, ажил хэргийн бүс 6.83 га буюу 1.63 хувь, үйлдвэрийн бүс 0.78 га буюу 0.19 хувь, инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс 8.95 га буюу 2.13 хувь, тусгай зориулалтын бүс 5.39 га буюу 1.28 хувь, усны сан бүхий газар 39.27 га буюу 9.35 хувь, хот орчмын ХАА-н бүс 317.38 га буюу 75.53 хувийг тус тус эзлэн оршиж байна.

ГУРАВ. ХОТ СУУРИНЫ ГАЗАР АШИГЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

3.1 Төлөвлөлтийн гол зарчмууд

Хот суурингийн газрыг зөв оновчтой ашиглаж, хамгаалахын тулд суурьшилийн тэг гортиг болон тэлэх нөөц бүсийн доторх нутаг дэвсгэрийг хотын функциональ бүсүүдэд төрөлжүүлэн төлөвлөж, тэдгээрийн ерөнхий чиг, үүрэг онцлогийг тодорхойлох шаардлагатай бөгөөд Нийслэлийн Газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөөнд төлөвлөгдсөн хотын функциональ бүсийн ангилалаар сумын төвүүдийн төлөвлөлтийг хийсэн. /П.Мягмарцэцэрэн, И.Мягмаржав, 2013 он/

2037 он хүртэл ерөнхий төлөвлөгөөний төлөвлөлтийн хугацаанд аймгийн хот суурин газруудад ажиллаж, амьдрах оршин суугчдын орон сууцны хангамжийг дээшлүүлэх, сумын хүн амд шаардагдах соёл, олон нийтийн болон ахуй үйлчилгээний барилга байгууламж нэмэгдүүлэх, эмх замбараагүй газар ашиглалтыг цэгцлэх, орц гарцгүй олголттой эдэлбэр газруудыг дахин төлөвлөх, эдийн засгийн хөгжлийн үндэс суурь болох орон нутгийн жижиг дунд үйлдвэрлэлийг эрчимжүүлэхээр тооцож төлөвлөлтийн хүчин чадалд тулгуурлан функциональ бүсүүдийг төлөвлөсөн.

Хот суурины ерөнхий төлөвлөгөөнд дараахь үндсэн зарчимуудыг баримталсан. Үүнд:

- Хүн амын амьдрах, хөдөлмөрлөх нөхцөл, экологийн тэнцвэрт байдлын шаардлагыг бүрэн хангасан байх
- Монгол улсын “Үндсэн хууль” “Газрын тухай багц хууль” болон бусад хууль эрхзүйн баримт бичигт бүрэн нийцсэн байх
- Иргэдийн үл хөдлөх хөрөнгө болон газрын эрхийг аль болох хөндөхгүй байх
- Иргэдийн оролцоон дээр тулгуурлах
- Тэгш шударга хандах

Төлөвлөлтөнд дараахь үндсэн шийдлүүдийг тусгасан. Үүнд:

- Сумын газар нутгийн үүрэг зориулалтын хувьд одоо байгаа газар ашиглалтыг аль болох хэвээр хадгалан үлдээлээ. Энэ ялангуяа сургууль, цэцэрлэг, эмнэлэг, гэр хорооллын орчимд энэ зарчмыг барьсан болно. Цаашид ерөнхий төлөвлөгөө хэрэгжүүлэх болон хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөө, барилгажилтын төсөлд ч энэ зарчмыг хэвээр хадгалж үргэлжлүүлэх нь зүйтэй.
- Судалгааны үед зарим сумын төвийн барилгууд нь байршлын хувьд гол, нуурын эрэг, элсэн манханы эргээр байрлаж байгаа нь хот тэлэх нөөц газрын хэмжээг бууруулах нөхцөлийг бүрдүүлж байна.
- Хамгийн сонирхол татах суурьшлын хэсэг нь гэр хороолол бөгөөд ихэнх сумын төвийн гэр хороолол нь урт сунасан байрлалтай байгаа тул, босоо гудам төлөвлөхөд зайлшгүй айлуудыг нүүлгэх шаардлага үүсч байна.
- Сумын төвүүд нь газар ашиглалтын нягтшил бага тул аль болох нягтшилийг нэмэгдүүлэхийг зорьсон.
- Нийгэм – эдийн засгийн шинэ харилцааны өнөөгийн байдлаас шалтгаалан орон сууцны хангамжийн асуудал нэлээд шинэлэг байдлаар тавигдаж байгаа бөгөөд орон сууцны хангамж, төрөл хэлбэрийн хувьд тохилог, сумын төвийн барилгажилтанд нийцсэн нам давхар орон сууцны зэрэгцээ хувийн эзэмшлийн

амины орон сууц барих сонирхол илүү давамгайлах хандлагатай болсон бөгөөд амины орон сууцны хувьд оршин суугчид эдэлбэр газар бүхий орон сууцыг илүү түлхүү сонирхох болсонтой уялдуулан зарим сумын төвүүдэд амины орон сууцыг төлөвлөсөн.

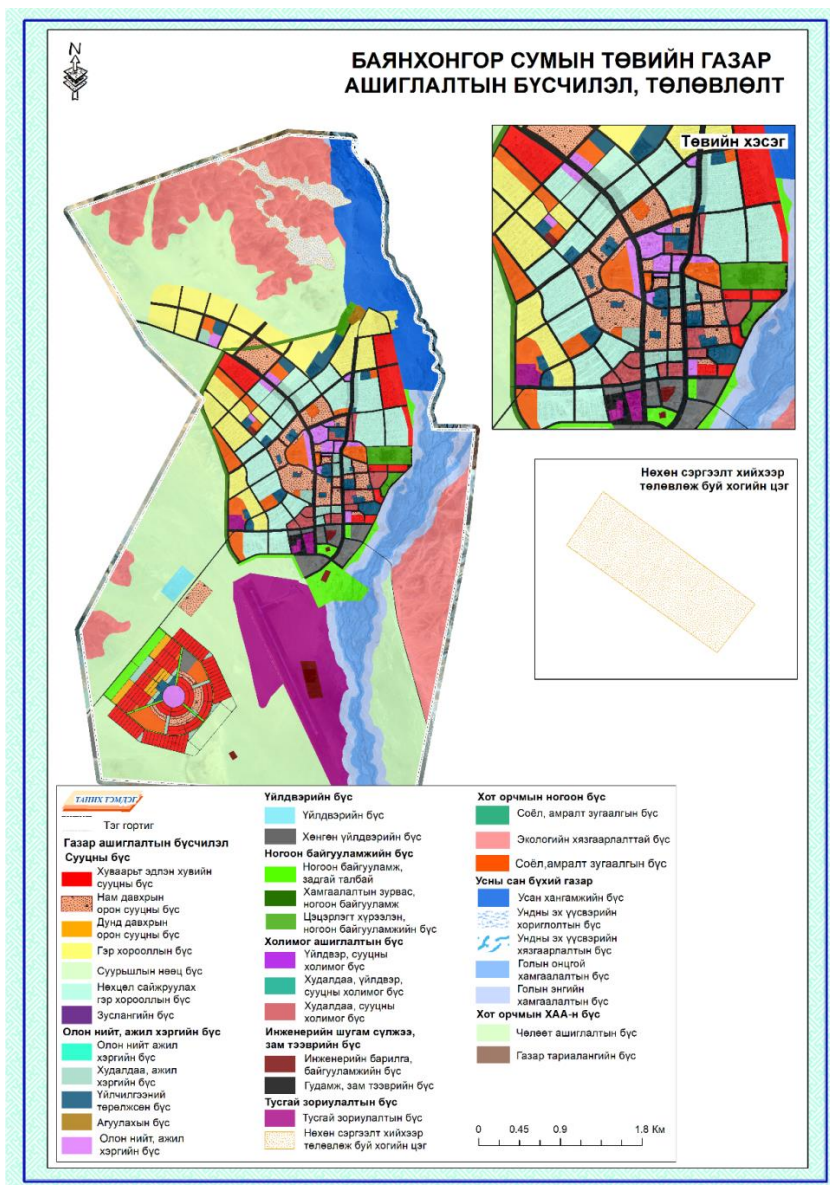
- Мөн одоо байгаа гэр хороолол болон төвийн төлөвлөлтийг сайжруулах зорилгоор дахин төлөвлөлтөөр хөгжүүлэх бодлогын бүсийг төлөвлөсөн.
- Хамгаалалтын бүсэд одоо байгаа газар ашиглалтуудыг боломжтой бол нүүлгэн шилжүүлэх, цаашид газар ашиглалтыг хязгаарлах бодлогын бүс төлөвлөсөн.
- Төлөвлөлтийн хугацаанд хуучин наадмын талбайг цэнгэлдэх хүрээлэн болгож тохижуулж, түүнтэй уялдуулан ногоон байгууламж /цэцэрлэгт хүрээлэн/ төлөвлөж өгснөөр сумын төвийн хот байгуулалтын нүүр царай үндсэндээ өөрчлөгдөх болно гэж үзлээ.
- Одоо байгаа ерөнхий боловсролын сургуулийн биеийн тамир – спортын талбай болон шинээр сургууль, цэцэрлэгийг хот төлөвлөлтийн норм дүрмийн дагуу тооцож төлөвлөсөн бөгөөд цаашдаа газрын харилцааны үүднээс газар олголтын хувьд сургалтын зориулалттай биеийн тамир – спортын талбай нь 272 төлөвлөлтийн дагуу ашиглагдаж, эзэмшигдэх ёстой бөгөөд энэ байдал Монгол улсын хэмжээнд хэмжээнд нийтлэгээр норм дүрмийн болон төлөвлөгдсөн зориулалтын дагуу ашиглагдахгүй байгаа байдал томоохон аймгийн төв – хотуудын жишээн дээр тод харагдаж байгааг цаашид давтахгүй байх нь чухал байна.
- Сумын төвийн гол магистраль авто зам болон туслах авто замууд нь эмх замбараагүй байрласан тул гол замыг түшиглэн авто замын сүлжээг аль болох өртөг зардал бага байхаар төлөвлөсөн.
- Сумын ерөнхий төлөвлөгөөгөөр одоогийн байдалд үнэлэлт дүгнэлт өгсний үндсэн дээр сумын төвийн эдэлбэр газрын ашиглалт зохион байгуулалтыг улам сайжруулж, нягтруулах, гудамж талбайн өнгө үзэмж, тохижилтыг дээшлүүлэхийн тулд соёл, ахуй үйлчилгээний болон олон нийтийн зориулалттай барилгыг төвийн хэсгийн зохистой талбайд байрлуулан төвийн архитектур, гоо зүй-орон зайн шийдлийг иж бүрнээр нь хэрэгжүүлэхийг зорьж төлөвлөсөн.
- Цаашид ажлын байрыг нэмэгдүүлэх зорилтын хүрээнд сумын төв бүрт жижиг дунд үйлдвэрлэл хөгжүүлэх хөнгөн үйлдвэрийн бүсийг төвийн салхины зонхилох чиглэлийн доор төлөвлөсөн.
- Шинээр өмчлүүлэх байршил дээр эрчим хүчний тооцоог хийн, цаашдын хэрэгцээн дээр үндэслэн шугам сүлжээний газрыг төлөвлөсөн.
- Хүн амын амьдрах таатай нөхцөлийг бүрдүүлсэн аль болох автомашинаас хамааралгүй байхаар холимог функциональ бүсүүдийг ландшафтын байдал, гадаргын тогтоцтой уялдуулан Хот, тосгоны төлөвлөлт барилгажилт БНБД 30-01-04, Хот суурины дэвсгэр газарт хот байгуулалтын иж бүрэн үнэлгээ өгөх аргачилсан заавар УББ 30-201-09, Цөөн давхар сууц барих газрын төлөвлөлт-зохион байгуулалт, барилгажуулалт БД 30-101-05 зэрэг бусад холбогдох норм дүрмийг мөрдлөг болгон төлөвлөсөн.

- Нийгэм соёлын үйлчилгээний түвшин хангалтгүй, үйлдвэрлэл аж ахуйн уялдаа холбоо сул, зөвхөн засаг захиргааны үүрэг давамгайлсан сумын төвийг зах зээлийн харилцааны нийтлэг шаардлагын үүднээс нутаг дэвсгэрээр бүсчлэн, эдийн засгийн хувьд үр ашигтай, нийгмийн чиг баримжаатай болгох асуудал хөдөөгийн хөгжлийн тулгамдсан асуудал болоод байна. Төвийн болон хязгаар нутгийн хөгжлийн ялгааг тэнцвэржүүлэх, хүн амын хэт төвлөрөл, их нүүдлийг сааруулах, бүс нутгууд харьцангуй бие дааж хөгжих, өрсөлдөх чадвараа дээшлүүлэх угтвар нөхцлийг бүрдүүлэх асуудал дэд бүтцийн оновчтой сүлжээнд суурилах тул одоогийн байгаа сууршлийн бүсүүдийн хил заагийг тэлэн өргөжүүлэхэд болохгүй зүйл үгүй боловч энд байгаа шаардлагагүй сул чөлөөтэй зориулалтын бус газруудыг суурьших үйл явцад ашиглах, аль болох нягтралыг сайжруулах замаар зохистой ашиглах, суурингуудын орчныг экологийн тэнцвэржүүлэх бүс болгож хамгаалалтын дэглэмийг сайтар мөрдөх хэрэгтэй. Хот суурингийн газрыг зөв оновчтой ашиглаж, хамгаалахын тулд суурьшилийн тэг гортиг болон тэлэх нөөц бүсийн доторх нутаг дэвсгэрийг хотын функциональ бүсүүдэд төрөлжүүлэн төлөвлөж, тэдгээрийн ерөнхий чиг, үүрэг онцлогийг тодорхойлов.

3.2 Баянхонгор сум

Хот суурины газар ашиглалт 6333.06 га талбайтай байсан сумын төвийг тэлж 6459.81 га талбайтай болгон төлөвлөсөн.

Хот, тосгон бусад суурины газрын газар ашиглалтын төлөвлөлтийг хийж гүйцэтгэхдээ газрын нөхцөл, нөөц, нийгэм, эдийн засгийн нөхцөл, газар ашиглалтын ангилал, бүсчлэл, тохиромжтой байдлын болон хэрэгцээт байдлын үнэлгээн дээр тулгуурлан хийж гүйцэтгэсэн. Бид хот суурины газар зохион байгуулалтын төлөвлөлтийг хийж гүйцэтгэхдээ хотын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөтэй уялдуулан газар ашиглалтын төлөвлөлтийн зураглалыг хийж гүйцэтгэсэн (Зураг-.53, Хүснэгт-..61).

Зураг-53. Баянхонгор сумын газар ашиглалтын бүсчлэл /Төлөвлөлтөөр/

Дээрх зураглалыг хийж гүйцэтгэхдээ газар ашиглалтын ангилал дээр тулгуурлан хийж гүйцэтгэсэн. Газар ашиглалтын бүсчлэлийн төлөвлөлтийн байдлыг авч үзвэл дараах байдалтай байна (Хүснэгт-61).

**Хүснэгт-61. Хот суурины ирээдүйн газар ашиглалтын бүсийн экспликаци
(төлөвлөлтөөр)**

Үндсэн бүс	Д/д	Дэд бүс	Талбай	
			га	хувь
Сууцны бүс	1	Гэр хороолол	319.55	4.95
	2	Зуслангийн бүс	21.26	0.33
	3	Суурьшлын нөөц бүс	2049.78	31.73
	4	Нөхцөл сайжруулах гэр хорооллын бүс	256.69	3.97
	5	Нам давхрын орон сууцны бүс	157.22	2.43
	6	Дунд давхарын орон сууцны бүс	19.57	0.30
	7	Хуваарьт эдлэн хувийн сууцны бүс	221.32	3.43
Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс	8	Агуулахын бүс	6.44	0.10
	9	Олон нийт, ажил хэргийн бүс	49.32	0.76
	10	Худалдаа, ажил хэргийн бүс	100.9	1.56
	11	Үйлчилгээний төрөлжсөн бүс	73.66	1.14
Холимог ашиглалтын бүс	12	Худалдаа, сууцны холимог бүс	28.81	0.45
Үйлдвэрийн бүс	13	Үйлдвэрийн бүс	17.99	0.28
	14	Хөнгөн үйлдвэрийн бүс	102.39	1.59
Ногоон байгууламжийн бүс	15	Цэцэрлэгт хүрээлэн, ногоон байгууламжийн бүс	39.03	0.60
	16	Ногоон байгууламж задгай талбай	110.29	1.71
Инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс	17	Инженерийн барилга байгууламжийн бүс	24.83	0.38
	18	Гудамж, зам тээврийн бүс	320.04	4.95
Тусгай зориулалтын бүс	19	Тусгай зориулалтын бүс	416.45	6.45
	20	Нөхөн сэргээлт хийхээр төлөвлөж буй хогийн цэг	115.15	1.78
Усны сан бүхий газар	21	Усан хангамжийн бүс	321.34	4.97
	22	Голын онцгой хамгаалалтын бүс	361.15	5.59
	23	Голын энгийн хамгаалалтын бүс	286.75	4.44
Хот орчмын ногоон бүс	24	Соёл, амралт зугаалгын бүс	120.74	1.87
	25	Хамгаалалтын зурвас, ногоон байгууламж	31.48	0.49
	26	Экологийн хязгаарлалтын бүс	887.66	13.74
Нийт			6459.81	100

Цаашид энэ ангилал дээр тулгуурлан функциональ бүсчлэлийг явуулах боломжтой. Газар ашиглалтын бүс тус бүрд харгалзах чиг үүргийг тодорхойлж, ашиглалтын горимыг зааж өгснөөр газрын харилцааг зохицуулах суурь нөхцөл бүрдэх юм.

Суурьшлын бүс: Энэ хүү бүсэд нийт 3045.39 га газрыг төлөвлөлтөөр эзэлж байна. Үүнд Гэр хороолол 319.55 га, Зуслангийн бүс 21.26 га, Суурьшлын нөөц бүс 2049.78 га, Нөхцөл сайжруулах гэр хорооллын бүс 256.69 га, Нам давхрын орон сууцны бүс 157.22 га, Дунд давхарын орон сууцны бүс 19.57 га, Хуваарьт эдлэн хувийн сууцны бүс 221.32 га газар байхаар төлөвлөсөн.

Хот орчмын ногоон бүс: Энэ хүү бүсэд нийт 1039.88 га газрыг төлөвлөлтөөр эзэлж байна. Үүнд Соёл, амралт зугаалгын бүс 120.74 га, Хамгаалалтын зурвас, ногоон байгууламж 31.48 га, Экологийн хязгаарлалтын бүс 887.66 га газар байхаар төлөвлөсөн.

Олон нийт ажил хэргийн төв бүс: Энэ бүсэд нийт 230.32 га газрыг төлөвлөсөн. Үүнд Агуулахын бүс 6.44 га, Олон нийт, ажил хэргийн бүс 49.32 га, Худалдаа, ажил хэргийн бүс 100.9 га, Үйлчилгээний төрөлжсөн бүс 73.66 га газрыг төлөвлөлтөөр эзэлж байна.

Үйлдвэрийн бүс: Энэ бүсийг сумын төвийн урд 120.38 га талбайг төлөвлөв. Энэ бүсэд Үйлдвэрийн бүс 17.99 га, Хөнгөн үйлдвэрийн бүс 102.39 га газрыг төлөвлөлтөөр эзэлж байна.

Ногоон байгууламжийн бүс: Энэхүү бүс нь төлөвлөлтөөр нийт 135.12 га газрыг эзэлж байна. Ногоон байгууламж задгай талбай 110.29 га газар, Инженерийн барилга байгууламжийн бүс 24.83 га газрыг төлөвлөлтөөр эзэлж байна.

Инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс: Энэ бүсэд нийт 344.87 га газрыг төлөвлөсөн. Үүнд Инженерийн барилга байгууламжийн бүс 24.83 га, Гудамж, зам тээврийн бүс 320.04 га газрыг тус тус төлөвлөлтөөр эзэлж байна.

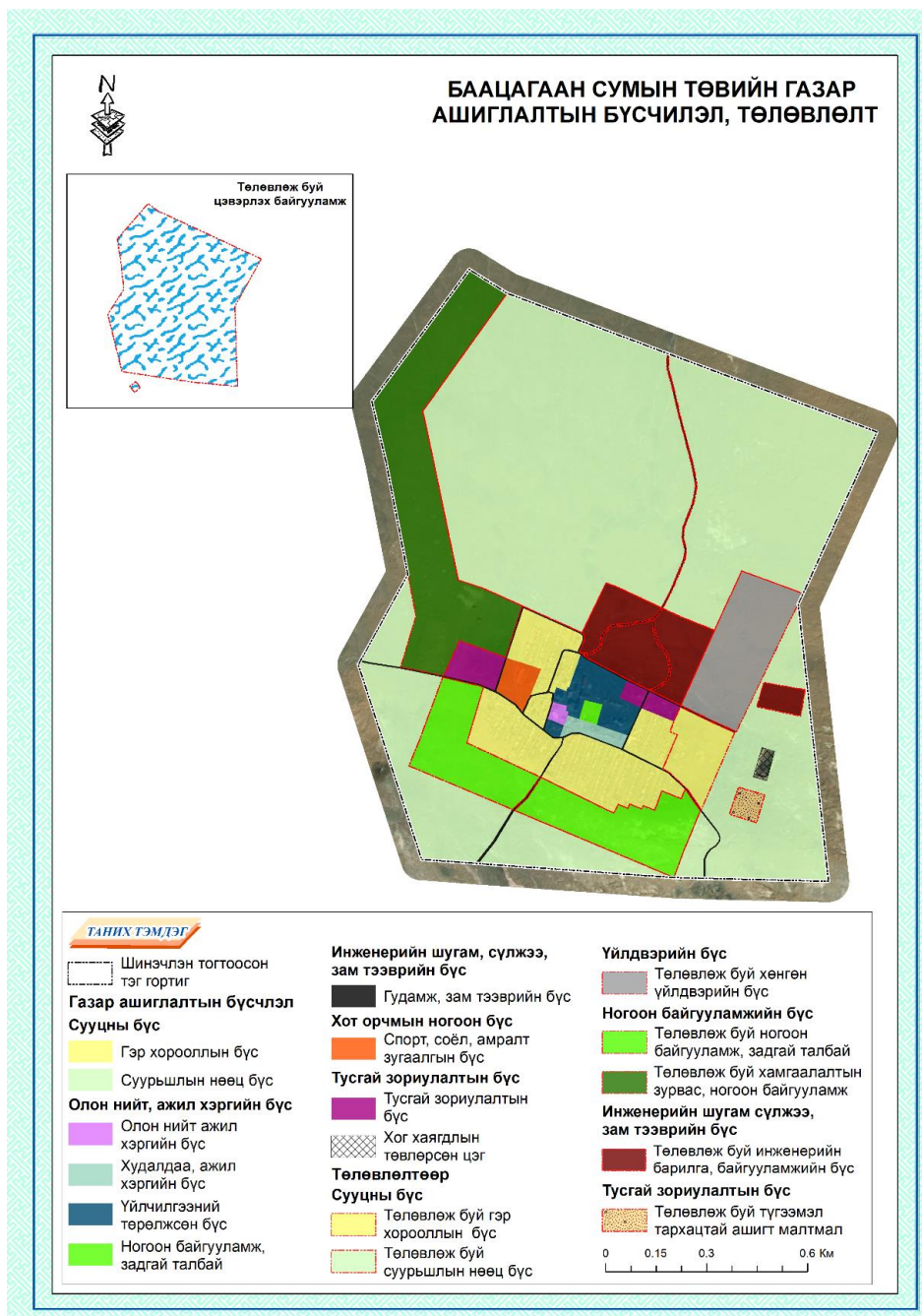
Тусгай зориулалтын бүс: Энэ бүсэд нийт 570.6 га газрыг төлөвлөсөн. Үүнд Тусгай зориулалтын бүс 416.45 га, Нөхөн сэргээлт хийхээр төлөвлөж буй хогийн цэг 115.15 га газрыг тус тус төлөвлөлтөөр эзэлж байна.

Усны сан бүхий газар: Энэ бүсэд нийт 969.24 га газрыг төлөвлөсөн. Үүнд Усан хангамжийн бүс 321.34 га, Голын онцгой хамгаалалтын бүс 361.15 га, Голын энгийн хамгаалалтын бүс 286.75 га газрыг тус тус төлөвлөлтөөр эзэлж байна. Онцгой хамгаалалтын бүсийн газар ашиглалтыг чөлөөлөх, энгийн хамгаалалтын бүсэд газар ашиглалтыг хязгаарлах бодлого баримтлах нь зүйтэй.

Холимог ашиглалтын бүс: Энэ бүсэд нийт 28.81 га газрыг төлөвлөсөн.

3.3 Баацагаан сум

Хот, тосгон бусад суурины газрын газар ашиглалтын төлөвлөлтийг хийж гүйцэтгэхдээ газрын нөхцөл, нөөц, нийгэм, эдийн засгийн нөхцөл, газар ашиглалтын ангилал, бүсчлэл, тохиромжтой байдлын болон хэрэгцээт байдлын үнэлгээн дээр тулгуурлан хийж гүйцэтгэсэн. (Зураг-54, Хүснэгт-64.).

Зураг-54. Баацагаан сумын газар ашиглалтын бүсчлэл /Төлөвлөлтөөр/

Дээрх зураглалыг хийж гүйцэтгэхдээ газар ашиглалтын ангилал дээр тулгуурлан хийж гүйцэтгэсэн. Газар ашиглалтын бүсчлэлийн төлөвлөлтийн байдлыг авч үзвэл дараах байдалтай байна (Хүснэгт-62).

Хүснэгт-62. Хот суурины ирээдүйн газар ашиглалтын бүсийн экспликаци (төлөвлөлтөөр)

Үндсэн бүс	Д/д	Дэд бүс	Талбай	
			га	хувь
Сууцны бүс	1	Гэр хорооллын бүс	38.88	7.36
	2	Суурьшлын нөөц бүс	90.27	17.08
Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс	3	Олон нийт, ажил хэргийн бүс	0.72	0.14
	4	Худалдаа, ажил хэргийн бүс	2.03	0.38
	5	Үйлчилгээний төрөлжсөн бүс	8.03	1.52
Ногоон байгууламжийн бүс	6	Ногоон байгууламж задгай талбай	0.87	0.16
	7	Гудамж, зам тээврийн бүс	6.35	1.20
Тусгай зориулалтын бүс	8	Тусгай зориулалтын бүс	6.5	1.23
	9	Хог хаягдлын төвлөрсөн цэг	0.99	0.19
Хот орчмын ногоон бүс	10	Спорт, соёл, амралт зугаалгын бүс	3.1	0.59
Төлөвлөлтөөр				
Сууцны бүс	11	Гэр хорооллын бүс	8.88	1.68
	12	Суурьшлын нөөц бүс	225.55	42.67
Ногоон байгууламжийн бүс	13	Ногоон байгууламж, задгай талбай	36.51	6.91
	14	Хамгаалалтын зурвас, ногоон байгууламж	52.92	10.01
Тусгай зориулалтын бүс	15	Төлөвлөж буй түгээмэл тархацтай ашигт малтмал	1.82	0.34
Үйлдвэрийн бүс	16	Хөнгөн үйлдвэрийн бүс	21.88	4.14
Инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс	17	Инженерийн барилга, байгууламжийн бүс	23.3	4.41
Нийт			528.6	100.00

Хот суурины газар ашиглалт 308.0 га талбайтай байсан сумын төвийг тэлж 528.6 га талбайтай болгон төлөвлөсөн.

Суурьшлын бүс: Энэ бүсэд 243.43 га газрыг шинээр төлөвлөж 363.58 га байхаар нэмэгдүүлж төлөвлөсөн. Үүнд Гэр хороолол 47.76 га, Суурьшлын нөөц бүс 315.82 га газар эзэлж байна.

Ногоон байгууламжийн бүс: Энэ хүү бүсэд нийт 89.43 га газрыг шинээр төлөвлөж 96.65 га байхаар нэмэгдүүлж төлөвлөсөн. Ногоон байгууламж задгай талбай 37.38 га, Гудамж, зам тээврийн бүс 6.35 га, Хамгаалалтын зурвас, ногоон байгууламж 52.92 га газар эзэлж байна.

Олон нийт ажил хэргийн төв бүс: Энэ бүсэд нийт 10.78 га газрыг төлөвлөсөн. Үүнд Олон нийт, ажил хэргийн бүс 0.72 га, Худалдаа, ажил хэргийн бүс 2.03 га, Үйлчилгээний төрөлжсөн бүс 8:03 га газар эзэлж байна.

Ногоон байгууламжийн бүс: Энэхүү бүс нь төлөвлөлтөөр нийт 135.12 га газрыг эзэлж байна. Ногоон байгууламж задгай талбай 110.29 га газар, Инженерийн барилга байгууламжийн бүс 24.83 га газрыг төлөвлөлтөөр эзэлж байна.

Инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс: Энэ бүсэд нийт 23.3 га газрыг төлөвлөсөн.

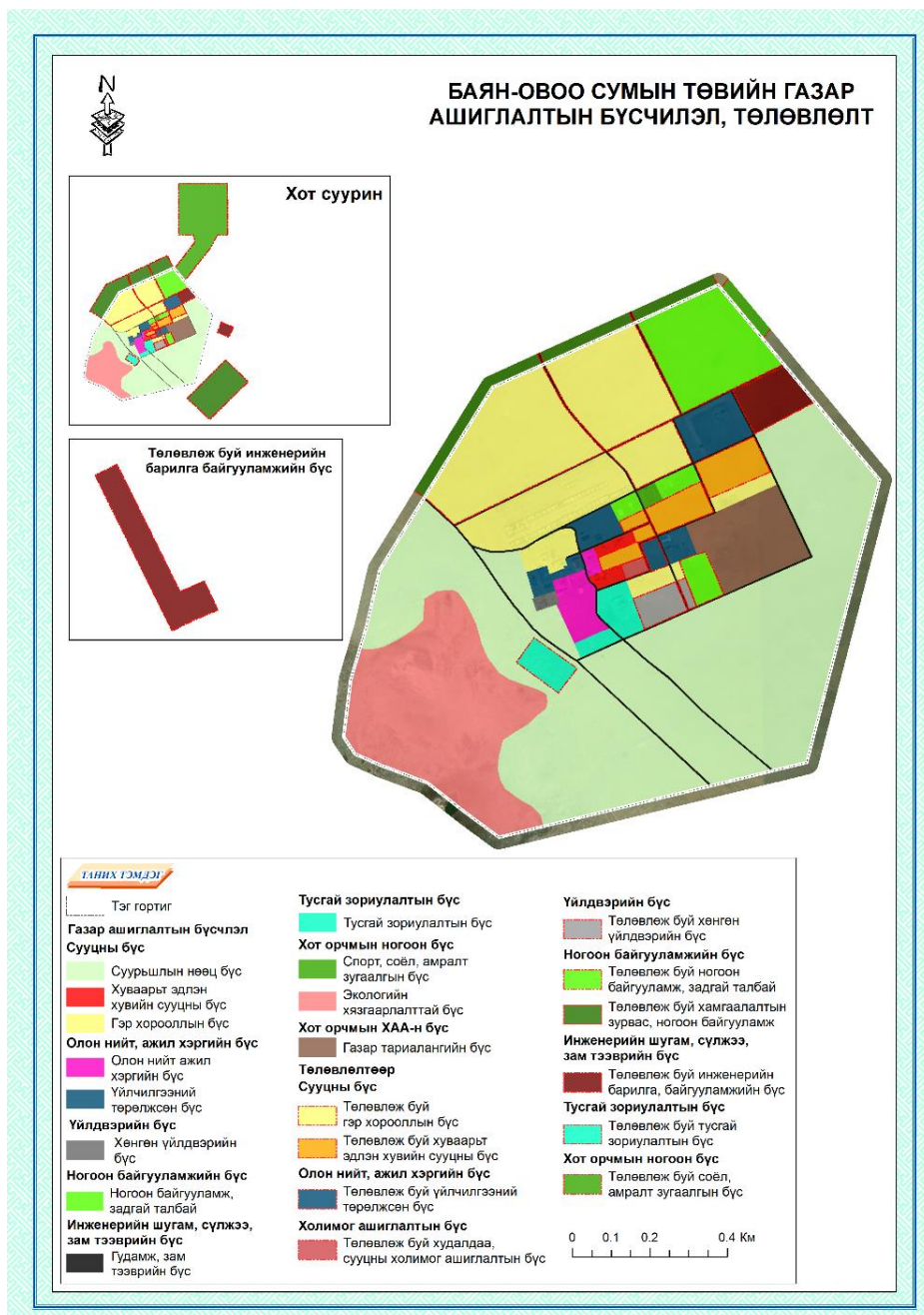
Тусгай зориулалтын бүс: Энэ бүсэд нийт 1.82 га газрыг шинээр төлөвлөж 9.31 га байхаар нэмэгдүүлж төлөвлөсөн. Үүнд Тусгай зориулалтын бүс 416.45 га, Нөхөн сэргээлт хийхээр төлөвлөж буй хогийн цэг 115.15 га газрыг тус тус төлөвлөлтөөр эзэлж байна.

Хот орчмын ногоон бүс: Энэ бүсэд нийт 3.1 га газрыг төлөвлөсөн.

Үйлдвэрийн бүс: Энэ бүсэд нийт 21.88 га газрыг төлөвлөсөн.

3.4 Баян-Овоо сум

Хот, тосгон бусад суурины газрын газар ашиглалтын төлөвлөлтийг хийж гүйцэтгэхдээ газрын нөхцөл, нөөц, нийгэм, эдийн засгийн нөхцөл, газар ашиглалтын ангилал, бүсчлэл, тохиромжтой байдлын болон хэрэгцээт байдлын үнэлгээн дээр тулгуурлан хийж гүйцэтгэсэн. (Зураг-55, Хүснэгт-63.).

Зураг-55. Баян-овоо сумын газар ашиглалтын бүсчлэл /Төлөвлөлтөөр/

Дээрх зураглалыг хийж гүйцэтгэхдээ газар ашиглалтын ангилал дээр тулгуурлан хийж гүйцэтгэсэн. Газар ашиглалтын бүсчлэлийн төлөвлөлтийн байдлыг авч үзвэл дараах байдалтай байна (Хүснэгт-63).

Хүснэгт-63. Хот суурины ирээдүйн газар ашиглалтын бүсийн экспликаци (төлөвлөлтөөр)

Үндсэн бүс	Д/д	Дэд бүс	Талбай	
			га	хувь
Сууцны бүс	1	Гэр хороололын бүс	19.37	2.42
	2	Хуваарьт эдлэн хувийн сууцны бүс	1.64	0.20
	3	Суурьшлын нөөц бүс	141.65	17.70
Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс	4	Олон нийт, ажил хэргийн бүс	4.59	0.57
	5	Үйлчилгээний төрөлжсөн бүс	10.8	1.35
Үйлдвэрийн бүс	6	Хөнгөн үйлдвэрийн бүс	0.56	0.07
Ногоон байгууламжийн бүс	7	Ногоон байгууламж задгай талбай	2.31	0.29
Инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс	8	Гудамж, зам тээврийн бүс	9.07	1.13
Тусгай зориулалтын бүс	9	Тусгай зориулалтын бүс	4.05	0.51
Хот орчмын ногоон бүс	10	Спорт, соёл, амралт зугаалгын бүс	0.66	0.08
	11	Экологийн хязгаарлалтын бүс	47.23	5.90
Хот орчмын ХАА-н бүс	12	Газар тариалангийн бүс	13.05	1.63
Төлөвлөлтөөр				
Сууцны бүс	13	Гэр хорооллын бүс	46.3	5.79
	14	Хуваарьт эдлэн хувийн сууцны бүс	9.82	1.23
Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс	15	Үйлчилгээний төрөлжсөн бүс	0.94	0.12
Холимог ашиглалтын бүс	16	Худалдаа, сууцны холимог ашиглалтын бүс	0.62	0.08
Ногоон байгууламжийн бүс	17	Хамгаалалтын зурвас, ногоон байгууламж	89.7	11.21
	18	Ногоон байгууламж, задгай талбай	20.03	2.50
Үйлдвэрийн бүс	19	Хөнгөн үйлдвэрийн бүс	2.96	0.37
Инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс	20	Инженерийн барилга, байгууламжийн бүс	272.76	34.09
Тусгай зориулалтын бүс	21	Тусгай зориулалтын бүс	2.76	0.34
Хот орчмын ногоон бүс	22	Соёл, амралт зугаалгын бүс	99.32	12.41
Нийт			800.19	100.00

Хот суурины газар ашиглалт 254.98 га талбайтай байсан сумын төвийг тэлж 800.19 га талбайтай болгон төлөвлөсөн.

Суурьшлын бүс: Энэ бүсэд 243.43 га газрыг шинээр төлөвлөж 363.58 га байхаар нэмэгдүүлж төлөвлөсөн. Үүнд Гэр хороолол 65.67 га, Хуваарьт эдлэн хувийн сууцны бүс 11.46 га, Суурьшлын нөөц бүс 141.65 га газар эзэлж байна.

Ногоон байгууламжийн бүс: Энэ хүү бүсэд нийт 109.73 га газрыг шинээр төлөвлөж 112.04 га байхаар нэмэгдүүлж төлөвлөсөн. Ногоон байгууламж задгай талбай 22.34 га, Хамгаалалтын зурвас, ногоон байгууламж 89.7 га газар эзэлж байна.

Олон нийт ажил хэргийн төв бүс: Энэ бүсэд нийт 10.78 га газрыг төлөвлөсөн. Үүнд Олон нийт, ажил хэргийн бүс 0.72 га, Худалдаа, ажил хэргийн бүс 2.03 га, Үйлчилгээний төрөлжсөн бүс 8:03 га газар эзэлж байна.

Үйлдвэрийн бүс: Энэ бүсэд нийт 2.96 га газрыг шинээр төлөвлөж 3.52 га байхаар нэмэгдүүлж төлөвлөсөн.

Ногоон байгууламжийн бүс: Энэхүү бүс нь төлөвлөлтөөр нийт 135.12 га газрыг эзэлж байна. Ногоон байгууламж задгай талбай 110.29 га газар, Инженерийн барилга байгууламжийн бүс 24.83 га газрыг төлөвлөлтөөр эзэлж байна.

Инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс: Энэ бүсийг 272.76 га газрыг шинээр төлөвлөж нийт 281.83 га газар байхаар нэмэгдүүлж төлөвлөсөн.

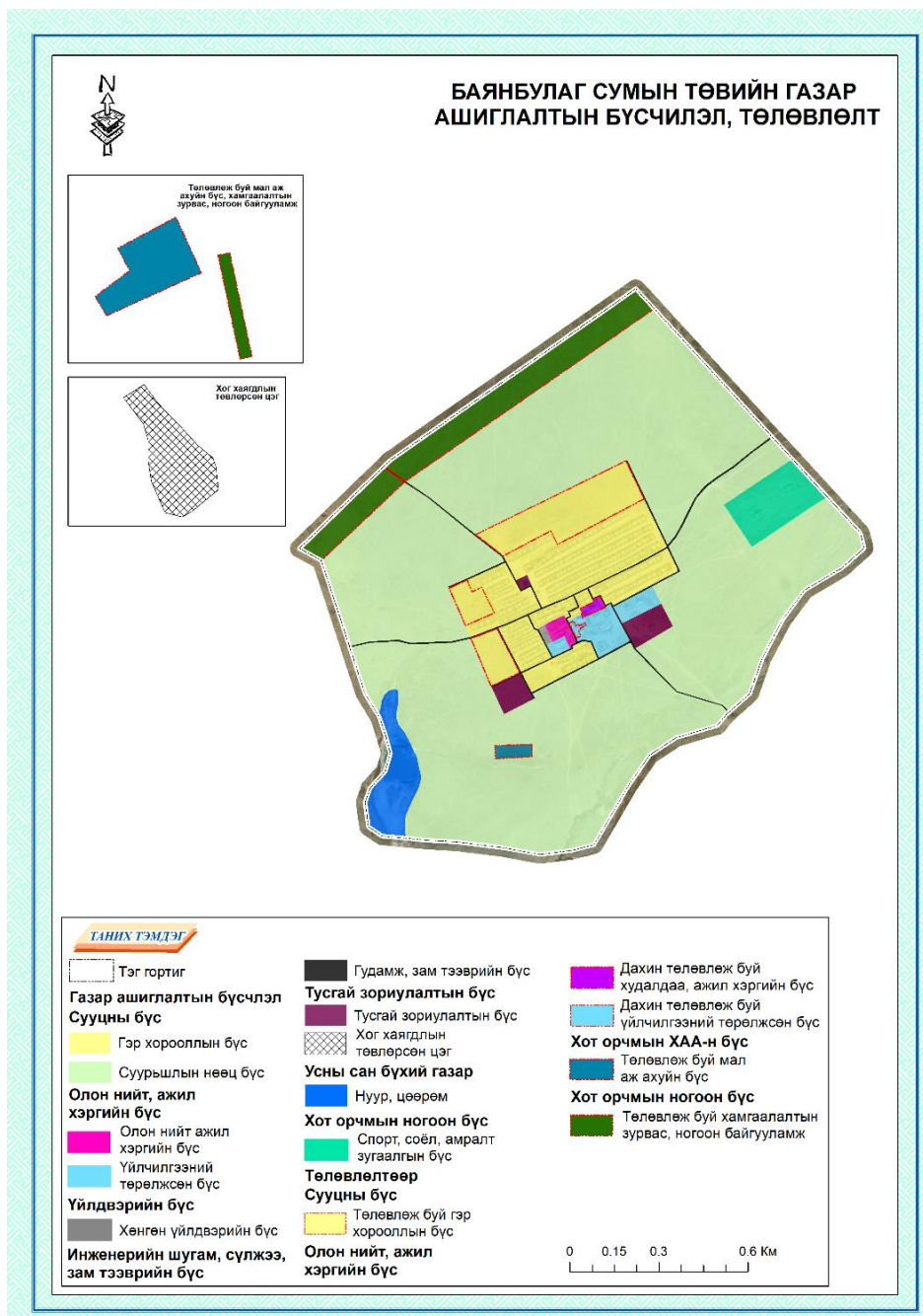
Тусгай зориулалтын бүс: Энэ бүсэд нийт 2.76 га газрыг шинээр төлөвлөж 147.21 га байхаар нэмэгдүүлж төлөвлөсөн.

Хот орчмын ногоон бүс: Энэ бүсэд нийт 99.32 га газрыг шинээр төлөвлөж 3.52 га байхаар нэмэгдүүлж төлөвлөсөн. Спорт, соёл, амралт зугаалгын бүс 99.98 га, Экологийн хязгаарлалтын бүс 47.23 га газрыг төлөвлөлтөөр эзэлж байна.

Хот орчмын ХАА-н бүс: Энэ бүсэд нийт Газар тариалангийн 13.05 га газар эзэлж байна.

3.5 Баянбулаг сум

Хот, тосгон бусад суурины газрын газар ашиглалтын төлөвлөлтийг хийж гүйцэтгэхдээ газрын нөхцөл, нөөц, нийгэм, эдийн засгийн нөхцөл, газар ашиглалтын ангилал, бүсчлэл, тохиромжтой байдлын болон хэрэгцээт байдлын үнэлгээн дээр тулгуурлан хийж гүйцэтгэсэн. (Зураг-56, Хүснэгт-64.).

Зураг-56. Баянбулаг сумын газар ашиглалтын бүсчлэл /Төлөвлөлтөөр/

Дээрх зураглалыг хийж гүйцэтгэхдээ газар ашиглалтын ангилал дээр тулгуурлан хийж гүйцэтгэсэн. Газар ашиглалтын бүсчлэлийн төлөвлөлтийн байдлыг авч үзвэл дараах байдалтай байна (Хүснэгт-64).

Хүснэгт-64. Хот суурины ирээдүйн газар ашиглалтын бүсийн экспликаци (төлөвлөлтөөр)

Үндсэн бүс	Д/д	Дэд бүс	Талбай	
			га	хувь
Сууцны бүс	1	Гэр хорооллын бүс	50.09	8.48
	2	Суурьшлын нөөц бүс	384.67	65.16
Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс	3	Олон нийт, ажил хэргийн бүс	1.46	0.25
	4	Үйлчилгээний төрөлжсөн бүс	8.07	1.37
Үйлдвэрийн бүс	5	Хөнгөн үйлдвэрийн бүс	0.4	0.07
Инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс	6	Гудамж, зам тээврийн бүс	6.97	1.18
Тусгай зориулалтын бүс	7	Тусгай зориулалтын бүс	6.49	1.10
	8	Хог хаягдлын төвлөрсөн цэг	6.32	1.07
Усны сан бүхий газар	9	Нуур, цөөрөм	12.89	2.18
Хот орчмын ногоон бүс	10	Спорт, соёл, амралт зугаалгын бүс	12.78	2.16
Төлөвлөлтөөр				
Сууцны бүс	11	Гэр хорооллын бүс	25.87	4.38
Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс	12	Худалдаа, ажил хэргийн бүс	0.73	0.12
	13	Үйлчилгээний төрөлжсөн бүс	0.35	0.06
Ногоон байгууламжийн бүс	14	Хамгаалалтын зурвас, ногоон байгууламж	40.33	6.83
Хот орчмын ХАА-н бүс	15	Мал аж ахуйн бүс	32.92	5.58
Нийт			590.34	100.00

Хот суурины газар ашиглалт 490.14 га талбайтай байсан сумын төвийг тэлж 590.34 га талбайтай болгон төлөвлөсөн.

Суурьшлын бүс: Гэр хорооллын бүсийг 25.87 га газрыг шинээр төлөвлөж 75.96 га байхаар нэмэгдүүлж төлөвлөсөн. Суурьшлын нөөц бүс 384.67 га газар төлөвлөсөн. Нийт сууцны бүс 460.63 га газрыг төлөвлөлтөөр эзэлж байна.

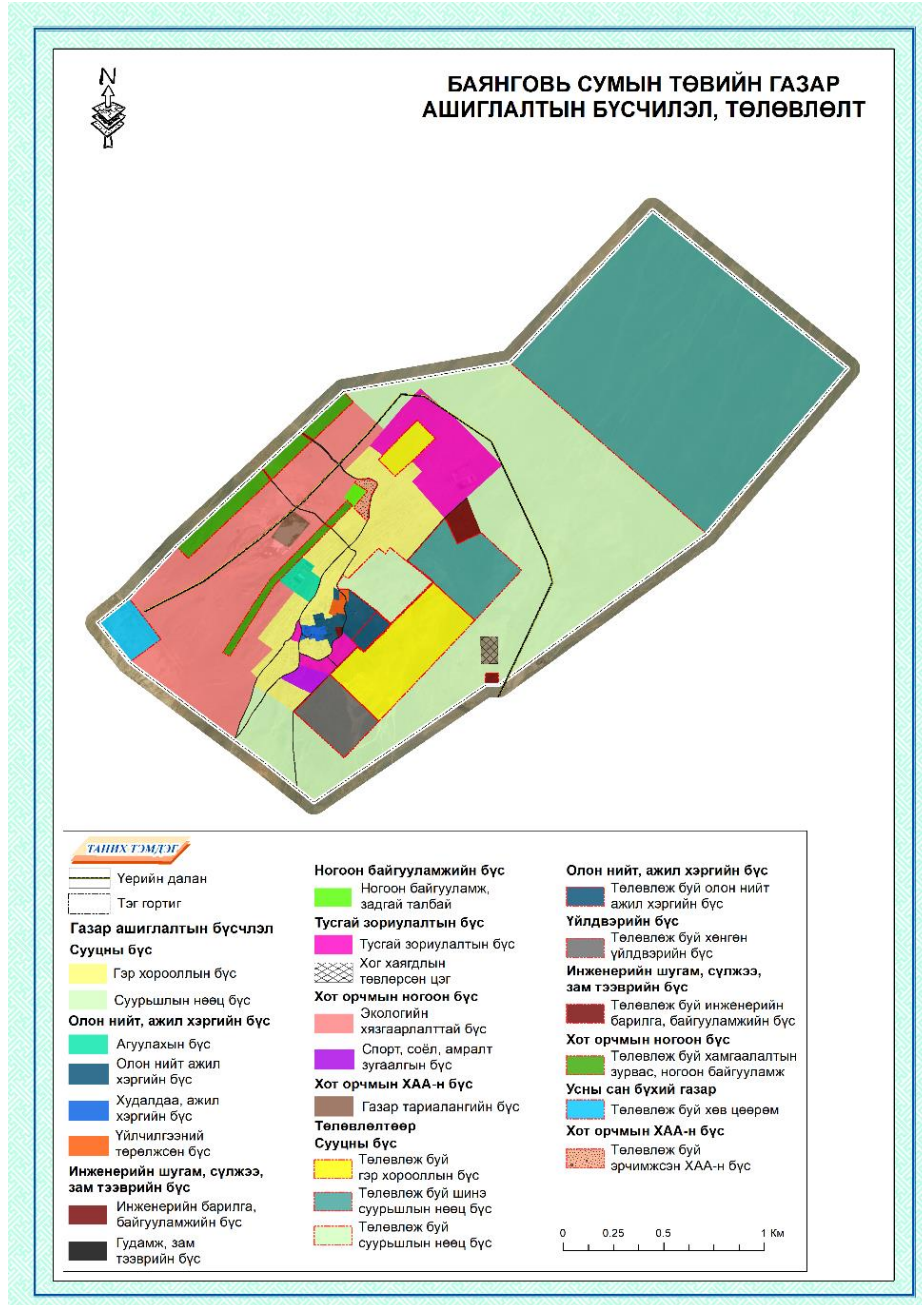
Ногоон байгууламжийн бүс: Энэ бүсэд нийт 40.33 га газрыг төлөвлөсөн.

Олон нийт ажил хэргийн төв бүс: Энэ бүсэд нийт үйлчилгээний төрөлжсөн бүс 0.35 га газрыг нэмж төлөвлөж нийт 8.42 га газар эзэлж байна. Худалдаа, ажил хэргийн бүс 0.73 га газрыг шинээр төлөвлөсөн. Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс нь нийт 10.61 га газрыг төлөвлөлтөөр эзэлж байна.

Хот орчмын ХАА-н бүс: Баянбулаг суманд шинээр Мал аж ахуйн бүсийг төлөвлөж 32.92 га газрыг төлөвлөлтөөр эзэлж байна.

3.6 Баянговь сум

Хот, тосгон бусад суурины газрын газар ашиглалтын төлөвлөлтийг хийж гүйцэтгэхдээ газрын нөхцөл, нөөц, нийгэм, эдийн засгийн нөхцөл, газар ашиглалтын ангилал, бүсчлэл, тохиромжтой байдлын болон хэрэгцээт байдлын үнэлгээн дээр тулгуурлан хийж гүйцэтгэсэн. (Зураг-57, Хүснэгт-65.).

Зураг-57. Баянговь сумын газар ашиглалтын бүсчлэл /Төлөвлөлтөөр/

Дээрх зураглалыг хийж гүйцэтгэхдээ газар ашиглалтын ангилал дээр тулгуурлан хийж гүйцэтгэсэн. Газар ашиглалтын бүсчлэлийн төлөвлөлтийн байдлыг авч үзвэл дараах байдалтай байна (Хүснэгт-65).

Хүснэгт-65. Хот суурины ирээдүйн газар ашиглалтын бүсийн экспликаци (төлөвлөлтөөр)

Үндсэн бүс	Д/д	Дэд бүс	Талбай	
			га	хувь
Сууцны бүс	1	Гэр хорооллын бүс	83.55	6.58
	2	Суурьшлын нөөц бүс	355.08	27.95
Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс	3	Агуулахын бүс	6.39	0.50
	4	Олон нийт, ажил хэргийн бүс	9.21	0.72
	5	Үйлчилгээний төрөлжсөн бүс	1.85	0.15
	6	Худалдаа, ажил хэргийн бүс	1.98	0.16
Ногоон байгууламжийн бүс	7	Ногоон байгууламж задгай талбай	1.81	0.14
Инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс	8	Гудамж, зам тээврийн бүс	8.73	0.69
	9	Инженерийн барилга, байгууламжийн бүс	6.04	0.48
Тусгай зориулалтын бүс	10	Тусгай зориулалтын бүс	50.14	3.95
	11	Хог хаягдлын төвлөрсөн цэг	3	0.24
Хот орчмын ногоон бүс	12	Спорт, соёл, амралт зугаалгын бүс	4.41	0.35
	13	Экологийн хязгаарлалтын бүс	185.21	14.58
Хот орчмын ХАА-н бүс	14	Газар тариалангийн бүс	4.75	0.37
Төлөвлөлтөөр				
Сууцны бүс	15	Гэр хорооллын бүс	62.2	4.90
	16	Суурьшлын нөөц бүс	23.42	1.84
	17	Шинэ суурьшлын нөөц бүс	386.68	30.44
Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс	18	Олон нийт, ажил хэргийн бүс	4.27	0.34
Үйлдвэрийн бүс	19	Хөнгөн үйлдвэрийн бүс	22.38	1.76
Ногоон байгууламжийн бүс	20	Хамгаалалтын зурвас, ногоон байгууламж	32.22	2.54
Инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс	21	Хөв цөөрөм	13.08	1.03
	22	Инженерийн барилга, байгууламжийн бүс	1	0.08
Хот орчмын ХАА-н бүс	23	Төлөвлөж буй эрчимжсэн ХАА-н бүс	2.97	0.23
Нийт			1270.37	100.00

Хот суурины газар ашиглалт 722.15 га талбайтай байсан сумын төвийг тэлж 1270.37 га талбайтай болгон төлөвлөсөн.

Суурьшлын бүс: Гэр хорооллын бүсийг 62.2 га газрыг шинээр төлөвлөж 145.75 га байхаар нэмэгдүүлж төлөвлөсөн. Суурьшлын нөөц бүсийг 23.42 га газрыг шинээр төлөвлөж нийт 378.5 га болж байна. Мөн Шинэ суурьшлын нөөц бүсийг 386.68 га газар шинээр төлөвлөсөн. Төлөвлөлтөөр сууцны бүс нь нийт 910.93 га газрыг эзэлж байна.

Олон нийт ажил хэргийн төв бүс: Энэ бүсэд Олон нийт, ажил хэргийн бүсийн 4.27 га газрыг нэмж төлөвлөж нийт 13.48 га газар эзэлж байна. Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс нь нийт 23.7 га газрыг төлөвлөлтөөр эзэлж байна.

Ногоон байгууламжийн бүс: Хамгаалалтын зурвас, ногоон байгууламж 32.22 га газар шинээр төлөвлөсөн. Нийт сумын ногоон байгууламжийн бүс нь 34.03 га газрыг эзэлж байна.

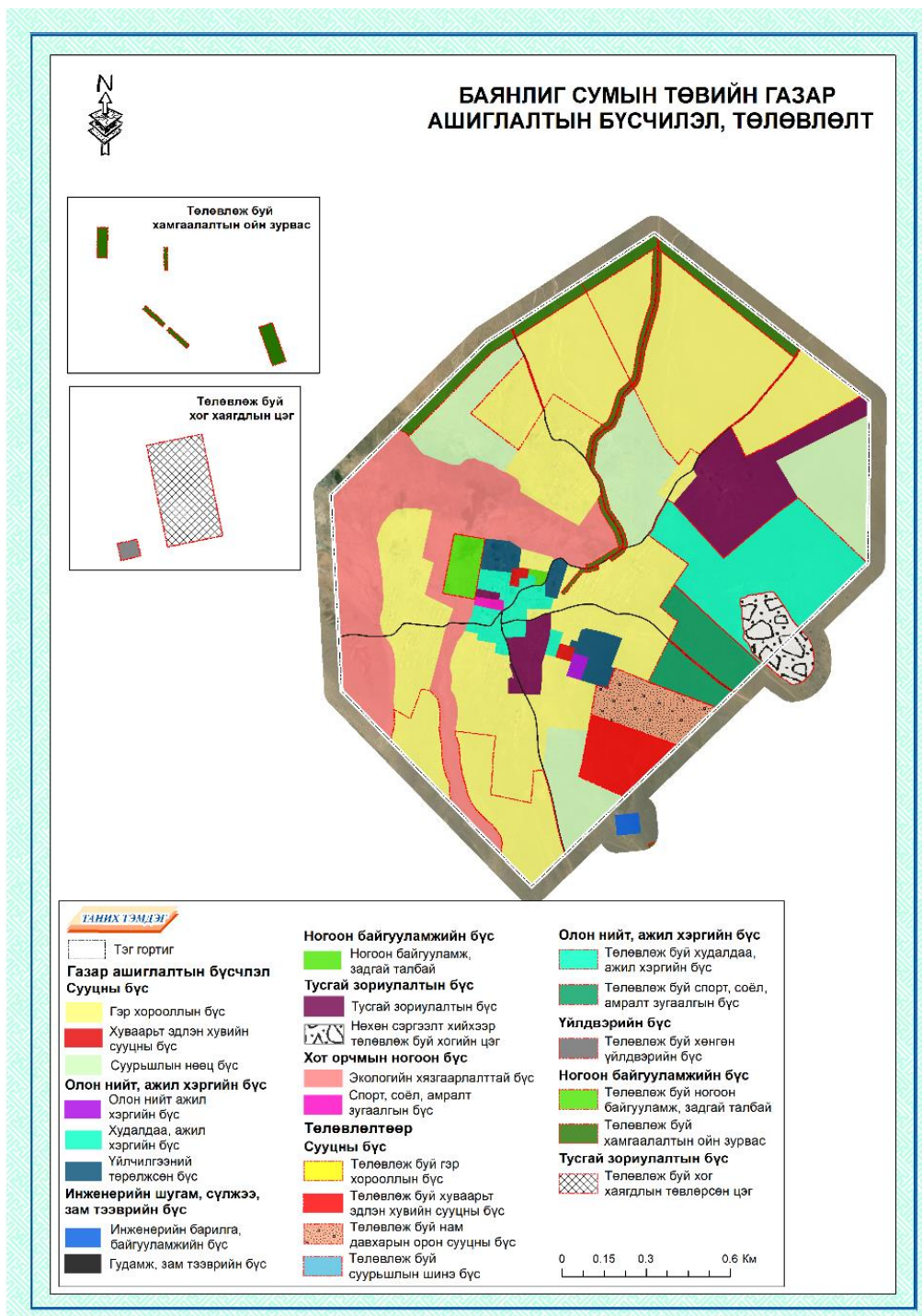
Инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс: Инженерийн барилга, байгууламжийн бүсийг 1 га газрыг нэмж төлөвлөж нийт 7.04 га газар болсон. Мөн шинээр Хөв цөөрөм байгуулах 13.08 га газар төлөвлөсөн. Төлөвлөлтөөр Инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс нь нийт 28.85 га газрыг эзэлж байна.

Хот орчмын ХАА-н бүс: Эрчимжсэн ХАА-н бүс 2.97 га газар шинээр төлөвлөсөн.

Үйлдвэрийн бүс: Хөнгөн үйлдвэрийн бүс 22.38 га газар шинээр төлөвлөсөн.

3.7 Баянлиг сум

Хот, тосгон бусад суурины газрын газар ашиглалтын төлөвлөлтийг хийж гүйцэтгэхдээ газрын нөхцөл, нөөц, нийгэм, эдийн засгийн нөхцөл, газар ашиглалтын ангилал, бүсчлэл, тохиромжтой байдлын болон хэрэгцээт байдлын үнэлгээн дээр тулгуурлан хийж гүйцэтгэсэн. (Зураг-.58, Хүснэгт-66).

Зураг-58. Баянлиг сумын газар ашиглалтын бүсчлэл /Төлөвлөлтөөр/

Дээрх зураглалыг хийж гүйцэтгэхдээ газар ашиглалтын ангилал дээр тулгуурлан хийж гүйцэтгэсэн. Газар ашиглалтын бүсчлэлийн төлөвлөлтийн байдлыг авч үзвэл дараах байдалтай байна (Хүснэгт-66).

Хүснэгт-66. Хот суурины ирээдүйн газар ашиглалтын бүсийн экспликаци (төлөвлөлтөөр)

Үндсэн бүс	Д/д	Дэд бүс	Талбай	
			Га	хувь
Сууцны бүс	1	Суурьшлын нөөц бүс	85.65	10.37
	2	Гэр хороолол	136.44	16.51
	3	Хуваарьт эдлэн хувийн сууцны бүс	1.59	0.19
Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс	4	Олон нийт, ажил хэргийн бүс	1.23	0.15
	5	Худалдаа, ажил хэргийн бүс	12.62	1.53
	6	Үйлчилгээний төрөлжсөн бүс	11.61	1.41
Ногоон байгууламжийн бүс	7	Ногоон байгууламж задгай талбай	0.63	0.08
Инженерийн барилга, байгууламжийн бүс	8	Гудамж, зам тээврийн бүс	7.5	0.91
	9	Инженерийн барилга, байгууламжийн бүс	1.63	0.20
Тусгай зориулалтын бүс	10	Тусгай зориулалтын бүс	43.07	5.21
Хот орчмын ногоон бүс	11	Спорт, соёл, амралт зугаалгын бүс	0.94	0.11
	12	Экологийн хязгаарлалтын бүс	106.31	12.87
Төлөвлөлтөөр				
Сууцны бүс	13	Гэр хорооллын бүс	166.11	20.10
	14	Суурьшлын шинэ бүс	30.7	3.72
	15	Хуваарьт эдлэн хувийн сууцны бүс	15.11	1.83
Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс	16	Худалдаа, ажил хэргийн бүс	50.42	6.10
	17	Нам давхарын орон сууцны бүс	17	2.06
Үйлдвэрийн бүс	18	Хөнгөн үйлдвэрийн бүс	0.77	0.09
Тусгай зориулалтын бүс	19	Хог хаягдлын төвлөрсөн цэг	12.87	1.56
	20	Нөхөн сэргээлт хийхээр төлөвлөж буй хогийн цэг	14.16	1.71
Ногоон байгууламжийн бүс	21	Ногоон байгууламж, задгай талбай	6.38	0.77
	22	Хамгаалалтын ойн зурвас	80.84	9.78
Хот орчмын ногоон бүс	23	Спорт, соёл, амралт зугаалгын бүс	22.71	2.75
Нийт			826.29	100.00

Хот суурины газар ашиглалт 409.22 га талбайтай байсан сумын төвийг тэлж 826.29 га талбайтай болгон төлөвлөсөн.

Суурьшлын бүс: Гэр хорооллын бүсийг 166.11 га газрыг шинээр төлөвлөж 251.76 га байхаар нэмэгдүүлж төлөвлөсөн. Хуваарьт эдлэн хувийн сууцны бүсийг 15.11 га газрыг нэмж төлөвлөж нийт 16.7 га болж байна. Мөн Суурьшлын шинэ бүсийг 30.7 га газар шинээр төлөвлөсөн. Төлөвлөлтөөр сууцны бүс нь нийт 435.6 га газрыг эзэлж байна.

Олон нийт ажил хэргийн төв бүс: Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс нь нийт 92.88 га газрыг төлөвлөлтөөр эзэлж байна. Энэ бүсэд Худалдаа, ажил хэргийн бүсийн 50.42 га газрыг нэмж төлөвлөж нийт 63.04 га газар эзэлж байна. Мөн Нам давхарын орон сууцны бүсийн 17 га газрыг шинээр төлөвлөсөн.

Ногоон байгууламжийн бүс: Ногоон байгууламж, задгай талбай 6.38 га газрыг нэмж төлөвлөж нийт 7.01 га газар болсон байна. Нийт сумын ногоон байгууламжийн бүс нь 87.85 га газрыг эзэлж байна.

Хот орчмын ХАА-н бүс: Эрчимжсэн ХАА-н бүс 22.71 га газар шинээр төлөвлөсөн.

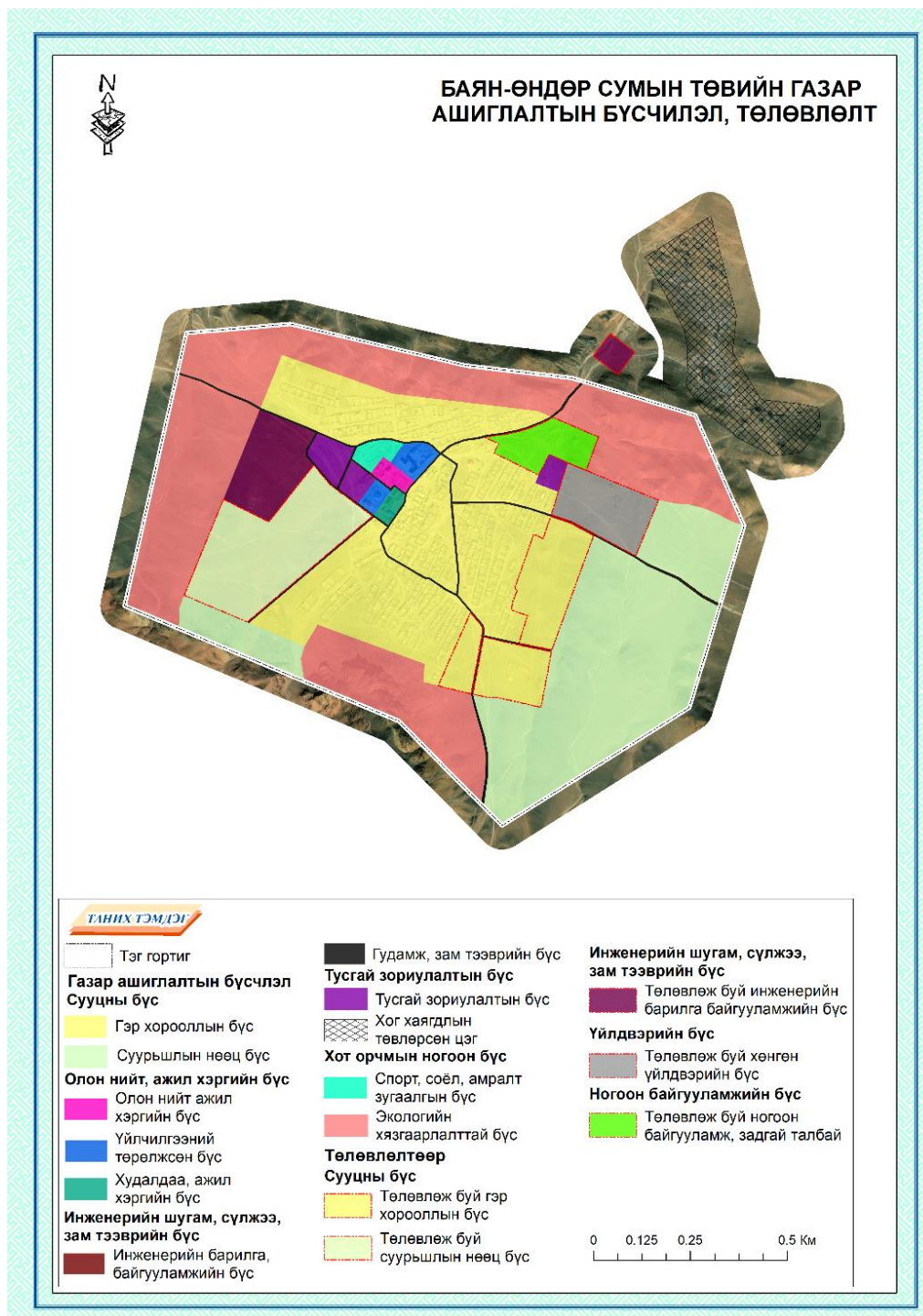
Үйлдвэрийн бүс: Хөнгөн үйлдвэрийн бүс 0.77 га газар шинээр төлөвлөсөн.

Хот орчмын ногоон бүс: Спорт, соёл, амралт зугаалгын бүс 22.71 га газар шинээр төлөвлөсөн.

Тусгай зориулалтын бүс: Хог хаягдлын төвлөрсөн цэг 12.87 га газар шинээр төлөвлөсөн. Мөн хог хаягдлын нөхөн сэргээлт хийхээр 14.16 га газрыг төлөвлөсөн. Нийт сумын тусгай зориулалтын бүс нь 70.1 га газрыг эзэлж байна.

3.8 Баян-Өндөр сум

Хот, тосгон бусад суурины газрын газар ашиглалтын төлөвлөлтийг хийж гүйцэтгэхдээ газрын нөхцөл, нөөц, нийгэм, эдийн засгийн нөхцөл, газар ашиглалтын ангилал, бүсчлэл, тохиромжтой байдлын болон хэрэгцээт байдлын үнэлгээн дээр тулгуурлан хийж гүйцэтгэсэн. (Зураг-.59, Хүснэгт-.67).

Зураг-59. Баян-өндөр сумын газар ашиглалтын бүсчлэл /Төлөвлөлтөөр/

Дээрх зураглалыг хийж гүйцэтгэхдээ газар ашиглалтын ангилал дээр тулгуурлан хийж гүйцэтгэсэн. Газар ашиглалтын бүсчлэлийн төлөвлөлтийн байдлыг авч үзвэл дараах байдалтай байна (Хүснэгт-67).

Хүснэгт-67. Хот суурины ирээдүйн газар ашиглалтын бүсийн экспликаци (төлөвлөлтөөр)

Үндсэн бүс	Д/д	Дэд бүс	Талбай	
			га	хувь
Сууцны бүс	1	Гэр хорооллын бүс	82.85	21.87
	2	Суурьшлын нөөц бүс	78.06	20.61
Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс	3	Олон нийт, ажил хэргийн бүс	1.24	0.33
	4	Худалдаа, ажил хэргийн бүс	1	0.26
	5	Үйлчилгээний төрөлжсөн бүс	2.87	0.76
Инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс	6	Инженерийн барилга байгууламжийн бүс	10.33	2.73
	7	Гудамж, зам тээврийн бүс	6.28	1.66
Тусгай зориулалтын бүс	8	Хог хаягдлын төвлөрсөн цэг	25.55	6.75
	9	Тусгай зориулалтын бүс	4.97	1.31
Хот орчмын ногоон бүс	10	Спорт, соёл, амралт зугаалгын бүс	1.63	0.43
	11	Экологийн хязгаарлалтын бүс	102.43	27.04
Төлөвлөлтөөр				
Сууцны бүс	11	Гэр хорооллын бүс	20.76	5.48
	12	Суурьшлын нөөц бүс	23.87	6.30
Инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс	13	Инженерийн барилга байгууламжийн бүс	1.49	0.39
Үйлдвэрийн бүс	14	Хөнгөн үйлдвэрийн бүс	9.24	2.44
Ногоон байгууламжийн бүс	15	Ногоон байгууламж, задгай талбай	6.18	1.63
Нийт			378.75	100.00

Хот суурины газар ашиглалт 317.21 га талбайтай байсан сумын төвийг тэлж 378.75 га талбайтай болгон төлөвлөсөн.

Суурьшлын бүс: Гэр хорооллын бүсийг 20.76 га газрыг шинээр төлөвлөж 103.61 га байхаар нэмэгдүүлж төлөвлөсөн. Суурьшлын нөөц газрыг 23.87 га газраар нэмэгдүүлж 101.93 га байхаар нэмэгдүүлж төлөвлөсөн.

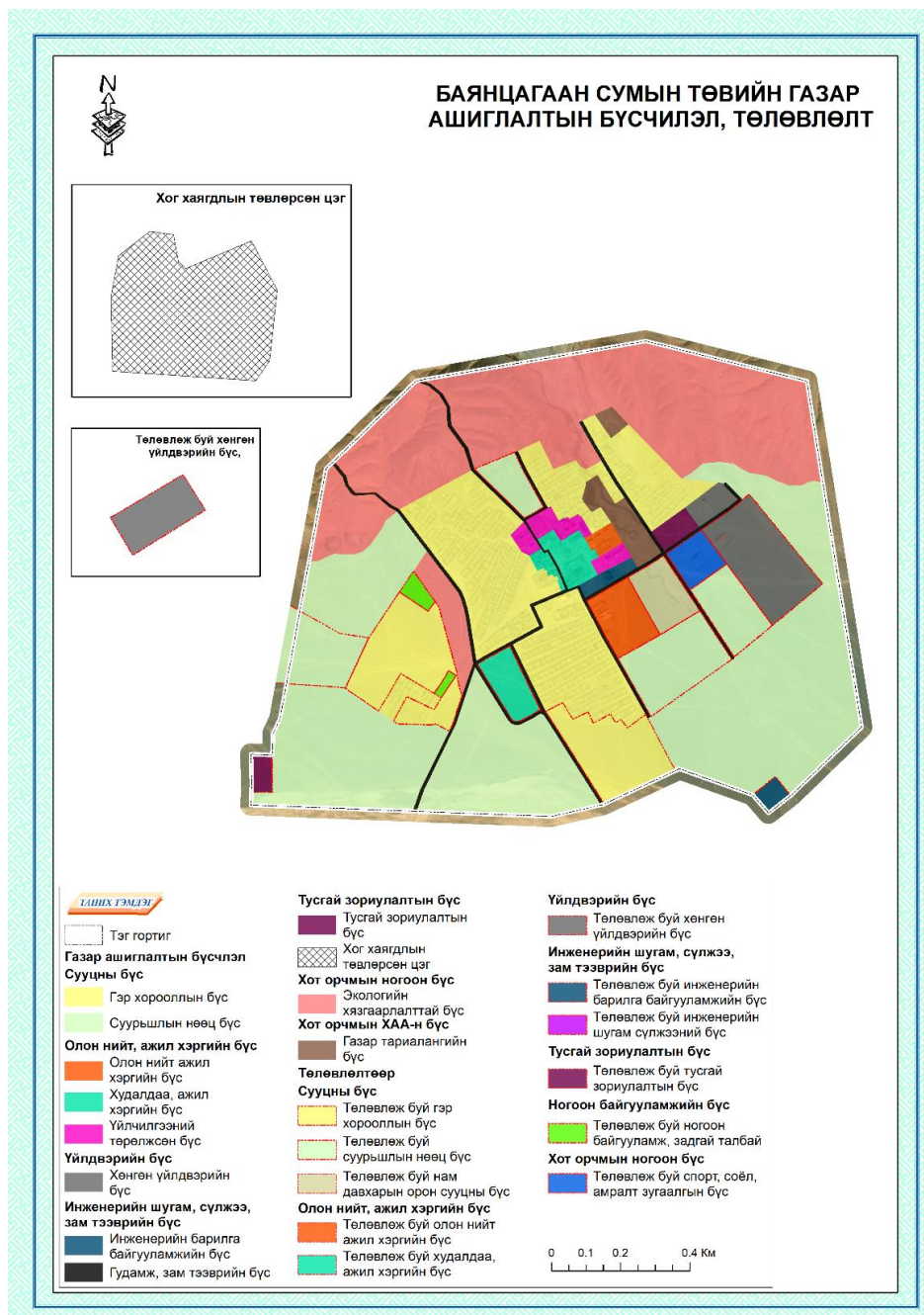
Инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс: Инженерийн барилга, байгууламжийн бүсийг 1.49 га газрыг нэмж төлөвлөж нийт 11.82 га газар болсон. Төлөвлөлтөөр Инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс нь нийт 18.1 га газрыг эзэлж байна.

Ногоон байгууламжийн бүс: Ногоон байгууламж, задгай талбай 6.18 га газрыг шинээр төлөвлөсөн.

Үйлдвэрийн бүс: Хөнгөн үйлдвэрийн бүс 1.49 га газар шинээр төлөвлөсөн.

3.9 Баянцагаан сум

Хот, тосгон бусад суурины газрын газар ашиглалтын төлөвлөлтийг хийж гүйцэтгэхдээ газрын нөхцөл, нөөц, нийгэм, эдийн засгийн нөхцөл, газар ашиглалтын ангилал, бүсчлэл, тохиромжтой байдлын болон хэрэгцээт байдлын үнэлгээн дээр тулгуурлан хийж гүйцэтгэсэн. (Зураг-60, Хүснэгт-68).

Зураг-60. Баянцагаан сумын газар ашиглалтын бүсчлэл /Төлөвлөлтөөр/

Дээрх зураглалыг хийж гүйцэтгэхдээ газар ашиглалтын ангилал дээр тулгуурлан хийж гүйцэтгэсэн. Газар ашиглалтын бүсчлэлийн төлөвлөлтийн байдлыг авч үзвэл дараах байдалтай байна (Хүснэгт-68).

Хүснэгт-68. Хот суурины ирээдүйн газар ашиглалтын бүсийн экспликаци (төлөвлөлтөөр)

Үндсэн бүс	Д/д	Дэд бүс	Талбай	
			га	хувь
Сууцны бүс	1	Гэр хорооллын бүс	75.2	14.04
	2	Суурьшлын нөөц бүс	157.4	29.38
Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс	3	Олон нийт, ажил хэргийн бүс	1.49	0.28
	4	Худалдаа, ажил хэргийн бүс	5.34	1.00
	5	Үйлчилгээний төрөлжсөн бүс	4.98	0.93
Үйлдвэрийн бүс	6	Хөнгөн үйлдвэрийн бүс	2.47	0.46
Инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс	7	Инженерийн барилга байгууламжийн бүс	1.72	0.32
	8	Гудамж, зам тээврийн бүс	13.39	2.50
Тусгай зориулалтын бүс	9	Хог хаягдлын төвлөрсөн цэг	11.57	2.16
	10	Тусгай зориулалтын бүс	2.15	0.40
Хот орчмын ногоон бүс	11	Экологийн хязгаарлалтын бүс	115.42	21.54
Хот орчмын ХАА-н бүс	12	Газар тариалангийн бүс	6.51	1.22
Төлөвлөлтөөр				
Сууцны бүс	13	Гэр хорооллын бүс	33.82	6.31
	14	Суурьшлын нөөц бүс	60.67	11.32
Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс	15	Олон нийт, ажил хэргийн бүс	6.88	1.28
	16	Нам давхарын орон сууцны бүс	6.29	1.17
	17	Худалдаа, ажил хэргийн бүс	5.12	0.96
Үйлдвэрийн бүс	18	Хөнгөн үйлдвэрийн бүс	16.09	3.00
Ногоон байгууламжийн бүс	19	Ногоон байгууламж, задгай талбай	1.89	0.35
Инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс	20	Инженерийн барилга байгууламжийн бүс	1.53	0.29
Тусгай зориулалтын бүс	21	Тусгай зориулалтын бүс	1.69	0.32
Хот орчмын ногоон бүс	22	Спорт, соёл, амралт зугаалгын бүс	4.1	0.77
Нийт			535.72	100.00

Хот суурины газар ашиглалт 397.64 га талбайтай байсан сумын төвийг тэлж 535.72 га талбайтай болгон төлөвлөсөн.

Суурьшлын бүс: Гэр хорооллын бүсийг 33.82 га газрыг шинээр төлөвлөж 109.02 га байхаар нэмэгдүүлж төлөвлөсөн. Суурьшлын нөөц бүсийг 60.67 га газар шинээр төлөвлөсөн. Төлөвлөлтөөр сууцны бүс нь нийт 327.09 га газрыг эзэлж байна.

Олон нийт ажил хэргийн төв бүс: Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс нь нийт 30. га газрыг төлөвлөлтөөр эзэлж байна. Энэ бүсэд Олон нийт, ажил хэргийн бүсийн газрыг 6.88 га газрыг шинээр төлөвлөж 8.37 га байхаар нэмэгдүүлж төлөвлөсөн. Тус бүсэд Нам давхарын орон сууцны бүс 6.29 га, Худалдаа, ажил хэргийн бүс 16.09 га газрыг тус тус шинээр төлөвлөсөн.

Ногоон байгууламжийн бүс: Ногоон байгууламж, задгай талбай 1.89 га газрыг шинээр төлөвлөсөн.

Инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс: Инженерийн барилга, байгууламжийн бүсийг 1.53 га газрыг нэмж төлөвлөж нийт 3.25 га газар болсон. Төлөвлөлтөөр Инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс нь нийт 16.64 га газрыг эзэлж байна.

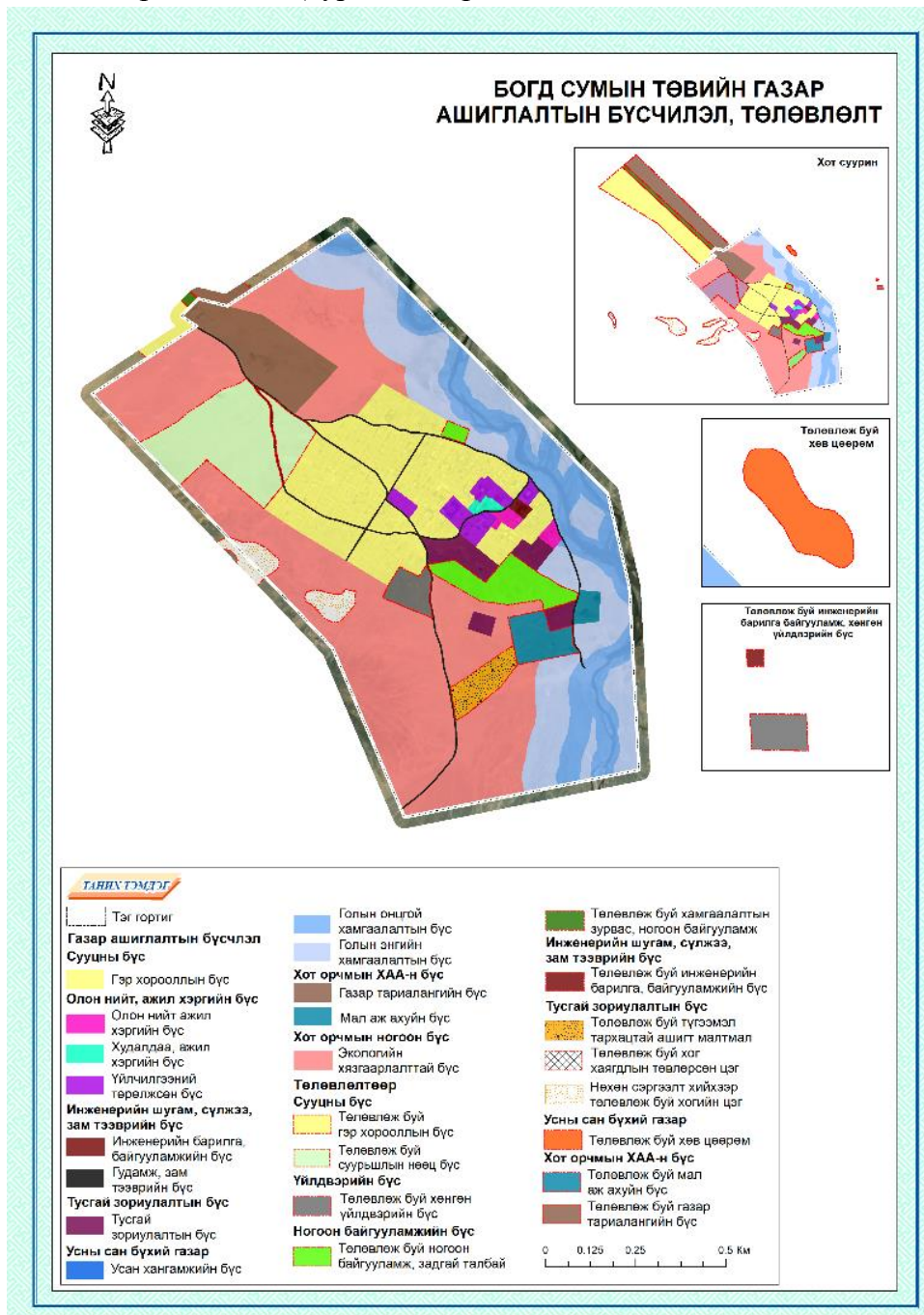
Хот орчмын ногоон бүс: Тус бүсэд Спорт, соёл, амралт зугаалгын бүс 4.1 га газар шинээр төлөвлөж өгсөн. Хот орчмын ногоон бүс нь нийт 119.52 га газрыг эзэлж байна.

Үйлдвэрийн бүс: Хөнгөн үйлдвэрийн бүс 0.77 га газрыг нэмж төлөвлөж нийт 18.56 га газрыг эзэлж байна.

Тусгай зориулалтын бүс: Тус бүсэд 1.69 га газрыг нэмж төлөвлөсөн. Нийт тусгай зориулалтын бүс нь 14.51 га газрыг эзэлж байна.

3.10 Богд сум

Хот, тосгон бусад суурины газрын газар ашиглалтын төлөвлөлтийг хийж гүйцэтгэхдээ газрын нөхцөл, нөөц, нийгэм, эдийн засгийн нөхцөл, газар ашиглалтын ангилал, бүсчлэл, тохиромжтой байдлын болон хэрэгцээт байдлын үнэлгээн дээр тулгуурлан хийж гүйцэтгэсэн. (Зураг-61, Хүснэгт-69).

Зураг-61. Богд сумын газар ашиглалтын бүсчлэл /Төлөвлөлтөөр/

Дээрх зураглалыг хийж гүйцэтгэхдээ газар ашиглалтын ангилал дээр тулгуурлан хийж гүйцэтгэсэн. Газар ашиглалтын бүсчлэлийн төлөвлөлтийн байдлыг авч үзвэл дараах байдалтай байна (Хүснэгт-69).

Хүснэгт-69. Хот суурины ирээдүйн газар ашиглалтын бүсийн экспликаци (төлөвлөлтөөр)

Үндсэн бүс	Д/д	Дэд бүс	Талбай	
			га	хувь
Сууцны бүс	1	Гэр хорооллын бүс	53.35	11.06
Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс	2	Олон нийт, ажил хэргийн бүс	1.51	0.31
	3	Худалдаа, ажил хэргийн бүс	0.72	0.15
	4	Үйлчилгээний төрөлжсөн бүс	5.24	1.09
Инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс	5	Инженерийн барилга байгууламжийн бүс	0.48	0.10
	6	Гудамж, зам тээврийн бүс	5.72	1.19
Тусгай зориулалтын бүс	7	Тусгай зориулалтын бүс	7.3	1.51
Усны сан бүхий газар	8	Голын онцгой хамгаалалтын бүс	35.56	7.37
	9	Голын энгийн хамгаалалтын бүс	48.92	10.14
Хот орчмын ногоон бүс	10	Экологийн хязгаарлалттай бүс	122.4	25.37
Хот орчмын ХАА-н бүс	11	Мал аж ахуйн бүс	1.6	0.33
	12	Газар тариалангийн бүс	14.73	3.05
Төлөвлөлтөөр				
Сууцны бүс	13	Гэр хорооллын бүс	65.87	13.65
	14	Суурьшлын нөөц бүс	23.09	4.79
Үйлдвэрийн бүс	15	Хөнгөн үйлдвэрийн бүс	3.69	0.76
Инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс	16	Инженерийн барилга, байгууламжийн бүс	0.07	0.01
Тусгай зориулалтын бүс	17	Нөхөн сэргээлт хийхээр төлөвлөж буй хогийн цэг	18.3	3.79
	18	Түгээмэл тархацтай ашигт малтмал	4.2	0.87
	19	Хог хаягдлын төвлөрсөн цэг	1.27	0.26
Ногоон байгууламжийн бүс	20	Хамгаалалтын зурвас, ногоон байгууламж	10.62	2.20
	21	Ногоон байгууламж, задгай талбай	8.67	1.80
Усны сан бүхий газар	22	Хөв цөөрөм	1.12	0.23
Хот орчмын ХАА-н бүс	23	Мал аж ахуйн бүс	4.88	1.01
	24	Газар тариалангийн бүс	43.15	8.94
Нийт			482.46	100.00

Хот суурины газар ашиглалт 297.53 га талбайтай байсан сумын төвийг тэлж 482.46 га талбайтай болгон төлөвлөсөн.

Суурьшлын бүс: Гэр хорооллын бүсийг 65.87 га газрыг шинээр төлөвлөж 119.22 га байхаар нэмэгдүүлж төлөвлөсөн. Суурьшлын нөөц бүсийг 142.31 га газар шинээр төлөвлөсөн. Төлөвлөлтөөр сууцны бүс нь нийт 327.09 га газрыг эзэлж байна.

Үйлдвэрийн бүс: Хөнгөн үйлдвэрийн 3.69 га газрыг шинээр төлөвлөсөн.

Инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс: Инженерийн барилга, байгууламжийн бүсийг 0.07 га газрыг нэмж төлөвлөж нийт 0.55 га газар болсон. Төлөвлөлтөөр Инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс нь нийт 6.27 га газрыг эзэлж байна.

Тусгай зориулалтын бүс: Тус бүсэд Хог хаягдлын төвлөрсөн цэг 1.27 га, Нөхөн сэргээлт хийхээр төлөвлөж буй хогийн цэг 18.3 га, Түгээмэл тархацтай ашигт малтмал 4.2 га газруудыг шинээр төлөвлөсөн. Нийт тусгай зориулалтын бүс нь 31.07 га газрыг эзэлж байна.

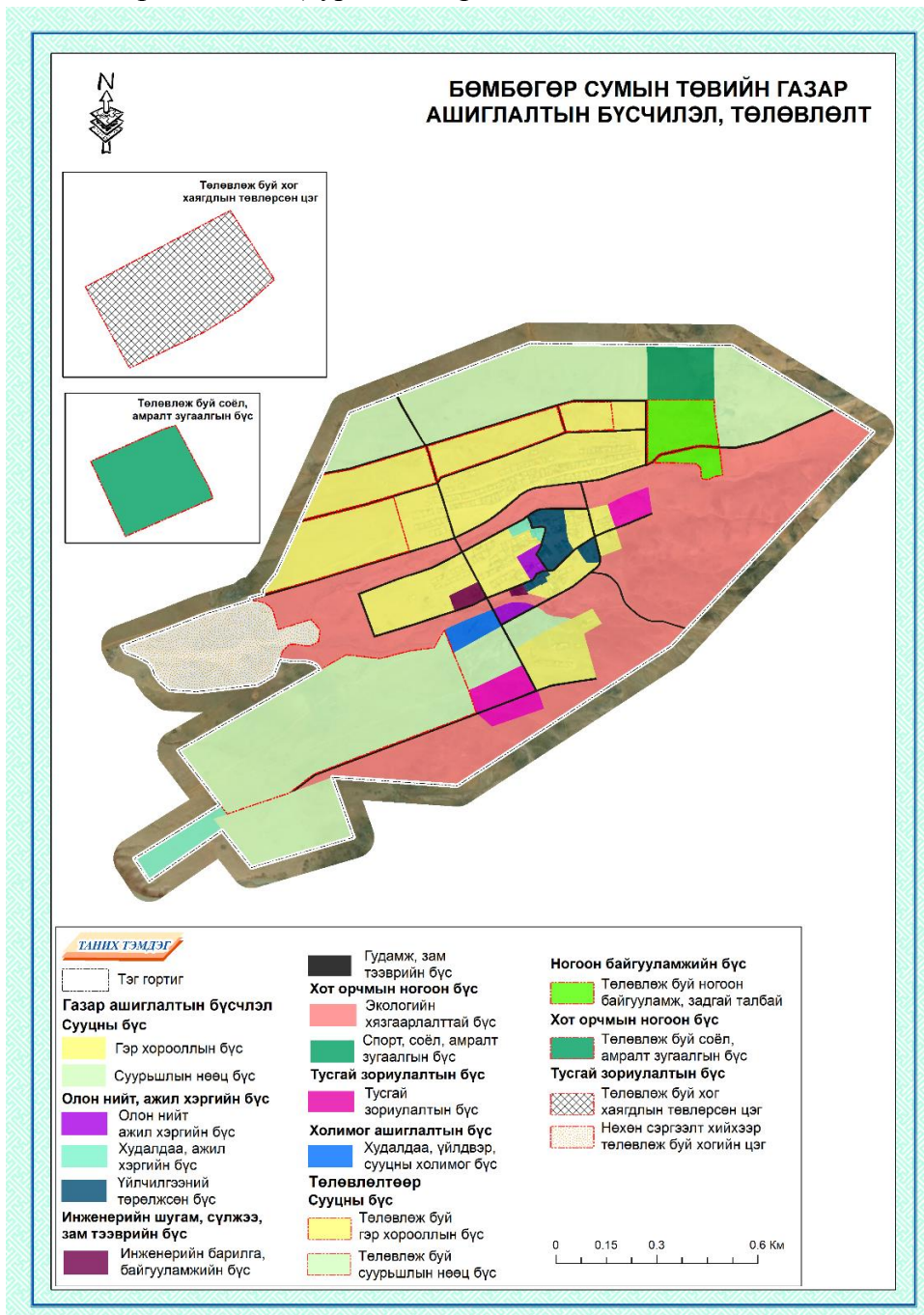
Ногоон байгууламжийн бүс: Ногоон байгууламж, задгай талбай 8.67 га, Хамгаалалтын зурвас, ногоон байгууламж 10.62 га газрын тус тус шинээр төлөвлөсөн.

Усны сан бүхий газар: Хөв цөөрөм байгуулах 1.12 га газрыг шинээр төлөвлөсөн. Усны сан бүхий газар нь нийт 85.6 га газрыг эзэлж байна.

Хот орчмын ХАА-н бүс: Мал аж ахуйн бүсийг 4.08 га газрыг нэмж төлөвлөж нийт 6.48 га газар, Газар тариалангийн бүсийн 43.15 га газрыг нэмж төлөвлөж нийт 57.88 га газар болж байна. Нийт Хот орчмын ХАА-н бүс нь 64.36 га газрыг эзэлж байна.

3.11 Бөмбөгөр сум

Хот, тосгон бусад суурины газрын газар ашиглалтын төлөвлөлтийг хийж гүйцэтгэхдээ газрын нөхцөл, нөөц, нийгэм, эдийн засгийн нөхцөл, газар ашиглалтын ангилал, бүсчлэл, тохиромжтой байдлын болон хэрэгцээт байдлын үнэлгээн дээр тулгуурлан хийж гүйцэтгэсэн. (Зураг-62, Хүснэгт-70).

Зураг-62. Бөмбөгөр сумын газар ашиглалтын бүсчлэл /Төлөвлөлтөөр/

Дээрх зураглалыг хийж гүйцэтгэхдээ газар ашиглалтын ангилал дээр тулгуурлан хийж гүйцэтгэсэн. Газар ашиглалтын бүсчлэлийн төлөвлөлтийн байдлыг авч үзвэл дараах байдалтай байна (Хүснэгт-70).

Хүснэгт-70. Хот суурины ирээдүйн газар ашиглалтын бүсийн экспликаци (төлөвлөлтөөр)

Үндсэн бүс	Д/д	Дэд бүс	Талбай	
			га	хувь
Сууцны бүс	1	Гэр хорооллын бүс	63.33	13.33
	2	Суурьшлын нөөц бүс	83.76	17.63
Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс	3	Олон нийт, ажил хэргийн бүс	2.12	0.45
	4	Худалдаа, ажил хэргийн бүс	6.16	1.30
	5	Үйлчилгээний төрөлжсөн бүс	4.75	1.00
Холимог ашиглалтын бүс	6	Худалдаа, үйлдвэр, сууцны холимог бүс	2.67	0.56
Инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс	7	Инженерийн барилга байгууламжийн бүс	1.56	0.33
	8	Гудамж, зам тээврийн бүс	14.67	3.09
Тусгай зориулалтын бүс	9	Тусгай зориулалтын бүс	8.39	1.77
Хот орчмын ногоон бүс	10	Экологийн хязгаарлалттай бүс	132.98	27.99
	11	Спорт, соёл, амралт зугаалгын бүс	8.42	1.77
Төлөвлөлтөөр				
Сууцны бүс	12	Гэр хорооллын бүс	39.8	8.38
	13	Суурьшлын нөөц бүс	56.86	11.97
Тусгай зориулалтын бүс	14	Хог хаягдлын төвлөрсөн цэг	13.77	2.90
	15	Нөхөн сэргээлт хийхээр төлөвлөж буй хогийн цэг	24.07	5.07
Ногоон байгууламжийн бүс	16	Ногоон байгууламж, задгай талбай	10.56	2.22
Хот орчмын ногоон бүс	17	Соёл, амралт зугаалгын бүс	1.17	0.25
Нийт			475.04	100

Хот суурины газар ашиглалт 328.81 га талбайтай байсан сумын төвийг тэлж 475.04 га талбайтай болгон төлөвлөсөн.

Суурьшлын бүс: Гэр хорооллын бүсийг 39.8 га газрыг шинээр төлөвлөж 103.13 га байхаар нэмэгдүүлж төлөвлөсөн. Суурьшлын нөөц бүсийу 56.86 га газар нэмж төлөвлөж нийт 140.62 га газар болж байна. Суурьшлын бүсэд нийт 243.75 га газрыг эзэлж байна.

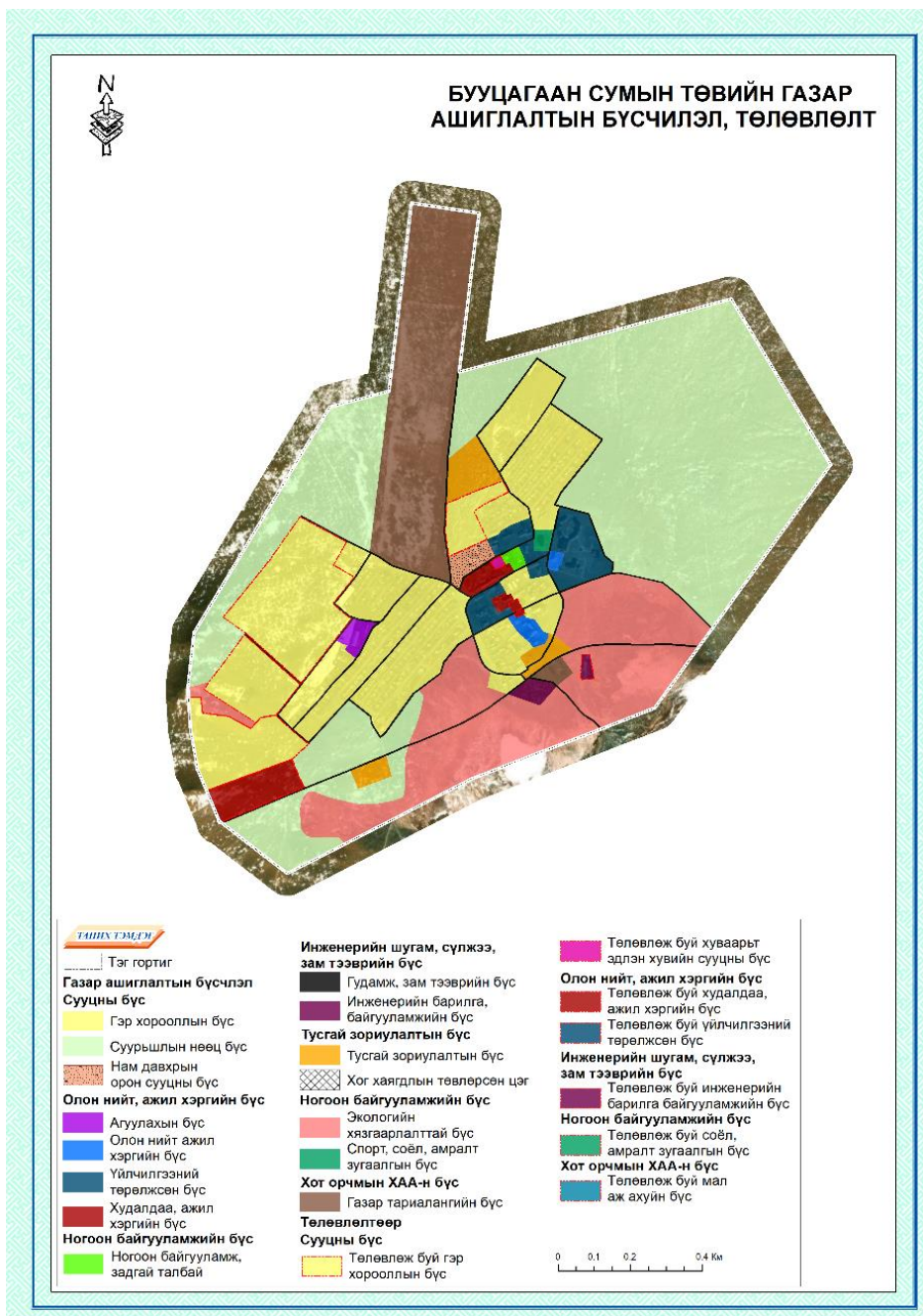
Тусгай зориулалтын бүс: Тус бүсэд Хог хаягдлын төвлөрсөн цэг 13.77 га, Нөхөн сэргээлт хийхээр төлөвлөж буй хогийн цэг 24.07 га газруудыг шинээр төлөвлөсөн. Нийт тусгай зориулалтын бүс нь 46.23 га газрыг эзэлж байна.

Ногоон байгууламжийн бүс: Ногоон байгууламж, задгай талбай 10.56 га газрыг шинээр төлөвлөсөн.

Хот орчмын ногоон бүс: Соёл, амралт зугаалгын 1.17 га газрыг шинээр төлөвлөсөн.

3.12 Бууцагаан сум

Хот, тосгон бусад суурины газрын газар ашиглалтын төлөвлөлтийг хийж гүйцэтгэхдээ газрын нөхцөл, нөөц, нийгэм, эдийн засгийн нөхцөл, газар ашиглалтын ангилал, бүсчлэл, тохиромжтой байдлын болон хэрэгцээт байдлын үнэлгээн дээр тулгуурлан хийж гүйцэтгэсэн. (Зураг-63, Хүснэгт-72..).

Зураг-63. Бууцагаан сумын газар ашиглалтын бүсчлэл /Төлөвлөлтөөр/

Дээрх зураглалыг хийж гүйцэтгэхдээ газар ашиглалтын ангилал дээр тулгуурлан хийж гүйцэтгэсэн. Газар ашиглалтын бүсчлэлийн төлөвлөлтийн байдлыг авч үзвэл дараах байдалтай байна (Хүснэгт-72).

Хүснэгт-71. Хот суурины ирээдүйн газар ашиглалтын бүсийн экспликаци (төлөвлөлтөөр)

Үндсэн бүс	Д/д	Дэд бүс	Талбай	
			га	хувь
Сууцны бүс	1	Гэр хорооллын бүс	66.68	14.43
	2	Суурьшлын нөөц бүс	177.45	38.40
	3	Нам давхрын орон сууцны бүс	2.14	0.46
Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс	4	Агуулахын бүс	1.51	0.33
	5	Олон нийт, ажил хэргийн бүс	1.87	0.40
	6	Худалдаа, ажил хэргийн бүс	2.32	0.50
	7	Үйлчилгээний төрөлжсөн бүс	11.68	2.53
Ногоон байгууламжийн бүс	8	Ногоон байгууламж задгай талбай	0.68	0.15
Инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс	9	Инженерийн барилга байгууламжийн бүс	1.41	0.31
	10	Гудамж, зам тээврийн бүс	12.43	2.69
Тусгай зориулалтын бүс	11	Тусгай зориулалтын бүс	7.5	1.62
Хот орчмын ногоон бүс	12	Экологийн хязгаарлалттай бүс	70.01	15.15
	13	Спорт, соёл, амралт зугаалгын бүс	0.8	0.17
Хот орчмын ХАА-н бүс	14	Газар тариалангийн бүс	50.12	10.85
Төлөвлөлтөөр				
Сууцны бүс	15	Гэр хорооллын бүс	48.55	10.51
	16	Хуваарьт эдлэн хувийн сууцны бүс	0.23	0.05
Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс	17	Худалдаа, ажил хэргийн бүс	6.21	1.34
Инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс	18	Инженерийн барилга байгууламжийн бүс	0.52	0.11
Нийт			462.11	100

Хот суурины газар ашиглалт 406.6 га талбайтай байсан сумын төвийг тэлж 462.11 га талбайтай болгон төлөвлөсөн.

Суурьшлын бүс: Гэр хорооллын бүсийг 48.55 га газрыг шинээр төлөвлөж 115.23 га газар байхаар нэмэгдүүлж төлөвлөсөн. Хуваарьт эдлэн хувийн сууцны бүсийн 0.23 га газрыг шинээр төлөвлөсөн. Суурьшлын бүсэд нийт 295.05 га газрыг эзэлж байна.

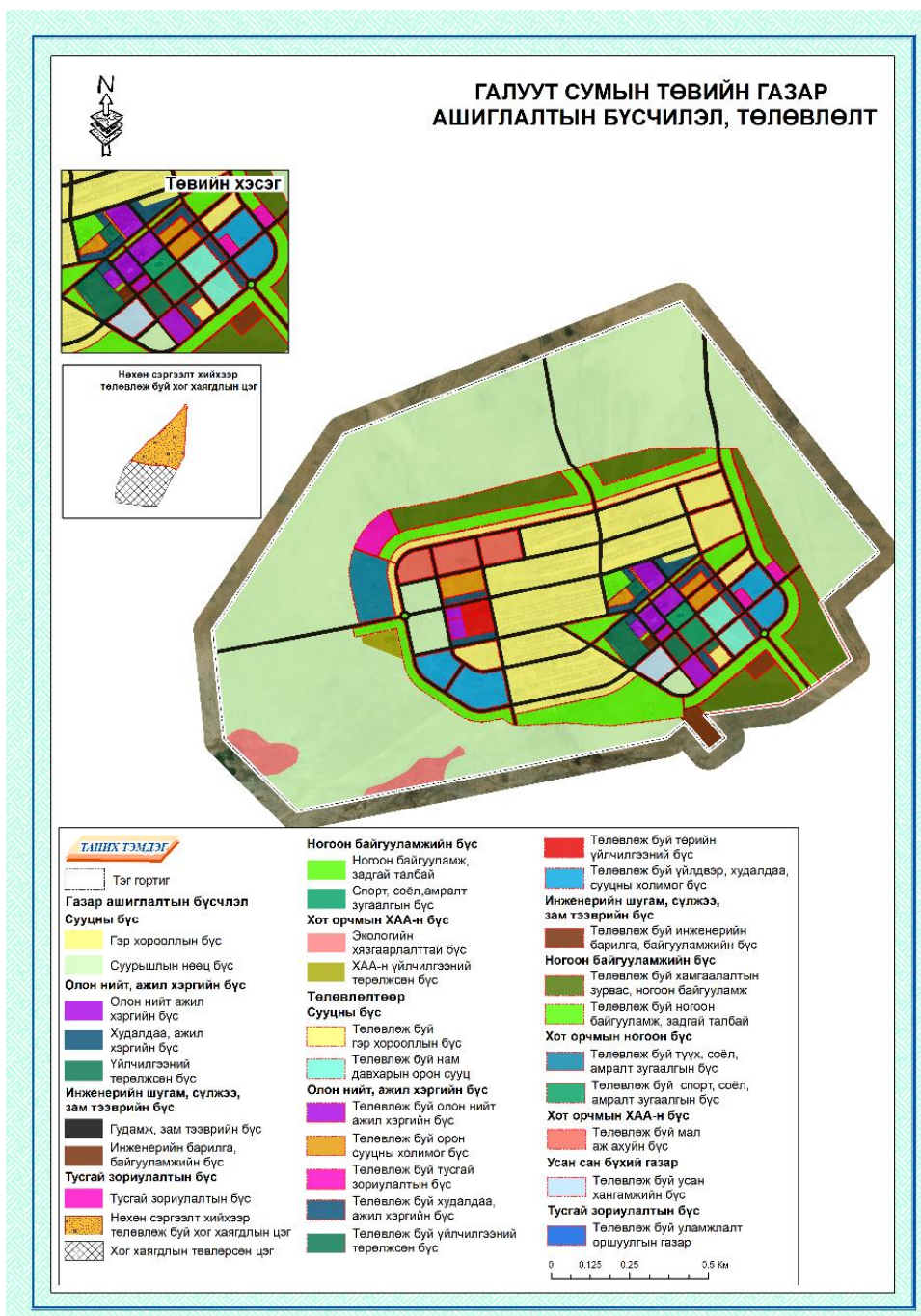
Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс: Тус бүсэд Худалдаа, ажил хэргийн бүсийг 6.21 га газрыг шинээр төлөвлөж 8.53 га газар байхаар нэмэгдүүлж төлөвлөсөн. Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс нь нийт 23.59 га газрыг төлөвлөлтөөр эзэлж байна.

Ногоон байгууламжийн бүс: Ногоон байгууламж, задгай талбай 10.56 га газрыг шинээр төлөвлөсөн.

Инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс: Инженерийн барилга байгууламжийн бүсийг 0.52 га газрыг шинээр төлөвлөж 1.93 га газар болсон. Инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс нь нийт 14.36 га газрыг эзэлж байна.

3.13 Галуут сум

Хот, тосгон бусад суурины газрын газар ашиглалтын төлөвлөлтийг хийж гүйцэтгэхдээ газрын нөхцөл, нөөц, нийгэм, эдийн засгийн нөхцөл, газар ашиглалтын ангилал, бүсчлэл, тохиромжтой байдлын болон хэрэгцээт байдлын үнэлгээн дээр тулгуурлан хийж гүйцэтгэсэн. Бид хот суурины газар зохион байгуулалтын төлөвлөлтийг хийж гүйцэтгэхдээ хотын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөтэй уялдуулан газар ашиглалтын төлөвлөлтийн зураглалыг хийж гүйцэтгэсэн (Зураг-64, Хүснэгт-.72).

Зураг-64. Галуут сумын газар ашиглалтын бүсчлэл/Төлөвлөлтөөр/

Дээрх зураглалыг хийж гүйцэтгэхдээ газар ашиглалтын ангилал дээр тулгуурлан хийж гүйцэтгэсэн. Газар ашиглалтын бүсчлэлийн төлөвлөлтийн байдлыг авч үзвэл дараах байдалтай байна (Хүснэгт-72).

Хүснэгт-72. Хот суурины ирээдүйн газар ашиглалтын бүсийн экспликаци (төлөвлөлтөөр)

Үндсэн бүс	Д/д	Дэд бүс	Талбай	
			га	хувь
Сууцны бүс	1	Гэр хорооллын бүс	54.7	9.50
	2	Суурьшлын нөөц бүс	285.9	49.65
Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс	3	Олон нийт, ажил хэргийн бүс	3.92	0.68
	4	Худалдаа, ажил хэргийн бүс	2.63	0.46
	5	Үйлчилгээний төрөлжсөн бүс	3.3	0.57
Ногоон байгууламжийн бүс	6	Ногоон байгууламж задгай талбай	1.35	0.23
Инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс	7	Инженерийн барилга байгууламжийн бүс	2.68	0.47
	8	Гудамж, зам тээврийн бүс	44.01	7.64
Тусгай зориулалтын бүс	9	Хог хаягдлын төвлөрсөн цэг	4.37	0.76
	10	Тусгай зориулалтын бүс	0.99	0.17
Хот орчмын ногоон бүс	11	Спорт, соёл, амралт зугаалгын бүс	0.97	0.17
	12	Экологийн хязгаарлалттай бүс	9.39	1.63
Хот орчмын ХАА-н бүс	13	ХАА-н үйлчилгээний төрөлжсөн бүс	1.75	0.30
Төлөвлөлтөөр				
Сууцны бүс	14	Гэр хорооллын бүс	18.84	3.27
	15	Нам давхарын орон сууц	3.74	0.65
Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс	16	Олон нийт, ажил хэргийн бүс	2.96	0.51
	17	Төрийн үйлчилгээний бүс	2.23	0.39
	18	Үйлчилгээний төрөлжсөн бүс	1.37	0.24
	19	Худалдаа, ажил хэргийн бүс	3.26	0.57
Холимог ашиглалтын бүс	20	Орон сууцны холимог бүс	4.72	0.82
	21	Үйлдвэр, худалдаа, сууцны холимог бүс	11.73	2.04
Ногоон байгууламжийн бүс	22	Ногоон байгууламж, задгай талбай	45.87	7.97

	23	Хамгаалалтын зурвас, ногоон байгууламж	37.46	6.50
Инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс	24	Инженерийн барилга байгууламжийн бүс	1.12	0.19
Тусгай зориулалтын бүс	25	Тусгай зориулалтын бүс	2.79	0.48
	26	Уламжлалт оршуулгын газар	1.75	0.30
	27	Нөхөн сэргээлт хийхээр төлөвлөж буй хог хаягдлын цэг	3.76	0.65
Усны сан бүхий газар	28	Усан хангамжийн бүс	2.02	0.35
Хот орчмын ногоон бүс	29	Түүх, соёл, амралт зугаалгын бүс	6.46	1.12
	30	Спорт, соёл, амралт зугаалгын бүс	1.59	0.28
Хот орчмын ХАА-н бүс	31	Мал аж ахуйн бүс	8.24	1.43
Нийт			575.87	100

Хот суурины газар ашиглалт 415.96 га талбайтай байсан сумын төвийг тэлж 575.87 га талбайтай болгон төлөвлөсөн.

Суурьшлын бүс: Гэр хорооллын бүсийг 18.84 га газрыг шинээр төлөвлөж 73.54 га газар байхаар нэмэгдүүлж төлөвлөсөн. Нам давхарын орон сууц шинээр төлөвлөсөн бөгөөд 3.74 га газрыг эзэлж байна. Суурьшлын бүсэд нийт 363.18 га газрыг эзэлж байна.

Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс: Тус бүсэд Төрийн үйлчилгээний бүс 2.23 га газрын шинээр төлөвлөсөн. Олон нийт, ажил хэргийн бүсийн 2.96 га газрыг шинээр төлөвлөж 6.88 га, Үйлчилгээний төрөлжсөн бүсийн 1.37 га газрыг шинээр төлөвлөж 4.67 га, Худалдаа, ажил хэргийн бүсийн 3.26 га газрыг шинээр төлөвлөж 5.89 га газар байхаар тус тус төлөвлөсөн. Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс нь нийт 19.67 га газрыг төлөвлөлтөөр эзэлж байна.

Холимог ашиглалтын бүс: Тус бүсэд Орон сууцны холимог бүс 4.72 га, Үйлдвэр, худалдаа, сууцны холимог бүс 11.73 га газрыг шинээр төлөвлөж нийт 16.45 га газрыг эзэлж байна.

Ногоон байгууламжийн бүс: Ногоон байгууламж, задгай талбай 45.87 га газрыг шинээр төлөвлөж 47.22 га байхаар нэмэгдүүлж төлөвлөсөн. Мөн Хамгаалалтын зурвас, ногоон байгууламж 37.46 га газар шинээр төлөвлөсөн. Тус сумын Ногоон байгууламжийн бүс нь 84.68 га газрыг эзэлж байна.

Инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс: Инженерийн барилга байгууламжийн бүсийг 1.12 га газрыг шинээр төлөвлөж 3.8 га газар байхаар нэмэгдүүлж төлөвлөсөн. Инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс нь нийт 47.81 га газрыг эзэлж байна.

Тусгай зориулалтын бүс: Уламжлалт оршуулгын газар 1.75 га газар, Нөхөн сэргээлт хийхээр төлөвлөж буй хог хаягдлын цэг 3.76 га газрыг шинээр төлөвлөсөн. Тусгай зориулалтын бүсийн 2.79 га газрыг шинээр төлөвлөж 5.02 га газар байхаар нэмэгдүүлж төлөвлөсөн. Тусгай зориулалтын бүс нь нийт 13.66 га газрыг төлөвлөлтөөр эзэлж байна.

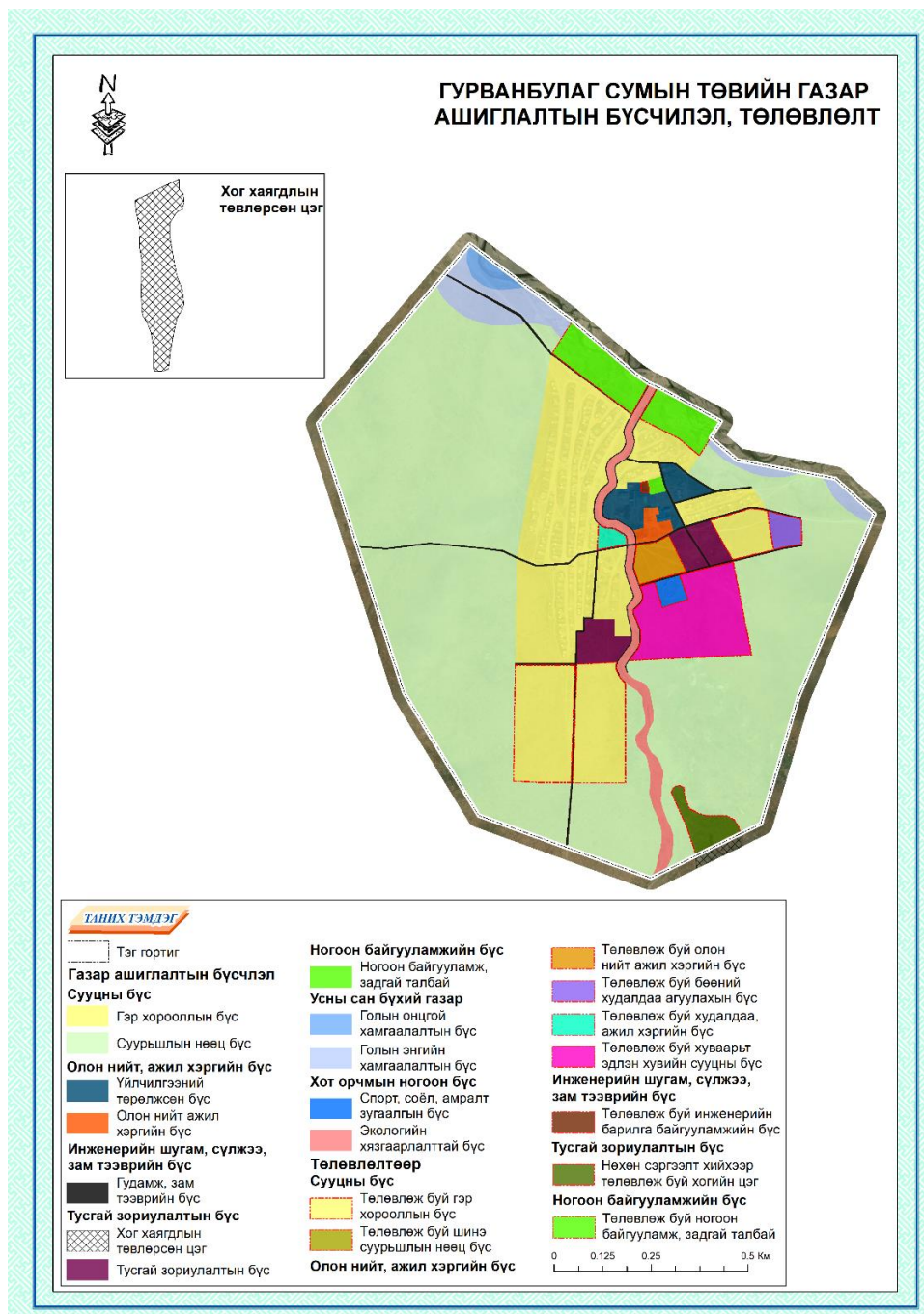
Усны сан бүхий газар: Усан хангамжийн бүсэд 2.02 га газрыг шинээр төлөвлөсөн.

Хот орчмын ногоон бүс: Спорт, соёл, амралт зугаалгын бүсийн 1.59 га газрыг шинээр төлөвлөж 2.56 га газар байхаар нэмэгдүүлж төлөвлөсөн. Түүх, соёл, амралт зугаалгын бүс 6.46 га газрыг шинээр төлөвлөсөн. Хот орчмын ногоон бүс нь нийт 18.41 га газрыг эзэлж байна.

Хот орчмын ХАА-н бүс: Мал аж ахуйн бүс шинээр байгуулахаар 8.24 га газрыг шинээр төлөвлөсөн.

3.14 Гурванбулаг

Хот, тосгон бусад суурины газрын газар ашиглалтын төлөвлөлтийг хийж гүйцэтгэхдээ газрын нөхцөл, нөөц, нийгэм, эдийн засгийн нөхцөл, газар ашиглалтын ангилал, бүсчлэл, тохиромжтой байдлын болон хэрэгцээт байдлын үнэлгээн дээр тулгуурлан хийж гүйцэтгэсэн. (Зураг-.65, Хүснэгт-74).

Зураг-65. Гурванбулаг сумын газар ашиглалтын бүсчлэл /Төлөвлөлтөөр/

Дээрх зураглалыг хийж гүйцэтгэхдээ газар ашиглалтын ангилал дээр тулгуурлан хийж гүйцэтгэсэн. Газар ашиглалтын бүсчлэлийн төлөвлөлтийн байдлыг авч үзвэл дараах байдалтай байна (Хүснэгт-74).

Хүснэгт-73. Хот суурины ирээдүйн газар ашиглалтын бүсийн экспликаци (төлөвлөлтөөр)

Үндсэн бүс	Д/д	Дэд бүс	Талбай	
			га	хувь
Сууцны бүс	1	Гэр хорооллын бүс	48.74	13.09
	2	Суурьшлын нөөц бүс	212.02	56.95
Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс	3	Олон нийт, ажил хэргийн бүс	1.34	0.36
	4	Үйлчилгээний төрөлжсөн бүс	5.43	1.46
Ногоон байгууламжийн бүс	5	Ногоон байгууламж задгай талбай	0.41	0.11
Инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс	6	Гудамж, зам тээврийн бүс	6.05	1.62
Тусгай зориулалтын бүс	7	Хог хаягдлын төвлөрсөн цэг	10.81	2.90
	8	Тусгай зориулалтын бүс	6.36	1.71
Усны сан бүхий газар	9	Голын онцгой хамгаалалтын бүс	2.15	0.58
	10	Голын энгийн хамгаалалтын бүс	10.39	2.79
Хот орчмын ногоон бүс	11	Экологийн хязгаарлалттай бүс	8.15	2.19
	12	Спорт, соёл, амралт зугаалгын бүс	1.18	0.32
Төлөвлөлтөөр				
Сууцны бүс	13	Гэр хорооллын бүс	25.81	6.93
	14	Хуваарьт эдлэн хувийн сууцны бүс	14.07	3.78
	15	Шинэ суурьшлын нөөц бүс		0.00
Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс	16	Олон нийт, ажил хэргийн бүс	2.86	0.77
	17	Худалдаа, ажил хэргийн бүс	0.87	0.23
	18	Бөөний худалдаа агуулахын бүс	1.69	0.45
Инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс	19	Инженерийн барилга байгууламжийн бүс	0.13	0.03
Ногоон байгууламжийн бүс	20	Ногоон байгууламж задгай талбай	10.56	2.84
Тусгай зориулалтын бүс	21	Нөхөн сэргээлт хийхээр төлөвлөж буй хогийн цэг	3.3	0.89
Нийт			372.32	100

Хот суурины газар ашиглалт 313.03 га талбайтай байсан сумын төвийг тэлж 372.32 га талбайтай болгон төлөвлөсөн.

Суурьшлын бүс: Гэр хорооллын бүсийг 25.81 га газрыг шинээр төлөвлөж 74.55 га газар байхаар нэмэгдүүлж төлөвлөсөн. Хуваарьт эдлэн хувийн сууцны бүс шинээр төлөвлөсөн бөгөөд 3.78 га газрыг эзэлж байна. Суурьшлын бүсэд нийт 300.64 га газрыг эзэлж байна.

Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс: Тус бүсэд Худалдаа, ажил хэргийн бүс 0.87 га, Бөөний худалдаа агуулахын бүс 1.69 га газрыг тус тус шинээр төлөвлөсөн. Олон нийт, ажил хэргийн бүсийн 2.86 га газрыг шинээр төлөвлөж 4.2 га газар төлөвлөсөн. Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс нь нийт 300.64 га газрыг төлөвлөлтөөр эзэлж байна.

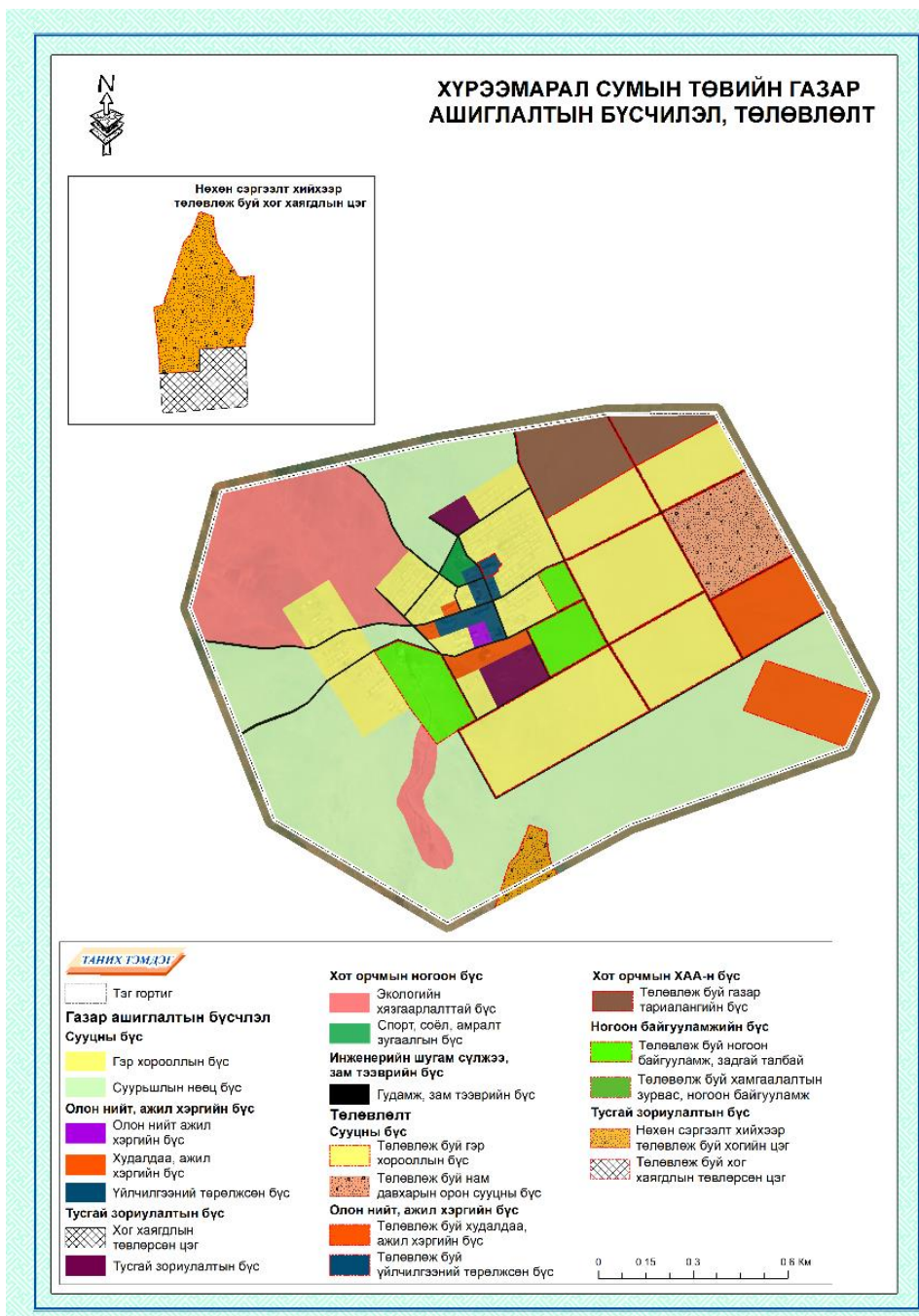
Инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс: Инженерийн барилга байгууламжийн бүсийг 0.13 га газрыг шинээр төлөвлөсөн. Инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс нь нийт 6.18 га газрыг эзэлж байна.

Ногоон байгууламжийн бүс: Ногоон байгууламж, задгай талбай 10.56 га газрыг шинээр төлөвлөж 10.97 га байхаар нэмэгдүүлж төлөвлөсөн.

Холимог ашиглалтын бүс: Тус сумын хогын цэгт нөхөн сэргээлт хийхээр 3.3 га газар шинээр төлөвлөсөн.

3.15 Хүрээмарал сум

Хот, тосгон бусад суурины газрын газар ашиглалтын төлөвлөлтийг хийж гүйцэтгэхдээ газрын нөхцөл, нөөц, нийгэм, эдийн засгийн нөхцөл, газар ашиглалтын ангилал, бүсчлэл, тохиромжтой байдлын болон хэрэгцээт байдлын үнэлгээн дээр тулгуурлан хийж гүйцэтгэсэн. (Зураг-66, Хүснэгт-..75..).

Зураг-66. Хүрээмарал сумын газар ашиглалтын бүсчлэл /Төлөвлөлтөөр/

Дээрх зураглалыг хийж гүйцэтгэхдээ газар ашиглалтын ангилал дээр тулгуурлан хийж гүйцэтгэсэн. Газар ашиглалтын бүсчлэлийн төлөвлөлтийн байдлыг авч үзвэл дараах байдалтай байна (Хүснэгт-...75).

Хүснэгт-74. Хот суурины ирээдүйн газар ашиглалтын бүсийн экспликаци (төлөвлөлтөөр)

Үндсэн бүс	Д/д	Дэд бүс	Талбай	
			га	хувь
Сууцны бүс	1	Гэр хороолол	59.44	8.50
	2	Суурьшлын нөөц бүс	215.99	30.87
Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс	3	Олон нийт, ажил хэргийн бүс	1.03	0.15
	4	Худалдаа, ажил хэргийн бүс	5.07	0.72
	5	Үйлчилгээний төрөлжсөн бүс	5.35	0.76
Инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс	6	Гудамж, зам тээврийн бүс	16.31	2.33
Тусгай зориулалтын бүс	8	Тусгай зориулалтын бүс	8.82	1.26
Хот орчмын ногоон бүс	9	Спорт, соёл, амралт зугаалгын бүс	1.95	0.28
	10	Экологийн хязгаарлалттай бүс	79.97	11.43
Төлөвлөлтөөр				
Сууцны бүс	11	Гэр хороолол	106.94	15.29
	12	Нам давхарын орон сууцны бүс	23.92	3.42
Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс	13	Худалдаа, ажил хэргийн бүс	31.94	4.57
	14	Үйлчилгээний төрөлжсөн бүс	0.88	0.13
Тусгай зориулалтын бүс	15	Хог хаягдлын төвлөрсөн цэг	18.13	2.59
	16	Нөхөн сэргээлт хийхээр төлөвлөж буй хогийн цэг	40.56	5.80
Ногоон байгууламжийн бүс	17	Хамгаалалтын зурвас, ногоон байгууламж	29.77	4.26
	18	Ногоон байгууламж, задгай талбай	25.24	3.61
Хот орчмын ХАА-н бүс	19	Газар тариалангийн бүс	28.27	4.04
Нийт			699.58	100

Хот суурины газар ашиглалт 393.93 га талбайтай байсан сумын төвийг тэлж 699.58 га талбайтай болгон төлөвлөсөн.

Суурьшлын бүс: Гэр хорооллын бүсийг 106.94 га газрыг шинээр төлөвлөж 59.44 га газар байхаар нэмэгдүүлж төлөвлөсөн. Нам давхарын орон сууцны бүс 23.92 га газар шинээр төлөвлөсөн. Тус сумын Суурьшлын бүсэд нийт 406.29 га газрыг эзэлж байна.

Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс: Тус бүсэд Худалдаа, ажил хэргийн бүсийг 31.94 га газрыг нэмэгдүүлж 5.07 га, Үйлчилгээний төрөлжсөн бүсийг 0.88 га газрыг нэмэгдүүлж 5.95 га газар байхаар тус тус төлөвлөсөн. Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс нь нийт 42.24 га газрыг төлөвлөлтөөр эзэлж байна.

Тусгай зориулалтын бүс: Хог хаягдлын төвлөрсөн цэг 18.13 га газар, Нөхөн сэргээлт хийхээр төлөвлөж буй хогийн цэг 40.56 га газрыг тус тус шинээр төлөвлөсөн. Тусгай зориулалтын бүс нь нийт 67.51 га газрыг төлөвлөлтөөр эзэлж байна.

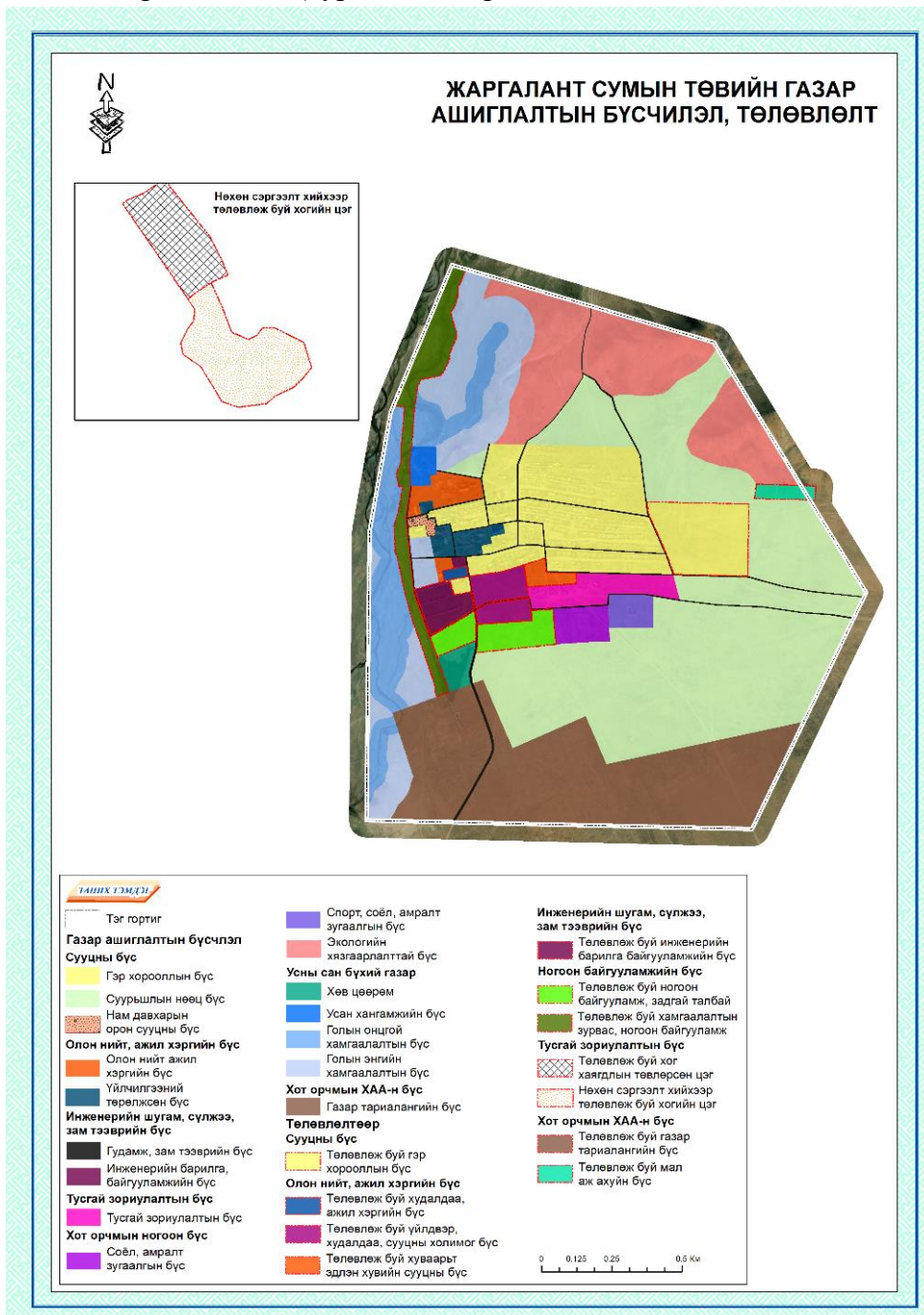
Ногоон байгууламжийн бүс: Ногоон байгууламж, задгай талбай 25.24 га, Хамгаалалтын зурвас, ногоон байгууламж 29.77 га газрыг шинээр төлөвлөсөн.

Инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс: Инженерийн барилга байгууламжийн бүсийг 0.13 га газрыг шинээр төлөвлөсөн. Инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс нь нийт 6.18 га газрыг эзэлж байна.

Хот орчмын ХАА-н бүс: Газар тариалангийн бүс байгуулахаар 28.27 га газрыг шинээр төлөвлөсөн.

3.16 Жаргалант сум

Хот, тосгон бусад суурины газрын газар ашиглалтын төлөвлөлтийг хийж гүйцэтгэхдээ газрын нөхцөл, нөөц, нийгэм, эдийн засгийн нөхцөл, газар ашиглалтын ангилал, бүсчлэл, тохиромжтой байдлын болон хэрэгцээт байдлын үнэлгээн дээр тулгуурлан хийж гүйцэтгэсэн. (Зураг-.67., Хүснэгт-.76..).

Зураг-67. Жаргалант сумын газар ашиглалтын бүсчлэл /Төлөвлөлтөөр/

Дээрх зураглалыг хийж гүйцэтгэхдээ газар ашиглалтын ангилал дээр тулгуурлан хийж гүйцэтгэсэн. Газар ашиглалтын бүсчлэлийн төлөвлөлтийн байдлыг авч үзвэл дараах байдалтай байна (Хүснэгт-...76).

Хүснэгт-75. Хот суурины ирээдүйн газар ашиглалтын бүсийн экспликаци (төлөвлөлтөөр)

Үндсэн бүс	Д/д	Дэд бүс	Талбай	
			га	хувь
Сууцны бүс	1	Гэр хорооллын бүс	71.43	9.68
	2	Суурьшлын нөөц бүс	219.02	29.67
	3	Нам давхарын орон сууцны бүс	1.07	0.14
Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс	4	Олон нийт, ажил хэргийн бүс	7.17	0.97
	5	Үйлчилгээний төрөлжсөн бүс	5.64	0.76
Инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс	6	Инженерийн барилга байгууламжийн бүс	0.44	0.06
	7	Гудамж, зам тээврийн бүс	12.01	1.63
Тусгай зориулалтын бүс	8	Тусгай зориулалтын бүс	11.4	1.54
Усны сан бүхий газар	9	Хөв цөөрөм	3.86	
	10	Усан хангамжийн бүс	3.14	0.43
	11	Голын онцгой хамгаалалтын бүс	44.11	5.98
	12	Голын энгийн хамгаалалтын бүс	52.46	7.11
Хот орчмын ногоон бүс	13	Спорт, соёл, амралт зугаалгын бүс	4.77	0.65
	14	Соёл, амралт зугаалгын бүс	6.35	0.86
	15	Экологийн хязгаарлалтын бүс	74.12	10.04
Хот орчмын ХАА-н бүс	16	Газар тариалангийн бүс	117.09	15.86
Төлөвлөлтөөр				
Сууцны бүс	17	Гэр хорооллын бүс	21.06	2.85
	18	Хуваарьт эдлэн хувийн сууцны бүс	2.9	0.39
Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс	19	Худалдаа, ажил хэргийн бүс	0.86	0.12
Холимог ашиглалтын бүс	20	Үйлдвэр, худалдаа, сууцны холимог бүс	9	1.22
Инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс	21	Инженерийн барилга байгууламжийн бүс	6.22	0.84
Тусгай зориулалтын бүс	22	Нөхөн сэргээлт хийхээр төлөвлөж буй хогийн цэг	16.66	2.26

	23	Хог хаягдлын төвлөрсөн цэг	11.4	1.54
Ногоон байгууламжийн бүс	24	Хамгаалалтын зурвас, ногоон байгууламж	21.94	2.97
	25	Ногоон байгууламж, задгай талбай	11.28	1.53
Хот орчмын ХАА-н бүс	26	Мал аж ахуйн бүс	2.82	0.38
Нийт			738.22	100

Хот суурины газар ашиглалт 634.08 га талбайтай байсан сумын төвийг тэлж 738.22 га талбайтай болгон төлөвлөсөн.

Суурьшлын бүс: Гэр хорооллын бүсийг 21.06 га газрыг шинээр төлөвлөж 92.49 га газар байхаар нэмэгдүүлж төлөвлөсөн. Хуваарьт эдлэн хувийн сууцны бүс 2.9 га газар шинээр төлөвлөсөн. Тус сумын Суурьшлын бүсэд нийт 315.48 га газрыг эзэлж байна.

Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс: Тус бүсэд Худалдаа, ажил хэргийн бүсийг 0.86 га газар шинээр төлөвлөсөн. Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс нь нийт 13.67 га газрыг төлөвлөлтөөр эзэлж байна.

Холимог ашиглалтын бүс: Тус суманд Үйлдвэр, худалдаа, сууцны холимог бүс 9 га газар шинээр төлөвлөсөн.

Инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс: Инженерийн барилга байгууламжийн бүсийг 6.22 га газрыг шинээр төлөвлөж 6.66 га газар байхаар нэмэгдүүлж төлөвлөсөн. Инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс нь нийт 18.67 га газрыг төлөвлөлтөөр эзэлж байна.

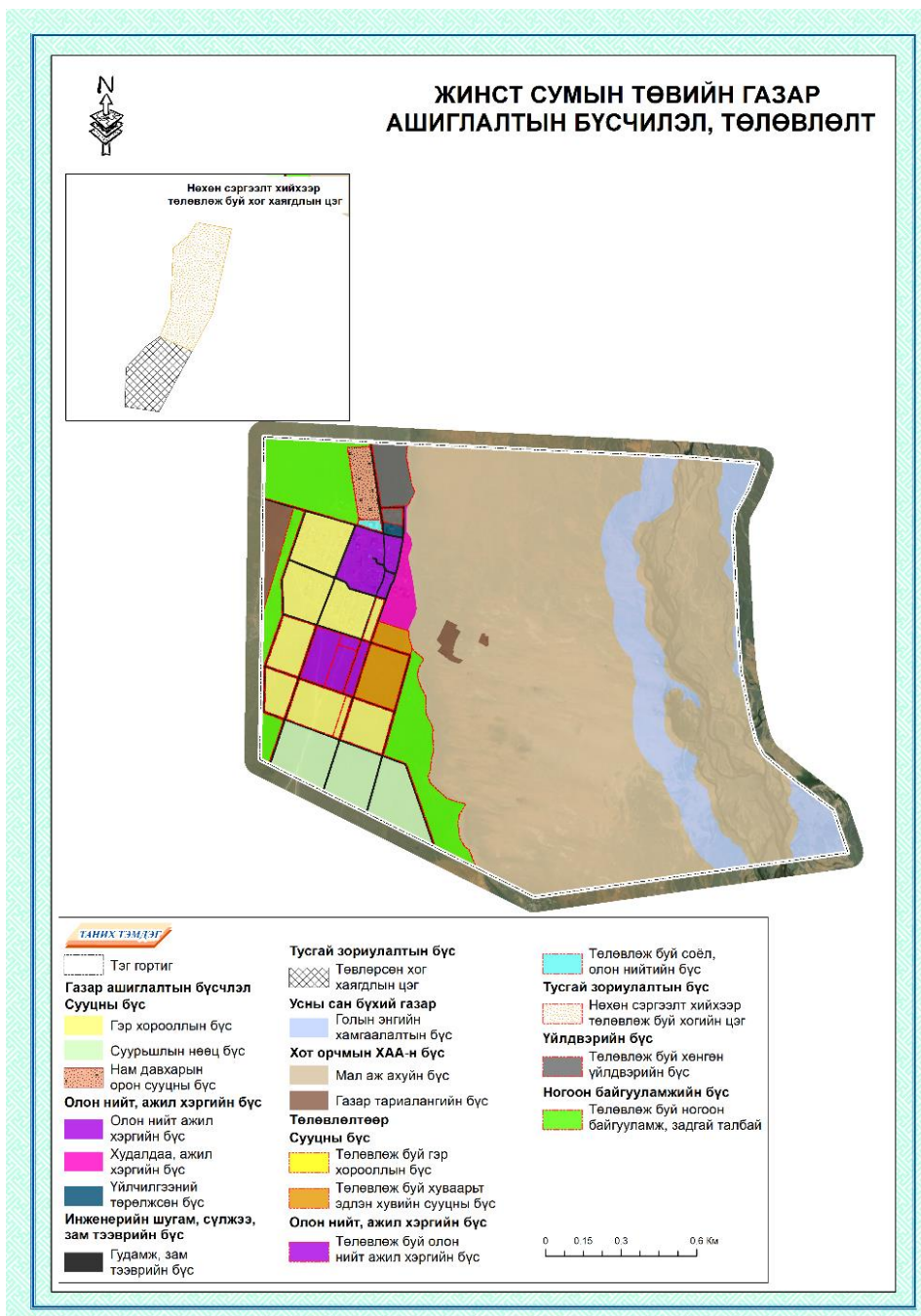
Тусгай зориулалтын бүс: Хог хаягдлын төвлөрсөн цэг 11.4 га газар, Нөхөн сэргээлт хийхээр төлөвлөж буй хогийн цэг 16.66 га газрыг тус тус шинээр төлөвлөсөн. Тусгай зориулалтын бүс нь нийт 39.46 га газрыг төлөвлөлтөөр эзэлж байна.

Ногоон байгууламжийн бүс: Ногоон байгууламж, задгай талбай 11.28 га, Хамгаалалтын зурвас, ногоон байгууламж 21.94 га газрыг шинээр төлөвлөсөн.

Хот орчмын ХАА-н бүс: Мал аж ахуйн бүс байгуулахаар 2.82 га газрыг шинээр төлөвлөсөн. Ингэснээр нийт Хот орчмын ХАА-н бүс нь 119.91 га газрыг төлөвлөлтөөр эзэлж байна.

3.17 Жинст сум

Хот, тосгон бусад суурины газрын газар ашиглалтын төлөвлөлтийг хийж гүйцэтгэхдээ газрын нөхцөл, нөөц, нийгэм, эдийн засгийн нөхцөл, газар ашиглалтын ангилал, бүсчлэл, тохиромжтой байдлын болон хэрэгцээт байдлын үнэлгээн дээр тулгуурлан хийж гүйцэтгэсэн. (Зураг-68, Хүснэгт-76).

Зураг-68. Жинст сумын газар ашиглалтын бүсчлэл /Төлөвлөлтөөр/

Дээрх зураглалыг хийж гүйцэтгэхдээ газар ашиглалтын ангилал дээр тулгуурлан хийж гүйцэтгэсэн. Газар ашиглалтын бүсчлэлийн төлөвлөлтийн байдлыг авч үзвэл дараах байдалтай байна (Хүснэгт-76).

Хүснэгт-76. Хот суурины ирээдүйн газар ашиглалтын бүсийн экспликаци (төлөвлөлтөөр)

Үндсэн бүс	Д/д	Дэд бүс	Талбай	
			га	хувь
Сууцны бүс	1	Гэр хороолол	27.04	3.10
	2	Суурьшлын нөөц бүс	33.3	3.82
	3	Нам давхарын орон сууцны бүс	6.56	0.75
Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс	4	Олон нийт, ажил хэргийн бүс	11.82	1.36
	5	Худалдаа, ажил хэргийн бүс	7.57	0.87
	6	Үйлчилгээний төрөлжсөн бүс	0.82	0.09
Инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс	7	Гудамж, зам тээврийн бүс	16.27	1.87
Усны сан бүхий газар	8	Голын энгийн хамгаалалтын бүс	84.5	9.69
Хот орчмын ХАА-н бүс	9	Мал аж ахуйн бүс	498.22	57.13
	10	Газар тариалангийн бүс	10.11	1.16
Төлөвлөлтөөр				
Сууцны бүс	11	Гэр хороолол	30.47	3.49
	12	Хуваарьт эдлэн хувийн сууцны бүс	12.5	1.43
Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс	13	Олон нийт, ажил хэргийн бүс	11.86	1.36
	14	Соёл, олон нийтийн бүс	0.84	0.10
Үйлдвэрийн бүс	15	Хөнгөн үйлдвэрийн бүс	9.93	1.14
Тусгай зориулалтын бүс	16	Хог хаягдлын цэг	18.03	2.07
	17	Нөхөн сэргээлт хийхээр төлөвлөж буй хогийн цэг	30.6	3.51
Ногоон байгууламжийн бүс	18	Ногоон байгууламж задгай талбай	61.62	7.07
Нийт			872.06	100.00

Хот суурины газар ашиглалт 696.21 га талбайтай байсан сумын төвийг тэлж 872.06 га талбайтай болгон төлөвлөсөн.

Суурьшлын бүс: Гэр хорооллын бүсийг 30.47 га газрыг шинээр төлөвлөж 57.51 га газар байхаар нэмэгдүүлж төлөвлөсөн. Хуваарьт эдлэн хувийн сууцны бүс 12.5 га газар шинээр төлөвлөсөн. Тус сумын Суурьшлын бүсэд нийт 109.87 га газрыг эзэлж байна.

Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс: Тус бүсэд Соёл, олон нийтийн бүс 0.84 га газар шинээр төлөвлөсөн. Олон нийт, ажил хэргийн бүс 11.86 га газрыг шинээр төлөвлөж 23.68 га байхаар нэмэгдүүлж төлөвлөсөн. Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс нь нийт 32.91 га газрыг төлөвлөлтөөр эзэлж байна.

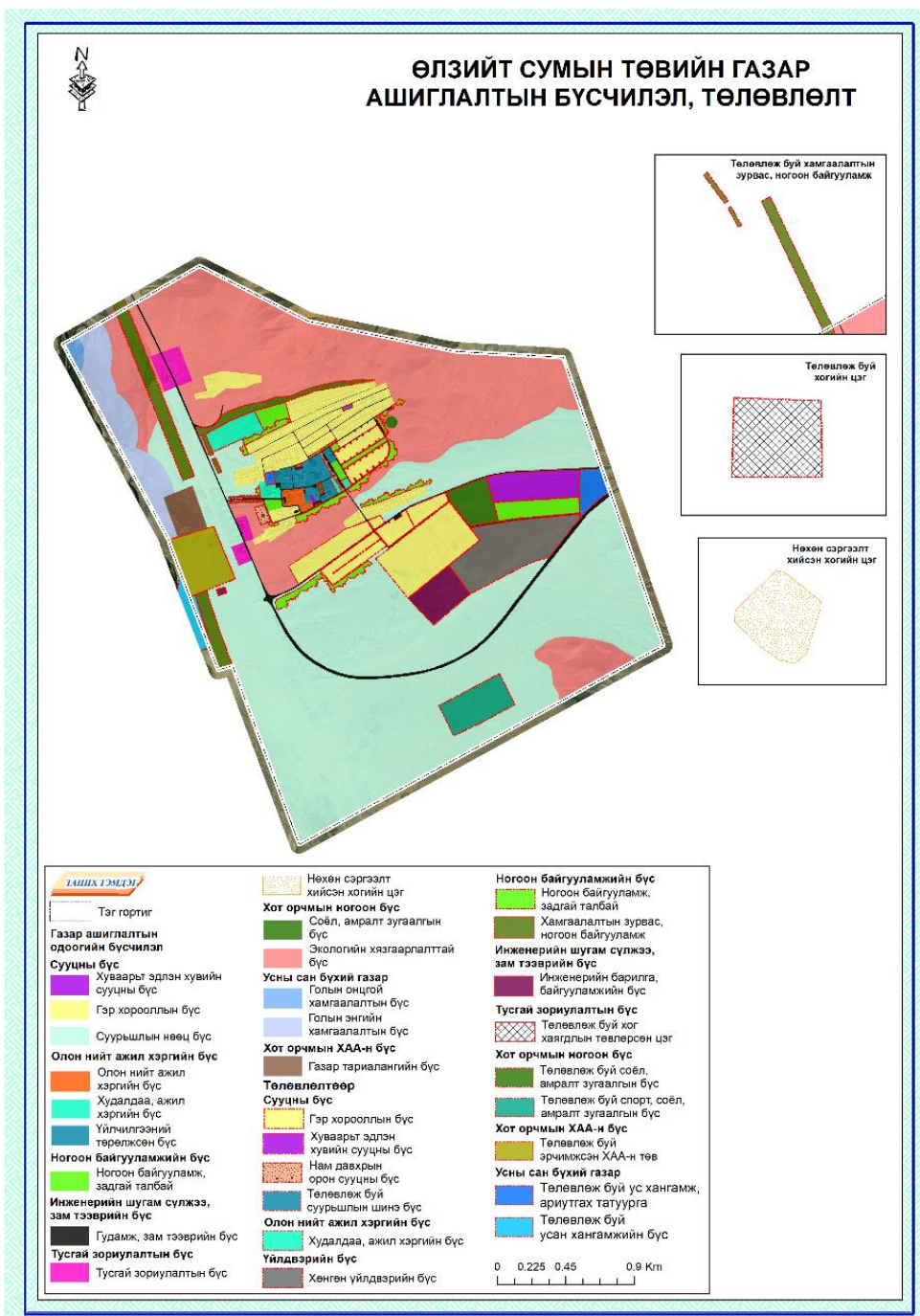
Үйлдвэрийн бүс: Тус суманд Хөнгөн үйлдвэрийн бүс 9.93 га газар шинээр төлөвлөсөн.

Тусгай зориулалтын бүс: Хог хаягдлын төвлөрсөн цэг 18.03 га газар, Нөхөн сэргээлт хийхээр төлөвлөж буй хогийн цэг 30.6 га газрыг тус тус шинээр төлөвлөсөн.

Ногоон байгууламжийн бүс: Ногоон байгууламж, задгай талбай 61.62 га газрыг шинээр төлөвлөсөн.

3.18 Өлзийт сум

Хот, тосгон бусад суурины газрын газар ашиглалтын төлөвлөлтийг хийж гүйцэтгэхдээ газрын нөхцөл, нөөц, нийгэм, эдийн засгийн нөхцөл, газар ашиглалтын ангилал, бүсчлэл, тохиромжтой байдлын болон хэрэгцээт байдлын үнэлгээн дээр тулгуурлан хийж гүйцэтгэсэн. (Зураг-69, Хүснэгт-77).

Зураг-69. Өлзийт сумын газар ашиглалтын бүсчлэл /Төлөвлөлтөөр/

Дээрх зураглалыг хийж гүйцэтгэхдээ газар ашиглалтын ангилал дээр тулгуурлан хийж гүйцэтгэсэн. Газар ашиглалтын бүсчлэлийн төлөвлөлтийн байдлыг авч үзвэл дараах байдалтай байна (Хүснэгт-77).

Хүснэгт-77. Хот суурины ирээдүйн газар ашиглалтын бүсийн экспликаци (төлөвлөлтөөр)

Үндсэн бүс	Д/д	Дэд бүс	Талбай	
			га	хувь
Сууцны бүс	1	Хуваарьт эдлэн хувийн сууцны бүс	0.08	0.01
	2	Гэр хороолол	28	4.57
	3	Суурьшлын нөөц бүс	245.09	39.97
Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс	4	Олон нийт, ажил хэргийн бүс	1.25	0.20
	5	Худалдаа, ажил хэргийн бүс	0.84	0.14
	6	Үйлчилгээний төрөлжсөн бүс	4.9	0.80
Ногоон байгууламжийн бүс	7	Ногоон байгууламж задгай талбай	0.89	0.15
Инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс	8	Гудамж, зам тээврийн бүс	12.53	2.04
Тусгай зориулалтын бүс	9	Нөхөн сэргээлт хийсэн хогийн цэг	0.37	0.06
	10	Тусгай зориулалтын бүс	4.71	0.77
Усны сан бүхий газар	11	Голын онцгой хамгаалалтын бүс	1.34	0.22
	12	Голын энгийн хамгаалалтын бүс	16.44	2.68
Хот орчмын ногоон бүс	13	Соёл, амралт зугаалгын бүс	0.32	0.05
	14	Экологийн хязгаарлалтын бүс	142.39	23.22
Хот орчмын ХАА-н бүс	15	Газар тариалангийн бүс	4	0.65
Төлөвлөлтөөр				
Сууцны бүс	16	Гэр хороолол	30.4	4.96
	17	Хуваарьт эдлэн хувийн сууцны бүс	7.39	1.21
	18	Нам давхрын орон сууцны бүс	0.56	0.09
	19	Суурьшлын шинэ бүс	20.38	3.32
Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс	20	Худалдаа, ажил хэргийн бүс	4.32	0.70
Инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс	21	Инженерийн барилга, байгууламжийн бүс	5.58	0.91
	22	Ус хангамж, ариутгах	3.36	0.55

		татуурга		
Үйлдвэрийн бүс	23	Хөнгөн үйлдвэрийн бүс	15.27	2.49
Тусгай зориулалтын бүс	24	Хог хаягдлын төвлөрсөн цэг	1.44	0.23
Ногоон байгууламжийн бүс	25	Хамгаалалтын зурвас, ногоон байгууламж	22.03	3.59
	26	Ногоон байгууламж задгай талбай	12.94	2.11
Усны сан бүхий газар	27	Усан хангамжийн бүс	6.22	1.01
Хот орчмын ногоон бүс	28	Соёл, амралт зугаалгын бүс	4.85	0.79
	29	Спорт соёл, амралт зугаалгын бүс	6.97	1.14
Хот орчмын ХАА-н бүс	30	Эрчимжсэн ХАА-н төв	8.35	1.36
Нийт			613.21	100

Хот суурины газар ашиглалт 463.15 га талбайтай байсан сумын төвийг тэлж 613.21 га талбайтай болгон төлөвлөсөн.

Суурьшлын бүс: Гэр хорооллын бүсийг 30.4 га газрыг шинээр төлөвлөж 58.4 га газар байхаар нэмэгдүүлж төлөвлөсөн. Мөн Нам давхрын орон сууцны бүс 7.39 га газар, Суурьшлын шинэ бүс 20.38 га газар шинээр төлөвлөсөн. Тус бүсэд Хуваарьт эдлэн хувийн сууцны бүс 7.39 га газар нэмэгдүүлж 7.47 га байхаар нэмэгдүүлж төлөвлөсөн. Олон нийт, ажил хэргийн бүс 11.86 га газрыг нэмэгдүүлж 23.68 га байхаар нэмэгдүүлж төлөвлөсөн. Тус сумын Суурьшлын бүсэд нийт 331.9 га газрыг эзэлж байна.

Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс: Тус бүсэд Худалдаа, ажил хэргийн бүс 4.32 га газрыг шинээр төлөвлөж 5.16 га байхаар нэмэгдүүлж төлөвлөсөн. Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс нь нийт 11.31 га газрыг төлөвлөлтөөр эзэлж байна.

Инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс: Ус хангамж, ариутгах татуурга байгуулах 3.36 га газар, Инженерийн барилга байгууламжийн бүс 5.58 га газрыг шинээр төлөвлөсөн. Инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс нь нийт 21.47 га газрыг төлөвлөлтөөр эзэлж байна.

Үйлдвэрийн бүс: Тус суманд Хөнгөн үйлдвэрийн бүс 15.27 га газар шинээр төлөвлөсөн.

Тусгай зориулалтын бүс: Хог хаягдлын төвлөрсөн цэг байгуулахаах 1.44 га газар шинээр төлөвлөсөн. Тусгай зориулалтын бүс нь нийт 6.52 га газрыг төлөвлөлтөөр эзэлж байна.

Ногоон байгууламжийн бүс: Хамгаалалтын зурвас, ногоон байгууламж 12.94 га газрыг шинээр төлөвлөсөн. Ногоон байгууламж, задгай талбай 22.03 га газрыг шинээр төлөвлөж 58.4 га газар байхаар нэмэгдүүлж төлөвлөсөн.

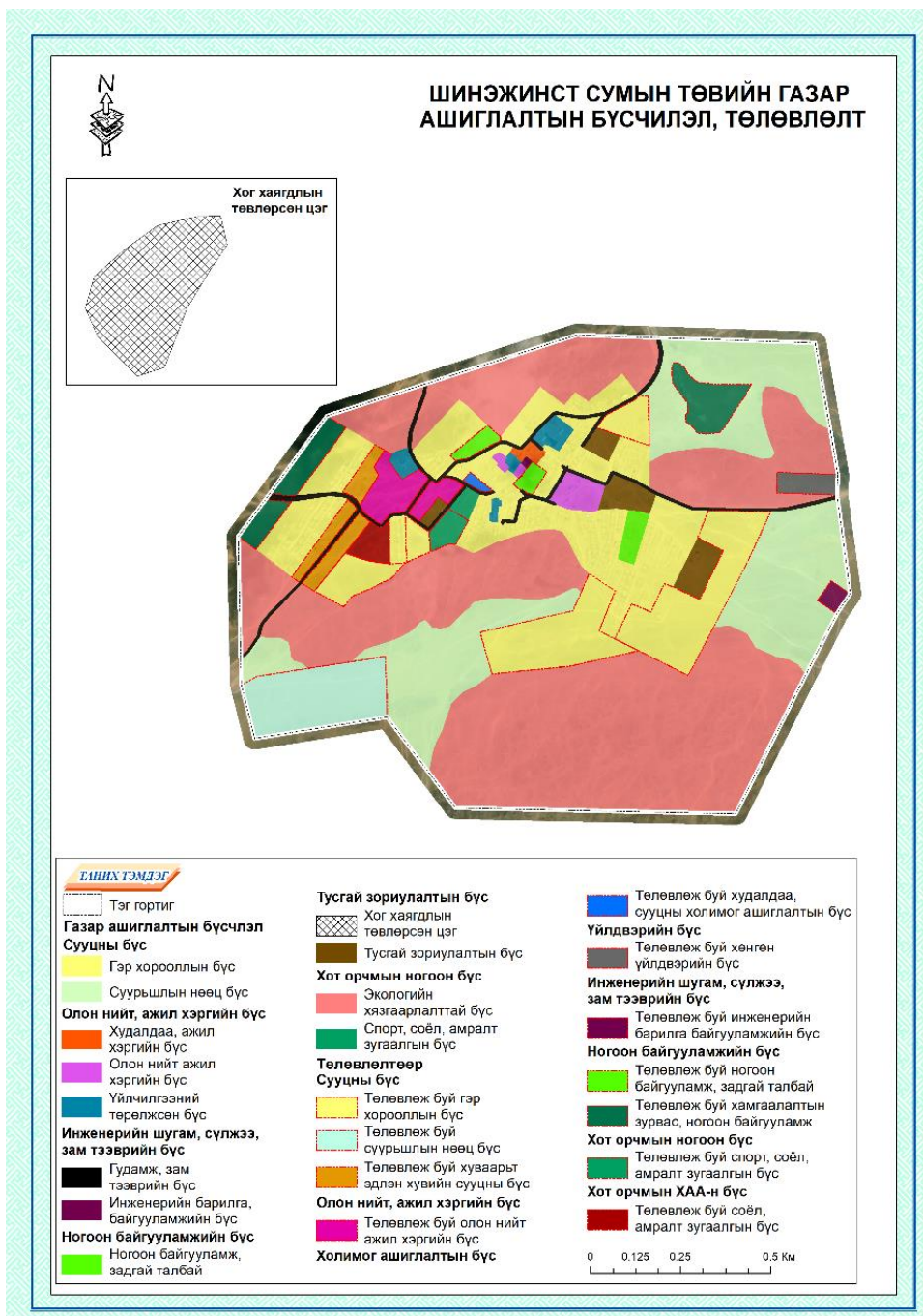
Усны сан бүхий газар: Усан хангамжийн бүсэд 6.22 га газрыг шинээр төлөвлөсөн.

Хот орчмын ногоон бүс: Спорт, соёл, амралт зугаалгын бүсийн 6.97 га газрыг шинээр төлөвлөсөн. Соёл, амралт зугаалгын бүсийн 4.85 газрыг шинээр төлөвлөж 5.17 га газар байхаар нэмэгдүүлж төлөвлөсөн. Хот орчмын ногоон бүс нь нийт 154.53 га газрыг эзэлж байна.

Хот орчмын ХАА-н бүс: Эрчимжсэн ХАА-н төв 8.35 га газрыг шинээр төлөвлөсөн. Ингэснээр нийт Хот орчмын ХАА-н бүс нь 12.35 га газрыг төлөвлөлтөөр эзэлж байна.

3.19 Шинэжинст сум

Хот, тосгон бусад суурины газрын газар ашиглалтын төлөвлөлтийг хийж гүйцэтгэхдээ газрын нөхцөл, нөөц, нийгэм, эдийн засгийн нөхцөл, газар ашиглалтын ангилал, бүсчлэл, тохиромжтой байдлын болон хэрэгцээт байдлын үнэлгээн дээр тулгуурлан хийж гүйцэтгэсэн. (Зураг-70, Хүснэгт-78).

Зураг-70. Шинэжинст сумын газар ашиглалтын бүсчлэл /Төлөвлөлтөөр/

Дээрх зураглалыг хийж гүйцэтгэхдээ газар ашиглалтын ангилал дээр тулгуурлан хийж гүйцэтгэсэн. Газар ашиглалтын бүсчлэлийн төлөвлөлтийн байдлыг авч үзвэл дараах байдалтай байна (Хүснэгт-78).

Хүснэгт-78. Хот суурины ирээдүйн газар ашиглалтын бүсийн экспликаци (төлөвлөлтөөр)

Үндсэн бүс	Д/д	Дэд бүс	Талбай	
			га	хувь
Сууцны бүс	1	Гэр хороолол	62.39	13.11
	2	Суурьшлын нөөц бүс	81.78	17.19
Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс	3	Олон нийт, ажил хэргийн бүс	3.44	0.72
	4	Худалдаа, ажил хэргийн бүс	0.81	0.17
	5	Үйлчилгээний төрөлжсөн бүс	3.42	0.72
Инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс	6	Инженерийн барилга байгууламжийн бүс	0.15	0.03
	7	Гудамж, зам тээврийн бүс	10.34	2.17
Тусгай зориулалтын бүс	8	Хог хаягдлын төвлөрсөн цэг	8.15	1.71
	9	Тусгай зориулалтын бүс	8.04	1.69
Ногоон байгууламжийн бүс	10	Ногоон байгууламж, задгай талбай	2.03	0.43
Хот орчмын ногоон бүс	11	Спорт, соёл, амралт зугаалгын бүс	1.03	0.22
	12	Экологийн хязгаарлалтын бүс	198.46	41.72
Төлөвлөлтөөр				
Сууцны бүс	13	Гэр хороолол	42.12	8.85
	14	Хуваарьт эдлэн хувийн сууцны бүс	6.61	1.39
	15	Суурьшлын нөөц бүс	16.96	3.57
Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс	16	Олон нийт, ажил хэргийн бүс	6.69	1.41
Холимог ашиглалтын бүс	17	Худалдаа, сууцны холимог ашиглалтын бүс	0.46	0.10
Үйлдвэрийн бүс	18	Хөнгөн үйлдвэрийн бүс	2.51	0.53
Инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс	19	Инженерийн барилга байгууламжийн бүс	1.12	0.24
Ногоон байгууламжийн бүс	20	Хамгаалалтын зурвас, ногоон байгууламж	12.24	2.57
	21	Ногоон байгууламж, задгай талбай	2.62	0.55
Хот орчмын ногоон бүс	22	Соёл, амралт зугаалгын бүс	2.44	0.51
	23	Спорт соёл, амралт зугаалгын бүс	1.92	0.40
Нийт			475.73	100

Хот суурины газар ашиглалт 380.04 га талбайтай байсан сумын төвийг тэлж 475.7 га талбайтай болгон төлөвлөсөн.

Суурьшлын бүс: Гэр хорооллын бүсийг 42.12 га газрыг шинээр төлөвлөж 104.51 га газар байхаар нэмэгдүүлж төлөвлөсөн. Хуваарьт эдлэн хувийн сууцны бүс 6.61 га газар шинээр төлөвлөсөн. Суурьшлын нөөц бүсийг 16.96 га газрыг шинээр төлөвлөж 98.74 га газар байхаар нэмэгдүүлж төлөвлөсөн. Тус сумын Суурьшлын бүс нь нийт 209.86 га газрыг эзэлж байна.

Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс: Тус бүсэд Олон нийт, ажил хэргийн бүс 6.69 га газрыг шинээр төлөвлөж 10.13 га газар байхаар нэмэгдүүлж төлөвлөсөн. Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс нь нийт 14.36 га газрыг төлөвлөлтөөр эзэлж байна.

Холимог ашиглалтын бүс: Тус суманд Худалдаа, сууцны холимог ашиглалтын бүс 0.46 га газар шинээр төлөвлөсөн.

Үйлдвэрийн бүс: Хөнгөн үйлдвэрийн бүсийг 2.51 га газар шинээр төлөвлөсөн.

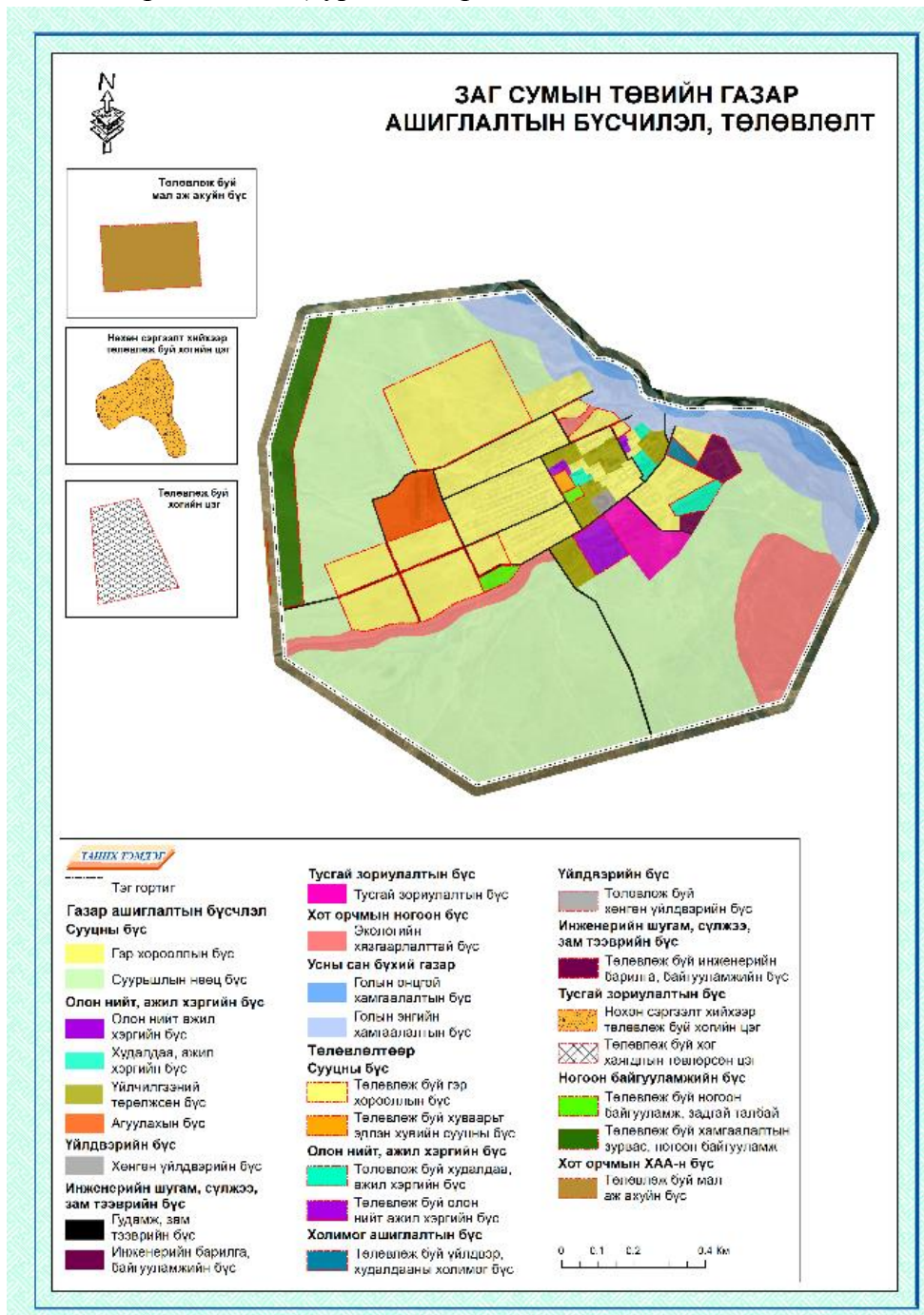
Инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс: Инженерийн барилга байгууламжийн бүс 1.12 га газрыг шинээр төлөвлөсөн. Инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс нь нийт 11.61 га газрыг төлөвлөлтөөр эзэлж байна.

Ногоон байгууламжийн бүс: Ногоон байгууламж, задгай талбай 2.62 га газрыг шинээр төлөвлөж 4.65 га газар байхаар нэмэгдүүлж төлөвлөсөн. Соёл, амралт зугаалгын бүс 2.44 га газар шинээр төлөвлөсөн. Ногоон байгууламжийн бүс нь нийт 16.89 га газрыг эзэлж байна.

Хот орчмын ногоон бүс: : Спорт, соёл, амралт зугаалгын бүсэд 1.59 га газрыг шинээр төлөвлөсөн. Спорт, соёл, амралт зугаалгын бүсийн 1.92 га газрыг шинээр төлөвлөж 2.95 га газар байхаар нэмэгдүүлж төлөвлөсөн. Хот орчмын ногоон бүс нь нийт 203.85 га газрыг эзэлж байна.

3.20 Заг сум

Хот, тосгон бусад суурины газрын газар ашиглалтын төлөвлөлтийг хийж гүйцэтгэхдээ газрын нөхцөл, нөөц, нийгэм, эдийн засгийн нөхцөл, газар ашиглалтын ангилал, бүсчлэл, тохиромжтой байдлын болон хэрэгцээт байдлын үнэлгээн дээр тулгуурлан хийж гүйцэтгэсэн. (Зураг-71, Хүснэгт-79).

Зураг-71. Заг сумын газар ашиглалтын бүсчлэл /Төлөвлөлтөөр/

Дээрх зураглалыг хийж гүйцэтгэхдээ газар ашиглалтын ангилал дээр тулгуурлан хийж гүйцэтгэсэн. Газар ашиглалтын бүсчлэлийн төлөвлөлтийн байдлыг авч үзвэл дараах байдалтай байна (Хүснэгт-79).

Хүснэгт-79. Хот суурины ирээдүйн газар ашиглалтын бүсийн экспликаци (төлөвлөлтөөр)

Үндсэн бүс	Д/д	Дэд бүс	Талбай	
			га	хувь
Сууцны бүс	1	Гэр хороолол	39.06	8.56
	2	Суурьшлын нөөц бүс	205.09	44.93
Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс	3	Агуулахын бүс	6.48	1.42
	4	Олон нийт, ажил хэргийн бүс	0.66	0.14
	5	Худалдаа, ажил хэргийн бүс	1.51	0.33
	6	Үйлчилгээний төрөлжсөн бүс	8.29	1.82
Үйлдвэрийн бүс	7	Хөнгөн үйлдвэрийн бүс	0.7	0.15
Инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс	8	Инженерийн барилга байгууламжийн бүс	0.74	0.16
	9	Гудамж, зам тээврийн бүс	6.51	1.43
Тусгай зориулалтын бүс	10	Тусгай зориулалтын бүс	6.34	1.39
Усны сан бүхий газар	11	Голын онцгой хамгаалалтын бүс	8.74	1.91
	12	Голын энгийн хамгаалалтын бүс	29.67	6.50
Хот орчмын ногоон бүс	13	Экологийн хязгаарлалттай бүс	32.8	7.19
Төлөвлөлтөөр				
Сууцны бүс	14	Гэр хороолол	48.28	10.58
	15	Хуваарьт эдлэн хувийн сууцны бүс	0.59	0.13
Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс	16	Олон нийт, ажил хэргийн бүс	3.56	0.78
	17	Худалдаа, ажил хэргийн бүс	1.89	0.41
Холимог ашиглалтын бүс	18	Үйлдвэр, худалдааны холимог бүс	0.85	0.19
Үйлдвэрийн бүс	19	Хөнгөн үйлдвэрийн бүс	1.22	0.27
Инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс	20	Инженерийн барилга байгууламжийн бүс	2.6	0.57
Тусгай зориулалтын бүс	21	Хог хаягдлын төвлөрсөн цэг	6.19	1.36
	22	Нөхөн сэргээлт хийхээр төлөвлөж буй хогийн цэг	15.32	3.36
Ногоон байгууламжийн бүс	23	Ногоон байгууламж, задгай талбай	1.64	0.36

	24	Хамгаалалтын зурвас, ногоон байгууламж	14.11	3.09
Хот орчмын ХАА-н бүс	25	Мал аж ахуйн бүс	13.6	2.98
Нийт			456.44	100

Хот суурины газар ашиглалт 346.59 га талбайтай байсан сумын төвийг тэлж 456.44 га талбайтай болгон төлөвлөсөн.

Суурьшлын бүс: Гэр хорооллын бүсийг 48.28 га газрыг шинээр төлөвлөж 87.34 га газар байхаар нэмэгдүүлж төлөвлөсөн. Хуваарьт эдлэн хувийн сууцны бүс 0.59 га газар шинээр төлөвлөсөн. Тус сумын Суурьшлын бүс нь нийт 293.02 га газрыг эзэлж байна.

Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс: Тус бүсэд Олон нийт, ажил хэргийн бүс 3.56 га газрыг шинээр төлөвлөж 4.22 га газар байхаар нэмэгдүүлж төлөвлөсөн. Мөн Худалдаа, ажил хэргийн бүс 1.89 га газрыг шинээр төлөвлөж 3.4 га газар байхаар нэмэгдүүлж төлөвлөсөн. Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс нь нийт 22.39 га газрыг төлөвлөлтөөр эзэлж байна.

Холимог ашиглалтын бүс: Тус суманд Үйлдвэр, худалдааны холимог бүс 0.4 га газар шинээр төлөвлөсөн.

Үйлдвэрийн бүс: Хөнгөн үйлдвэрийн бүс 1.22 га газрыг шинээр төлөвлөж 1.92 га газар байхаар нэмэгдүүлж төлөвлөсөн

Инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс: Инженерийн барилга байгууламжийн бүсийг 2.6 га газрыг шинээр төлөвлөж 3.34 га газар байхаар нэмэгдүүлж төлөвлөсөн. Инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс нь нийт 9.85 га газрыг төлөвлөлтөөр эзэлж байна.

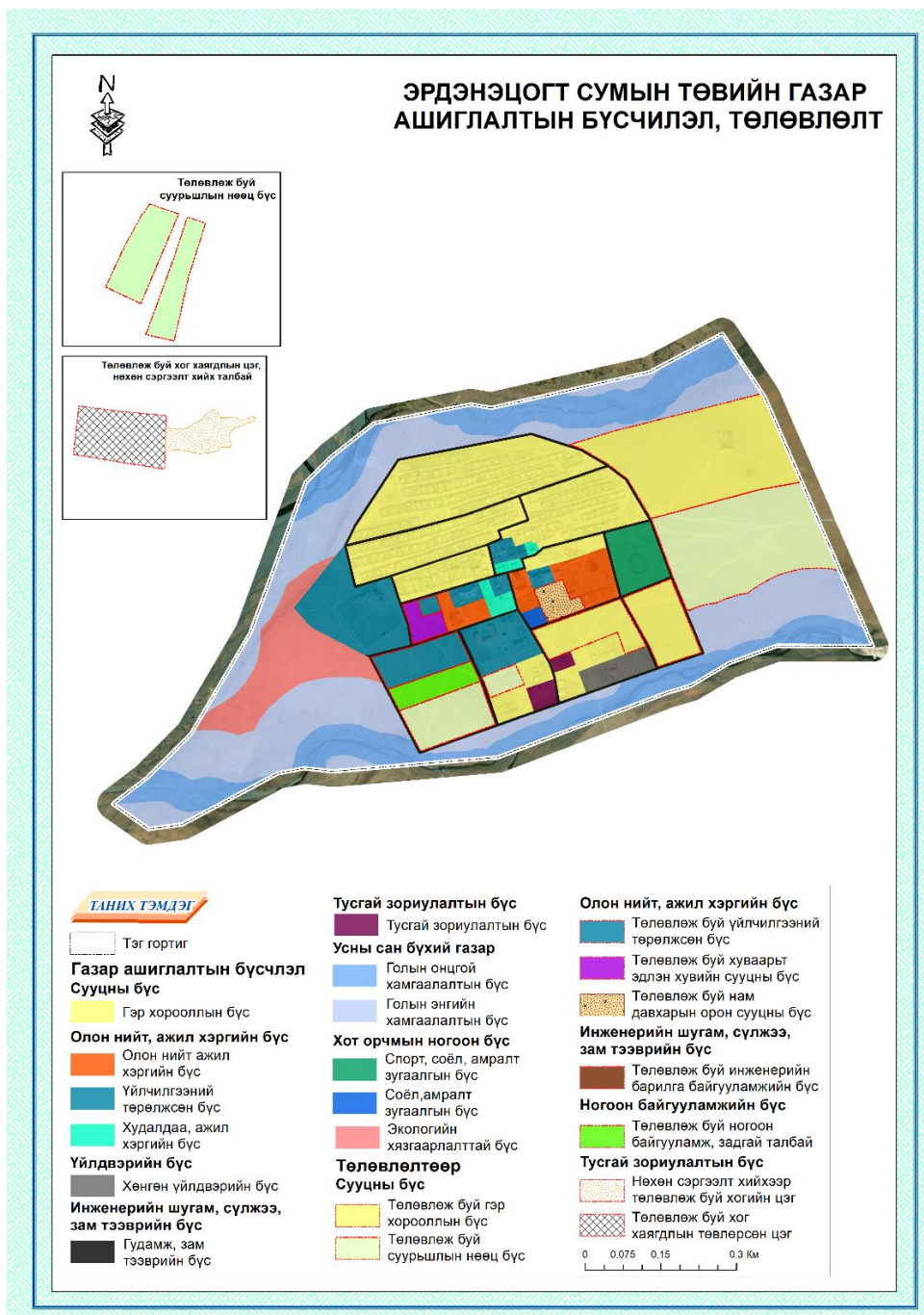
Тусгай зориулалтын бүс: Хог хаягдлын төвлөрсөн цэг 6.19 га газар, Нөхөн сэргээлт хийхээр төлөвлөж буй хогийн цэг 15.32 га газрыг тус тус шинээр төлөвлөсөн. Тусгай зориулалтын бүс нь нийт 27.85 га газрыг төлөвлөлтөөр эзэлж байна.

Ногоон байгууламжийн бүс: Ногоон байгууламж, задгай талбай 1.64 га, Хамгаалалтын зурвас, ногоон байгууламж 14.11 га газрыг шинээр төлөвлөсөн.

Хот орчмын ХАА-н бүс: Мал аж ахуйн бүс байгуулахаар 13.6 га газрыг шинээр төлөвлөсөн.

3.21 Эрдэнэцогт сум

Хот, тосгон бусад суурины газрын газар ашиглалтын төлөвлөлтийг хийж гүйцэтгэхдээ газрын нөхцөл, нөөц, нийгэм, эдийн засгийн нөхцөл, газар ашиглалтын ангилал, бүсчлэл, тохиромжтой байдлын болон хэрэгцээт байдлын үнэлгээн дээр тулгуурлан хийж гүйцэтгэсэн. (Зураг-72, Хүснэгт-80).

Зураг-72. Эрдэнэцогт сумын газар ашиглалтын бүсчлэл /Төлөвлөлтөөр/

Дээрх зураглалыг хийж гүйцэтгэхдээ газар ашиглалтын ангилал дээр тулгуурлан хийж гүйцэтгэсэн. Газар ашиглалтын бүсчлэлийн төлөвлөлтийн байдлыг авч үзвэл дараах байдалтай байна (Хүснэгт-80).

Хүснэгт-80. Хот суурины ирээдүйн газар ашиглалтын бүсийн экспликаци (төлөвлөлтөөр)

Үндсэн бүс	Д/д	Дэд бүс	Талбай	
			га	хувь
Сууцны бүс	1	Гэр хорооллын бүс	33.71	13.93
Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс	2	Олон нийт, ажил хэргийн бүс	4.57	1.89
	3	Худалдаа, ажил хэргийн бүс	1.11	0.46
	4	Үйлчилгээний төрөлжсөн бүс	12.11	5.00
Үйлдвэрийн бүс	5	Хөнгөн үйлдвэрийн бүс	1.8	0.74
Инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс	6	Гудамж, зам тээврийн бүс	6.55	2.71
Тусгай зориулалтын бүс	7	Тусгай зориулалтын бүс	0.98	0.40
Усны сан бүхий газар	8	Голын онцгой хамгаалалтын бүс	29.53	12.20
	9	Голын энгийн хамгаалалтын бүс	39.61	16.36
Ногоон байгууламжийн бүс	10	Соёл, амралт зугаалгын бүс	0.33	0.14
Хот орчмын ногоон бүс	11	Спорт, соёл, амралт зугаалгын бүс	3.07	1.27
	12	Экологийн хязгаарлалттай бүс	9.71	4.01
Төлөвлөлтөөр				
Сууцны бүс	13	Гэр хорооллын бүс	23.38	9.66
	14	Суурьшлын нөөц бүс	61.92	25.58
	15	Хуваарьт эдлэн хувийн сууцны бүс	1.08	0.45
	16	Нам давхарын орон сууцны бүс	1.22	0.50
Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс	17	Үйлчилгээний төрөлжсөн бүс	3.35	1.38
Инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс	18	Инженерийн барилга байгууламжийн бүс	0.39	0.16
Тусгай зориулалтын бүс	19	Хог хаягдлын төвлөрсөн цэг	3.82	1.58
	20	Нөхөн сэргээлт хийхээр төлөвлөж буй хогийн цэг	1.77	0.73
Ногоон байгууламжийн бүс	21	Ногоон байгууламж, задгай талбай	2.05	0.85
Нийт			242.06	100

Хот суурины газар ашиглалт 143.08 га талбайтай байсан сумын төвийг тэлж 242.06 га талбайтай болгон төлөвлөсөн.

Суурьшлын бүс: Гэр хорооллын бүсийг 23.38 га газрыг шинээр төлөвлөж 57.09 га газар байхаар нэмэгдүүлж төлөвлөсөн. Хуваарьт эдлэн хувийн сууцны бүс 0.59 га, Нам давхарын орон сууцны бүс 1.22 га, Суурьшлын нөөц бүс 61.92 га газар тус бүр шинээр төлөвлөсөн. Тус сумын Суурьшлын бүс нь нийт 121.31 га газрыг эзэлж байна.

Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс: Тус бүсэд Үйлчилгээний төрөлжсөн бүс 3.35 га газрыг шинээр төлөвлөсөн. Олон нийт, ажил хэргийн төв бүс нь нийт 21.14 га газрыг төлөвлөлтөөр эзэлж байна.

Инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс: Инженерийн барилга байгууламжийн бүсийн 0.39 га газрыг шинээр төлөвлөсөн. Инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс нь нийт 6.94 га газрыг төлөвлөлтөөр эзэлж байна.

Тусгай зориулалтын бүс: Хог хаягдлын төвлөрсөн цэг 3.82 га газар, Нөхөн сэргээлт хийхээр төлөвлөж буй хогийн цэг 1.77 га газрыг тус тус шинээр төлөвлөсөн. Тусгай зориулалтын бүс нь нийт 6.57 га газрыг төлөвлөлтөөр эзэлж байна.

Ногоон байгууламжийн бүс: Ногоон байгууламж, задгай талбай 2.05 га газрыг шинээр төлөвлөсөн. Ингэснээр нийт ногоон байгууламжийн бүсийн хэмжээ 2.38 га газрыг эзэлж байна.

ДӨРӨВ. ХОГ, ХАЯГДЛЫН ГАЗРЫН ТӨЛӨВЛӨЛТ**4.1 Хог, хаягдлын цэгийн одоогийн байдал**

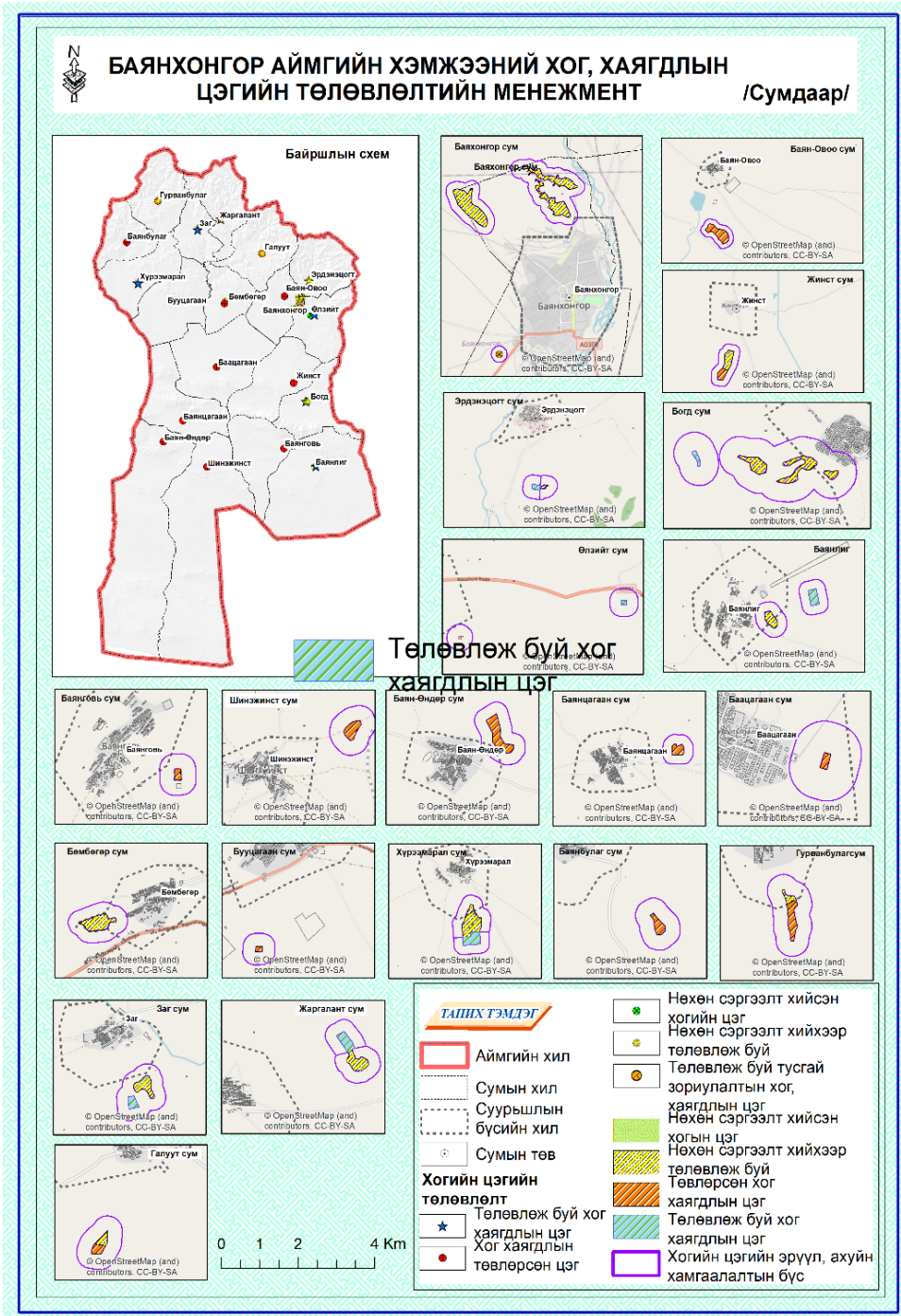
Баянхонгор аймаг нь том жижиг суурин газрууд ихтэй тул түүнийг дагасан хогийн цэгүүд ашиглагддаг байна. Суурин газрын хөрсний бохирдол нь хатуу хог хаягдал, хогийн цэгүүдээс ихээхэн хамаардаг. Аймгийн хэмжээнд газар ашиглалтын судалгаагаар 28 хогийн цэгийн 534.52 га газарт хатуу хог хаягдлын төвлөрүүлэн булж устгадаг байна.

Хүснэгт-81. Баянхонгор аймгийн Хог хаягдлын төвлөрсөн цэг

Дд	Сумын нэр	Зориулалт	Хогын цэгийн тоо	Талбай, га
1	Баянхонгор сум	Сумын төвлөрсөн хогийн цэг	3	192.71
2	Баацагаан сум		1	1.00
3	Баянбулаг сум		1	6.32
4	Баянговь сум		1	3.00
5	Баянлиг сум		1	14.17
6	Баян-Овоо		1	83.53
7	Баян-Өндөр сум		1	25.54
8	Баянцагаан сум		1	11.57
9	Богд сум		3	18.20
10	Бөмбөгөр сум		1	24.07
11	Галуут сум		2	8.13
18	Бууцагаан сум		1	0.87
12	Гурванбулаг сум		2	14.02
13	Жаргалант сум		1	16.67
14	Жинст сум		2	48.54
15	Заг сум		1	15.32
16	Өлзийт сум		1	0.37
17	Хүрээмарал сум		2	40.56
18	Шинэжинст сум		1	8.15
19	Эрдэнэцогт сум	1	1.77	
				534.52

4.2 Хог, хаягдлын цэгийн төлөвлөлт

Аймгийн газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөө боловсруулахдаа орон нутгийн удирдлага, холбогдох мэргэжилтэн саналыг үндэслэн төлөвлөсөн. Баацагаан, Баянбулаг, Баянговь, Баян-Овоо, Баян-Өндөр, Баянцагаан, Галуут, Гурванбулаг, Жинст, Шинэжинст сумдуудын одоогийн ашиглаж байгаа хатуу хог хаягдал төвлөрүүлэх цэгийг үргэлжлүүлэн сайжруулан ашиглахаар төлөвлөсөн (Зураг-73).

Зураг-73. Хатуу хог хаягдал төвлөрүүлэн устгах газрын төлөвлөгөө

Баянхонгор аймгийн төв, Баянлиг, Богд, Бөмбөгөр, Галуут, Гурванбулаг, Жаргалант, Жинст, Заг, Өлзийт, Хүрээмарал, Эрдэнэцогт, Өлзийт сумын 10 байршлын төвлөрсөн хогийг цэгт нөхөн сэргээлт хийхээр төлөвлөсөн. Шинээр Баянлиг, Богд, Бөмбөгөр, Жаргалант, Заг, Өлзийт, Хүрээмарал, Эрдэнэцогт суманд 10 байршилд шинээр хатуу хог хаягдал төвлөрүүлэн устгах цэгийг орон нутгийн саналын дагуу төлөвлөсөн. Аймгийн хэмжээнд ашиглах тусгай зориулалтын хог, хаягдлын цэгийг Баянхонгор суманд төлөвлөж өгсөн. Мөн Баянхонгор сумын дахин ашиглахгүй хог хаягдлыг дарж булшлах хогын цэгийг аймгийн төвөөс 13 км-ийн зайд Өлзийт сумын нутаг дэвсгэрт төлөвлөсөн бөгөөд Орон нутгийн хөгжлийн сангийн 2022 оны хөрөнгө оруулалтаар хийж гүйцэтгэнэ.

Хүснэгт-82. Хатуу хог хаягдал төвлөрүүлэн устгах газрын төлөвлөгөө

Дд	Сумын нэр	Хог, хаягдлын цэгийн тоо	Төлөвлөлтөөр		Хэрэгжих үе шат	Байршил
			Нөхөн сэргээх хогийн цэг /Талбай, га/	Шинээр байгуулах хогийн цэг /талбай, га/		
1.	Баянхонгор	3	192.71		2022-2037	Баянхонгор
2.	Баянхонгор	1		10.53	2022	Өлзийт
3.	Баянхонгор	1		0.12	2022-2037	Баянхонгор
4.	Баянлиг	1	14.17		2022-2037	Баянлиг
5.	Баянлиг	1		12.88	2022-2037	Баянлиг
6.	Богд	3	18.20		2022-2037	Богд
7.	Богд	1		1.28	2022-2037	Богд
8.	Бөмбөгөр	1	24.07		2022-2037	Бөмбөгөр
9.	Бөмбөгөр	1		13.77	2022-2037	Бөмбөгөр
10.	Галуут	1	3.76		2022-2037	Галуут
11.	Гурванбулаг	1	3.20		2022-2037	Гурванбулаг
12.	Жаргалант	1	16.67		2022-2037	Жаргалант
13.	Жаргалант	1		11.40	2022-2037	Жаргалант
14.	Жинст	1	30.50		2022-2037	Жинст
15.	Заг	1	15.32		2022-2037	Заг
16.	Заг	1		6.20	2022-2037	Заг
17.	Өлзийт	1	0.37		2022-2037	Өлзийт
18.	Өлзийт	1		1.44	2022-2037	Өлзийт
19.	Хүрээмарал	2	40.56		2022-2037	Хүрээмарал
20.	Хүрээмарал	1		18.14	2022-2037	Хүрээмарал
21.	Эрдэнэцогт	1	1.77		2022-2037	Эрдэнэцогт
22.	Эрдэнэцогт	1		3.82	2022-2037	Эрдэнэцогт
Нийт		27	361.3	79.5		

Баянхонгор аймгийн хатуу хог хаягдлын төвлөрүүлэн, устгах цэгийг төлөвлөхдөө ландфилын технологид үндэслэсэн. Орчин үеийн хатуу хог хаягдлын менежментийн хамгийн чухал, үндсэн бүрэлдэхүүн хэсэг нь эрүүл ахуйн шаардлага хангасан ландфилын технологи гэдэгт дэлхий нийтэд хүлээн зөвшөөрөгдөөд байна.

Аймгийн хэмжээнд төв, суурин газрын ойролцоо 5 цэгт хатуу хог хаягдал төвлөрүүлэн ландфиллын аргаар устгах газрыг төлөвлөсөн.

4.3 Хогийн цэгийн эрүүл ахуйн хамгаалалтын бүс

Хог хаягдлын тухай хуулийн 17 дугаар зүйлийн 17.4.8-д хог хаягдлын эрүүл ахуйн хамгаалалтын бүс нь орон сууц, олон нийтийн бүсээс 300 метрээс багагүй зайд байхыг шаарддаг.

Хүснэгт-83. Хогийн цэгийн эрүүл ахуйн хамгаалалтын бүс

Дд	Сумын нэр	Нийт талбай, га	Одоо байгаа		Нийт талбай, га	Төлөвлөлтөөр	
			Хог цэгийн талбай	Хамгаалалтын бүсийн талбай, га		Хог цэгийн талбай	Хамгаалалтын бүсийн талбай, га
1	Баянхонгор	709.44	192.71	516.73			
2	Баянхонгор				83.59	10.53	73.06
3	Баянхонгор				32.58	0.12	32.46
4	Баацагаан	42.22	1.00	41.22			
5	Баянбулаг	68.79	6.32	62.47			
6	Баянговь	52.61	3.00	49.61			
7	Баянлиг	87.23	14.17	73.06			
8	Баянлиг				86.21	12.88	73.34
9	Баян-Овоо	242.51	83.53	158.98			
10	Баян-Өндөр	135.83	25.54	110.29			
11	Баянцагаан	52.79	11.57	41.22			
12	Богд	174.28	18.20	156.08			
13	Богд				47.35	1.28	46.06
14	Бууцагаан	22.37	0.87	21.49			
15	Бөмбөгөр	119.44	24.07	95.37			
16	Бөмбөгөр				87.71	13.77	73.94
17	Галуут	75.16	8.13	67.03			
18	Гурванбулаг	112.65	14.02	98.63			
19	Жаргалант	80.94	16.67	64.28			
20	Жаргалант				63.18	11.40	51.77
21	Жинст	184.91	48.54	136.37			
22	Заг	130.15	15.32	114.84			
23	Заг				121.03	6.20	114.84
24	Өлзийт	35.52	0.37	35.15			
25	Өлзийт				44.12	1.44	42.68
26	Хүрээмарал	121.33	40.56	80.77			
27	Хүрээмарал				67.66	18.14	49.52
28	Шинэжинст	70.95	8.15	62.80			
29	Эрдэнэцогт	34.14	1.77	32.37			
30	Эрдэнэцогт				37.94	3.82	34.12
	Нийт	2553.27	534.52	2018.75	671.36	79.58	591.78

ТАВ. УУРХАЙН ГАЗРЫН ТӨЛӨВЛӨЛТ

5.1 Ашиглалт явуулж буй уурхайнууд

Баянхонгор аймгийг хөгжүүлэх эдийн засгийн тэргүүлэх салбарын нэгт уул уурхайн салбар ордог. Геологчдийн сонирхлыг татсан бүс нутаг бол яалтгүй Баянхонгор аймаг. Баянхонгор аймаг нь байгалийн баялагийн арвин их нөөцтэй. Өнөөгийн байдлаар 14 сумын нутаг дэвсгэрт уул уурхайн ашиглалтын 100 талбайд ашигт малтмал олборлож байна.

Баянхонгор аймгийн 11552495.04 га газар нутгийн 153885.87 га талбайд уул уурхайн ашиглалт, олборлолт хийж байгаа бөгөөд нийт нутаг дэвсгэрийн 1.3 хувийг эзэлж байна.

Хүснэгт-84. Уул уурхайн ашиглалтын үйл ажиллагаа явуулж байгаа тусгай зөвшөөрөл бүхий талбайн мэдээлэл

Дд	Сумын нэр	Аж ахуй нэгж	Талбайн нэр	Лиценз дугаар	Талбайн хэмжээ, га	Олгосон огноо	Дуусах огноо
1	Бөмбөгөр	T and T unix	Лхамсүрэнгий н тохой	MV-002244	59.81	4/27/2000	4/27/2030
2	Баян-Овоо	Наран мандал enterprises	Улаан толгой	MV-006720	755.18	12/29/2003	12/29/2033
3	Бөмбөгөр, Бууцагаан	Одод голд	Байдраг гол	MV-007468	75.15	5/12/2004	5/12/2034
4	Галуут	Гурван тамга	Бууцаг уул	MV-012653	90.72	8/23/2007	8/23/2037
5	Баян-Овоо	Андын тэмүүлэл	Гучин сайр	MV-012717	349.41	9/17/2007	9/17/2037
6	Бөмбөгөр	UBTTT	Далангийн уул орчим	MV-022127	164.78	2/11/2010	2/11/2040
7	Баян-Өндөр	Баян өндөр ресурс	Хул морьт	MV-020561	989.90	5/26/2016	5/26/2046
8	Галуут	Баялаг Орд	Өвөрчулуут	MV-000222	71.96	10/28/1996	10/28/2026
9	Гурванбулаг	Стандарт холдинг	Баруун мухар ам	MV-012721	72.29	9/18/2007	9/18/2037
10	Бөмбөгөр	Шинэсансар	Ихэр худаг	MV-015170	1684.89	9/30/2009	9/30/2039
11	Галуут	RSE	Балган уул	MV-016653	658.00	9/9/2010	9/9/2040
12	Жаргалант	Оргил моунт	Мандалын голын адаг	MV-020624	254.32	9/8/2010	9/8/2040
13	Бөмбөгөр	Одод голд	Өлзийт гол	MV-012413	472.50	4/18/2007	4/18/2037
14	Галуут	Шижир аранжин	Замын булаг	MV-012665	108.76	8/28/2007	8/28/2037
15	Гурванбулаг	G and U gold	Өвөр хөшөөтийн ам	MV-012806	106.76	10/10/2007	10/10/2037
16	Шинэжинст	Terra майнинг	Хуурай тал	MV-021480	5053.69	7/7/2012	7/7/2042
17	Баян-Овоо	Нинж мөрөн	Цахир дэл	MV-017081	346.75	7/20/2012	7/20/2042
18	Бөмбөгөр	IND	Салхит	MV-017405	1724.61	10/17/2013	10/17/2043
19	Бөмбөгөр	Erdeneminas	Хатавчийн өндөр уул	MV-017507	795.05	4/15/2014	4/15/2044

20	Баянговь	Universal Copper	Өрхөт	MV-017579	5300.54	7/17/2014	7/17/2044
21	Галуут	Top gan drilling	Балганий ар хоолой	MV-017591	71.15	8/15/2014	8/15/2044
22	Бөмбөгөр	Dalinyazemlya	Чавганцийн булаг	MV-020974	195.07	7/30/2003	7/30/2033
23	Бөмбөгөр, Баян-Овоо	LTD	Тогоот	MV-021059	574.26	4/16/2018	4/16/2048
24	Галуут	Mongolbolgargo	Мухар эрэг, өвөрчулуут, сай	MV-000456	829.51	2/12/1996	2/12/2026
25	Гурванбулаг	GSB Resource	Өвөр хөшөөт	MV-005411	272.39	2/13/2003	2/13/2033
26	Бөмбөгөр	Одод голд	Өлзийт гол	MV-006853	174.21	1/28/2004	1/28/2034
27	Бөмбөгөр	Баялагбогд	Цав уул	MV-010219	134.52	7/28/2005	7/28/2035
28	Гурванбулаг	Стандарт холдинг	Мухарын ам	MV-014760	56.74	2/24/2009	2/24/2039
29	Шинэжинст	Anian Resources	Ховийн хар	MV-016836	6042.13	5/26/2011	5/26/2041
30	Шинэжинст	Gobi Coal and Energy	Адаг	MV-017057	5092.90	6/4/2012	6/4/2042
31	Бөмбөгөр	MMRI	Ангархай ам	MV-017084	143.08	7/20/2012	7/20/2042
32	Жаргалант	Jamp	Боорогийн ам	MV-020399	74.17	11/22/2002	11/22/2032
33	Баян-Өндөр	Баян өндөр ресурс	Хул морьт-1	MV-020563	309.35	5/26/2016	5/26/2046
34	Бөмбөгөр	Хишигт хөндий	Бумбат	MV-020795	270.57	4/17/2017	4/17/2047
35	Эрдэнэцогт	Чулуун өргөө	Дөш толгой	MV-006222	27.99	8/21/2003	8/21/2033
36	Баян-Овоо	Наран мандал enterprises	Цагаан овоо	MV-006907	298.13	2/5/2004	2/5/2034
37	Заг	Aurum Metals	Их булаг	MV-012197	283.35	11/9/2006	12/9/2038
38	Гурванбулаг	MBGC	Хүрэн ганга	MV-012500	17.75	6/14/2007	6/14/2037
39	Гурванбулаг	Стандарт холдинг	Зүүн мухар	MV-014759	25.01	2/24/2009	2/24/2039
40	Галуут	Imperial gold mining	Хуучин ам	MV-015643	106.52	8/27/2010	8/27/2040
41	Шинэжинст	Huabei kuangye LLC	Хөх толгой	MV-017471	530.79	2/6/2014	2/6/2044
42	Баян-Өндөр	Epidot	Аман гол	MV-017630	6352.80	10/15/2014	10/15/2044
43	Бөмбөгөр	RUNA mining	Зүүн дэнж	MV-019647	133.79	10/20/2015	10/20/2045
44	Жаргалант	Jamp	Боорогийн ам	MV-020400	38.61	11/22/2002	11/22/2032
45	Бөмбөгөр	Voyager Mineral Resources	Далтын өвөр	MV-020591	791.61	7/1/2016	7/1/2046
46	Баянбулаг	Эрдэс холдинг	Баян цахир	MV-020601	1107.20	7/22/2016	7/22/2046
47	Гурванбулаг	Гачуурт	Хөшөөт	MV-020670	376.46	11/3/2016	11/3/2046
48	Шинэжинст	British minihg	Үхэр чулуут толгой	MV-003040	235.57	3/8/2001	3/8/2031

49	Бөмбөгөр	T and T unix	Жугамын ам	MV-004323	99.79	4/23/2002	4/23/2032
50	Бөмбөгөр, Бууцагаан	Одод голд	Цагаан толгой	MV-004960	169.22	10/3/2002	10/3/2032
51	Гурванбулаг	G and U gold	Ихрийн а	MV-021800	77.09	1/23/2003	1/10/2038
52	Шинэжинст	Gobi Coal and Energy	Хонгор	MV-012728	490.14	9/21/2007	9/21/2037
53	Галуут	Western Recourse	Хуучин ам	MV-017495	46.27	3/31/2014	3/31/2044
54	Галуут	Western Recourse	Хавцгайтын ам	MV-017506	284.83	4/9/2014	4/9/2044
55	Бөмбөгөр	A N D minerals	Заагийн	MV-019043	163.82	8/27/2015	8/27/2045
56	Бөмбөгөр	RUNA mining	Зүүн дэнж-2	MV-020224	171.85	11/25/2015	11/25/2045
57	Бууцагаан	Баялагбогд	Цав уул	MV-020819	33.90	7/28/2005	7/28/2035
58	Бөмбөгөр	Goldencastle	Хөх булгийн хөндий	MV-020851	196.35	6/27/2017	6/27/2047
59	Баянговь	Universal Copper	Хөх толгой	MV-021014	6557.20	1/30/2018	1/30/2048
60	Бөмбөгөр	Mongolbolgargo	Далд-2	MV-000015	86.57	7/22/1996	7/22/2026
61	Галуут	Шижир аранжин	Баян ам	MV-000282	26.69	5/18/1995	5/18/2025
62	Бөмбөгөр	Цэнгэг өрөг	Харганы хөндий	MV-002273	178.08	5/5/2000	5/5/2030
63	Шинэжинст	Gobi Coal and Energy	Хотгор зүүн	MV-017060	122.54	6/4/2012	6/4/2042
64	Шинэжинст	Gobi Coal and Energy	Хотгор баруун	MV-017061	394.74	6/4/2012	6/4/2042
65	Баян-Овоо, Галуут	Нинж мөрөн	Манж худаг	MV-017080	731.28	7/20/2012	7/20/2042
66	Баян-Овоо	Идэр голд	Үрт дэл	MV-017392	565.88	9/30/2013	9/30/2043
67	Баян-Өндөр	Баян өндөр ресурс	Хул морьт	MV-020564	494.93	5/26/2016	5/26/2046
68	Бөмбөгөр	Jenri	Өндөр толгой-2	MV-020944	153.67	10/16/2017	10/16/2047
69	Хүрээмарал	Хонгор хангай эрдэнэс	Салхитын ам-1	MV-021013	1472.04	1/16/2018	1/16/2048
70	Шинэжинст	Anian Resources	Улаан чулууны нуруу	MV-021120	14745.59	8/16/2018	8/16/2048
71	Баян-Овоо	Santabiach	Шанд булаг	MV-021136	1783.19	8/29/2018	8/29/2048
72	Баян-Овоо	Mongolbolgargo	Жаргалантын ам	MV-000311	167.59	1/31/1995	1/31/2025
73	Шинэжинст	British mining	Өндөр Улаан уул	MV-004663	235.55	7/19/2002	7/19/2032
74	Жинст	Newsim resources	Саран уул	MV-016950	1933.96	11/16/2011	11/16/2041
75	Шинэжинст	Gobi Coal and Energy	Байц	MV-017062	66.99	6/4/2012	6/4/2042
76	Баянговь	Universal Copper	Хар толгой	MV-017089	2931.07	7/30/2012	7/30/2042
77	Баян-Өндөр	Баян өндөр ресурс	Улаан толгой	MV-020562	979.65	5/26/2016	5/26/2046

78	Бөмбөгөр	Эрдэнэ цагаан	Цахир жалга	MV-020998	411.88	12/28/2017	12/28/2047
79	Шинэжинст	Баян хөх толгой	Хөх толгой	MV-021302	1735.03	3/1/2019	3/1/2049
80	Баян-Өндөр	Алтаргана хайрхан	Хуурай тал	MV-021878	2933.08	9/3/2009	9/3/2021
81	Шинэжинст, Баян-Өндөр	Алтаргана хайрхан	Хуурай тал	MV-021963	11906.86	9/3/2009	9/3/2021
82	Шинэжинст	Эрдэнэ монгол	Хөндий	MV-021444	2308.74		
83	Шинэжинст, Баян-Өндөр	Эрдэнэ монгол	Алтан нар	MV-021547	4668.02		
84	Шинэжинст, Баян-Өндөр	Topazstone mining	Хонгор	MV-021982	1789.65	9/9/2008	9/9/2020
85	Баянлиг	Five hills resources LLC	Хулсан	MV-021457	3717.11		
86	Баянговь	Universal Resources	Өрхөт	MV-021362	6497.86		
87	Баянговь, Шинэжинст	Energibestern daimond	Халзан цахир	MV-021319	6365.87	7/4/2002	4/24/2018
88	Шинэжинст	Gobi Coal and Energy	Байц	MV-021488	89.58	6/3/2008	6/3/2020
89	Баян-Өндөр	MSHUB mining	Нуур	XV-021396	1701.83		
90	Баянцагаан	ОХО	Баян айраг	MV-021446	9349.18	8/1/2007	8/1/2019
91	Баянцагаан	Copper mountains	Оорцог уул	XV-021789	12357.69		
92	Баян-Овоо	Empire gold mining	Бор худаг	MV-021871	452.11	7/3/2007	5/9/2019
93	Өлзийт	Хадат өндөрийн өгөөж	Майхан цахир	MV-022092	159.11	9/2/2008	9/2/2020
94	Өлзийт	BSI	Баянбүрд	MV-021465	4791.43		
95	Өлзийт	Гурван тахилгат оргил	Өвгөдийн худаг	MV-64000127	25.35		
96	Бөмбөгөр	Мөнхийн номхон далай	Шаван уул-2	MV-021303	703.90	3/7/2019	3/7/2049
97	Галуут	Гачуурт	Их тойруу	MV-011917	518.36	8/18/2006	8/18/2036
98	Хүрээмарал	Хонгор хангай эрдэнэс	Салхитын ам-1	MV-021013	1472.04		
99	Жаргалант	Оргил моунт	Мандалын голын адаг	MV-015651	613.80		9/8/2010
100	Жаргалант	Оргил моунт	Мандалын голын адаг	MV-022120	256.22		
Нийт					153885.87		

Эх сурвалж: Ашигт малтмал газрын тосны газар

Аливаа ашигт малтмалын орд нь ямар нэгэн зүй тогтолд хатуу баригддаггүй, хэлбэр хэмжээ, тогтцын хувьд урьдчилан тооцоолохын аргагүй үүссэн байдаг ба тэр хэрээр геологи хайгуулын ажил нь цаг хугацаа, хөрөнгө мөнгө, техник технологи, арга аргачлал шаардсан нарийн төвөгтэй ажил юм. Ашигт малтмалын ордуудыг нээж, олж тогтоосон түүх болгон өөр байдаг.

Баянхонгор аймгийн 14 сумын 51 талбайд хайгуулын тусгай зөвшөөрлөөр олгосон байна. Баянхонгор аймгийн 11552495.04 га газар нутгийн 163088.71 га талбайд уул уурхайн хайгуул хийж байгаа бөгөөд нийт нутаг дэвсгэрийн 1.4 хувийг эзэлж байна.

Аймгийн хэмжээнд хамгийн их хайгуулын зөвшөөрөлтэй сумдаар Бөмбөгөр 12 талбайд, Шинэжинст 11 талбайд, Баян-Овоо 10 талбайд, Өлзийт 6 талбайд хайгуул хийхээр зөвшөөрөл өгсөн байна.

Хүснэгт-85. Уул уурхайн хайгуулын тусгай зөвшөөрөл бүхий талбайн мэдээлэл

№	Сумын нэр	Аж ахуй нэгж	Талбайн нэр	Лицензийн дугаар	Талбайн хэмжээ, га	Олгосон огноо	Дуусах огноо
1	Бөмбөгөр	IND	Салхит	XV-013053	3740.69	12/19/2007	12/19/2019
2	Баацагаан, Бөмбөгөр	Leaders gold	Шар сүүл	XV-017138	2753.73	7/3/2007	5/9/2019
3	Бөмбөгөр	Ji Em and Em Ji	Бөмбөгөр	XV-017731	600.77	4/15/2015	4/15/2021
4	Баацагаан	Tavtaanaï mining	Хөтөл шанд	XV-017735	2539.20	4/16/2015	4/16/2021
5	Жинст	Lvtairoud konstrakshn	Жинст	XV-018096	7680.90	7/27/2015	7/27/2021
6	Бөмбөгөр	Хөхрийн хөндий	Хашаатын хөндий	XV-019017	2746.22	10/7/2014	10/7/2020
7	Шинэжинст	Topazstone mining	Хотгор-1	XV-014108	35274.93	9/4/2008	9/4/2020
8	Бөмбөгөр	Dreircapital mongolia	Улаан эрэг	XV-017647	9546.64	11/3/2014	11/3/2020
9	Баянлиг	Bayajtatu	Хул шарга	XV-014308	14070.48	10/17/2008	10/17/2020
10	Баянговь	Тогоо толгой	Борнуур	XV-014508	1425.87	12/4/2008	12/4/2020
11	Шинэжинст, Баян-Өндөр	Leader exploration	Улаан	XV-016057	1780.19	2/16/2015	2/16/2021
12	Шинэжинст	Мондулаан трейд	Баянхонгор-2	XV-018648	1906.29	4/28/2015	4/28/2021
13	Шинэжинст, Баян-Өндөр	Cogundum Geo	Өндөр	XV-020883	14398.23	7/27/2017	7/27/2020
14	Гурванбулаг	Bayagaam	Ихрийн ам	XV-021412	1749.64	2/18/2004	2/18/2018
15	Бөмбөгөр	Hongor holding	Алаг	XV-020909	1270.42	9/25/2017	9/25/2020
16	Шинэжинст	British minihg	Өндөр Улаан уул	XV-014539	3952.68	12/8/2008	12/8/2020
17	Баян-Овоо, Галуут	Rivady	Цахирын худаг	XV-017139	4187.40	8/3/2007	5/9/2019
18	Баянцагаан	Erdenest prospenting	Цагаан	XV-017839	4677.68	4/8/2015	4/8/2021
19	Баян-Овоо	Empire gold mining	Бор худаг	XV-017142	3129.04	7/3/2007	5/9/2019
20	Шинэжинст	Gobi Coal and Energy	Хонгор дэрс	XV-017651	102.02	10/29/2014	10/29/2020
21	Бөмбөгөр	Эрдэнэ цагаан	Цахир жалга	XV-017813	813.24	4/15/2015	4/15/2021
22	Баянцагаан	Grandlucky	Баян толгой	XV-018085	886.56	4/29/2015	4/29/2021
23	Бөмбөгөр	Dreircapital mongolia	Хашаатын хөндий	XV-018327	7178.43	10/7/2014	10/7/2020
24	Бөмбөгөр	MMRI	Ангархай ам	XV-015140	144.18	9/16/2009	9/16/2021

25	Бууцагаан	Energy Mandal	Нурам	XV-017789	2834.90	4/22/2015	10/12/2021
26	Шинэжинст	Erdenes alt resource	Хүрэнцав	XV-021666	1704.65		
27	Шинэжинст	Erdenes alt resource	Мухар шар толгой	XV-021667	4313.56		
28	Шинэжинст	Erdenes alt resource	Халзан	XV-021669	453.89		
29	Шинэжинст	Delger undes mining	Өлзийт-1	XV-64000063	392.37		
30	Шинэжинст	Delger undes mining	Өлзийт-2	XV-64000064	394.72		
31	Баянцагаан	Energy country mining	Баянцагаан-1	XV-021467	335.16		
32	Баянцагаан	Energy country mining	Баянцагаан	XV-021468	440.08		
33	Бууцагаан	Khongoriin govii n els	Баян	XV-021684	2179.59		
34	Бөмбөгөр	Bioshim mandalt	Цагаан хавцгай	XV-64000045	267.26		
35	Баян-Овоо	LTD	Цахирын сайр	XV-64000060	394.31		
36	Баян-Овоо	Natek LLC	Цахирын хөндий	XV-64000061	391.19		
37	Бөмбөгөр	LTD	Тогоот	XV-017812	13683.25		
38	Баян-Овоо	Starholding	Гучингын овоо	XV-021778	6256.15		
39	Баян-Овоо	Оном очир		XV-64000044	399.20		
40	Баян-Овоо	Bay Mo LLC	Нарийны гол	XV-64000062	394.90		
41	Баян-Овоо	Олз очир	Өгөөж	XV-64000081	189.79		
42	Баян-Овоо	Баян тойром	Суваг	XV-64000043	399.79		
43	Өлзийт	Janturin	Улаан дэлийн сайр	XV-64000130	395.90		
44	Өлзийт	Харганат майнинг	Эмээлийн сайр	XV-64000065	393.75		
45	Өлзийт	Их богд зам	Зам ангийн энгэр	XV-64000004	66.05		
46	Өлзийт	РМВ	Харганы худаг	XV-64000096	25.20		
47	Өлзийт	Хөх бүрдний эх	Бумбатын ам	XV-64000055	50.68		
48	Өлзийт	Их богд	Бумбат	XV-64000057	25.62		
49	Баян-Овоо	Skeil	Дуурсах	XV-64000001	52.12		
50	Бөмбөгөр	Starholding	Хоёр голын уулзвар	XV-64000097	44.76		
51	Бөмбөгөр	Тулгат нутаг	Хоёр голын уулзвар-1	XV-64000098	54.48		
Нийт					163088.71		

Эх сурвалж: Ашигт малтмал газрын тосны газар

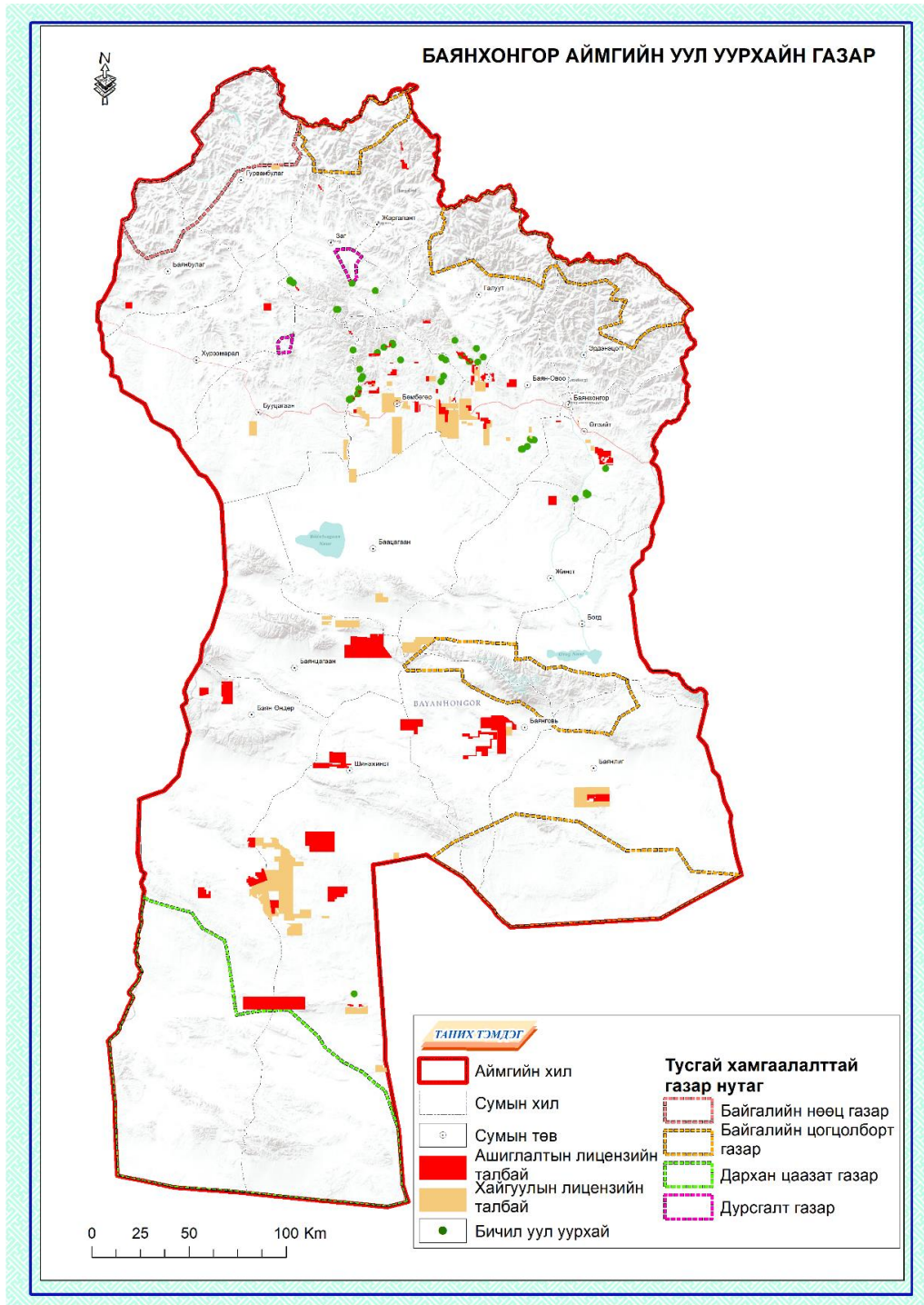
Ашигт малтмал, газрын тосны газрын тосны газраас авсан судалгаанд аймгийн хэмжээнд 7 сумын нутаг дэвсгэрт ашиглалтын 57 лицензийн 152.47 га талбайд бичил уул уурхай ашиглаж байна.

Хүснэгт-86. Бичил уул уурхайн ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл бүхий талбайн мэдээлэл

Дд	Сумын нэр	Талбайн нэр	Лицензийн дугаар	Талбайн хэмжээ, га
1	Шинэжинст	Онгоны ар	ASM-00180	4.73
2	Өлзийт	Цагаан хад	ASM-00129	4.97
3	Өлзийт	Ар өнц-4	ASM-00269	0.24
4	Өлзийт	Ар өнц-3	ASM-00268	0.41
5	Өлзийт	Ар өнц-2	ASM-00267	0.32
6	Өлзийт	Ар өнц-1	ASM-00266	3.09
7	Өлзийт	Овоот цагаан	ASM-00174	1.23
8	Баян-Овоо	Ташаа	ASM-00069	2.51
9	Баян-Овоо	Ташаа-3	ASM-00068	1.45
10	Баян-Овоо	Ташаа-1	ASM-00067	0.77
11	Баян-Овоо	Ташаа-2	ASM-00066	0.29
12	Баян-Овоо	Алтан ус-1	ASM-00071	2.2
13	Баян-Овоо	Алтан ус-2	ASM-00070	4.88
14	Баян-Овоо	Алтан ус	ASM-00072	5.22
15	Баян-овоо	Алтан ус	ASM-00179	3.05
16	Бөмбөгөр	Тогоотын ам-1	ASM-00077	4.92
17	Бөмбөгөр	Тогоотын ам	ASM-00078	4.51
18	Бөмбөгөр	Тогоотын эх	ASM-00291	5.6
19	Галуут	Бухтын ам	ASM-00132	3.02
20	Галуут	Зүүн давааны доод жалга	ASM-00107	1.46
21	Галуут	Балганы баруун дэнж-2	ASM-00105	4.48
22	Галуут	Балганы баруун дэнж-3	ASM-00106	4.44
23	Галуут	Хайрхан давааны ам	ASM-00133	4.97
24	Галуут	Балганы баруун дэнж	ASM-00103	5
25	Галуут	Балганы баруун дэнж-1	ASM-00104	5
26	Бөмбөгөр	Өндөр толгой	ASM-00079	3.8
27	Бөмбөгөр	Өндөр толгой-1	ASM-00080	0.45
28	Галуут	Далтын амны овоолго	ASM-00134	0.83
29	Бөмбөгөр	Хөх хайрханы ам	ASM-00220	4.33
30	Бөмбөгөр	Хүрэн хавчиг	ASM-00131	3.42
31	Бөмбөгөр	Гүнтийн ам	ASM-00290	3.49
32	Бөмбөгөр	Маанийн дэнж	ASM-00137	1.91
33	Бөмбөгөр	Хойд эрэг	ASM-00172	4.91
34	Бөмбөгөр	Сүүдэрт-5	ASM-00260	4.85
35	Бөмбөгөр	Сүүдэрт-3	ASM-00259	2.92
36	Бөмбөгөр	Сүүдэрт-1	ASM-00257	3.94

37	Бөмбөгөр	Сүүдэрт-2	ASM-00258	4.87
38	Бууцагаан	Андаагийн дэнж	ASM-00085	1.92
39	Бууцагаан	Онийн булан-1	ASM-00083	0.42
40	Бууцагаан	Онийн булан-2	ASM-00084	0.14
41	Бөмбөгөр	Улаан толгой	ASM-00171	4.94
42	Бууцагаан	Бор цохио-5	ASM-00158	0.76
43	Бууцагаан	Бор цохио-6	ASM-00157	0.2
44	Бууцагаан	Бор цохио-4	ASM-00159	0.44
45	Бууцагаан	Бор цохио-1	ASM-00161	1.1
46	Бууцагаан	Бор цохио-2	ASM-00160	0.51
47	Бөмбөгөр	Цагаан арал	ASM-00082	3
48	Заг	Шорвогт	ASM-00128	1.3
49	Заг	Шорвогт-1	ASM-00135	1.04
50	Заг	Шорвогт-2	ASM-00130	0.8
51	Заг	Хүрэн хавцгайт	ASM-00136	0.77
52	Заг	Цонжийн булан	ASM-00127	0.07
53	Заг	Түүхий хөндий-5	ASM-00168	2.23
54	Заг	Түүхий хөндий-2	ASM-00165	4.83
55	Заг	Түүхий хөндий-1	ASM-00164	3.92
56	Заг	Түүхий хөндий-4	ASM-00167	1.4
57	Заг	Түүхий хөндий-3	ASM-00166	4.2

Эдгээр уул уурхайн олборлолт болон хайгуулын талбай нь аймгийн нийт нутаг дэвсгэрийн 2.7 хувийг эзэлж байна. Доорх зурагт уул уурхайн ашиглалт лиценз, хайгуул тусгай зөвшөөрөл бүхий талбай болон бичил уурхайг харууллаа (Зураг-74).

Зураг-74. Уул уурхайн ашиглалт болон хайгуулын талбай

5.2 Түгээмэл тархацтай ашигт малтмал

Түгээмэл тархацтай ашигт малтмал гэж зам, барилгын материалын зориулалтаар ашиглах боломжтой, элбэг тархалт бүхий элс, хайрга, тоосгоны шавар, хүрмэн, боржин, дайрганы зориулалттай барилгын чулууны хуримтлалыг хэлнэ. Энэхүү заалт нь түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын тухай хуулийн 4-р зүйлд тусгасан байдаг.

Түгээмэл тархацтай ашигт малтмал олборлолт болон хайгуулын талбайн тусгай зөвшөөрөл бүхий талбайн мэдээллийг Баянхонгор аймгийн хөгжлийн бодлогын хэлтэсээс авсан мэдээнд түшиглэн боловсруулалтыг хийж гүйцэтгэсэн. Энэхүү түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрөл бүхий талбайн лицензийг авч үзвэл ашиглалтын талбай 1, хайгуулын тусгай зөвшөөрөл бүхий талбай 13, хайгуулын хугацаа дууссан талбай 7 байна. Мөн шинээр хайгуулын 22 талбайд аж ахуй нэгжүүд хүсэлт ирүүлсэн байна.

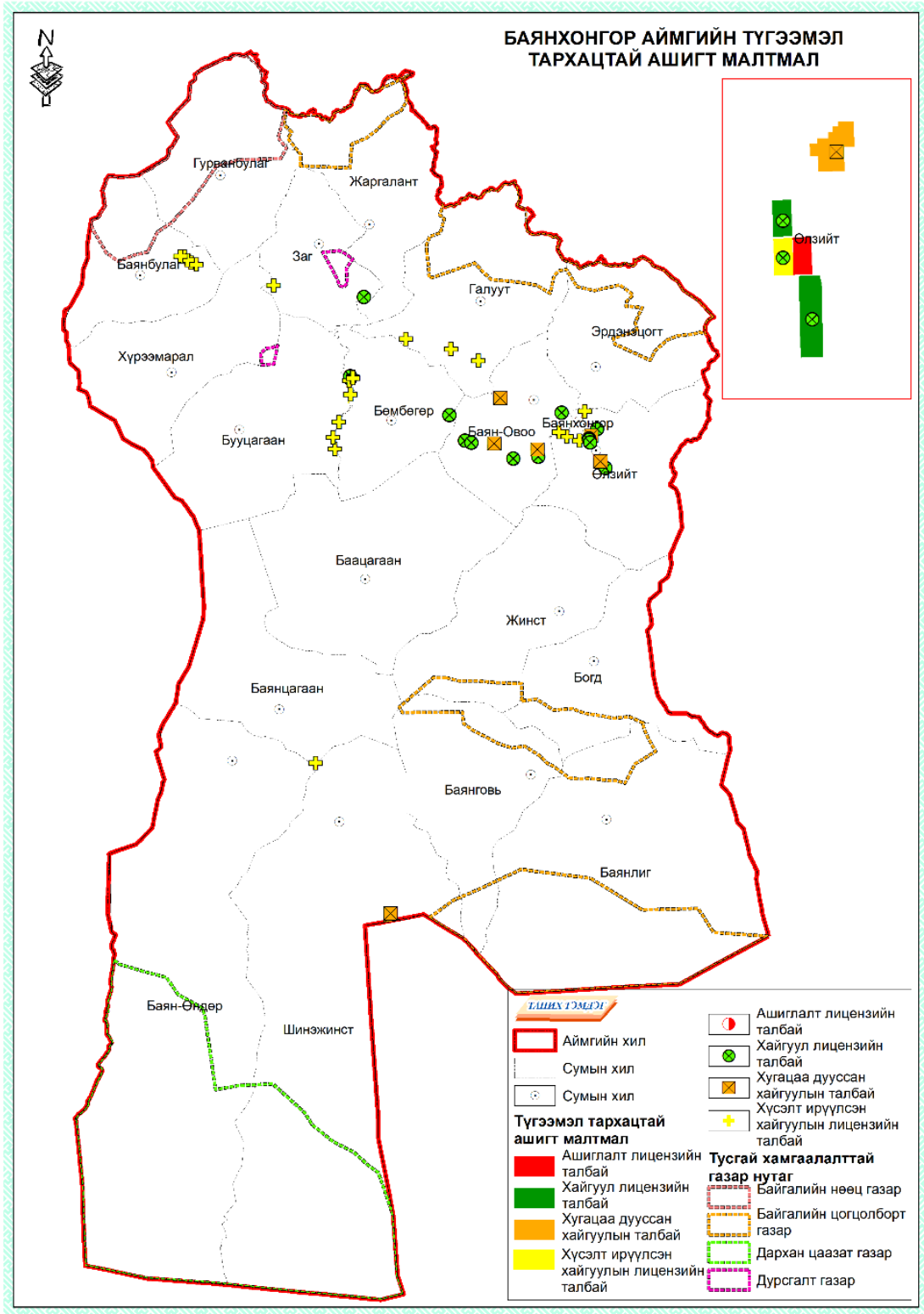
Хүснэгт-87. Түгээмэл тархацтай ашигт малтмал олборлолт, хайгуулын талбай

Д д	Сумын нэр	Аж ахуйн нэгжийн нэр	Талбайн нэр	Лиценз дугаар	Төрөл	Талбайн хэмжээ, га	Олгосон огноо	Дууссан огноо
Ашиглалт								
1	Өлзийт	Гурван тахилгат оргил	Өвдөгийн худаг	MV-64000127	Ашиглалт	25.35	1/21/2021	1/21/2026
2	Өлзийт	Жантөрин	Улаан дэлийн сайр	XV-64000130	Хайгуул	395.90	9/2/2021	9/2/2024
3	Заг	Эх бүрдэн	Даваа цахир	XV-64000030	Хайгуул	57.15	3/15/2019	3/15/2024
4	Өлзийт	Их богд	Бумбат	XV-64000057	Хайгуул	25.62	1/20/2021	1/20/2024
5	Өлзийт	Их богд зам	Зам ангийн карьер	XV-64000004	Хайгуул	66.05	3/20/2019	3/20/2024
6	Өлзийт	РМВ	Харганы худаг	XV-64000096	Хайгуул	25.20	4/26/2021	4/26/2024
7	Баян-Овоо	Скейл	Дуурсах	XV-64000001 (0001-BHR)	Хайгуул	52.12	7/31/2020	7/31/2023
8	Баян-Овоо	Баямо ХХК	Нарийний гол	XV-64000062	Хайгуул	394.90	3/20/2019	3/20/2024
9	Баян-Овоо	Эл Ти Ди	Цахирын сайр	XV-64000060	Хайгуул	394.31	3/20/2019	3/20/2024
10	Бөмбөгөр	Биошим мандалт	Цагаан хавцгай	XV-64000045	Хайгуул	267.26	3/15/2019	3/15/2024
11	Бөмбөгөр	Стархолдинг	хоёр голын уулзвар	XV-64000097	Хайгуул	44.76	8/6/2020	8/6/2023
12	Бөмбөгөр	Тулгат нутаг ХХК	хоёр голын уулзвар-1	XV-64000098	Хайгуул	54.48	7/31/2020	7/31/2023
13	Баян-Овоо	Олз очир	Өгөөж	XV-64000081	Хайгуул	189.79	3/20/2019	3/20/2024
14	Баян-Овоо	Натек ХХК	Цахирын хөндий-1	XV-64000061	Хайгуул	391.19	3/20/2019	3/20/2024

15	Шинэжинст	Дэлгэр үндэс майнинг	Өлзийт-2	XV-64000064	Хугацаа дууссан	394.72	3/15/2019	3/15/2022
16	Өлзийт	Харганат майнинг ХХК	эмээлийн сайр	XV-64000065	Хугацаа дууссан	393.75	3/15/2019	3/15/2022
17	Баян-Овоо	Нью солайд майнинг ХХК	Шанд булаг	XV-64000066	Хугацаа дууссан	384.54	3/15/2019	3/15/2022
18	Өлзийт	Хөх бүрдний эх	Бумбатын ам	XV-64000055	Хугацаа дууссан	50.68	3/20/2019	3/20/2022
19	Баян-Овоо	Оном очир	Цагаан толгой	XV-64000044	Хугацаа дууссан	399.20	3/15/2019	3/15/2022
20	Баян-Овоо	Баян тойром	Суваг	XV-64000043	Хугацаа дууссан	399.79	3/15/2019	3/15/2022
21	Шинэжинст	Дэлгэр үндэс майнинг	Өлзийт-1	XV-64000063	Хугацаа дууссан	392.37	3/20/2019	3/20/2022
22	Баян-Өндөр, Баянцагаан		Шороот	ХА-64000032-001-NE	Хүсэлт ирүүлсэн	396.84		
23	Бууцагаан		Алаг хайрхан-2	ХА-64000101-001-NE	Хүсэлт ирүүлсэн	395.70		
24	Бөмбөгөр		Бургаст	ХА-64000145-001-NE	Хүсэлт ирүүлсэн	91.90		
25	Заг		Навтангийн Дөрөлж	ХА-64000147-001-NE	Хүсэлт ирүүлсэн	51.78		
26	Баянбулаг		Яргайт-2	ХА-64000133-001-NE	Хүсэлт ирүүлсэн	391.03		
27	Баянбулаг		Хайрхан	ХА-64000142-001-NE	Хүсэлт ирүүлсэн	355.74		
28	Галуут		Үзүүр	ХА-64000135-001-NE	Хүсэлт ирүүлсэн	312.25		
29	Галуут		Ус далт	ХА-64000143-001-NE	Хүсэлт ирүүлсэн	380.18		
30	Галуут		Мөнгөөгийн даваа	ХА-64000144-001-NE	Хүсэлт ирүүлсэн	308.28		
31	Өлзийт		Харганы худаг	ХА-64000114-001-NE	Хүсэлт ирүүлсэн	25.33		
32	Өлзийт		Татам	ХА-64000002-001-NE	Хүсэлт ирүүлсэн	25.35		
33	Өлзийт		Хар чулуутын ам	ХР-64000125	Хүсэлт ирүүлсэн	36.74		
34	Бууцагаан		Хэц өндөр	ХА-64000140-001-NE	Хүсэлт ирүүлсэн	366.22		
35	Бууцагаан		Ширээт	ХА-	Хүсэлт	181.22		

				64000141-001-NE	ирүүлсэн			
36	Бөмбөгөр		Тоонотын ам	ХА-64000100-001-NE	Хүсэлт ирүүлсэн	71.54		
37	Бөмбөгөр		Цагаан хороот	ХА-64000099-001-NE	Хүсэлт ирүүлсэн	26.21		
38	Өлзийт		Хаяа худаг	XR-64000126	Хүсэлт ирүүлсэн	85.87		
39	Баян-Овоо		Ламын худаг	ХА-64000124-001-NE	Хүсэлт ирүүлсэн	695.90		
40	Баянбулаг		Хайрхан-2	ХА-64000146-001-NE	Хүсэлт ирүүлсэн	345.45		
41	Баянбулаг		Бумба уул-2	ХА-64000134-001-NE	Хүсэлт ирүүлсэн	398.78		
42	Бууцагаан		Алаг хайрхан-1	ХА-64000102-001-NE	Хүсэлт ирүүлсэн	393.50		
43	Баянбулаг		Бумба уул-2	ХА-64000131-001-NE	Хүсэлт ирүүлсэн	387.31		

Эх сурвалж: Хөрөнгө оруулалт, хөгжлийн бодлого төлөвлөлтийн хэлтэс

Зураг-75. Түгээмэл тархацтай ашигт малтмал олборлолтын болон хайгуулын талбай

Эх сурвалж: Хөрөнгө оруулалт, хөгжлийн бодлого төлөвлөлтийн хэлтэс

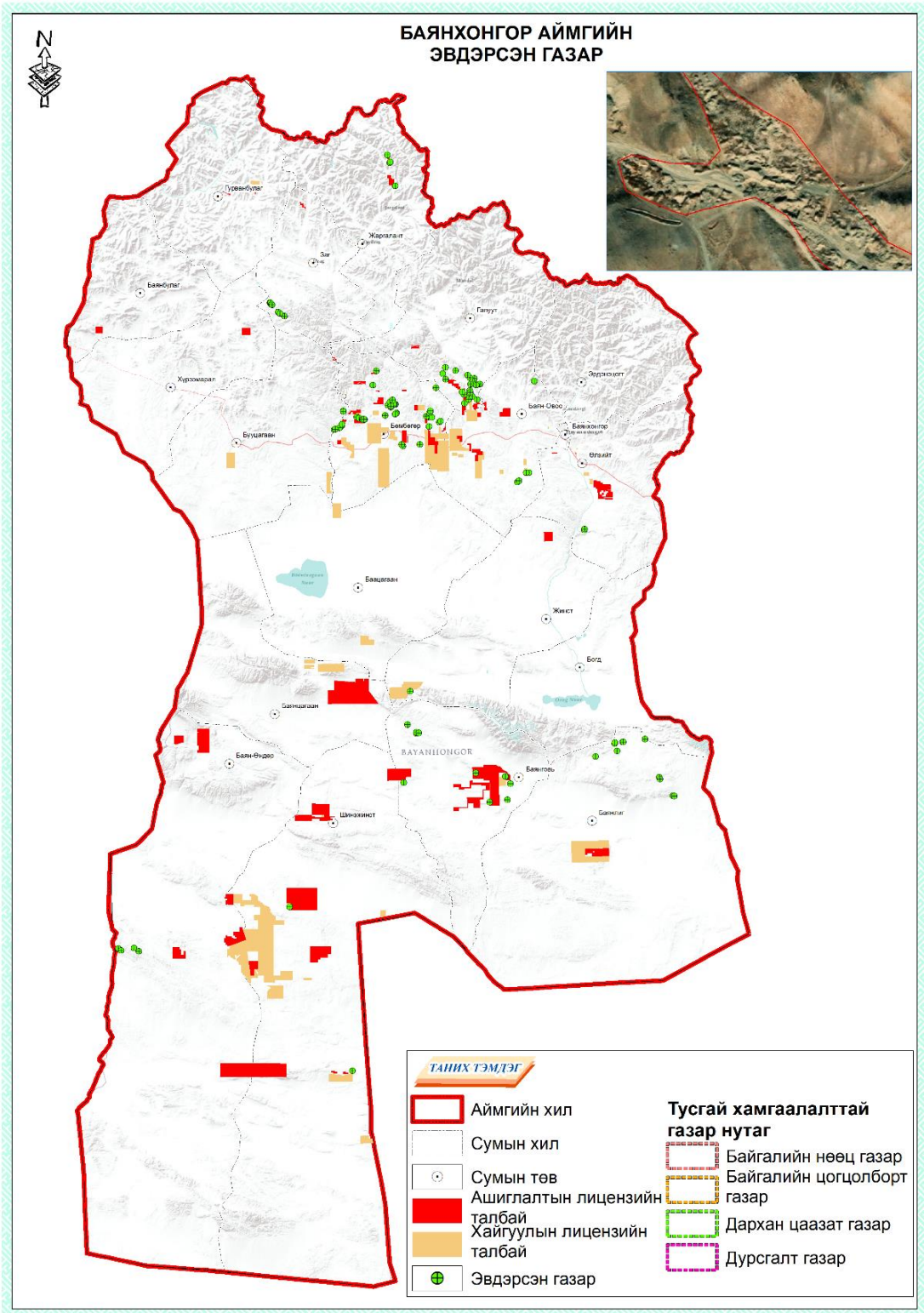
5.3 Шинээр төлөвлөсөн түгээмэл тархацтай ашигт малтмал

Баянхонгор аймгийн Байгаль орчин, аялал жуулчлалын газар болон сумдын төрийн захиргааны байгууллагуудын саналыг үндэслэн 13 суманд 30 байршилд түгээмэл тархацтай ашигт малтмал төлөвлөж өгсөн.

Хүснэгт-88. Түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын төлөвлөлт

Дд	Сумын нэр	Төлөвлөж буй газрын тоо	Төлөвлөлтөөр	Талбайн хэмжээ
1	Баацагаан	1	Төлөвлөж буй хайрга, дайрга	1.83
2	Баацагаан	1	Төлөвлөж буй элсний карьер	3.75
3	Баянговь	1	Төлөвлөж буй хайрга, дайрга	26.18
4	Баянговь	1	Төлөвлөж буй элсний карьер	1.97
5	Баян-Овоо	2	Төлөвлөж буй элсний карьер	574.19
6	Баян-Овоо	1	Төлөвлөж буй элс хайрга дайрга	2231.59
7	Баян-Овоо	2	Төлөвлөж буй хайрга, дайрга	245.81
10	Баянцагаан	1	Төлөвлөж буй элсний карьер	1.60
11	Баянцагаан	1	Төлөвлөж буй хайрга, дайрга	10.26
12	Богд	1	Төлөвлөж буй хайрга, дайрга	4.20
13	Бууцагаан	1	Төлөвлөж буй хайрга, дайрга	17.73
14	Галуут	1	Төлөвлөж буй элсний карьер	6.11
15	Галуут	1	Төлөвлөж буй боржин, хүрмэн чулуу	6.06
16	Галуут	1	Төлөвлөж буй хайрга, дайрга	23.47
17	Гурванбулаг	1	Төлөвлөж буй хайрга, дайрга	6.50
18	Жаргалант	1	Төлөвлөж буй хайрга, дайрга	15.44
19	Жаргалант	1	Төлөвлөж буй элс хайрга дайрга	6.43
20	Жинст	1	Төлөвлөж буй хайрга, дайрга	0.58
21	Өлзийт	1	Төлөвлөж буй шаварны карьер	31.45
22	Өлзийт	1	Төлөвлөж буй элсний карьер	206.61
23	Өлзийт	1	Төлөвлөж буй шохойн чулуу	995.40
24	Өлзийт	2	Төлөвлөж буй хайрга, дайрга	397.72
26	Хүрээмарал	1	Төлөвлөж буй боржин, хүрмэн чулуу	140.86
27	Хүрээмарал	1	Төлөвлөж буй давсны орд	1174.78
28	Хүрээмарал	2	Төлөвлөж буй хужир	2510.71
30	Эрдэнэцогт	1	Төлөвлөж буй хайрга, дайрга	0.28
Нийт		30		8641.511

Галуут, Хүрээмарал сумдад боржин, хүрмэн чулуун олборлолт, Хүрээмэл суманд давсны орд, Баацагаан, Баянговь, Баян-Овоо, Баян-Овоо, Баянцагаан, Богд, Бууцагаан, Галуут, Гурванбулаг, Жаргалант, Жаргалант, Жинст, Өлзийт, Эрдэнэцогт сумдад хайрга, дарганы карьер, Хүрээмарал суманд хужир олборлох, Өлзийт суманд шохойн чулуу болон шаварны карьер, Баацагаан, Баянговь, Баян-Овоо, Баянцагаан, Галуут, Өлзийт сумдад элсний карьер шинээр төлөвлөж өглөө.

Зураг-77. Эвдэрсэн газрын байршил

5.4 Уул уурхай, түгээмэл тархацтай ашигт малтмал олборлолтын улмаас эвдэрсэн газар

Уул уурхайн ашигт малтмал олборлосон талбайн хөрс бүр мөсөн устсан байхын зэрэгцээ газрын гадарга тэр аяараа эвдэрч өнгөн гадарга гүний чулуулгаар жигд бус хучигдсан зэрэг ихээхэн онцлогтой. Мөн уурхайлагдсан тухайн газар экосистемд гүйцэтгэх үүргээ бүрэн алдаад зогсохгүй, өөрөө орчиндоо бохирдол дэлэгрүүлэх аюултай юм. Уурхайн ашигласан газар байгалийн аясаар нөхөн сэргэх чадваргүй, байгалийн янз бүрийн бүсэд оршдог, нөхөн сэргээлтийг ашиглалтын олон төрөлд зориулах боломжтой, техник-эдийн засгийн чадавхаар ч бусадтай харьцуулснаар давуу талтай юм.

Баянхонгор аймгийн эвдэрсэн газрын судалгааг гаргахдаа Байгаль орчин, аялал жуулчлалын газар болон сумдын төрийн захиргааны байгууллагаас гаргасан судалгаанд үндэслэсэн. Мөн эвдэрсэн газрын судалгаанд хиймэл дагуулын мэдээг өргөнөөр ашиглан судалгааны талбайн газарзүйн мэдээллийг илүү нарийвчлалтай гарган авч ашигласан. Судалгааг гаргахдаа Landsat, Sentinel, Aster, Terra, Aqua, NOAA хиймэл дагуулын мэдээг ашиглаж эвдэрсэн газрын судалгааг гаргасан. Тухайлбал Баянговь сумын нутагт гар аргаар алт олборлосны улмаас эвдэрсэн газрын судалгааг гаргахдаа Sentinel хиймэл дагуулын мэдээ болон SRTM 30 м-ийн өндрийн мэдээгээр 1 пикселд харьцах нь 10м нарийвчлалтайгаар тоон мэдээг үүсгэсэн. Ингэснээр ингэснээр эвдэрсэн газрыг илүү нарийвчлалтайгаар тогтоох ач холбогдолтой юм. Аймгийн хэмжээнд 12 сумын 112 байршилд эвдэрсэн газрын судалгааг гаргаж бүртгэлжүүлсэн.

Хүснэгт-89. Баянхонгор аймгийн эвдэрсэн газрын төлөвлөлт

Дд	Сумын төв	Эвдэрсэн газрын тоо	Талбайн хэмжээ, га	Нөхөн сэргээлт хийх төлөвлөлт		
				Ойр 2027	Дунд 2032	Хэтийн 2037
1	Баянговь	11	8.47	8.47		
2	Баянлиг	12	10.21	10.21		
3	Баян-Овоо	5	2266.77		1000	1266.77
4	Баян-Өндөр	4	13.56		13.56	
5	Бөмбөгөр	42	250.74		250.74	
6	Бууцагаан	1	5.69	5.69		
7	Галуут	20	495.23		200	295.23
8	Жаргалант	4	16.03	16.03		
9	Жинст	1	775.97		300	475.97
10	Заг	8	13.84		13.84	
11	Өлзийт	2	15.65		15.65	
12	Шинэжинст	2	2.70	2.70		
Нийт		112	3874.86	43.1	1793.79	2037.97

Аймгийн газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөөний ойрын хугацаанд Баянговь, Баянлиг, Бууцагаан, Жаргалант сумдын 43.1 га талбайд нөхөн сэргээлт хийнэ. Дунд хугацаандаа Баян-Овоо, Баян-Өндөр, Бөмбөгөр, Галуут, Жинст, Заг, Өлзийт сумдын 1793.79 га талбайд нөхөн сэргээлт хийнэ.

Хэтийн хугацаандаа Баян-Овоо, Галуут, Жинст сумдын 2037.97 га талбайд нөхөн сэргээлт хийж дуусхаар тус бүр төлөвлөж өглөө.

Эдгээр эвдрэл бүхий газрууд нь уул уурхай, гар аргаар алт олборлолт, түгээмэл тархацтай ашигт малтмал олборлолт гэх мэт шалтгаануудын улмаас эвдэрсэн.

Уул уурхайн үйл ажиллагааны явцад үүссэн техногены гаралтай буюу эвдрэлд орж уугуул төрх нь өөрчлөгдсөн нь хотгор гүдгэрүүд нь уул уурхайн хайгуулын ажилтай зэрэгцэн

үүсдэг. Иймээс жил бүрийн хайгуулын ажлын дараа малталт хийсэн нүх, цооногийг эргүүлэн булах шаардлагатай. Эвдрэлд орсон гадаргад нөхөн сэргээлт хийнэ гэдэг нь үржил шимтэй хөрсийг технологийн дагуу зөв хуулах, хадгалах ажлаас эхэлдэг бөгөөд дараа нь эвдэрсэн газруудыг тэгшлэх, булах, хөрсжүүлэх, ургамалжуулах гэх зэрэг шат дараалсан арга хэмжээ авна. Өөрөөр хэлбэл гадаргыг аль болох бартаа багатай болгож аж ахуйн бусад салбаруудад (суурин газар, амралт, сувилал, жуулчны бааз, үйлдвэр барьж байгуулах, малын бэлчээр) эргүүлэн ашиглах боломжийг бүрдүүлнэ гэсэн үг юм.